

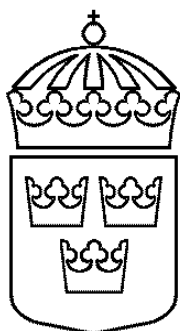
Regeringens proposition 2003/04:1

Budgetpropositionen för 2004

Förslag till statsbudget för 2004, finansplan, skattefrågor och
tilläggsbudget m.m.

Regeringens proposition 2003/04:1

Budgetpropositionen för 2004

Regeringen överlämnar härmed enligt 9 kap. 6 § regeringsformen sitt förslag till statsbudget för 2004.

Stockholm den 11 september 2003

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen sitt förslag till statens inkomster och utgifter för 2004. Vidare presenteras en finansplan, förslag till utgiftstak för staten för 2005 och 2006 och förslag till hur utgifterna 2004 skall fördelas på utgiftsområden.

Regeringen lämnar också förslag till åtgärder på skatteområdet.

Regeringen presenterar vidare en prognos för statsbudgeten för 2003 samt föreslår ändrade anslag på tilläggsbudget för 2003.

I bilaga 1 redovisas specifikation av statsbudgetens anslag och inkomstitlar för 2004. I bilaga 2 redovisas en bedömning av den internationella och svenska ekonomins utveckling t.o.m. 2006.

Förslag till statsbudget för budgetåret 2004

Utgifter m.m.

Tusental kronor

Utgiftsområde 1	Rikets styrelse	7 896 299
Utgiftsområde 2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 198 142
Utgiftsområde 3	Skatt, tull och exekution	8 556 043
Utgiftsområde 4	Rättsväsendet	26 432 092
Utgiftsområde 5	Internationell samverkan	1 257 362
Utgiftsområde 6	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 331 402
Utgiftsområde 7	Internationellt bistånd	19 856 751
Utgiftsområde 8	Invandrare och flyktingar	7 005 146
Utgiftsområde 9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	37 665 272
Utgiftsområde 10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	123 981 002
Utgiftsområde 11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	50 656 300
Utgiftsområde 12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	53 852 200
Utgiftsområde 13	Arbetsmarknad	61 989 063
Utgiftsområde 14	Arbetsliv	1 135 424
Utgiftsområde 15	Studiestöd	21 924 855
Utgiftsområde 16	Utbildning och universitetsforskning	43 962 225
Utgiftsområde 17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 663 960
Utgiftsområde 18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8 798 030
Utgiftsområde 19	Regional utveckling	3 106 447
Utgiftsområde 20	Allmän miljö- och naturvård	3 770 566
Utgiftsområde 21	Energi	1 663 344
Utgiftsområde 22	Kommunikationer	28 535 012
Utgiftsområde 23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 278 732
Utgiftsområde 24	Näringsliv	3 490 802
Utgiftsområde 25	Allmänna bidrag till kommuner	73 705 790
Utgiftsområde 26	Statsskuldsräntor m.m.	47 684 000
Utgiftsområde 27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	24 472 000
Summa utgiftsområden		737 868 261
Minskning av anslagsbehållningar		0
Summa utgifter		737 868 261
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto		20 156 000
Kassamässig korrigerering		-3 931 000
Summa		754 093 261

Inkomster m.m.*Tusental kronor*

Inkomsttyp 1000	Skatter m.m.	646 836 844
Inkomsttyp 2000	Inkomster av statens verksamhet	29 383 953
Inkomsttyp 3000	Inkomster av försåld egendom	15 000 000
Inkomsttyp 4000	Återbetalning av lån	2 268 900
Inkomsttyp 5000	Kalkylmässiga inkomster	8 222 000
Inkomsttyp 6000	Bidrag m.m. från EU	10 817 500

Summa inkomster	712 529 197
Beräknat lånebehov	41 564 064
Summa	754 093 261

Innehållsförteckning

1	Finansplan	19
1.1	Tillväxt och jobb för ett rättvisare Sverige	19
1.2	Det ekonomiska läget	20
1.2.1	Internationell utveckling	20
1.2.2	Svensk utveckling.....	20
1.2.2.1	Kommunala sektorn.....	21
1.2.2.2	Arbetsmarknaden.....	21
1.2.2.3	Utvecklingen 2005 och 2006	22
1.3	Sunda offentliga finanser	22
1.3.1	Överskottsmål tryggar välfärden	23
1.3.2	Utgiftstaken bidrar till kontrollerad utgiftsutveckling.....	23
1.4	Priser och löner	24
1.4.1	Stabila priser	24
1.4.1.1	Räntan och kronan.....	25
1.4.2	Lönebildningen	25
1.5	Jobb och uthållig tillväxt – för välfärd och rättvisa.....	26
1.5.2	Full sysselsättning.....	28
1.5.3	Minskade sjukskrivningar.....	31
1.6	Reformer för rättvisa och trygghet.....	34
1.6.1	Barn och unga – Sveriges framtid.....	34
1.6.2	Kvaliteten skall värnas i vården och omsorgen	35
1.6.3	De äldres trygghet.....	35
1.6.4	En tryggare vardag	36
1.6.5	Utbildning för jämlikhet och tillväxt.....	36
1.6.6	Bra bostäder för alla	37
1.6.7	De socialpolitiska utmaningarna.....	37
1.6.8	Regional utveckling.....	38
1.6.9	Arbetstidsförkortning och friår	38
1.6.10	En sammanhållen politik för global utveckling.....	38
1.7	Rättvisa skatter.....	38
1.7.1	Globaliseringen	39
1.7.2	Småföretagen.....	39
1.7.3	Insatser mot skattefusk	39
1.7.4	Grön skatteväxling och alternativa styrmedel.....	40
1.7.5	Övriga skattefrågor.....	41
1.8	Hållbar utveckling.....	41
1.9	Ett Sverige för alla.....	43
2	Förslag till riksdagsbeslut	49
3	Lagförslag.....	57

3.1	Förslag till lag om särskild skattereduktion vid 2005 års taxering.....	57
3.2	Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)	59
3.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel	60
3.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt	61
3.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt	62
3.6	Förslag till lag om upphävande av lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel.....	63
3.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	64
3.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.....	81
3.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.....	82
3.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna	86
3.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.....	87
3.12	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	89
3.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling	90
3.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation.....	91
4	Budgetpolitiska mål och statsbudgeten	95
4.1	Budgetpolitiska mål	95
4.1.1	Utgiftstak för staten	97
4.1.2	Beräkning av den offentliga sektorns utgifter	98
4.1.3	Överskott i offentliga sektorns finanser	99
4.2	Makroekonomiska förutsättningar.....	101
4.3	Politiska förutsättningar	102
4.4	Statsbudgetens utveckling.....	111
4.4.1	Statsbudgetens saldo.....	111
4.4.2	Uppföljning av statsbudgeten för 2003.....	111
4.4.3	Statsbudgetens inkomster	113
4.4.4	Statsbudgetens utgifter.....	114
4.4.5	Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden.....	117
4.4.5	Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden.....	117
4.5	Kommunsektorns finanser.....	122
4.6	Ålderspensionssystemet.....	123
4.7	Den offentliga sektorns finanser	124
5	Inkomster	129
5.1	Inledning	129
5.1.1	Makroekonomiska förutsättningar.....	131

5.1.2	Regeländringar	132
5.1.3	Osäkerhet i skatteberäkningen	132
5.2	Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning	134
5.2.1	Skatt på arbete	134
5.2.2	Skatt på kapital	138
5.2.3	Skatt på konsumtion och insatsvaror.....	142
5.2.4	Restförda och övriga skatter	146
5.3	Offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna.....	146
5.4	Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning	147
5.4.1	Skatter.....	147
5.4.2	Övriga inkomster	150
5.4.3	Ändrad redovisning av inkomstitlar	151
5.4.4	Uppföljning av statsbudgetens inkomster budgetåret 2003.....	152
5.5	Kommunsektorns skatter	152
5.6	Skattekvoter	153
5.6.1	Skattekvoten – skatt som andel av BNP.....	153
5.6.2	Implicita skattekvoter	155
6	Utgifter	161
6.1	Utgifter 2003	161
6.1.1	Takbegränsade utgifter 2003	161
6.2	Utgifternas fördelning på utgiftsområden 2004 samt konsekvensberäkning av utgifterna 2005–2006.....	168
6.2.1	De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition	170
6.3	Utgiftsområde 1–27 samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	172
7	Bemyndiganden och övriga ekonomiska förpliktelser m.m.	185
7.1	Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital	185
7.1.1	Låneramar för 2004	185
7.1.2	Räntekontokrediter för 2004	186
7.1.3	Sjunde AP-fonden.....	187
7.1.4	Övrig utlåning från Riksgäldskontoret	188
7.2	Statliga garantier.....	189
7.3	Beställningsbemyndiganden	190
7.4	Bemyndigande för ramanslag	191
7.5	Omvandling av reservationsanslag till ramanslag.....	192
8	Skattefrågor.....	197
8.1	Inledning.....	197
8.2	Skatter på förvärvsinkomster	198
8.2.1	Sänkt inkomstskatt som en del i grön skatteväxling	198
8.2.2	Sänkt allmän löneavgift som en del i grön skatteväxling.....	199
8.2.3	Uppräkning av skiktgränser för statlig skatt på förvärvsinkomster inför inkomståret 2004.....	199
8.2.4	Skattefriheten begränsas för förmån av lånedatorer	201
8.2.5	Reducerat förmånsvärde för miljövänliga bilar	202
8.2.6	Avdrag vid dubbel bosättning	202
8.2.7	Slopas skattefrihet för tandvårdsförmån.....	203
8.2.8	Beskattning av sjömän i det nordiska skatteavtalet	204
8.3	Kapitalinkomst- och egendomsskattefrågor.....	204

8.3.1	3:12-beskattningen	204
8.3.2	Slopad arvsskatt mellan makar.....	205
8.3.3	Gåvobeskattning vid generationsskiften.....	206
8.3.4	Ny regel för begränsning av förmögenhetsskatten	206
8.3.5	Dämpningsregel för fastighetsskatten.....	206
8.3.6	Skattereduktion för miljöinvesteringar	207
8.3.7	Uppskov vid köp av bostadsrätt	207
8.3.8	Samfälligheter.....	208
8.3.9	Fastighetstaxering och tredimensionellt avgränsade fastigheter.....	208
8.4	Företagsbeskattning	208
8.4.1	Ändrade regler för CFC-beskattning.....	208
8.4.2	Avdragsrätt för utdelning på insatsemittat kapital.....	208
8.4.3	Sambandet mellan redovisning och beskattning vid reparationer på näringsfastigheter	209
8.4.4	Värdering av finansiella instrument.....	210
8.4.5	Begränsad avdragsrätt vid överlåtelse av pensionsutfästelser	211
8.5	Energi- och miljöbeskattning	211
8.5.1	Grön skatteväxling och andra ekonomiska styrmedel	211
8.5.1.1	Förutsättningar för fortsatt grön skatteväxling.....	211
8.5.1.2	Samverkan med andra styrmedel	212
8.5.1.3	Höjd koldioxidskatt m.m. på bränslen.....	213
8.5.1.4	Höjd energiskatt på el	214
8.5.1.5	Skattesatsuppräknig efter prisutvecklingen (indexering)	214
8.5.1.6	Energiskatt på el i tillverkningsindustrin m.m.....	215
8.5.2	Energiskatten på el i norra Sverige	216
8.5.3	Kraftvärmebeskattning.....	216
8.5.3.1	Höjda skatteavdrag för bränslen för värmeproduktion i kraftvärmeverk.....	216
8.5.3.2	Biobränslenas konkurrenskraft i kraftvärmeverk.....	218
8.5.3.3	Slopade avdrag för energiskatt på el som produceras i kraftvärmeverk.....	218
8.5.4	Begränsning av koldioxidskatte-uttaget avseende kalk- och cementbranschen	219
8.5.5	Avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft.....	220
8.5.6	Skattestrategi för alternativa drivmedel	221
8.5.7	Avfallsskatt	221
8.5.8	Skatt på naturgrus.....	222
8.5.9	Skatter på handelsgödsel och bekämpningsmedel.....	222
8.6	Övriga punktskattefrågor	223
8.6.1	Privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror.....	223
8.6.2	Reklamskatt	225
8.6.3	Trängselskatt.....	225
8.7	Insatser mot skattefusk	225
8.8	Övriga skattefrågor	227
8.8.1	Skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation	227
8.9	Offentlig-finansiella effekter	227

Appendix

9	Tilläggsbudget.....	241
9.1	Förslag till tilläggsbudget för 2003	241
9.2	Tilläggsbudget per utgiftsområde	241
9.2.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	241
9.2.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	241
9.2.3	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	242
9.2.4	Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	243
9.2.5	Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	243
9.2.6	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	244
9.2.7	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	244
9.2.8	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	245
9.2.9	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	246
9.2.10	Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.....	246
9.2.11	Utgiftsområde 15 Studiestöd	247
9.2.12	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	247
9.2.13	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	247
9.2.14	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	248
9.2.15	Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.....	248
9.2.16	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	248
9.2.17	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	249
9.2.18	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	250
9.2.19	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	252
9.2.20	Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	252

Bilagor

Bilaga 1

Specifikation av statsbudgetens utgifter och inkomster 2004

Bilaga 2

Svensk ekonomi

Bilaga 3

*Avstämning av målet om en halvering av antalet socialbidragsberoende
mellan åren 1999 och 2004*

Bilaga 4

Fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 september 2004

Tabellförteckning

Utgifter m.m.....	4
Inkomster m.m.	5
1.1 Försörjningsbalans 2002-2004.....	20
1.2 Nyckeltal 2002-2004	20
1.3 Sysselsättning, arbetslöshet, löne- och produktivitet utveckling	21
1.4 Sysselsättning och arbetslöshet uppdelat på kön	22
1.5 Kalkyl på medellång sikt	22
1.6 Offentliga finanser	23
1.7 Beslutade och aviserade reformer.....	34
1.8 Satsningar på förskolan och skolan	35
1.9 Satsningar på vården.....	35
1.10 Gröna nyckeltal	43
2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag för budgetåret 2003.....	52
4.1 Utgiftstak för staten.....	96
4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande	96
4.3 Beslutade budgetpolitiska mål 2003–2004	96
4.4 Den offentliga sektorns finansiella sparande samt budgeteringsmarginal.....	97
4.5 Utgiftstak för staten 2002–2006.....	98
4.6 Utgiftstak för offentlig sektor 2002–2006.....	98
4.7 Finansiellt sparande i offentlig sektor	100
4.8 Makroekonomiska förutsättningar	101
4.9 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar.....	107
Fortsättning på 4.9 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar	108
4.10 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar	109
Fortsättning på 4.10 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar	110
4.11 Budgetsaldo och statsskuld 2003.....	112
4.12 Statsbudgetens inkomster.....	113
4.13 Statsbudgetens utgifter 2002–2006	114
4.14 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år	116
4.15 Statsbudgetens saldo och statsskulden	119
4.16 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande	120
4.17 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter	121
4.18 Kommunsektorns finanser	122
4.19 Ålderspensionssystemet	123
4.20 Den offentliga sektorns finanser	124

4.21 Finansiellt sparande i offentlig sektor	126
4.22 Förändring av strukturellt sparande	126
5.1 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster 2001–2006	129
5.2 Offentliga sektorns skatter, faktisk och underliggande årlig förändring 2002–2006	130
5.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor	130
5.4 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster; differenser jämfört med vårpropositionen.....	131
5.5 Antaganden och förändringar jämfört med vårpropositionen.....	131
5.6 Bruttoeffekter av regeländringar 1999–2004.....	133
5.7 Skatt på arbete 2001–2006.....	134
5.8 Skattepliktiga inkomster 2001–2006	134
5.9 Den offentliga sektorns skatteintäkter 1999–2006.....	135
5.10 Faktisk och underliggande utveckling av kommunal skatt 2001–2006.....	136
5.11 Skattereduktioner 2001–2006	137
5.12 Skatt på kapital 2001–2006.....	138
5.13 Kapitalvinster och kapitalförluster 1999–2001	139
5.14 Fastighetsskatt fördelad på fastighetstyp, samt skattereduktioner 2001–2006	141
5.15 Skatt på konsumtion och insatsvaror 2001–2006	142
5.16 Specifikation av restförda skatter m.m. 2001–2006.....	146
5.17 Periodiserade skatter, skatter enligt NR samt skattekvoten 2001–2006	147
5.18 Offentliga sektorns totala inkomster enligt NR 2001–2006	147
5.20 Nedsättningar som påverkar statsbudgeten, men ej de periodiserade skatterna.....	148
5.19 Statsbudgetens inkomster 2001–2006	149
5.21 Statsbudgetens skatter 2001–2006.....	150
5.22 Utvecklingen av skatteunderlaget 2001–2006.....	152
5.23 Skattekvoten 1999, förändring av skattekvoten 1990–1999 samt skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten för ett urval av OECD-länder	154
5.24 Skattekvot i Sverige enligt NR och periodiserad skattekvot 2001–2006	154
5.25 Mervärdesskattesatser och förändring av skattesatserna 1991–2003.....	157
6.1 Statsbudgetens utgifter 2003.....	161
6.2 Takbegränsade utgifter 2003	162
6.3 Beräknad förändring av anslagsbehållningar 2003	166
6.4 Utgifter 2003.....	167
6.5 Utgifter 2004–2006.....	169
6.6 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition (VP2003)	170
7.1 Låneram för 2004	186
7.2 Investeringslån och låneramar 1998 - 2003	186
7.3 Räntekontokreditram för 2004	187
7.4 Övriga kreditramar 2004	189
7.5 Anslag vars ändamål 2004 omfattar garantiverksamhet	190
7.6 Sammanfattande redovisning av beställningsbemyndiganden avseende 2004	191
7.7 Reservationsanslag uppförda på statsbudgeten 2003 som föreslås omvandlas till ramanslag fr.o.m. 2004	193

8.1 Skiktgränser och brytpunkter för uttag av statlig skatt på förvärsinkomster för åren 2003 och 2004. Gällande regler och förslag.....	200
8.2 Skattehöjningar inklusive indexuppräknig för vissa bränslen och el för år 2004.....	215
8.3 Nuvarande och föreslagna skattesatser på vissa bränslen och el	215
8.4 Förslag till avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft.....	220
8.5 Budgeteffekter av åtgärder på skatteområdet i BP 2004 m.m.	230
Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för statsbudgeten och periodiserade nettoeffekter för offentlig sektor år 2004-2006 samt varaktiga effekter för offentlig sektor.....	230
9.1 Investeringsplan för Sjöfartsverket	250

Diagramförteckning

1.1 Utgiftstaken i kronor	24
1.2 Utgiftstaken i procent av BNP	24
1.3 Differensen mellan 10-årig statsobligationsränta i Sverige och Tyskland	25
1.4 Kronans utveckling mot TCW-index	25
1.5 Reguljärt sysselsatta i åldern 20-64 år.....	29
1.6 Antal helårspersoner med socialbidrag.....	29
1.7 Kostnader för sjukfrånvaron.....	32
1.8 Kvinnors inkomst som andel av mäns.....	44
4.1 Statsbudgetens saldo 1990–2006.....	111
4.2 Statsskuld i miljarder kronor och som andel av BNP	121
5.1 Årlig förändring av utbetald lönesumma, ackumulerade månader	134
5.2 Beskattningsbara kapitalvinster 1988–2006	139
5.3 Företagens inkomstskatt 1994–2001 samt beräknad utveckling 2002–2006	140
5.4 Nyttjande av periodiseringsfonder 1995–2001	140
5.5 Mervärdesskatt uppdelad efter användning	143
5.6 Skatteintäkter per produktslag 1998–2006.....	144
5.7 Skatt per liter ren alkohol.....	144
5.8 Ackumulerad införsel av sprit.....	144
5.9 Skatt på energi 1997–2006.....	145
5.10 Kommunskatter 1999–2006	153
5.11 Inkomstskatter i förhållande till lönekostnaden 1993–2002.....	155
5.12 Implicit skatt på arbete och arbetsgivaravgifternas andel av lönekostnaden 1993–2006.....	155
5.13 Implicit skatt på bolag 1995–2001	156
5.14 Sammansättning av de skatter bolagen betalade 1995–2001	156
5.15 Hushållens konsumtionsutgifter för bilar och sällanköpsvaror samt för dagligvaror 1980–2006	156
6.1 Utgiftsprognos för 2003 jämfört med statsbudgeten för 2003.....	163
7.1 Myndigheternas investeringslån juni 1993 - juni 2003	186

1

Finansplan

1 Finansplan

1.1 Tillväxt och jobb för ett rättvisare Sverige

Den internationella ekonomiska utvecklingen är osäker. Uppgången har ännu inte tagit fart, men tecken tyder på att en återhämtning har inletts. När uppgången i konjunkturen kommer skall Sverige vara väl rustat.

Svensk ekonomi har klarat den internationella lågkonjunkturen väl. Sysselsättningen är hög, tillväxten god och arbetslösheten fortfarande låg jämfört med många andra länder. Trots den utdragna lågkonjunkturen har Sverige inte hamnat i ett läge där de offentliga finanserna uppvisar underskott. Överskotts målet och utgiftstaken har skapat en säkerhetsmarginal.

Reformer har kunnat genomföras. Kommuner och landsting har fått mer resurser, studiebidragen har höjts, rättsväsendet och polisen har tillförts ökade resurser, föräldraförsäkringen har förbättrats, maxtaxa har införts i barnomsorgen, pensionerna har förbättrats, insatserna för miljön har förstärkts och högskolan har byggts ut.

Ytterligare reformer genomförs nästa år. Kommunerna tillförs ytterligare resurser. Fler lärare anställs och forskningssatsningarna förstärks. Miljöanslagen höjs. Bostadsbyggandet stimuleras.

Utgångsläget är gott, men Sverige står inför stora utmaningar. Andelen äldre ökar och andelen i yrkesverksam ålder minskar. Klyftorna är stora. Skolan behöver anställa fler lärare, äldreomsorgen förbättras och väntetider i sjukvården kortas. Sjukskrivningarna måste minska, sysselsättningen öka och arbetslösheten pressas tillbaka. Rättvisan måste öka och välfärden utvecklas.

Bara ett Sverige i utveckling och ekonomisk tillväxt förmår att ta sig an framtidens utmaningar. Sunda offentliga finanser är grunden för tillväxt och sysselsättning. Därför krävs fortsatt försiktighet och återhållsamhet med utgiftsökningar och skattesänkningar.

Målen för den ekonomiska politiken ligger fast. De utgiftsbegränsande åtgärder som regeringen och samarbetspartierna tidigare har aviserat skall fullföljas. För att stärka Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar, nå målen om 80 procents reguljär sysselsättning och en halvering av socialbidragsberoendet föreslår regeringen nya åtgärder.

Valet hösten 2002 ledde fram till en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om 121 punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige. I den formulerades att den gemensamma politiken bygger på övertygelsen att den ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionen måste vävas samman för att skapa en uthållig utveckling som är bra för Sverige.

121-punktsöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet skall genomföras under mandatperioden. Det finansiella utrymmet som krävs för genomförandet säkerställs genom den ekonomiska politiken och genom en fortlöpande prövning av befintliga åtaganden och skatteregler. Den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet avser att i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2005 återkomma med riktlinjer för och förslag till hur återstående delar av 121-punktsöverenskommelsen skall genomföras under 2005 och 2006.

En offensiv för tillväxt kräver hela samhällets delaktighet för att bli framgångsrik. Regeringen strävar efter breda politiska lösningar och en bred samverkan med näringslivet.

Tillsammans vill regeringen och samarbetspartierna arbeta med en tydlig politik för ett grönt, jämställt folkhem där hållbar tillväxt, full sysselsättning och trygg välfärd drivs framåt av teknisk utveckling, modern omställning, stor delaktighet och minskade klyftor.

1.2 Det ekonomiska läget

1.2.1 Internationell utveckling

Avmattningen i den internationella ekonomin har blivit utdragen. Det finns dock tecken på att den internationella konjunkturen håller på att förbättras. Förutsättningarna är goda för en vändning under andra halvåret 2003 och konjunkturen förväntas därefter stärkas ytterligare under 2004.

I Förenta staterna finns de tydligaste tecknen på att en återhämtning har påbörjats. Förtroendet hos företagen har stärkts och vinstutvecklingen har förbättrats. Låga räntor i kombination med stigande börser och fastighetspriser bidrar till en positiv bild. De skattesänkningar som genomförs medverkar till en ökad efterfrågan. Viss osäkerhet råder dock om den samlade effekten eftersom skattesänkningarna leder till att budgetunderskottet ökar.

Tillväxten i euroområdet är låg till följd av en svag export och en fortsatt svag investeringsutveckling. Hushållens konsumtion fortsätter att vara dämpad. En expansiv penningpolitik och förbättrade finansiella villkor för företagssektorn väntas gynna den inhemska efterfrågan. Ökade exportmöjligheter, bl.a. tack vare den amerikanska återhämtningen, väntas också bidra till en återhämtning i euroområdet under 2004.

I Japan har flera positiva faktorer noterats den senaste tiden, men den ekonomiska utvecklingen hämmas fortfarande av underliggande strukturella problem.

1.2.2 Svensk utveckling

BNP väntas öka med 1,4 procent i år och med 2,0 procent 2004. Under perioden 2003 till 2004 förutses inkomsterna öka relativt svagt, men låga räntenivåer och en fortsatt stabil förmögenhetsutveckling väntas understödja hushållens konsumtion. Den offentliga konsumtionen utvecklas svagt. Såväl export som import utvecklas däremot starkt under 2004.

Investeringarna i näringslivet fortsätter att utvecklas relativt måttligt. Först nästa år väntas behov uppstå av att expandera produktionskapaciteten. Investeringar i infrastrukturen väntas medföra att statens investeringar ökar både i år och nästa år. Den beskrivna ekonomiska utvecklingen belyses ytterligare i tabellerna 1.1 och 1.2.

Tabell 1.1 Försörjningsbalans 2002-2004

Procentuell volymförändring

	2002	2003	2004
Hushållens konsumtionsutgifter	1,3	1,9	2,1
Offentliga konsumtionsutgifter	2,1	0,7	0,4
Stat	1,7	1,0	0,0
Kommun	2,3	0,6	0,6
Fasta bruttoinvesteringar	-2,5	-1,8	2,8
Lagerbidrag ¹	-0,1	0,2	0,1
Export	0,4	3,7	5,4
Import	-2,7	3,1	5,4
BNP	1,9	1,4	2,0

¹ Bidrag till BNP-tillväxten.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Tabell 1.2 Nyckeltal 2002-2004

Förändring från föregående år i procent, om ej annat anges

	2002	2003	2004
KPI ¹	2,4	2,0	1,3
Timlön	4,1	3,5	3,5
Öppen arbetslöshet ²	4,0	4,7	4,7
Arbetsmarknadspolitiska program ²	2,6	2,2	2,2
Antal sysselsatta	0,1	-0,2	0,1
Real disponibel inkomst	4,7	1,6	0,9
Hushållens nettosparkvot, nivå ^{3,4}	2,8	2,6	1,4
Bytesbalans ³	4,5	5,3	5,1
Tysk ränta 10-års statsobligation ¹	4,8	4,2	4,8
Svensk ränta 10-års statsobligation ¹	5,3	4,7	5,2
TCW-index ¹	134	129	128

¹ Årsgenomsnitt.

² Procent av arbetskraften.

³ Procent av BNP.

⁴ Exkl. sparande i avtalspensioner.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Medlingsinstitutet, Riksbanken och Finansdepartementet.

1.2.2.1 Kommunala sektorn

En god tillväxt och hög sysselsättning är nödvändiga förutsättningar för den kommunala ekonomins långsiktiga utveckling. En god och balanserad utveckling av den kommunala sektorns ekonomi är avgörande för skolan, vården och omsorgen. Regeringen följer noga utvecklingen av den kommunala sektorns ekonomi.

En gynnsam sysselsättningsutveckling sedan 1999 har inneburit att de kommunala skatteinkomsterna sammantaget har utvecklats starkt, dock finns regionala skillnader. Även statsbidragen steg under samma period. Mellan 1999 och 2002 ökade skatteinkomsterna och statsbidragen sammantaget med 76 miljarder kronor.

Trots stora inkomstökningar under de senaste fyra åren uppvisade kommuner och landsting ett resultatmässigt underskott på 7 miljarder kronor (exklusive extraordinära poster) 2002. År 2003 höjdes kommunalskatten med i genomsnitt 65 öre (motsvarande 8,4 miljarder kronor i ökade skatteintäkter) vilket väntas leda till att de kommunala finanserna förbättras.

För en långsiktigt hållbar finansiering av den kommunala välfärdsproduktionen krävs balans i den kommunala ekonomin. Ett balanskrav gäller därför sedan 2000 och innebär att kommuner och landsting skall upprätta en budget i balans. Om underskott uppstår skall det egna kapitalet återställas inom två år. En utredning har lämnat förslag om balanskravet. Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringens ekonomiska bedömning för 2004 bygger på ett antagande om att kommuner och landsting höjer kommunalskatten med i genomsnitt 15 öre (motsvarande 2 miljarder kronor i ökade skatteintäkter).

För att långsiktigt stärka den kommunala ekonomin föreslår regeringen att det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommunerna ökar med 0,4 miljarder kronor 2004 och att de tillfälliga stöden på sammanlagt 4,7 miljarder kronor permanentas från och med 2005.

1.2.2.2 Arbetsmarknaden

Trots att sysselsättningen inom näringslivet successivt minskat sedan inledningen av 2001 har det totala antalet sysselsatta i princip varit oförändrat. Det beror bl.a. på att sysselsättningen ökat inom offentlig sektor. Antalet sysselsatta väntas dock minska något i år. En svag ökning förutses under senare delen av 2004 i takt med att efterfrågan i ekonomin tilltar.

Den reguljära sysselsättningsgraden för befolkningen i åldern 20 till 64 år beräknas i år uppgå till 77,7 procent och 2004 till 77,3 procent. Därmed uppnås i prognosen inte det av regeringen uppsatta målet om 80 procents reguljär sysselsättning 2004. Målet om 80 procents reguljär sysselsättning i åldern 20 till 64 år ligger dock fast. Regeringen följer löpande utvecklingen och kommer att vidta åtgärder för att nå målet.

Tabell 1.3 Sysselsättning, arbetslöshet, löne- och produktivitet utveckling

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Antal sysselsatta ¹	3 986	3 963	3 922	3 979	4 069	4 159	4 239	4 244	4 237	4 239
Varav näringslivet ¹	2 697	2 698	2 695	2 735	2 805	2 888	2 969	2 960	–	–
Varav offentliga myndigheter ¹	1 287	1 263	1 223	1 240	1 260	1 264	1 262	1 278	–	–
Reguljär sysselsättningsgrad ²	74,9	74,7	73,9	74,6	75,9	77,2	78,2	78,1	77,7	77,3
Öppen arbetslöshet ³	7,7	8,1	8,0	6,5	5,6	4,7	4,0	4,0	4,7	4,7
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program ³	4,6	4,7	4,5	4,1	3,3	2,6	2,5	2,6	2,2	2,2
Timlön ⁴	3,3	6,0	4,5	3,8	3,4	3,7	4,4	4,1	3,5	3,5
Produktivitet i näringslivet ⁴	3,6	1,9	5,2	2,0	2,6	4,1	0,6	4,2	3,0	2,0

Anm.: I AKU fördes anställda i kyrkan över från kommunala myndigheter till näringslivets tjänstesektor först 2001. Till följd av detta är antalet sysselsatta i offentlig sektor överskattat, och antalet anställda i näringslivet underskattat, med ca 22 000 personer 2000.

¹ Tusental personer.

² Reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 i procent av befolkningen i den åldersgruppen.

³ I procent av arbetskraften.

⁴ Årlig procentuell förändring.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Medlingsinstitutet och Finansdepartementet.

Tabell 1.4 Sysselsättning och arbetslöshet uppdelat på kön

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Antal sysselsatta ¹	1 901	2 079	1 947	2 121	1 992	2 167	2 036	2 203	2 047	2 197
Varav näringslivet ¹	967	1 768	997	1 808	1 037	1 852	1 080	1 891	1 080	1 879
Varav offentliga myndigheter ¹	932	308	949	311	953	312	954	307	965	314
Öppen arbetslöshet ²	6,0	6,9	5,2	5,9	4,3	5,0	3,6	4,3	3,6	4,4

Anm.: I AKU fördes anställda i kyrkan över från kommunala myndigheter till näringslivets tjänstesektor först 2001. Till följd av detta är antalet sysselsatta i offentlig sektor överskattat, och antalet anställda i näringslivet underskattat, med ca 22 000 personer 2000.

¹ Tusental personer.

² I procent av arbetskraften.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Den svaga sysselsättningsutvecklingen, färre personer i arbetsmarknadspolitiska program och ett ökande arbetskraftsutbud har inneburit att den öppna arbetslösheten successivt stigit sedan mitten av 2002. Ett ökat arbetskraftsutbud är en förutsättning för att trygga en långsiktig finansiering av välfärden. Utvecklingen av sysselsättningen och arbetslösheten belyses ytterligare i tabellerna 1.3 och 1.4.

Trots de senaste årens svaga efterfrågan på arbetskraft har utbudet av arbetskraft fortsatt att växa. En hög befolkningstillväxt samt neddragningen av antalet deltagare i t.ex. arbetsmarknadsutbildning bidrar till det. Ökningen av antalet långvarigt sjuka utan arbete har dock i flera år verkat i motsatt riktning.

Regeringens politik är inriktad på att åstadkomma en fortsatt ökning av arbetskraftsutbudet. Arbetskraftens kompetens skall fortsätta att utvecklas. Diskriminering på grund av kön, etnisk och religiös tillhörighet, sexuell läggning, ålder, funktionshinder och andra orsaker måste motverkas.

1.2.2.3 Utvecklingen 2005 och 2006

Det är svårt att förutsäga konjunktur-utvecklingen för en treårsperiod. Därför görs ingen prognos för 2005 och 2006. Däremot presenteras en kalkyl.

Befolkningen i åldern 20 till 64 år ökar kommande år. Men det är främst åldersgrupper med relativt lågt arbetskraftsdeltagande och låg sysselsättningsgrad som ökar. Det bidrar till att den reguljära sysselsättningsgraden i åldern 20 till 64 år inte ändras markant till 2006.

Arbetslösheten väntas minska både 2005 och 2006 och beräknas vid periodens slut uppgå till 4,0 procent. Det offentliga sparandet stärks. Den

ekonomiska utvecklingen under 2005 och 2006 sammanfattas i tabell 1.5.

Tabell 1.5 Kalkyl på medellång sikt

	2003	2004	2005	2006
BNP-tillväxt	1,4	2,0	2,6	2,5
Reguljär sysselsättningsgrad ¹	77,7	77,3	77,5	77,5

¹ Reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 i procent av befolkningen i den åldersgruppen.

1.3 Sunda offentliga finanser

Sunda offentliga finanser är en förutsättning för tillväxt, sysselsättning och välfärd. Utan starka offentliga finanser riskerar varje lågkonjunktur att framtvunga stora nedskärningar som försämrar tryggheten. Det skall gå att lita på välfärden, också i sämre tider när den behövs som mest. Utvecklingen av de offentliga finanserna beskrivs i tabell 1.6.

Det finns två övergripande budgetpolitiska mål: överskottsmalet för de offentliga finanserna och utgiftstaken.

Tabell 1.6 Offentliga finanser

Procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftskvot	54,8	54,4	55,8	56,3	56,0	54,9	54,3
Inkomstkvot	58,2	59,0	56,8	56,4	56,4	56,1	56,0
Skattekvot inkl EU	52,4	54,0	51,8	51,1	51,1	50,8	50,6
Finansiellt sparande enligt NR	3,4	4,6	1,1	0,2	0,4	1,2	1,6
Periodiserat finansiellt sparande	4,9	2,5	0,2	0,4	0,6	1,4	1,9
Nettoskuld	1,3	-3,3	3,7	2,6	2,0	0,8	-0,9
Konsoliderad bruttoskuld	52,8	54,4	52,7	51,7	51,5	50,0	48,3

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

1.3.1 Överskottsmål tryggar välfärden

Finanspolitikens främsta uppgift är att upprätthålla sunda offentliga finanser. Därigenom skapas buffertar för att möta de framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdssystemen. Dessutom ger överskotten en marginal till underskottsgränsen på 3 procent av BNP i Stabilitets- och tillväxtpakten. Därmed skapas ett utrymme så att finanspolitiken kan bidra till att dämpa konjunktursvängningarna.

Sedan 2000 gäller ett överskottsmål för de offentliga finanserna på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel. Målet innebär att statskulden kan minska som andel av BNP samtidigt som tillgångar byggs upp inom det allmänna pensionssystemet.

Överskottsmålet innebär att det finansiella sparandet i en lågkonjunktur kan tillåtas bli lägre än 2 procent för att därigenom bidra till att mildra en konjunktursvacka. Det omvända gäller i en högkonjunktur. Ett större överskott dämpar aktiviteten i ekonomin och minskar risken för överhettning. Överskottet anpassas med hänsyn till konjunkturläge och resursutnyttjande i svensk ekonomi.

I 2003 års ekonomiska vårproposition angavs att preciserade överskottsmål fortsättningsvis skulle föreslås endast för nästkommande budgetår och inte som tidigare för varje enskilt år tre år framåt i tiden. Skälet är att konjunkturutvecklingen är svårbedömd i ett längre tidsperspektiv. Målet för varje aktuellt budgetår skall bestämmas med hänsyn till såväl konjunkturläget som läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet. Vid uppföljningen av målet under löpande budgetår skall eventuella revideringar av konjunkturprognosen

beaktas för att undvika att finanspolitiken förstärker konjunktursvängningarna.

Inriktningen av finanspolitiken 2004 innebär att överskottet i de offentliga finanserna beräknas uppgå till 0,4 procent av BNP. Statistiska centralbyrån (SCB) har beslutat att fortsättningsvis redovisa det finansiella sparandet med fullt ut periodiserade skatter. Det periodiserade överskottet beräknas uppgå till 0,6 procent av BNP 2004. För att säkerställa det övergripande målet bör det periodiserade överskottet inte understiga 0,5 procent av BNP.

Vid en snabbare återhämtning av konjunkturen än vad som nu förutses kommer överskottet att bli högre. Regeringen återkommer med en ny bedömning av överskottsmålet för 2004 i 2004 års ekonomiska vårproposition.

Målet om ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel började gälla 2000. Efter den kraftiga finanspolitiska stimulansen 2002 sker en gradvis åtstramning. Under perioden 2000 till 2006 uppgår det genomsnittliga periodiserade överskottet till 1,7 procent. Det strukturella överskottet beräknas under samma period uppgå till 2 procent. Sammantaget bedöms de beräknade överskotten ligga i linje med det av riksdagen beslutade överskottsmålet.

1.3.2 Utgiftstaken bidrar till kontrollerad utgiftsutveckling

Budgetpolitikens främsta styrinstrument är utgiftstaken. Dessa bestäms tre år i förväg. De statliga utgifterna får sedan inte överskrida taken. Utgiftstaken förhindrar att tillfälligt högre inkomster används för att bekosta varaktigt högre utgifter. Utgiftstaken är också ett verktyg

för att uppnå det övergripande överskottsmålet för den offentliga sektorn.

Systemet har på det hela taget fungerat väl och har bidragit till att Sverige har mött den internationella lågkonjunkturen med starka offentliga finanser. Den inhemska efterfrågan har därmed kunnat stimuleras betydligt mer än vad som annars skulle ha varit möjligt.

Sedan utgiftstaken infördes 1997 har de klarats varje år. I 2003 års ekonomiska vårproposition presenterade regeringen åtgärder för att säkerställa att utgiftstaken 2003 och 2004 klaras. Den enskilt viktigaste åtgärden är att den negativa utgiftsutvecklingen inom ohälsområden måste brytas. I vårpropositionen lades förslag för att begränsa utgiftsökningar motsvarande drygt 5 miljarder kronor 2003 och nära 11 miljarder kronor för 2004.

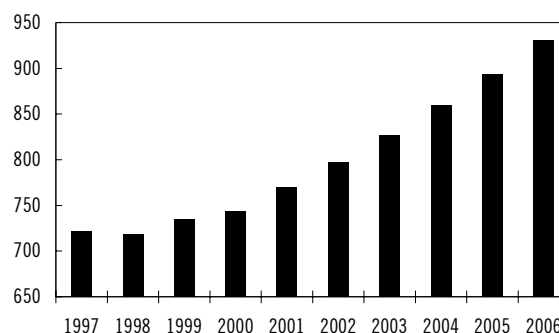
Enligt regeringens bedömning krävs inga ytterligare besparingar för att klara utgiftstaken för 2003 och 2004, trots en något sämre arbetsmarknadsutveckling än väntat. Regeringen följer dock löpande utgiftsutvecklingen och kommer att vidta ytterligare åtgärder om utgiftstaken skulle hotas. Utgiftstaken skall klaras.

Den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning kommer efter 2010 att leda till växande utgifter för välfärden. Utgifterna under innevarande decennium måste därför hållas på en nivå som mot bakgrund av den demografiska utvecklingen är långsiktigt hållbar.

Regeringen föreslår i denna proposition att utgiftstaken för 2005 och 2006 fastställs till 894 respektive 931 miljarder kronor, vilket innebär att utgiftstaken uppgår till en i princip oförändrad andel av den potentiella BNP-nivån under perioden 2002 till 2006. Utgiftstaken under perioden 1997 till 2006 belyses i diagrammen 1.1 och 1.2.

Diagram 1.1 Utgiftstaken i kronor

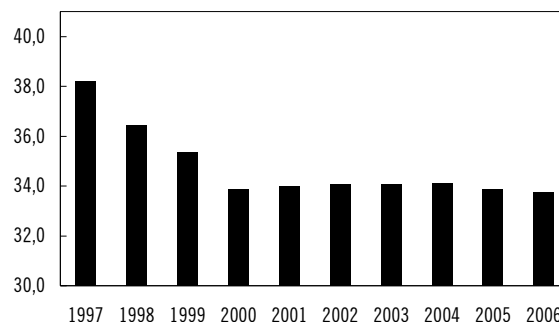
Miljarder kronor

Anm: För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaken korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket samt för den aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunerna.

Diagram 1.2 Utgiftstaken i procent av BNP

Procent

Anm: För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaken korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket samt för den aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunerna.

1.4 Priser och löner

1.4.1 Stabila priser

Stabila priser är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik. En hög och svårförutsägbar inflation har negativa fördelningseffekter. Dessutom försämrar en hög inflation förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för stabilt hög sysselsättning och välfärd.

Den av riksdagen fastlagda övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt. Riksbanken har definierat prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen

stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

I början av året drogs inflationen tillfälligt upp av höga energipriser. Under resten av 2003 väntas lågt inhemskt inflationstryck och svag importprisutveckling bidra till att hålla nere inflationen. Under loppet av 2004, då konjunkturen efter hand bedöms bli starkare, väntas inflationen åter närma sig 2 procent. Under de närmast följande åren förutses inflationen ligga i linje med inflationsmålet.

Under de senaste åren har penningpolitiken baserats på en bedömning av UND1X för de närmaste två åren. UND1X är ett mått på den underliggande inflationen i vilket de direkta effekterna av förändrade räntor, skatter och subventioner exkluderas från konsumentprisindex. Den underliggande inflationen mätt med UND1X beräknas i år uppgå till 2,2 procent och nästa år till 1,2 procent.

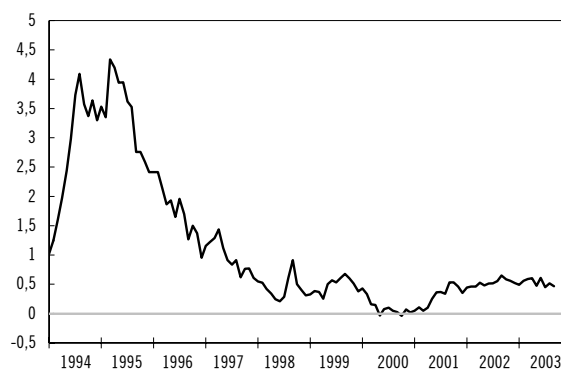
1.4.1.1 Räntan och kronan

De internationella långräntorna har vänt uppåt under sommaren men ligger fortfarande på en låg nivå. Flera centralbanker har fortsatt att sänka sina styrräntor under 2003 i syfte att understödja en konjunkturåterhämtning. Räntenedgången har varit särskild kraftig i Europa. Riksbanken har sedan november 2002 sänkt räntan med 1,5 procentenheter till 2,75 procent. Hur ränteskillnaden mellan Sverige och Tyskland har utvecklats under de senaste tio åren belyses i diagram 1.3.

Kronan har stärkts sedan hösten 2001, framför allt i förhållande till den amerikanska dollarn. Hur den svenska kronan utvecklats under de senaste tio åren belyses i diagram 1.4.

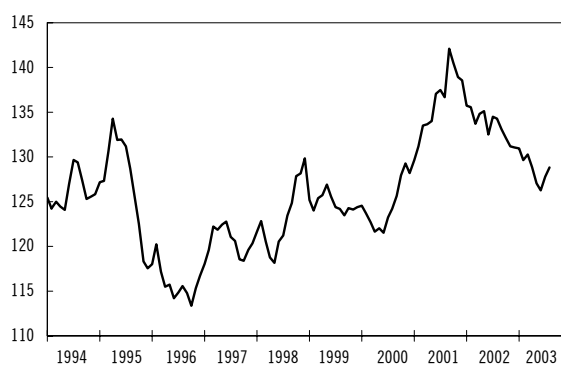
Diagram 1.3 Differensen mellan 10-årig statsobligationsränta i Sverige och Tyskland

Procentenheter

Källa: EcoWin.

Diagram 1.4 Kronans utveckling mot TCW-index

Källa: EcoWin.

EMU

Regeringen och dess samarbetspartier kommer att respektera utslaget i folkomröstningen. Vid tiden för regeringens beslut om denna proposition är resultatet av folkomröstningen om införandet av euron inte känt.

1.4.2 Lönebildningen

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en god samhällsekonomisk utveckling. Löneökningar inom de samhällsekonomiska ramarna möjliggör lägre arbetslöshet, högre sysselsättning och högre produktion. Det ger i sin tur utrymme för en förbättrad välfärd. För att regeringens mål om 80 procents reguljär sysselsättning i befolkningen mellan 20 och 64 år skall uppnås behövs måttliga nominella löneökningar. Med alltför

höga totala löneökningar i ekonomin riskerar arbetslösheten att stiga.

Konjunkturinstitutet har i uppgift att ta fram en årlig rapport om lönebildningens samhälls-ekonomiska förutsättningar. I den görs en grundlig analys av de samhälls-ekonomiska ramarna utifrån bl.a. arbetskraftskostnadernas betydelse för Sveriges konkurrenskraft och det behov som finns av att öka sysselsättningen. Årets rapport presenteras i oktober.

De senaste årens utveckling visar att måttliga nominella löneökningar och ett ökat ansvarstagande av arbetsmarknadens parter skapar goda förutsättningar för låg arbetslöshet och en god reallöneutveckling. Den nominella löneökningstakten har sedan slutet av 1990-talet endast varit ungefär hälften så hög som på 1980-talet samtidigt som reallöneutvecklingen varit betydligt bättre.

Arbetsmarknadens parter har ett gemensamt ansvar för att förändringar av relativlöner sker inom ramen för det gemensamma löneutrymmet. Vilja och ansvarstagande från arbetsmarknadens parter i kommande avtalsförhandlingar är avgörande för den framtida sysselsättnings- och välfärdsutvecklingen.

Arbetsmarknaden är fortfarande starkt könssegregerad. Kvinnor arbetar ofta inom lägre betalda yrken och har lägre befattningar.

Den könsrelaterade lönediskrimineringen måste brytas. Även om man tar hänsyn till skillnader i yrkesval och sektorstillhörighet är löneskillnaderna mellan män och kvinnor fortfarande betydande. Orsakerna till dessa skillnader är komplexa. Det handlar om hur olika arbeten värderas, effekter av den segregerade arbetsmarknaden, men även om direkt lönediskriminering. Ett instrument för att åstadkomma jämnare löner mellan män och kvinnor är att bryta yrkes- och befattningsssegregeringen. En skev fördelning av betalt och obetalt arbete förstärker också inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor.

Den nya jämställdhetslagen är ett redskap för att utjämna osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Lönebildningen är en fråga för parterna och omotiverade löneskillnader som beror på kön strider mot lagen. Regeringen följer detta arbete via JämO och Medlingsinstitutet. Utfallet av parternas arbete på detta område kommer att vara vägledande för behovet av ytterligare åtgärder. Arbetet för en jämställd arbetsmarknad måste också fokusera på att

öppna hela arbetsmarknaden för kvinnor och utvecklingsmöjligheter på arbetsplatserna. Detta arbete måste bedrivas parallellt med arbetet inom andra politikområden, inte minst familjepolitiken.

Regeringen har i skrivelsen Jämt och ständigt (2002/03:140) för riksdagen redogjort för de samlade insatser som görs för att öka jämställdheten inom alla politikområden och även på arbetsmarknaden.

1.5 Jobb och uthållig tillväxt – för välfärd och rättvisa

En uthålligt hög tillväxt och full sysselsättning är grunden för välbefärd och social rättvisa. Internationaliseringen innebär nya möjligheter för företag och medborgare. I en öppen värld blir det allt viktigare att kunna erbjuda goda villkor för investeringar och produktion. Det är en utmaning för politiken att ständigt ompröva och förnya för att skapa de bästa förutsättningarna för tillväxt och sysselsättning.

Regeringen har sedan 1994 bedrivit en långsiktig politik för en uthålligt hög tillväxt. Ett konkurrenskraftigt Sverige förutsätter stabila ekonomiska förhållanden, väl fungerande marknader och en effektiv offentlig sektor. Den förda politiken ger resultat. Under perioden 1994 till 2002 har BNP-tillväxten i Sverige varit i genomsnitt 3,1 procent per år. Det är en hög nivå både i jämförelse med länderna i EU och OECD.

I Lissabon satte EU år 2000 upp målet att till 2010 bli världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi. Varje år sker en uppföljning av medlemsländernas olika insatser för att nå målet. Sverige har i de två årliga uppföljningar som hittills gjorts haft toppplaceringar och i flera avseenden lyfts fram som ett föredöme, bl.a. när det gäller ekonomiska reformer, sysselsättning, forskning och innovation.

Förutsättningarna för tillväxt och förnyelse i Sverige skall ytterligare förstärkas under mandatperioden.

– *Stabil makroekonomi och sunda offentliga finanser:* Efter 1990-talets sanering av de offentliga finanserna står Sverige starkt. Denna position skall befästas och målen för de offentliga finanserna upprätthållas. Det är

nödväntigt för förtroendet för den framtida finansieringen av välfärden, särskilt mot bakgrund av en allt äldre befolkning.

- *Bättre och effektivare välfärd:* Sverige har en stor offentligt finansierad välfärdssektor. Välfärdsystemens effektivitet är av stor betydelse för den ekonomiska tillväxten. Sveriges position är god i de flesta internationella jämförelser av välfärden. Under de senaste åren har stora investeringar gjorts i utbildning, vård och omsorg, forskning och infrastruktur. Med nya resurser och effektivare användning av resurserna skall välfärden fortsätta att förbättras.
- *Starkare ekonomiska drivkrafter och effektiv konkurrens:* Sverige ligger långt fram i avregleringen av olika marknader. Konkurrensreglerna har effektiviserats. En hög tillväxt som ger förutsättningar att utveckla välfärden förutsätter väl fungerande marknader för kapital, produktion och arbete. Arbetet med att förstärka de ekonomiska drivkrafterna för enskilda, företag, myndigheter och andra institutioner skall fortsätta.
- *Stärkt innovationsklimat:* En innovationsstrategi utarbetas för att stärka Sveriges förmåga att skapa kunskap och omsätta den till en hållbar tillväxt och nya jobb. Det är i samverkan som tillväxtens förutsättningar bäst skapas. Samverkan mellan näringsliv, högskola och samhälle skall utvecklas på nationell och regional nivå. Entreprenörskap skall underlättas. Företagandets villkor skall förbättras. Flödet av kunskap mellan forskning och utbildning och näringslivet och förutsättningarna för att detta kommer till nytta skall underlättas. För detta krävs nära samverkan mellan samhällets olika aktörer och en sammanhållen politik inriktad på att underlätta förnyelse. De regionala tillväxtprogrammen avses bli ett samordningsinstrument i arbetet.
- *Europeisk och global samverkan:* Framtidens ekonomiska förutsättningar formas i allt högre grad på den internationella arenan. Växande internationella företag, globala finansmarknader och rörligt kapital måste regleras genom gemensamma och politiskt utformade spelregler. Sverige skall vara pådrivande i arbetet för att EU skall uppnå

de mål medlemsländerna enades om i Lissabon, också genom att gå före med reformer på centrala områden.

Näringspolitik för tillväxt

Som en central del i tillväxtpolitiken förbereder regeringen flera förslag som syftar till att underlätta tillkomsten av fler och växande företag.

Ökat utbud av kapital i tidig utvecklingsfas

En effektivt fungerande kapitalmarknad är en viktig förutsättning för skapande av nya företag och tillväxt i befintliga företag. Många innovatörer och entreprenörer har i dag svårt att få kapital för att utveckla sina idéer. Regeringen arbetar därför med att inom befintliga resursramar hitta former för att öka utbudet av kapital i tidiga skeden av en affärsutveckling eller företagsutveckling.

Öka andelen forskningsrelaterade företag

Samhället gör betydande insatser för att främja samverkan kring forskning och utveckling, mellan universitet, högskola och näringsliv. Regeringen avser att fördjupa dialogen mellan berörda parter för att öka andelen forskningsrelaterade företag. Särskild vikt kommer att läggas på områden där Sverige är internationellt konkurrenskraftigt. Regeringen gör därför en särskild satsning om 100 miljoner kronor på tillämpad industriforskning inom IT-/telekom-sektorn.

Effektiva insatser för företagsutveckling

En mängd aktörer främjar i dag näringslivets utveckling genom information, rådgivning, utbildning och finansiering. Systemet är invecklat för företagen och åtgärderna är svåra att följa upp. Hösten 2002 lämnades förslag på åtgärder inom området i betänkandet Företagsutveckling på regional nivå (SOU 2002:101). För närvarande utarbetar Regeringskansliet förslag som skall leda till effektivare insatser på regional nivå för företagsutveckling, bl.a. gällande småföretagare i glesbygd.

Kortare handläggningstider vid företagsregistrering

Det skall vara lätt att starta och driva företag i Sverige. Sedan hösten 2002 har det varit möjligt att registrera en enskild firma elektroniskt. Regeringen arbetar med att under 2004

presentera förslag som möjliggör elektronisk registrering även av aktiebolag och handelsbolag m.fl. Detta leder till betydligt kortare handläggningstider vid registrering av företag.

Förenkling för småföretag

I syfte att åstadkomma enklare regler samt förbättrad myndighetsservice och tillgänglighet tas ett brett åtgärdsprogram fram inom Regeringskansliet. Näringslivets organisationer inbjuds att delta i arbetet med att utforma en metod för att mäta den administrativa bördan för företagen.

Insatser inom design

För att öka användningen av design som utvecklingskraft har regeringen under 2003 förstärkt resurserna till Stiftelsen Svensk Industridesign. Medlen är avsedda för samverkansprojekt i näringslivet. Vidare skall medlen användas till förberedelserna inför det utlysta designåret 2005. Arbetet med att stärka tillgänglighets- och användaraspekten inom arkitektur, form och design fortsätter.

Kortare handläggningstider vid miljöprövning

Många nyetableringar och utbyggnader av tillverkningsanläggningar kräver prövning enligt Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Handläggningstiden för dessa prövningar är i dagsläget ofta mycket lång, vilket medför kostnader för företagen. I syfte att korta handläggningstiderna utan att hälso- och miljöskyddskraven åsidosätts har Miljöbalkskommittén fått i tilläggsdirektiv att effektivisera och förenkla miljöprövningen.

Insatser för miljödriven utveckling och miljöteknikexport

Regeringen gör en satsning på miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport. Miljötekniksektorn är ett av framtidens tillväxtområden med en snabbt växande världsmarknad. För att Sverige skall bli ännu bättre på att utveckla och kommersialisera produkter och tjänster inom miljöteknik behövs starkare länkar mellan den offentliga och privata sektorn.

En väl fungerande konkurrens

En väl fungerande konkurrens är en förutsättning för en effektiv näringspolitik. En fungerande konkurrens leder till ökad sysselsättning och lägre priser. Arbetet med att effektivisera och modernisera det konkurrens-

rättsliga regelverket fortsätter och kartellbekämpningen har fortsatt hög prioritet.

Handels- och investeringsfrämjande

Sveriges ekonomi är i stor utsträckning beroende av exportindustrin och utländska direktinvesteringar. I en allt mer internationaliserad värld ökar kraven på ett aktivt handels- och investeringsfrämjande. Utrikesförvaltningen har även i fortsättningen i uppgift att prioritera främjandet av svenska ekonomiska intressen i utlandet.

Infrastruktur för tillväxt

En central faktor för tillväxten de kommande åren är infrastrukturinvesteringar.

Dimensioneringen av de slutgiltiga anslagsnivåerna för 2005 och 2006 återkommer regeringen till i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition och allra senast i budgetpropositionen för 2005. Banverket har i samband med de planer som inkommit till regeringen avseende 2004 till 2015 indikerat att en anslagsökning med ca 6 miljarder kronor över perioden 2004 till 2006 behöver skjutas till för att klara de av regeringen utpekade projekten, de redan pågående projekten och projekt långt gångna i planeringen. Utgångspunkten är att området ges särskilt hög prioritet och att de av Banverket prioriterade projekten kan genomföras enligt ursprunglig tidsplan.

1.5.2 Full sysselsättning

Full sysselsättning står högst på regeringens dagordning. Det är bara genom en uthålligt hög sysselsättning som en god välfärd, rättvis fördelning och jämställdhet kan värnas.

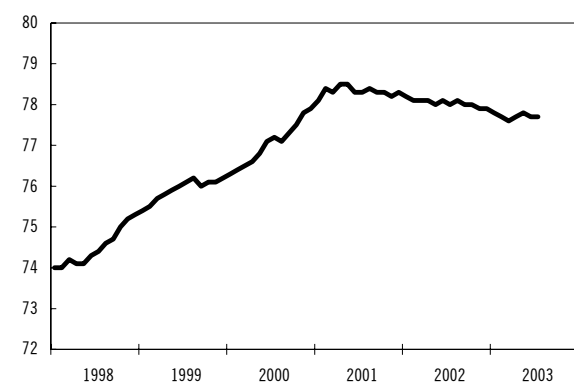
Hösten 1998 satte regeringen och riksdagen upp målet att andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen i åldern 20 till 64 år skulle öka från 73,9 procent 1997 till 80 procent 2004. Regeringen bedömde då att det behövdes en årlig tillväxt på 2,75 procent, och att antalet reguljärt sysselsatta i åldern 20 till 64 år behövde öka med 1,3 procent årligen för att målet om 80 procents reguljär sysselsättning skulle nås. Den utvecklingen har överträffats. BNP-tillväxten har under åren 1998 till 2002 varit i genomsnitt 3,1 procent per år och den reguljära

sysselsättningen i åldersgruppen 20 till 64 år har ökat med i genomsnitt 1,5 procent per år. Utvecklingen av andelen sysselsatta belyses i diagram 1.5.

För att sätta fokus på förbättringar för de utsatta grupperna i samhället formulerade regeringen i 2001 års ekonomiska vårproposition ett rättvisemål om att antalet socialbidragsberoende skall halveras. Målet innebär att antalet helårsbidrag skall halveras från 115 200 år 1999 till 57 600 år 2004. Socialbidragsberoende är ett uttryck för ekonomiska och sociala klyftor. Det medför bristande ekonomisk självständighet och ekonomisk utsatthet för individen. Detta rättvisemål kompletterar sysselsättningsmålet. Utvecklingen av antalet socialbidrag belyses i diagram 1.6.

Diagram 1.5 Reguljärt sysselsatta i åldern 20-64 år

Procent av befolkningen

Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Diagram 1.6 Antal helårspersoner med socialbidrag

Helårsekvivalenter

Källa: Socialstyrelsen.

Mellan 1999 och 2002 har antalet helårsbidrag minskat med 29 000, dvs. med 25 procent. Sysselsättningsutvecklingen är avgörande för behovet av socialbidrag. För att nå socialbidragsmålet är det nödvändigt, men inte

tillräckligt, att nå sysselsättningsmålet. I bilaga 3 avstäms socialbidragsmålet.

Trots denna positiva utveckling är utsikterna små att nå de båda målen 2004. Den reguljära sysselsättningen bedöms bli drygt 77 procent 2004. En viktig förklaring är den försvagade internationella ekonomins återverkningar i Sverige. Andra förklaringar är att antalet studerande samt nettoinvandringen ökat sedan målet fastställdes.

Den försämrade konjunkturernas negativa effekter på sysselsättningen leder till ökade svårigheter att nå även socialbidragsmålet. Den gynnsamma sysselsättningsutvecklingen för invandrare under senare år ökar dock chanserna. Dessutom får regeringens insatser för ökad sysselsättning positiva effekter.

Sysselsättningen är central också ur ett jämställdhetsperspektiv. I bilaga 4 redovisas fördelningen av ekonomiska resurser mellan män och kvinnor. Kvinnors förvärvsgrad är lägre än mäns, och kvinnor arbetar deltid i väsentligt större utsträckning än män. Under 2002 var sysselsättningsgraden bland män 80 procent, medan den bland kvinnor var 76 procent. Även om dessa nivåer i ett internationellt perspektiv är höga, är de inte tillräckliga. Bland kvinnorna arbetade 30 procent lång deltid (20 till 34 timmar per vecka), medan motsvarande andel för män var 6 procent.

Regeringen står fast vid målen om 80 procents sysselsättning och halverat socialbidragsberoende. En hög sysselsättning och minskat socialbidragsbehov är en rättvisefråga. Över 1 miljon människor är beroende av sociala ersättningar för sin försörjning. De kan inte påverka sin inkomst och levnadsstandard. Till följd av otillräcklig utbildning, hälsobesvär, ålder eller diskriminering har de hamnat utanför arbetslivet.

För att nå sysselsättningsmålet och socialbidragsmålet måste sysselsättningen öka för alla grupper, men särskilda insatser behövs för följande grupper:

Ungdomar: Sysselsättningen bland ungdomar har fallit kraftigt under de senaste 10 åren. I början av 1990-talet var 80 procent av ungdomarna i åldern 20 till 24 år sysselsatta. I dag är motsvarande siffra 60 procent. Till stor del beror detta på att fler studerar vidare vilket är en positiv utveckling. Samtidigt måste åtgärder vidtas för att öka genomströmningen i

utbildningen och inte i onödan försena ungas inträde på arbetsmarknaden. Ungas vilja att arbeta och att kombinera arbete och studier måste tas till vara bättre.

Det är angeläget att kvaliteten i insatserna för arbetslösa ungdomar utvecklas och att ansvarsfördelningen tydliggörs. I samband med gymnasiepropositionen som överlämnas under våren 2004 kommer regeringen att ta ställning till de arbetsmarknadspolitiska ungdomsprogrammen.

Invandrare: Alla skall ha samma rätt och möjlighet att försörja sig med eget arbete. Invandrares sysselsättningsgrad är lägre än för befolkningen i övrigt. Utvecklingen varierar dock inom denna grupp.

För både utländska medborgare och utlandsfödda har sysselsättningen under åren 1997 till 2001 ökat snabbare än för de som varit svenska medborgare sedan födseln. Den utvecklingen har dock vänt och mellan första halvåret 2002 och motsvarande period 2003 sjönk sysselsättningen något mer för personer med utländskt medborgarskap än för de med svenskt medborgarskap. Sammantaget under sexårsperioden 1997 till 2003 har utvecklingen varit bättre för de utlandsfödda. Dessa har ökat sin sysselsättningsgrad från 52,1 procent första halvåret 1997 till 59,5 procent första halvåret 2003.

Sysselsättningsgraden varierar starkt beroende på ursprungsland. Även vistelsetiden i Sverige är av stor betydelse. Sysselsättningsgraden är högst bland personer som haft svenskt medborgarskap sedan födseln och lägst bland personer med utländskt medborgarskap.

Regeringens mål är att sysselsättningsgraden för utrikes födda skall öka och närma sig den för hela befolkningen.

Arbetslösa: Arbets- och kompetenslinjen är grunden för svensk arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadspolitiken skall tydligare inriktas på huvuduppgifterna platsförmedling, insatser för att motverka arbetskraftsbrist och åtgärder för de personer som står längst bort från arbetsmarknaden.

Första halvåret 2003 var i genomsnitt ca 38 000 personer långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen. Ungefär 45 000 ungdomar i åldern 16 till 24 år var arbetslösa. Arbetslösheten i Sverige är låg i ett internationellt perspektiv

men höga välfärdsambitioner ställer högre krav på en framgångsrik arbetslöshetsbekämpning.

Äldre: Andelen äldre i befolkningen ökar. Den största befolkningstillväxten kommer fram till 2010 att ske i åldersgruppen 60 till 64 år. Sysselsättningsgraden i denna åldersgrupp var 2002 endast 53,6 procent, vilket är betydligt lägre än genomsnittet på knappt 75 procent för befolkningen som helhet.

Sjuka: Långtidssjukskrivningen fortsätter att öka. Det finns nu 135 000 personer som varit sjukskrivna längre än ett år och dessutom ca 495 000 personer som har sjuk- och aktivitetsersättning. Sjukfrånvaron måste bringas ned för att minska den enskildes lidande, ge fler chansen att försörja sig genom eget arbete och för att minska samhällets kostnader. För långsiktigt hög sysselsättning måste utvecklingen av sjukfrånvaron brytas. Alla behövs.

I 2003 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen en rad insatser för ökad sysselsättning.

Uppföljningen visar att åtgärder finns på flertalet områden. Regeringen avser att återkommande följa upp och redovisa resultaten av föreslagna insatser.

Ytterligare insatser

Arbetet med att nå sysselsättningsmålet fortsätter. Budgetöverenskommelsen med samarbetspartierna innehåller insatser som gynnar tillväxt och sysselsättning. På en rad områden behövs bättre analyser av hur arbetsutbudet kan ökas och efterfrågan stimuleras. Regeringen föreslår nu ytterligare sysselsättningsinsatser.

- *Sänkt skatt för småföretagare*
Fler och växande företag är avgörande för en god sysselsättningsutveckling. Genom lättnader i de så kallade 3:12-reglerna skall skatten sänkas för småföretagare med sammantaget 1 miljard kronor.
- *Stärkt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting*
För att trygga och utveckla vården, skolan och omsorgen behövs tillräckliga resurser. Det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting förstärks under 2004. Det kommer positivt att påverka både

sysselsättningen i välfärdsektorn och kvaliteten i verksamheten.

- *Infrastrukturinvesteringar*
En väl fungerande och modern infrastruktur är en central faktor för tillväxt och sysselsättning. Infrastrukturinvesteringar skall ges hög prioritet de närmaste åren. Investeringar behövs i vägar, järnvägar och bredband.
- *Bättre undervisning i svenska för invandrare*
För att underlätta etableringen på arbetsmarknaden för personer som invandrat behövs bra undervisning i svenska för invandrare (sfi). I dag saknar 9 av 10 sfi-lärare adekvat utbildning. Regeringen kommer därför att uppdraga åt Myndigheten för skolutveckling att genomföra en riktad kompetensutveckling för sfi-lärare.
- *Kortare arbetslöshetstider*
Det är viktigt att förkorta arbetslöshetstiderna. Myndigheternas respektive den enskildes ansvar skall göras tydligare och enhetligare. Regeringen återkommer med förslag så att riksdagens intentioner med de individuella handlingsplanerna får ett tydligare genomslag.
- *Bättre styrning av arbetsmarknadspolitiken*
Regeltillämpningen skall av rättviseskäl inte vara olika över landet. Regeringen avser att förbättra styrningen genom att tydliggöra verksamhetens mål och ändra regelverket.
- *Möjligheter för äldre att fortsätta arbeta*
De äldres kompetens och arbetsvilja måste tas tillvara bättre. Flera utredningar har visat på betydelsen av ekonomiska drivkrafter för de äldres intresse att stanna kvar i arbetslivet. Regeringen skall se över möjligheterna till förändringar i regler för att öka de äldres drivkrafter och möjligheter att fortsätta förvärvsarbete.
- *Kartläggning av avtalsförmåner*
Avtalsgrundade förmåner ger en kompletterande ekonomisk trygghet för äldre men kan också påverka äldres intresse för att fortsätta att arbeta. De avtalsbaserade ersättningsystemen skall kartläggas och påverkan på arbetsutbudet analyseras.
- *Förkortad vidareutbildning*
Förbättrade vidareutbildningsmöjligheter kan bidra till att minska personalbristen i vården och omsorgen och till att stimulera

rekryteringen. Regeringen avser att ge ett uppdrag att jämföra olika utbildningar för att ta fram ett förslag till en förkortad vidareutbildning för vårdpersonal i vården och omsorgen.

De åtgärder som vidtagits och som kommer att vidtas för att uppnå målet att halvera sjukfrånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning bidrar samtidigt till sysselsättningsmålet. En vanlig dag är det uppskattningsvis 830 000 personer som är sjukskrivna eller som får aktivitets- eller sjukersättning. Regeringen anser det nödvändigt och möjligt att avsevärt minska denna grupp. I avsnitt 1.5.2 redovisar regeringen nya förslag för att minska sjukfrånvaron och bromsa ökningen av antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Fortsatta insatser

Regeringen och partierna bakom budgetpropositionen för 2004 är överens om vikten att hålla tillbaka den öppna arbetslösheten och att målet om full sysselsättning ligger fast. Regeringen avser att under 2003 och 2004 noggrant följa utvecklingen på arbetsmarknaden och vidta åtgärder för att pressa ner den öppna arbetslösheten. Inriktningen för 2004 är att antalet platser i de arbetsmarknadspolitiska programmen skall vara på 2003 års nivå. Utvecklingen skall följas löpande. Regeringen avser även att i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition redovisa ytterligare åtgärder för att nå målet att 80 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år skall vara reguljärt sysselsatta på den öppna arbetsmarknaden.

1.5.3 Minskade sjukskrivningar

Sjukfrånvaron är för hög. Orsakerna är flera: hårdare krav i arbetslivet vilket bl.a. medfört sämre psykosocial arbetsmiljö, brister i försäkringskassornas och arbetsgivarnas rehabiliteringsarbete, väntetider inom hälso- och sjukvården, ändrade attityder till sjukskrivning, en åldrande arbetskraft samt bristande incitament för arbetsgivare, hälso- och sjukvård och sjukskrivna att motverka sjukfrånvaro. Det

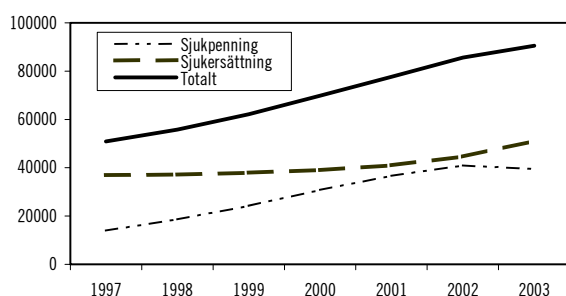
krävs åtgärder på en rad områden och åtgärderna måste följas noga och löpande förbättras.

Om regeringens mål att till 2008 halvera frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning inte uppnås, kommer viktiga välfärdssatsningar att trängas undan. En första avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa, samt en närmare beskrivning av målet och hur det skall mätas ges i bilagan Avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa (volym 6, utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp).

Sjukdom med påföljande sjukfrånvaro är ett stort problem för den drabbade. Sjukfrånvaron har dessutom stora samhällsekonomiska konsekvenser. Sedan 1997 har kostnaderna för sjukfrånvaron ökat kraftigt. Första halvåret i år har antalet sjukpenningdagar minskat. Antalet långtidssjukskrivna har dock fortsatt att öka. Särskilt kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland de långtidssjukskrivna. Antalet personer med sjukersättning fortsätter också att öka. Kostnadsutvecklingen belyses i diagram 1.7.

Diagram 1.7 Kostnader för sjukfrånvaron

Miljoner kronor

Anm.: Sjukersättning hette tidigare förtidspension.
Källa: Riksförsäkringsverket.

År 1997 gick 53 procent av all sjukpenning till kvinnor. År 2003 hade andelen ökat till 58 procent. Motsvarande siffror för aktivitets- och sjukersättning (tidigare förtidspension) är 49 procent 1997 och 54 procent 2003. Denna överrepresentation förstärks om man beaktar att kvinnor i genomsnitt får en ersättning som är ca 14 procent lägre än männens både när det gäller sjukpenning och sjukersättning.

Partierna bakom budgetpropositionen för 2004 är överens om att det är viktigt att den negativa ohälsoutvecklingen bryts och att kostnaderna för ohälsa minskar. Ett system baserat på ekonomiska drivkrafter för att minska ohälsoproblematiken skall införas senast under 2004. När ett sådant system och andra åtgärder

har införts kan kostnaderna för ohälsa reduceras. Då förbättras förutsättningarna för bl.a. en återgång till tidigare ersättningsnivåer i sjukförsäkringen.

Regeringen avser att 2004 återkomma med ett förslag till tidpunkt för återställande av sjukpenningnivån och ett slopande av den tredje sjuklöneveckan. Nivån på det föreslagna utgiftstaket för 2005 gör det möjligt att återställa ersättningsnivån den 1 januari 2005. Slutligt ställningstagande tas i budgetpropositionen för 2005. En arbetsgrupp med företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet bereder skyndsamt frågan.

Åtgärder som har genomförts

Ett antal åtgärder har genomförts för att minska ohälsan och bryta kostnadsutvecklingen. De viktigaste är:

- Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningar gäller fr.o.m. den 1 juli 2003.
- Vad gäller det förebyggande arbetsmiljöarbetet har regeringen bl.a. beslutat om stöd till utvecklingsprojekt inom den offentliga sektorn och tillsatt en särskild utredare för att se över vissa frågor om företagshälsovården.
- I en särskild proposition (prop. 2002/03:89) som riksdagen antagit redovisade regeringen förslag om förändringar inom sjukförsäkringen för ökad hälsa i arbetslivet. Precisionen vid sjukskrivning skall öka genom att heltidssjukskrivning undviks, avstämningsmöten med den försäkrade och berörda parter införs, beslutsunderlagen förbättras, utbildningen i försäkringsmedicin förstärks och försäkringsläkarna blir fler och ges en förändrad roll. Rehabiliteringsutredning från arbetsgivaren görs obligatorisk och tiden med vilande sjukersättning vid arbete förlängs från ett till två år.
- Sjuklöneperioden har fr.o.m. den 1 juli i år förlängts med 7 dagar till dag 21. Beslut har tagits om att införa ett högkostnadsskydd för mindre företag.
- Beräkningen av ersättningen vid sjukskrivning i form av sjukpenning ändrades från och med den 1 juli 2003. Ersättningen

minskades genom att den bas vilken sjukpenningen beräknas på reducerats.

- Sjukpenningen till arbetslösa har justerats så att den från den 1 juli i år inte skall överstiga den högsta arbetslöshetsersättningen.
- Många långtidssjukskrivna har ett arbete de inte kan återgå till. För att underlätta för dessa personer att åter komma i arbete inrättas under 2003 en form av anställningsstöd. En tidsbegränsad subvention av lönen för de långtidssjukskrivna som får en anställning hos en annan arbetsgivare införs. Stödet skall gälla de långtidssjukskrivna vars arbetsgivares rehabiliteringsansvar har överförts till försäkringskassan.
- Försäkringskassan skall senast ett år efter sjukankmälningsdagen ha utrett om det finns förutsättningar för att ge den försäkrade sjukersättning eller aktivitetsersättning i stället för sjukpenning.
- Vården har fått extra resurser för ökad tillgänglighet om sammanlagt 3,6 miljarder kronor under perioden 2002 till 2004.
- Försäkringskassorna har fått ekonomisk förstärkning för att klara sitt arbete.
- Regeringen har tidigare aviserat att en teknisk översyn av reglerna om karensdag skulle genomföras, som en av åtgärderna för ökad hälsa i arbetslivet. En promemoria upprättades i början av året inom Socialdepartementet. Promemorian har remissbehandlats. Löneavdragets storlek vid sjukdom och beräkningen av detta regleras i kollektivavtalen. Regeringen kommer därför att diskutera frågan med arbetsmarknadens parter.
- Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket lämnade före sommaren på regeringens uppdrag ett principförslag om inrättande av en ny permanent verksamhet inom Arbetsmarknadsverket. Det skall främst kunna vara fråga om stöd i samband med anställning och praktik i arbetslivet, men också vägledning och andra insatser för dem som behöver byta arbete. Verken föreslår t.ex. ett nytt anställningsstöd, rätt till tjänstledighet för sjukskrivna anställda för att pröva annat arbete, stöd till utbildning och högriskskydd för arbetsgivare. Regeringen avser att inhämta

synpunkter innan ställning kan tas till möjligheterna till ett genomförande.

Åtgärder som bör genomföras

De åtgärder som redan genomförts bidrar till att klara målet att halvera antalet sjukdagar. Målet är dock ambitiöst och det står klart att det krävs ytterligare åtgärder.

Arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska ohälsan förstärks

Regeringen och partierna bakom budgetpropositionen för 2004 är överens om att det är viktigt att den negativa ohälsoutvecklingen bryts och att kostnaderna för ohälsa minskar. Ett system baserat på ekonomiska drivkrafter för att minska ohälsoproblematiken skall därför införas under 2004.

Socialförsäkringens administration

Regeringen anser att arbetet med att förändra socialförsäkringens administration är en mycket viktig åtgärd för att öka effektiviteten i arbetet med att minska ohälsan i arbetslivet så att det nationella målet om halverad sjukfrånvaro kan uppnås till 2008.

Ökat ansvar för den enskilde att medverka till återgång till arbetslivet samt åtgärder mot fusk och missbruk

Den som är sjukskriven eller har aktivitets- eller sjukersättning har ett ansvar att medverka till åtgärder som gör det möjligt att återfå arbetsförmågan. Försäkringskassorna har i dag begränsade möjligheter att agera till exempel då en sjukskriven inte vill delta i rehabilitering. Det är vidare av fundamental betydelse att transfereringar utbetalas endast till den som är berättigad och då till rätt belopp. I annat fall äventyras transfereringens legitimitet.

Riksförsäkringsverket har nyligen redovisat en enkät som visar att över hälften av befolkningen tror att fusk med olika ersättningar och bidrag inom socialförsäkringen är allmänt förekommande. För att få bättre underlag för hur reglerna tillämpas kommer en arbetsgrupp att bildas inom Regeringskansliet.

Förebyggande arbetsmiljöarbete

Arbetsmiljöarbetet och arbetets organisation behöver förbättras. Ett antal åtgärder har aviserats och påbörjats. Det gäller bl.a.

företagshälsovården och tillsynen på arbetsmiljöområdet. Stöd kommer att ges till utvecklingsprojekt vad avser samverkan mellan arbetsgivare i det förebyggande och rehabiliterande arbetet. Regeringen kommer att följa arbetsmarknadens parter initiativ och åtgärder på området, bl.a. hur initiativ inom trepartssamtalen fullföljs.

Sjukersättning högst tre år i taget

I budgetpropositionen för 2003 aviserade regeringen att en tidsbegränsning av sjukersättningen skulle införas vad avser nya beslut om ersättning. Frågan har därefter beretts inom Regeringskansliet och i januari 2003 sändes en promemoria med sådant förslag ut på remiss. En viktig remissynpunkt som framfördes, bl.a. från de fackliga organisationerna, var att de arbetsrättsliga aspekterna på förslaget inte var tillräckligt belysta. Frågan har därför beretts vidare och regeringen anser att det är nödvändigt att inhämta arbetsmarknadens parter syn på frågans lösning och därefter snarast möjligt återkomma till riksdagen med ett förslag.

Bättre stöd till och uppföljning av personer med sjukersättning

Bland personer med sjuk- och aktivitetsersättning finns det personer som har arbetsförmåga kvar givet att man kan finna ett annat arbete och ge det stöd som behövs. Här finns en potential att öka sysselsättningen som bör tillvaratas. Därför bör samtliga personer med sjuk- och aktivitetsersättning efterhand bli föremål för en ny prövning av arbetsförmågan och få erbjudanden om stöd.

1.6 Reformer för rättvisa och trygghet

Trygga människor vågar mer. En väl utbyggd välfärd som ger trygghet i förändringen skapar förutsättningar för en mer dynamisk ekonomisk utveckling. Välfärden skall därför fortsätta att byggas ut i den takt ekonomin medger.

Parallellt med de utgiftsbegränsningar som aviserades i våras genomförs både i år och nästa år ett antal viktiga välfärdsreformer. Det handlar om höjda pensioner, fler lärare och andra specialister i skolan, förbättrade studiebidrag, allmän förskola samt mer pengar till vården och omsorgen. Därutöver görs satsningar på miljö

och infrastruktur, bostadsbyggande, rättsväsendet och höjt bistånd. De viktigaste reformområdena framgår av tabell 1.7.

Tabell 1.7 Beslutade och aviserade reformer

Budgeteffekt i förhållande till föregående år

Miljarder kronor	2003	2004
Rättsväsendet	0,20	0,95
Internationellt bistånd	1,64	1,46
Vård, skola och omsorg	6,24	2,33
Pensioner m.m.	2,80	0,00
Mamma-/pappamånad	0,50	0,50
Arbetsmarknad	1,70	0,00
Utbildning och forskning	2,10	1,09
Infrastruktur ¹	2,20	2,77
Bostäder	0,30	0,12
Miljö	0,24	0,51
Övriga utgiftsreformer	2,52	1,03
Summa utgiftsreformer	20,43	10,76

¹Inklusive lånefinansierade investeringar.

1.6.1 Barn och unga – Sveriges framtid

Trygghet och goda villkor för barnen och deras familjer är en viktig del av välfärden. Satsningar på barn och ungdomar är att investera i framtiden.

I år och nästa år sker viktiga förbättringar. Den 1 januari i år infördes allmän förskola för fyra- och femåringar. Alla barn har därmed rätt till avgiftsfri förskola motsvarande tre timmar om dagen.

Maxtaxereformen har också bidragit till att barnfamiljerna fått kraftigt sänkta avgifter för barnomsorgen. Särskilda resurser satsas även fortsättningsvis på personalförstärkningar för att värna kvaliteten i verksamheten. Skolverkets uppföljningar av maxtaxereformen har visat att regeringens ambitioner har infriats. Kvaliteten har upprätthållits. Fler barn tar del av förskolan, men det ökade antalet barn har inte påverkat barngruppernas storlek eller barnens vistelsetid. Inte heller har personaltätheten påverkats negativt.

Föräldraförsäkringen stärks både i år och nästa år. Förlängningen av föräldraförsäkringen med ytterligare en månad får genomslag i år. Samtidigt har grundnivån i föräldraförsäkringen höjts till 150 kronor per dag och en ytterligare höjning till 180 kronor per dag föreslås för 2004. När det ekonomiska läget så medger avser

regeringen att gå vidare och stärka föräldraförsäkringen ytterligare genom att höja inkomsttaket i försäkringen.

Studiebidraget har utökats från 9 till 10 månader om året. Det innebär 950 kronor mer per år för familjer med en tonåring på gymnasiet. De viktigaste satsningarna på barn och unga framgår av tabell 1.8.

Tabell 1.8 Satsningar på förskolan och skolan

Miljarder kronor

	2003	2004
Maxtaxan	3,4	3,2
Kvalitetssäkring inom barnomsorgen	0,5	0,5
Barn till arbetssökande eller föräldraledigas rätt till förskola	0,5	0,5
Allmän förskola för 4- och 5-åringar	1,2	1,2
Personalförstärkningar i skola och fritidshem	2,5	3,5
Totalt	8,1	8,9

Under det senaste året har det förts en debatt om barn i familjer med begränsade ekonomiska resurser. I syfte att fördjupa kunskaperna har regeringen tillsatt en arbetsgrupp som skall göra en översyn av situationen för barn som befinner sig i ekonomiskt utsatta familjer.

Arbetsgruppen skall göra en samlad analys av situationen för barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Resultatet av arbetsgruppens arbete skall utgöra underlag för regeringens arbete med att minska andelen barn som lever i familjer med svag ekonomi och att förbättra levnadsförhållandena för dessa barn.

1.6.2 Kvaliteten skall värnas i vården och omsorgen

Vården, skolan och omsorgen skall vara generell, omfatta hela befolkningen och hålla hög kvalitet. Behoven skall styra tillgången, inte privat-ekonomin eller var i landet man bor.

Kommuner och landsting har en period bakom sig med god inkomstutveckling. Ökande sysselsättning och höjda statsbidrag har givit ökade inkomster. I dag är läget ett annat. Den svaga internationella konjunkturen och det osäkra läget får genomslag i svensk ekonomi och påverkar kommunsektorn genom en svagare utveckling av inkomsterna.

För att kunna utveckla välfärden och klara åtagandena även i framtiden krävs att sysselsättningen ökar. För 2002 infördes ett

tillfälligt sysselsättningsstöd för att stärka kommunerna och landstingen på kort sikt. Stödet förlängdes och höjdes med 300 miljoner kronor 2003. Eftersom kommunernas och landstingens ekonomi är fortsatt ansträngd förlängs det tillfälliga sysselsättningsstödet även till 2004. Det fasta belopp om 200 kronor som alla inkomsttagare betalar i statlig inkomstskatt tillfaller även 2004 kommuner och landsting. Därtill tillförs kommunerna även 400 miljoner kronor extra under 2004. Dessa förändringar innebär sammanlagt 4,7 miljarder kronor 2004.

Kommuner och landsting ansvarar för väsentliga delar av välfärden. Stabila och förutsägbara inkomster är en viktig finansiell förutsättning för kommuners och landstings planeringsarbete. Välfärdens centrala delar – vård, skola och omsorg – skall förbättras. Den tillfälliga förstärkningen av kommunernas och landstingens ekonomi omfattande 4,7 miljarder kronor skall permanentas från och med 2005.

Den särskilda vårdsatsning som riksdagen tidigare beslutat om innebär ett extra tillskott på 9 miljarder kronor under perioden 2001 till 2004. Resurserna har i huvudsak frigjorts genom den förändrade inriktningen av totalförsvaret. Under åren 2002 till 2004 satsas därtill 3,6 miljarder kronor för att minska väntetiderna i vården. De viktigaste satsningarna på vården framgår av tabell 1.9.

Tabell 1.9 Satsningar på vården

Miljarder kronor

	2003	2004
Vård	3	4
Kortare köer	1,25	1,1
Totalt	4,25	5,1

1.6.3 De äldres trygghet

De äldre har rätt att åldras i trygghet. Ett välfärdssamhälle som Sverige skall kännetecknas av solidaritet mellan kvinnor och män, individer, grupper och generationer. Under föregående mandatperiod genomfördes en rad viktiga reformer. Pensionerna och bostadstilläggen höjdes i flera omgångar samtidigt som pensionärerna fick sänkt skatt. Maxtaxa och förbehållsbelopp infördes i äldreomsorgen, och ett nytt högkostnadsskydd infördes i tandvården för de äldre.

Arbetet med att stärka solidariteten mellan generationerna och öka tryggheten för de äldre har tagit ytterligare steg i år.

Pensionerna har höjts med mellan 300 och 600 kronor i månaden för dem med de lägsta pensionerna. Ytterligare ca 1 miljard kronor tillförs för att finansiera tandvårdsreformen. Ett nytt äldreförsörjningsstöd har införts som garanterar alla i Sverige som fyllt 65 år en skälig levnadsnivå. Detta minskar behovet av socialbidrag bland äldre.

Eventuella brister inom äldreomsorgen skall snabbt uppmärksammas och åtgärdas. Tillsynen har därför nyligen förstärkts genom att medel har utgått till länsstyrelserna och Socialstyrelsen för anställning av uppemot 100 äldreskyddsombud. Regeringen avser att medverka till en fortsatt utveckling av tillsynen.

1.6.4 En tryggare vardag

Sverige skall vara ett land med låg brottslighet. Orsakerna till brott måste bekämpas genom utbyggda välfärdssystem och goda möjligheter för alla till utbildning och utveckling. Samtidigt måste brottslighet förebyggas och bekämpas med kraft. Alla har rätt att känna trygghet mot brott.

Regeringen har under de senaste åren genomfört den största satsningen någonsin på rättsväsendet i modern tid. Reformarbetet har gällt bl.a. polisväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården och åklagarväsendet. Nu tas ytterligare steg på den inslagna vägen. Rättsväsendet tillförs fr.o.m. 2004 ytterligare 550 miljoner kronor, bl.a. tillförs polisen 225 miljoner kronor och kriminalvården 150 miljoner kronor. En betydande förstärkning av medel till rättshjälp görs. Första steget i utbyggnaden av ett gemensamt radio-kommunikationssystem för samhällsviktiga avsändare tas 2004.

Ökade resurser avsätts också till arbetet med att öka tryggheten för ungdomar som riskerar att utsättas för så kallat hedersrelaterat våld.

1.6.5 Utbildning för jämlikhet och tillväxt

Utbildning och forskning av hög kvalitet stärker människor och driver på moderniseringen av samhället. En väl utbildad befolkning och en

forskning av hög internationell klass krävs för att Sverige skall fortsätta vara en ledande kunskapsnation. Med bättre tillgång till lärande för människor i alla åldrar och i alla delar av landet ökar jämlikheten och utbudet av kvalificerad arbetskraft.

Det livslånga lärandet startar i förskolan. Genom maxtaxan och den allmänna förskolan kan fler barn delta i förskolans pedagogiska verksamhet. Det har stor betydelse för att ge alla barn en god start i livet. Tidiga insatser ökar chansen att lyckas i senare studier samtidigt som utbyggnaden av förskolan ger ökade möjligheter att förena familjeliv med t.ex. studier och arbete. Förskolans kvalitet förstärks genom allmänna råd, kvalitetsredovisningar, en delegation för en mer jämställd förskola samt utveckling av den mångkulturella förskolan.

Regeringen genomför nu en kraftig satsning på höjd kvalitet i skolan. Under fem år tillförs kommunerna 5 miljarder kronor för att anställa fler lärare och andra specialister i skolan. Under satsningens första år rekryterades lärare och andra specialister motsvarande drygt 2 800 heltidstjänster. Kvalitetsuppföljningen skärps. Riktade insatser görs för att utveckla skolor i segregerade områden. Lagstiftning mot diskriminering och sexuella trakasserier i skolan kommer att tas fram.

En gymnasiereform förbereds med målet att minska avhopp och felval och ge alla ungdomar reella möjligheter till en gymnasieutbildning som förbereder för vuxenlivet, inklusive arbetsliv och vidare studier.

För att bättre kunna nyttja människors faktiska kompetens och ge bättre förutsättningar för det livslånga lärandet tillsätts under en fyraårsperiod en delegation som skall säkerställa nationell likvärdighet, hög kvalitet och rättssäkerhet i valideringen av kunskaper. En ny IT-portal skall ge relevant information och vägledning för enskilda, lärare och vägledare. Målet är att förbättra individens val i det livslånga lärandet. Korttidsstudiestödet som ger människor i arbetslivet möjlighet att under en kortare tid studera vid sidan om sitt arbete utökas med 25 miljoner kronor.

Den kraftiga utbyggnaden av högskolan har givit nya grupper tillgång till högskoleutbildning och skapat starka högskolor som driver på utvecklingen i varje län. Utbildningen av lärare och sjuksköterskor skall fortsätta öka. Arbetet mot snedrekryteringen fortsätter. Fler grupper

skall ges större möjligheter att komma in på högskolan.

Satsningen på forskning och forskarutbildning fullföljs. Under perioden 2000 till 2004 höjs de statliga anslagen till forskning och forskarutbildning med ca 1,7 miljarder kronor. För att bättre ta tillvara forskningsresultat är det angeläget att stärka både den fria grundforskningen och den behovsmotiverade forskningen samt kopplingen till det omgivande samhället.

1.6.6 Bra bostäder för alla

Den svenska bostadsmarknaden är tudelad. I många kommuner minskar befolkningen. En stor andel bostäder är vakanta, främst inom kommunala bostadsföretag. Regeringen inrättade under 2002 Statens Bostadsnämnd i syfte att hjälpa kommuner och kommunala bostadsföretag att omstrukturera sitt fastighetsbestånd. Som ytterligare stöd har regeringen nu inrättat ett särskilt bolag, Bothia Garanti AB, som kan ta över övertaliga bostäder från kommunala bostadsföretag eller gå in med riskkapital för utvecklingsinsatser m.m.

Vidare har Vasallen AB inrättat ett dotterbolag som på kommersiella villkor kan förvärva kommunala bostadshus för omvandling till företagslokaler eller andra lämpliga ändamål. Dotterbolaget kommer att kapitaliseras med 500 miljoner kronor och sedan fusioneras med Bothia Garanti AB.

I tillväxtregionerna är situationen den omvända. Befolkningsökningen skapar ökad efterfrågan samtidigt som bostadsbyggandet under de senaste tio åren varit lågt. Regeringen har infört olika tidsbegränsade investeringsstimulanser för att öka produktionen av mindre hyresrätter och studentbostäder till rimliga kostnader. Stöd som är viktiga för ungdomars möjlighet till egen bostad. De nuvarande stöden löper ut 2006. Dessutom föreslås ytterligare åtgärder genom att ge Statens bostadskreditnämnd utökade befogenheter att med statliga kreditgarantier underlätta kapitalförsörjningen vid bostadsbyggande.

Parallellt med nyproduktionen behövs en upprustning av bostadsbeståndet. Regeringen ser över om det finns behov av förändringar i regelverken för att underlätta för fastighetsägare att sköta underhållet.

1.6.7 De socialpolitiska utmaningarna

Välfärdsamhället syftar till att öka tryggheten, rättvisan och jämlikheten. Socialpolitiken handlar om att hjälpa de människor som har det allra svårast i samhället: hemlösa, personer i missbruk, kvinnor som misshandlas, barn som far illa och människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer. De senaste årens ökning av tillgången på narkotika och den ökade alkoholkonsumtionen är oroande. Missbruk genererar ofta olika sociala problem. En framgångsrik socialpolitik bygger på ett brett spektrum av åtgärder.

Genomförandet av den narkotikapolitiska handlingsplanen fortsätter och innebär bland annat satsningar på att minska tillgången på narkotika, minska nyrekryteringen till missbruk och få fler att sluta med sitt missbruk.

En satsning på missbrukarvården, under namnet "Kontrakt för livet" kommer att börja genomföras under 2004, där ett av huvudelementen kommer att vara ökade insatser för de mest utsatta tunga missbrukarna.

Genomförandet av den alkoholpolitiska handlingsplanen kommer att fortsätta och ytterligare resurser kommer att avsättas för att bedriva en bred informationsverksamhet och för att stärka och bygga ut det lokala förebyggande arbetet. Uppgiften att minska alkoholmissbruket, skjuta upp ungdomars alkoholdebut, samt att minska totalkonsumtionen är viktigare än någonsin.

Regeringen avser under mandatperioden att ta initiativ för att ytterligare begränsa tobakens skadeverkningar, samt genomföra insatser mot den ökande övervikten.

Tillgängligheten för personer med funktionshinder skall öka

Alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället. Tillgängligheten för och bemötandet av personer med funktionshinder behöver förbättras inom alla samhällssektorer. Det är prioriterade arbetsområden inom handikappolitiken. Samhället måste byggas med insikten om att personer med funktionshinder, i likhet med vilken annan medborgare som helst, vill bestämma över sin vardag, utbilda sig, försörja

sig genom arbete, göra sin röst hörd, ha en innehållsrik fritid och umgås med andra.

Arbetet med att förverkliga den nationella handlingsplanen för handikappolitiken som sträcker sig fram till 2010 fortsätter. Under de tre år som handlingsplanen gällt har det gjorts betydande insatser inom de prioriterade arbetsområdena. Regeringen bedömer att de genomtänkta och långsiktiga processer, som kan leda till varaktiga resultat när det gäller tillgänglighet och bemötande, har kommit igång på ett bra sätt. Alla samhällssektorer är inblandade i detta arbete.

1.6.8 Regional utveckling

Samhällsutvecklingen skall inriktas på att tillvarata och utveckla hela landets resurser. Alla delar av landet skall kunna bidra till Sveriges tillväxt. Sverige måste hållas samman – såväl mellan människor som mellan och inom regioner.

Det vidsträckta Sverige behöver en väl utbyggd infrastruktur. De kommande åren genomförs omfattande satsningar.

Skatteutjämningsystemet skall utvecklas för att säkerställa likvärdiga ekonomiska villkor för kommuner och landsting. Med en rättvis fördelning av landets resurser ökar möjligheter till tillväxt i hela landet. Tillväxtförutsättningar skapas bäst genom samverkan. Regionala tillväxtprogram skall tas fram och genomföras i samförstånd och dialog mellan olika aktörer i samhället.

1.6.9 Arbetstidsförkortning och friår

Ett område i 121-punktsöverenskommelsen som förutsätter framförhållning är införandet av ett friår. För att ett friår skall kunna genomföras i hela landet fr.o.m. den 1 januari 2005 måste ansvariga myndigheter nu påbörja planeringen och förberedelsearbetet inför detta.

Frågan om försök med arbetstidsförkortning ingår i 121-punktsprogrammet och kräver noggrann planering och förberedelse. Uppdrag ges till ansvarig myndighet att planera för försök med arbetstidsförkortning med målsättningen att försöken kan påbörjas under 2004. Regeringen avser att efter samråd med arbetsmarknadens parter ta ställning till förslagen från

Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler, KNAS, under 2004.

1.6.10 En sammanhållen politik för global utveckling

Bistånd bidrar till att skapa förutsättningar för utveckling tillsammans med insatser på andra politikområden. Därför ökar också det svenska biståndet. Regeringen föreslår att anslagen för biståndet 2004 tilldelas 19 200 miljoner kronor, en ökning med ca 3 000 miljoner kronor jämfört med 2003.

Biståndets effektivitet skall förbättras, genom mer samarbete och samverkan, förenklade rutiner, bättre uppföljning och utvärdering. Det kommer att öka värdet på det svenska biståndet ytterligare.

En sammanhållen politik för global utveckling skapas inte vid ett tillfälle. Den växer fram i en process, där målkonflikter synliggörs och diskuteras. Därför föreslår regeringen att insatserna på samtliga politikområden skall redovisas till riksdagen i en årlig skrivelse.

1.7 Rättvisa skatter

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärden. Skatterna skall samtidigt stimulera till arbete och investeringar, till en uthållig utveckling och minskade ekonomiska och sociala klyftor. Regeringen kan aldrig acceptera att de redan välbeställda i samhället får stora skattesänkningar på bekostnad av kvaliteten i vård, skola och omsorg.

Med denna inriktning kommer regeringen under kommande år att prioritera ytterligare förbättringar för löntagarna och småföretagen. Det finns för närvarande inte något utrymme för ofinansierade skattesänkningar.

Under de närmaste åren kommer det skattepolitiska arbetet att inriktas på fyra områden: globaliseringen, småföretagen, olika insatser mot skattefusk och grön skatteväxling. På de senare områdena föreslås eller aviseras olika förslag i denna budgetproposition. Förslagen och aviseringarna berör också bl.a. beskattningen av förmögenheter, fastigheter och arv.

1.7.1 Globaliseringen

Den fortsatta globaliseringen ställer det svenska skattesystemet inför utmaningar. I slutet av 2002 överlämnade Skattebasutredningen sitt slutbetänkande. Utredningen har remissbehandlats.

Ett huvudbudskap från Skattebasutredningen är att ett bibehållet skatteuttag på dagens nivå är möjligt men att detta kräver att skattesystemet och skattebaserna värnas. För länder med stora offentliga utgifter krävs breda skattebaser och en begränsning av olika former av särregler. Detta är en förutsättning för att hålla nere marginalskatterna på olika strategiska områden av betydelse för en god ekonomisk tillväxt.

1.7.2 Småföretagen

Regeringen strävar efter att skapa skatteregler för olika former av småföretag och dess ägare som så långt möjligt är likformiga och enkla. Sådana underlättar exempelvis de övergångar mellan olika företagsformer som ofta är ett naturligt inslag i företags utveckling av verksamheten.

En reformering av de s.k. 3:12-reglerna i två steg aviseras. Från och med inkomståret 2004 höjs den s.k. klyvningsräntan med två procentenheter. Ett andra steg kompletteras med förslag som skall gälla från och med inkomståret 2005. Inriktningen är att särskilt de mindre företagen skall få mer gynnsamma villkor. På sikt ger dessa åtgärder en skattelättnad på 1 miljard kronor.

Senare i höst kommer gåvobeskattningen att ändras för att underlätta generationsskiften. Förenklingsutredningen presenterade förra året sitt slutbetänkande med ett förslag till reformerade skatteregler för handelsbolag. Betänkandet har remissbehandlats och regeringen kommer att ta ställning till utredningens förslag i anslutning till det fortsatta arbetet med småföretagens skatteregler.

1.7.3 Insatser mot skattefusk

Skattefusk snedvrider konkurrensen i ekonomin, skadar legitimiteten i skattesystemet och är i förlängningen ett hot mot välfärden. Regeringen fortsätter att prioritera kampen mot skattefusk och ekonomisk brottslighet.

Skatteförvaltningen tillfördes under åren 2001 och 2002 sammanlagt 300 miljoner kronor till förstärkt skattekontroll. Det har bl.a. lett till att allt fler brottsutredningar slutförs och att fler anmälningar om skattebrott görs till åklagarmyndigheterna. Hos Riksskatteverket pågår ett arbete med att effektivisera skattekontrollen. Regeringen beslutade i våras om en reformering och effektivisering av skatteförvaltningens organisation. Den nuvarande organisationen ersätts av en riksövergripande myndighet, Skatteverket.

Utöver organisatoriska förändringar och kontrollåtgärder krävs förändringar i skattelagstiftningen för att förhindra skattefusk och skatteundandraganden.

Byggekommisionen föreslog i sitt betänkande Skärpning gubbar (SOU 2002:115) t.ex. inrättande av särskilda entreprenadkonton och omvänd momsskyldighet för huvudentreprenörer som åtgärder för att bekämpa svartarbete inom byggsektorn. Dessa förslag bereds för närvarande inom Finansdepartementet.

I dag försvåras skattekontrollen i de s.k. kontantbranscherna genom brister i underliggande handlingar. Regeringen kommer därför under 2004 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att införa krav på typgodkända kassaregister och kontrollbefogenheter.

På momsområdet kan ifrågasättas om uppgifterna i skattedeklarationen är tillräckliga för att säkerställa en korrekt beskattning. Regeringen avser att följa frågan och efter en utvärdering inom Riksskatteverket återkomma med de förslag som kan behövas. Regeringen kommer också att följa upp den kritik som Riksrevisionsverket tagit upp i en revisionsrapport tidigare i år.

På det internationella området kommer det inom EU överenskomna Sparandedirektivet att genomföras och regeringen verkar såväl inom EU som inom OECD för att informationsutbytet utvecklas ytterligare. Riksskatteverket har lämnat vissa förslag om utvidgad kontrolluppgiftsskyldighet för internationella företags internprissättning. Förslagen kommer att remitteras och regeringen fortsätter sedan arbetet.

Riksskatteverket har i en promemoria och i en rapport inventerat argumenten för och emot s.k. schablonbeskattning och har också lämnat en

principskiss hur ett system skulle kunna se ut. Frågan om schablonbeskattning som ett sätt att fastställa inkomstskatten i vissa fall bereds. Arbetet inriktas på att undersöka möjligheterna att tillämpa schabloniserade metoder i den ordinarie beskattningen. Uppföljningen av förmån av fri parkering kommer att skärpas.

1.7.4 Grön skatteväxling och alternativa styrmedel

I 2000 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att det samlade utrymmet för grön skatteväxling under perioden 2001 till 2010 är 30 miljarder kronor. Hittills har en skatteväxling om drygt åtta miljarder kronor genomförts. För återstoden av mandatperioden kvarstår 9 miljarder kronor, varav 6 miljarder kronor skall genomföras under åren 2004 och 2005. För 2004 förslås i denna proposition en skatteväxling på ca 2 miljarder kronor.

En ökad miljörelatering av skattesystemen förutsätter en rationell energiskattestruktur. Regeringen eftersträvar långsiktigt hållbara energiskatter som också skall svara mot de krav som EG-rätten ställer. Skattnedsättningskommitténs förslag har remissbehandlats. En viktig del av kommitténs uppdrag har varit att följa utvecklingen inom EU och utforma förslagen efter de EG-rättsliga förutsättningarna.

En reformering av den svenska energibeskattningen är angelägen för att öka miljöstyrningen inom näringslivet samtidigt som de svenska företagens internationella konkurrenskraft värnas. Systemet skall utformas så att det underlättar möjligheten för framtida skatteväxling som också omfattar näringslivet. De EG-rättsliga förutsättningarna är av väsentlig betydelse där såväl det kommande energiskattedirektivets regler som EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd måste iakttas. Som ett första steg i en sådan reformering föreslår regeringen i denna proposition att den nuvarande nollskattesatsen på el som förbrukas inom industrin avskaffas och från och med den 1 juli 2004 ersätts av den skattenivå (0,5 öre/kWh) som motsvaras av miniminivån i det kommande energiskattedirektivet.

Regeringens målsättning är att ett nytt energiskattesystem skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005. Det fortsatta arbetet syftar till att söka förbättra miljöstyrningen och effektivisera

energianvändningen inom näringslivet. Ett viktigt inslag är en samordning mellan energibeskattningen och alternativa styrmedel, som handel med elcertifikat och utsläppsrätter samt ingåendet av långsiktiga avtal.

Senare i höst kommer regeringen att presentera förslag till principer för svensk tilldelning av utsläppsrättigheter i ett system för handel med utsläppsrätter inom EU. Industrins internationella konkurrenskraft skall beaktas genom att de samlade effekterna av utsläppshandel, energiskatter och övriga styrmedel hålls på en acceptabel nivå.

I regeringens förslag till grön skatteväxling 2004 ingår följande energi- och miljöskattekomponenter:

- en höjning av koldioxidskatten med 18 procent för hushåll och servicesektorn
- en höjning av elskatten med 1 öre/kWh för hushåll och servicesektorn
- en höjning av elskatten med 0,5 öre/kWh för tillverkningsindustrin, växthusnäringen och lantbruket från den 1 juli 2004
- en höjning av dieselskatten med 10 öre/liter
- en höjning av skatten på bekämpningsmedel med 10 kronor/kg

De redovisade skattehöjningarna växlas för 2004 mot följande skattesänkningar för individer och företag:

- en statlig skattereduktion om 200 kronor för alla individer med förvärvsinkomster
- en sänkning av den allmänna löneavgiften med 0,12 procentenheter för företag och enskilda näringsidkare

Regeringen preciserar i denna proposition också strategin för beskattning av alternativa drivmedel. För att de alternativa drivmedlens konkurrenskraft skall säkerställas bör koldioxidneutrala drivmedel befrias inte bara från koldioxidskatt utan även från energiskatt.

För att underlätta den energieffektiva el- och värmeproduktionen i kraftvärmeverk och för att säkerställa bibränslenas konkurrenskraft fullföljs tidigare presenterade förslag med höjda skatteavdrag för bränslen i värmeproduktion, skatteavdrag i relation till bränsleanvändningen och slopat avdrag för energiskatt för viss el i kraftvärmeverken.

1.7.5 Övriga skattefrågor

Egendomsskattekommittén har i uppdrag att se över reglerna för fastighetsskatt på småhus, förmögenhetsskatten och arvs- och gåvoskatten. Kommittén har med förtur behandlat frågan om arvsbeskattningen mellan makar och i ett delbetänkande föreslagit att denna avskaffas. Regeringen kommer senare under hösten föreslå att så sker och att de nya reglerna skall gälla från den 1 januari 2004.

För att förbättra för låg- och medelinkomsttagare kommer regeringen senare i höst att föreslå en ny regel för begränsning av förmögenhetsskatten. Den nya regeln skall gälla dem som i dag omfattas av begränsningsregeln för fastighetsskatt och som betalar förmögenhetsskatt som kan hänföras till småhus som utgör den permanenta bostaden. De nya reglerna skall kunna tillämpas redan från inkomståret 2003.

Regeringen kommer också genom förslag under hösten att följa upp förslaget från Egendomsstattekommittén om en dämpningsregel för fastighetsskatten. Den tidigare aviserade skattereduktionen för miljöinvesteringar har beretts vidare och ett förslag kommer att presenteras under hösten 2003.

Från och med den 1 januari 2004 upphör Sveriges undantag från de allmänna EG-reglerna för privatinförsel av alkohol och tobak. Regeringen avser att noga följa utvecklingen av gränshandeln och den illegala handeln. Beslutade och planerade skattesänkningar i Danmark och i Finland, liksom andra förändringar i vårt närområde, liksom målen för alkoholpolitiken, skall tas med vid bedömningen av behovet av svenska skattejusteringar. Systembolagets alkoholpolitiska funktion får inte försvagas.

De olika åtgärderna på skatteområdet vid sidan av den gröna skatteväxlingen kräver en ansvarsfull och fördelningspolitiskt avvägd finansiering. För att åstadkomma detta bör ett begränsat ingrepp i de regler som styr uttaget av statlig skatt på förvärvsinkomster göras. Regeringen föreslår att vid fastställandet av skiktgränserna i den statliga skatteskalen för 2004 skall uppräknig ske endast med en procentenhet utöver förändringen i konsumentprisindex.

1.8 Hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Det innebär att alla politiska beslut skall utformas på ett sådant sätt att de beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna. Arbetet med hållbar utveckling bygger på insikten att tillväxt och välfärd bara kan upprätthållas om vi långsiktigt investerar i de gemensamma resurser som utgör grunden för samhällsekonomin: människors hälsa och utbildning, infrastruktur, naturresurser och biologisk mångfald.

En viktig utgångspunkt för vår nationella politik för hållbar utveckling är den genomförandeplan som antogs vid FN-toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002. Där enades världens stats- och regeringschefer om en politisk deklaration och en genomförandeplan för hållbar utveckling. Hållbar utveckling skall vara ett överordnat mål för FN:s arbete. Alla länder skall genomföra nationella strategier för hållbar utveckling. Tydliga mål sattes upp för vattenförsörjning, biologisk mångfald, kemikalier, energiförsörjning och sanitet. Ett tioårigt ramprogram för hållbara produktions- och konsumtionsmönster antogs. Andelen förnybar energi skall öka och utvecklingen av ny, miljövänlig teknik skall stimuleras.

För Sverige innebär resultaten från toppmötet i Johannesburg nya åtaganden, men också nya möjligheter. Sverige har inte bara ett ansvar för att toppmötets beslut tas om hand och genomförs här hemma. Sverige bör också, tillsammans med andra länder, ta initiativ till att gå längre än de målsättningar som toppmötet ställer upp.

I ett långsiktigt perspektiv har Sverige mycket att vinna på att vara ett föregångsland i omställningen till ett hållbart samhälle. Redan i dag ger strategier för miljödriven tillväxt Sverige konkurrensfördelar, inte minst på exportmarknaderna. Samarbete mellan staten och näringslivet skapar mervärde för båda parter. På motsvarande sätt kan vi på de ekonomiska och sociala områdena vinna fördelar genom ett tidigt och långsiktigt agerande.

En samordnad nationell politik för hållbar utveckling innebär en stor utmaning, som ställer nya krav på alla beslutfattare på nationell, regional och lokal nivå. Erfarenheterna från bland annat det regionala arbetet bör tillvaratas.

Att åstadkomma ekonomisk tillväxt och en hållbar social välfärd utan att skapa negativ miljöpåverkan ställer nya krav på politiken och på Regeringskansliets sätt att arbeta. En ökad samordning krävs mellan olika politikområden för att klara av att balansera de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

Därför kommer regeringen i höst att inrätta ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling vid Statsrådsberedningen. Kansliets uppgift skall vara att samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och vara pådrivande i det nationella och internationella arbetet.

En god miljö

Miljöpolitiken är en viktig del i regeringens politik för hållbar utveckling. Grunden för den nationella miljöpolitiken utgörs av arbetet med de av riksdagen antagna 15 miljö kvalitetsmålen. Det systematiskt upplagda miljömålsarbetet syftar till ett ekologiskt hållbart Sverige. En fördjupad utvärdering genomförs under 2004.

En kraftfull satsning görs på naturvård under de kommande åren. Ytterligare resurser tillförs fr.o.m. 2004 för berörda myndigheters arbete för att bevara den biologiska mångfalden.

Havens ekosystem är i obalans. Därför ges havsmiljöfrågorna en fortsatt central roll. Våra sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer för djur och växter skall bevaras. Fler skyddade marina områden skall inrättas. Vårt grundvatten skall vara av god kvalitet för att ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning. Därför intensifieras miljöarbetet för vatten.

Farliga kemikalier i varor och produkter utgör en risk för både miljön och människors hälsa. Därför är Sveriges stränga kemikaliepolitik en viktig del av miljöpolitiken. Sverige prioriterar i arbetet med att förändra EU:s gemensamma kemikaliepolitik att substitutionsprincipen skall ingå i den nya kemikalielagstiftningen samt utfasningen av bromerade flamskyddsmedel och kvicksilver.

Den nationella klimatpolitiken kommer även fortsättningsvis att vara högt prioriterad och av central betydelse i arbetet för en hållbar utveckling. Stöd till kommunala investeringar för att minska utsläppen av växthusgaser, KLIMP, fortsätter. Grunden för arbetet mot

klimatförändringarna är det internationella samarbetet inom ramen för klimatkonventionen.

Genomförandet av klimatinvesteringsprogram och ökade markköp för biologisk mångfald 2005 och 2006 kräver en god framförhållning. Naturvårdsverket och länsstyrelserna måste därför nu påbörja planeringen och förberedelsearbetet inför detta.

Gröna nyckeltal

Sedan 1999 års ekonomiska vårproposition redovisas gröna nyckeltal som ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen. Syftet med gröna nyckeltal är att spegla den nationella utvecklingen för viktiga miljöproblem på ett enkelt och informativt sätt. Gröna nyckeltal fungerar därmed som en indikator på utvecklingen mot det övergripande miljö kvalitetsmålet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Den totala energianvändningen har ökat de senaste åren, men över tiden har det skett en successiv energieffektivisering uttryckt i termer av energianvändning relaterad till BNP. Variationer i energianvändningen mellan enstaka år beror framför allt på konjunktursvängningar, temperaturskillnader och andra väderleksvariationer.

Till skillnad mot i många andra länder minskade utsläppen av koldioxid kraftigt i Sverige under 1970- och 1980-talen. Detta var framför allt ett resultat av den energipolitik som bedrevs under perioden med syftet att minska oljeberoendet. Omkring 1990 planade den nedåtgående trenden ut och utsläppen har sedan dess stabiliserat sig kring 1990 års nivå. Variationerna i utsläpp av koldioxid mellan olika år kan dock vara betydande, vilket till stor del hänger samman med tillgången på vattenkraft och variationer i energianvändningen. Enligt senast tillgängliga statistik låg utsläppen 2001, inklusive utsläpp från internationell luft- och sjöfart, strax över 1990 års nivå. Om utsläppen från internationell sjö- och luftfart exkluderas låg utsläppen i stället något under 1990 års nivå.

Sedan 1980 har de svenska utsläppen av svaveldioxid minskat kraftigt och under 1990-talet nästan halverats. Framför allt beror detta på ökad användning av olja med låg svavelhalt och ny reningsteknik. De svenska utsläppen av

kväveoxider har också minskat, men inte i samma omfattning. Förbättrade förbrännings- och reningstekniker inom transportsektorn är främsta orsaken till de minskade utsläppen av kväveoxider.

Fram till 1990-talet minskade belastningen på haven av fosfor och kväve. Därefter har den totala belastningen ökat något, även om utsläppen från punktkällor har fortsatt att minska. Några nya uppgifter för belastningen på haven av fosfor och kväve efter 2000 finns inte att tillgå då statistiken inte tas fram varje år.

Under 1990-talet har luftkvaliteten i tätorter förbättrats markant. Tack vare katalytisk avgasrening och minskad bensenhalt i bensin har stadsluftens genomsnittliga bensenhalt sjunkit sedan början av 1990-talet. Under vinterhalvåret ligger den dock fortfarande över lågrisknivån i alla tätorter där mätningar genomförs. Hur några gröna nyckeltal har utvecklats sedan 1980 framgår av tabell 1.10.

Tabell 1.10 Gröna nyckeltal

Energianvändning (TWh respektive Wh/kr)					
	1980	1990	1999	2000	2001
Total slutlig användning ¹	436	442	471	474	478
Energiintensitet ²	325	266	246	239	239
Utsläpp till luft (tusentals ton) ³					
	1980	1990	1999	2000	2001
Klimatpåverkan					
Koldioxid	82 438	59 986	63 247	60 315	61 649
Försurning					
Svaveldioxid	508	112	68	71	74
Kväveoxider	448	387	369	361	357
Belastning på haven (tusentals ton)					
	1987	1990	1995	1998	2000
Övergödning					
Fosfor	5,8	4,6	4,8	4,9	5,2
Kväve	148,2	122,9	134,5	152,6	158,1
Påverkan på luftkvalitet (mikrogram per kubikmeter)					
	1992/93	1994/95	1996/97	1999/00	2001/02
Bensen ⁴	4,3-10,4	2,4-6,2	1,9-5,1	1,4-3,5	1,5-7,2

¹ Total energianvändning exklusive energiomvandlingsförluster i kärnkraftverk.

² Energitensiteten mäts som total energianvändning i relation till BNP. BNP är från reviderade Nationalräkenskaper, 1995 års priser.

³ Inkluderar bunkring för internationell luft- och sjöfart. Uppgiften skiljer sig därför i förhållande till redovisningen inom ramen för den internationella klimatkonventionen och konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

⁴ Bensenhalt i luften, vinterhalvårsmedelvärden i olika tätorter (11, 24, 25, 31 respektive 35 orter).

Källor: Statens energimyndighet, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån och IVL Svenska miljöinstitutet AB.

Trängselavgifter

Regeringens ambition är att försöket med trängselavgifter i Stockholm stad skall genomföras enligt uppsatt tidsplan. Regeringen avser, såsom aviserats i 2003 års ekonomiska vårproposition, att bistå försöket och medverka till att det fullföljs, bland annat med uppbyggnaden av uppbördssystemet och förstärkning av kollektivtrafiken.

1.9 Ett Sverige för alla

Den ekonomiska politiken skall bidra till att öka tillväxten och minska klyftorna i samhället. Men tillväxt är i sig ingen garant för minskade klyftor. Förutom en tillväxtfrämjande ekonomisk politik krävs därför en aktiv rättvisepolitik.

Sverige är ett av de länder i världen som har den minsta inkomstspridningen, den lägsta andelen fattiga och den lägsta andelen fattiga barn. Det svenska välfärdssystemet med skatter, bidrag och offentliga tjänster ökar jämlikheten genom en betydande omfördelning. Trots dessa ambitioner visar uppföljningar på en ökad inkomstspridning under 1990-talet.

Tillgången till jobb och utveckling är inte lika för alla. Många människor har små ekonomiska marginaler och har svårt att få vardagen att gå ihop. Arbetslösa, ensamstående föräldrar, långtidssjukskrivna och invandrare är speciellt utsatta grupper. Regeringens rättvisepolitik syftar till att ge alla människor lika möjligheter till inkomster, utbildning och utveckling.

Individens möjligheter i samhället får inte begränsas av olika former av diskriminering. Skyddet mot diskriminering förstärks därför genom ny lagstiftning. Även den lokala verksamheten mot diskriminering samt arbetet mot rasism förstärks. Insatser sker också för att bryta segregationen i storstadsområdenas olika stadsdelar. Storstadssatsningen har visat goda resultat och insatserna fortsätter inom ramen för den ordinarie verksamheten. Insatser görs för att öka tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionshinder.

Ett centralt område inom rättvisepolitiken är jämställdheten mellan män och kvinnor. Trots stora framsteg de senaste årtiondena finns fortfarande omfattande brister som inte hör hemma i ett modernt och rättvist samhälle. I

dagens Sverige är kvinnors möjligheter och villkor i allt väsentligt sämre än männens.

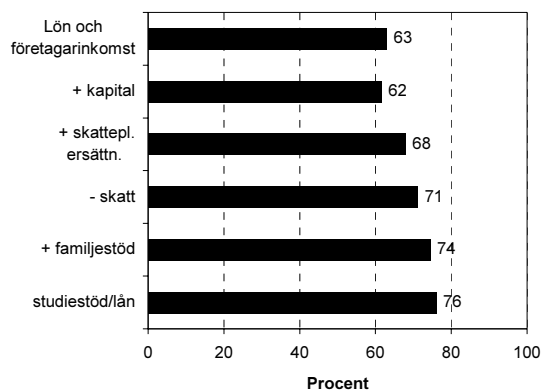
Reformer för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män är därför en central del av regeringens rättvisepolitik. Målet för regeringens politik är att åstadkomma samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Därför analyseras regeringens beslut ur ett jämställdhetsperspektiv. Jämställdhetsbilagan till budgetpropositionen för 2004 visar att det fortfarande råder en ojämn fördelning av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män.

Kvinnor och män har i stort sett lika stort arbetsutbud, även om deltidsarbete är mer utbrett bland kvinnor än bland män. Lön och inkomst från företagande utgör för kvinnor 63 procent av mäns lön och inkomst. Män har något större kapitalinkomster och därför blir kvinnors andel av mäns marknadsinkomst något mindre, 62 procent.

Merparten av de skattepliktiga ersättningarna fungerar som kompensation för utebliven inkomst vid föräldraledighet, ohälsa eller arbetslöshet. Flertalet är relaterade till inkomsten. Huvuddelen av de skattepliktiga ersättningarna utnyttjas i högre grad av kvinnor. De skattepliktiga ersättningarna medför därför att kvinnors inkomstandel ökar till 68 procent av männens inkomst.

Skatterna utjämnar ytterligare så att kvinnors andel blir 71 procent av inkomst efter skatt. Även familjestöden bidrar till omfördelningen, bland annat genom att barnen vid separationer oftare bor hos mamman. Kvinnors lägre inkomster kan också göra att ensamstående kvinnor oftare har rätt till inkomstprövade bidrag. Sedan hänsyn tagits till den omfördelning som sker via transfereringar, skatter och familjestöd ökar kvinnornas andel av inkomsten till 76 procent.

Diagram 1.8 Kvinnors inkomst som andel av mäns

För att kvinnors inkomster skall närma sig männens krävs att kvinnors arbetsmarknadsbaserade inkomster ökar. Det handlar om att undanröja osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män och om att främja kvinnors möjligheter till utveckling i sitt arbete på samma villkor som män. Det handlar också om att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden, där män är koncentrerade till den privata sektorn, medan kvinnor är jämnt fördelade mellan offentlig och privat sektor.

För att minska inkomstskillnaderna krävs också ökade möjligheter för kvinnor att öka sin tid i förvärsarbete. Kvinnor och män finns på arbetsmarknaden i nästan lika stor utsträckning. Men av det totala arbetet som utförs, står kvinnor för en större del av det obetalda arbetet. En hög grad av obetalt arbete minskar utrymmet för betalt arbete, vilket får konsekvenser för kvinnors ekonomiska situation. Det innebär lägre löneinkomster som ger lägre ersättningar i de inkomstrelaterade socialförsäkringssystemen.

Inkomstnivåerna och inkomstkällorna varierar mellan könen under olika skeden av livet. Kvinnors inkomster varierar i större utsträckning än mäns. Kvinnors inkomster påverkas mer än mäns inkomster av om de har barn eller inte, vilket förklaras bland annat av den skeva fördelningen av obetalt arbete. Att ha små barn får exempelvis mycket större konsekvenser för kvinnors förvärvsarbete än för mäns. Kvinnor förvärvsarbetar då generellt mindre, men utför samtidigt mer obetalt arbete och tar en avsevärt större andel av föräldraledigheten än vad män med små barn gör.

Regeringens mål är att fler kvinnor skall ha möjlighet att gå från deltid- till heltidsarbete och att män skall öka sina insatser i

hushållsarbete och i vården och omsorgen om barn och andra anhöriga.

Den negativa hälsoutvecklingen de senaste åren har främst drabbat kvinnor. Sjukskrivningarna har ökat mer för kvinnor än för män. Fler kvinnor än män är sjukskrivna under lång tid och fler kvinnor än män uppbär sjukersättning. Förutom de avsevärda samhälls-ekonomiska kostnader detta medför, försvagas kvinnors ekonomiska ställning. Arbetsgivarna, sjukvården och försäkringsadministrationen har alla ett ansvar för att förebygga ohälsan och se till att kvinnor erbjuds samma möjligheter som män till rehabilitering. En av de viktigaste målsättningarna för regeringens arbete är därför att minska ohälsan bland kvinnor.

2

Förslag till riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

vad gäller den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för 2004

1. godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (kapitel 1),
2. fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 894 miljarder kronor 2005 och 931 miljarder kronor 2006 (avsnitt 4.1.1),
3. godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för 2004, 2005 och 2006 (avsnitt 4.1.2),
4. fastställer målet för 2004 för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn till minst 0,5 procent av bruttonationalprodukten (avsnitt 4.1.3),
5. bemyndigar regeringen att under 2004 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning (avsnitt 4.4.5),
6. godkänner beräkningen av myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för 2004 (avsnitt 4.4.5),
7. godkänner beräkningen av den kassamässiga korrigeringen för 2004 (avsnitt 4.4.5),
8. godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2004 (avsnitt 5.4 och bilaga 1),
9. beslutar om fördelning av utgifter för 2004 på utgiftsområden i enlighet med vad regeringen föreslår (avsnitt 6.2 tabell 6.5),
10. godkänner beräkningen av förändring av anslagsbehållningar för 2004 (avsnitt 6.2 tabell 6.5),
11. godkänner beräkningen av utgifter på utgiftsområden för 2005 och 2006 (avsnitt 6.2 tabell 6.5),
12. godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2004 (avsnitt 6.2 tabell 6.5),
13. bemyndigar regeringen att för 2004 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett belopp av 25 000 000 000 kronor (avsnitt 7.1.1),
14. bemyndigar regeringen att för 2004 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 17 700 000 000 kronor (avsnitt 7.1.2),
15. bemyndigar regeringen att för 2004 för Sjunde AP-fondens verksamhet dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 10 000 000 kronor, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 200 000 000 kronor (avsnitt 7.1.3),
16. bemyndigar regeringen att under 2004, med de begränsningar som följer av 6 §

andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten, besluta att ett ramanslag, med undantag för anslag anvisade för förvaltningsändamål, får överskridas om ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas samt om överskridandet ryms inom utgiftstaket för staten (avsnitt 7.4),

17. godkänner att på statsbudgeten för 2003 uppförda reservationsanslag görs om till ramanslag för samma ändamål och att outnyttjade medel på anslagen vid utgången av 2003 får bilda anslags-sparande på de nya ramanslagen (avsnitt 7.5),

vad gäller tilläggsbudget för 2003

18. bemyndigar regeringen att under 2003, för det under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet uppförda ramanslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling*, besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 73 900 000 000 kronor efter 2003 (avsnitt 9.2.5),
19. bemyndigar regeringen att under 2003, för det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 25 641 000 000 kronor efter 2003 (avsnitt 9.2.6),
20. bemyndigar regeringen att under 2003, för det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*, besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 105 859 000 kronor under 2004–2008 (avsnitt 9.2.12),
21. godkänner en ny investeringsplan för Sjöfartsverket i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 9.2.17),
22. bemyndigar regeringen att under 2003, för det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget 44:1 *Åtgärder för*

landsbygdens miljö och struktur, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 300 000 000 kronor under 2004, högst 950 000 000 kronor under 2005, högst 400 000 000 kronor under 2006, högst 80 000 000 kronor under 2007 och högst 20 000 000 kronor därefter (avsnitt 9.2.18),

23. bemyndigar regeringen att under 2003, för det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget 44:2 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 455 000 000 kronor under 2004, högst 1 140 000 000 kronor under 2005, högst 435 000 000 kronor under 2006, högst 110 000 000 kronor under 2007 och högst 20 000 000 kronor därefter (avsnitt 9.2.18),
24. godkänner att det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda obetecknade anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* görs om till ett ramanslag för samma ändamål (avsnitt 9.2.18),
25. bemyndigar regeringen att genom utdelning eller annat förfarande överta aktierna i det dotterbolag som Vasallen AB har bildat för att förvärva kommunala bostadsfastigheter för omvandling till företagslokaler eller andra lämpliga ändamål samt godkänner att Vasallen AB inte längre skall ha motsvarande uppdrag (avsnitt 9.2.19),
26. godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag i enlighet med specifikation i tabell 2.1,

vad gäller skattefrågor

27. antar regeringens förslag till lag om särskild skattereduktion vid 2005 års taxering (avsnitt 3.1 och 8.2.1),
28. antar regeringens förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69) (avsnitt 3.2 och 8.6.1),
29. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:410) om skatt på

- bekämpningsmedel (avsnitt 3.3 och 8.5.9),
30. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt (avsnitt 3.4 och 8.6.1),
  31. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt (avsnitt 3.5 och 8.6.1),
  32. antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel (avsnitt 3.6 och 8.6.1),
  33. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi (avsnitt 3.7 samt 8.5.1.3-6, 8.5.3.1-3 och 8.5.4-5),
  34. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift (avsnitt 3.8 och 8.2.2),
  35. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (avsnitt 3.9 och 8.6.1),
  36. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna (avsnitt 3.10 och 8.2.8),
  37. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m av alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolja produkter (avsnitt 3.11 och 8.6.1),
  38. antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 3.12 samt 8.2.3 och 8.2.5),
  39. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling (avsnitt 3.13 och 8.6.1),
  40. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:1380) om skatte-reduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation (avsnitt 3.14 och 8.8.1).

Tabell 2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag för budgetåret 2003

Tusental kronor

Utgiftsområde	Anslags- nummer		Belopp enligt statsbudget 2003	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ Ny anslagsnivå
1		Rikets styrelse	7 688 847	600	7 689 447
	27:4	Radio- och TV-verket	12 376	600	12 976
2		Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 092 345	0	9 092 345
	1:7	Kammarkollegiet	27 959	55 520	83 479
	1:13	Statliga tjänstepensioner m.m.	7 658 000	- 55 520	7 602 480
4		Rättsväsendet	24 782 840	175 000	24 957 840
	4:1	Polisorganisationen	13 557 851	- 9 000	13 548 851
	4:5	Domstolsväsendet m.m.	3 705 435	- 200	3 705 235
	4:6	Kriminalvården	4 672 939	100 000	4 772 939
	4:9	Gentekniknämnden	2 929	200	3 129
	4:12	Rättshjälpkostnader m.m.	827 664	75 000	902 664
	4:13	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	15 291	9 000	24 291
5		Internationell samverkan	1 284 511	0	1 284 511
	5:6	Fredsfrämjande verksamhet	133 958	-3 000	130 958
	5:15	Inspektionen för strategiska produkter	20 693	3 000	23 693
6		Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 702 205	0	44 702 205
	6:5	Civilt försvar	1 908 562	- 17 500	1 891 062
	7:3	Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	20 000	17 500	37 500
8		Invandrare och flyktingar	7 356 270	153 500	7 509 770
	10:3	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	2 279 239	150 000	2 429 239
	10:4	Hemutrustningslån	18 631	- 2 000	16 631
	10:5	Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	16 276	3 000	19 276
	12:3	Migrationspolitiska åtgärder	286 629	2 500	289 129
9		Hälsovård, sjukvård och social omsorg	33 930 735	100 000	34 030 735
	13:1	Sjukvårdsförmåner m.m.	3 038 000	100 000	3 138 000
	16:3	Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd	159 884	- 1 000	158 884
	16:10	Handikappombudsmannen	16 425	1 000	17 425
10		Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	118 540 964	19 000	118 559 964
	19:5	Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning	10 000	5 000	15 000
	19:7	Riksförsäkringsverket	933 523	19 500	953 023
	19:8	Allmänna försäkringskassor	5 822 027	- 5 500	5 816 527
13		Arbetsmarknad	59 756 689	4 100 000	63 856 689
	22:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	36 259 000	3 900 000	40 159 000
	22:11	Bidrag till lönegarantiersättning	1 447 000	200 000	1 647 000
15		Studiestöd	21 259 680	- 200 000	21 059 680
	25:2	Studiemedel m.m.	11 034 219	- 200 000	10 834 219
17		Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 378 133	- 500	8 377 633
	30:1	Stöd till idrotten	455 240	- 500	454 740
18		Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	9 355 856	1 000	9 356 856
	31:10	Statens va-nämnd	6 422	1 000	7 422

Tusental kronor

Utgiftsområde	Anslags- nummer		Belopp enligt statsbudget 2003	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ Ny anslagsnivå
19		Regional utjämning och utveckling	3 605 276	- 4 000	3 601 276
	33:1	Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 532 835	- 10 000	1 522 835
	33:3	Transportbidrag	336 000	10 000	346 000
	37:1	IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.	450 000	- 4 000	446 000
20		Allmän miljö- och naturvård	3 213 075	- 1 000	3 212 075
	34:6	Kemikalieinspektionen	102 184	- 350	101 834
	34:10	Statens kärnkraftsinspektion: Förvaltningskostnader	86 006	- 650	85 356
22		Kommunikationer	25 357 694	3 500	25 361 194
	37:4	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	144 000	6 000	150 000
	37:5	Informationsteknik: Telekommunikation m.m.	25 000	- 2 500	22 500
23		Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10 286 979	0	10 286 979
	43:14	Livsmedelsstatistik	23 290	- 1 000	22 290
	44:4	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	2 000	1 000	3 000
24		Näringsliv	3 435 075	- 100	3 434 975
	40:2	Konsumentverket	107 743	- 100	107 643
26		Statsskuldsräntor m.m.	54 450 000	- 12 300 000	42 150 000
	92:1	Räntor på statsskulden	54 300 000	- 12 300 000	42 000 000
Summa anslagsförändring på tilläggsbudget				- 7 953 000	

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till lag om särskild skattereduktion vid 2005 års taxering

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Särskild skattereduktion enligt denna lag medges vid 2005 års taxering.

2 § Särskild skattereduktion medges fysisk person vars beskattningsbara förvärvsinkomst enligt 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) uppgår till minst 100 kronor.

Avlider den skattskyldige under beskattningsåret skall bestämmelserna i 4 kap. 1 § inkomstskattelagen om dödsbon tillämpas på motsvarande sätt vid beräkning av skattereduktion.

3 § Särskild skattereduktion uppgår till 200 kronor.

4 § Vid beräkning av slutlig skatt enligt 11 kap. 9 § skattebetalningslagen (1997:483) skall hänsyn tas till särskild skattereduktion enligt denna lag.

5 § Skattetabellerna skall, förutom vad som framgår av 8 kap. skattebetalningslagen (1997:483), grundas på att den skattskyldige har rätt till särskild skattereduktion enligt denna lag.

Vid beräkning av F-skatt enligt 6 kap. skattebetalningslagen (1997:483) skall om möjligt hänsyn tas till särskild skattereduktion enligt denna lag.

6 § Särskild skattereduktion enligt denna lag räknas av mot kommunal och statlig inkomstskatt enligt inkomstskattelagen (1999:1229) samt mot statlig fastighetsskatt enligt lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt.

7 § Särskild skattereduktion enligt denna lag tillgodoräknas den skattskyldige före annan skattereduktion.

Särskild skattereduktion skall inte beaktas vid beräkning av skattebelopp enligt 4 § lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

3.2 Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

Härigenom föreskrivs att 1 § skattebrottslagen (1971:69) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller i fråga om skatt och, om så särskilt föreskrivs, annan avgift till det allmänna som inte betecknas som skatt.

Lagen tillämpas inte i fråga om

1. gärningar som är belagda med straff i lagen (2000:1225) om straff för smuggling <i>eller lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel,</i> och	1. gärningar som är belagda med straff i lagen (2000:1225) om straff för smuggling, och

2. skattetillägg, ränta, dröjsmålsavgift, förseningsavgift eller liknande avgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

---

¹ Senaste lydelse 2000:1229.

3.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Skatt skall erläggas med 20 kronor för varje helt kilogram verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Skatt skall erläggas med 30 kronor för varje helt kilogram verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

---

² Senaste lydelse 1995:617.

3.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt

Härigenom föreskrivs att 9 a § lagen (1994:1563) om tobaksskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 a §³

Skattskyldighet enligt 9 § 5 föreligger inte för varor som förs in till Sverige

Skattskyldighet enligt 9 § första stycket 5 föreligger inte för varor som förs in till Sverige

1. under sådana omständigheter att förutsättningar skulle finnas att medge återbetalning av skatten enligt 31 d §,
2. av en enskild person som har förvärvat varorna i ett annat EG-land och som själv transporterar dem till Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
3. som flyttgods av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som flyttar till Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har förvärvat varorna genom arv eller testamente, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
5. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat EG-land till en enskild person i Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Regler om beskattning i vissa fall av införsel enligt första stycket 2 finns i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 1999:1068.

3.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1994:1564) om alkoholskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §⁴

Skattskyldighet enligt 8 § 5 föreligger inte för varor som förs in till Sverige

Skattskyldighet enligt 8 § första stycket 5 föreligger inte för varor som förs in till Sverige

1. under sådana omständigheter att förutsättningar skulle finnas att medge återbetalning av skatten enligt 31 d §,
2. av en enskild person som har förvärvat varorna i ett annat EG-land och som själv transporterar dem till Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
3. som flyttgods av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som flyttar till Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har förvärvat varorna genom arv eller testamente, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
5. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat EG-land till en enskild person i Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Regler om beskattning i vissa fall av införsel enligt första stycket 2 finns i lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

⁴ Senaste lydelse 1999:1069.

3.6 Förslag till lag om upphävande av lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel

Härigenom föreskrivs att lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel skall upphöra att gälla vid utgången av år 2003. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före den 1 januari 2004.

3.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1776) om skatt på energi dels att 2 kap. 1 och 10 §§, 6 a kap. 1, 2 och 3 §§, 9 kap. 5 och 9 §§, 10 kap. 5 § samt 11 kap. 3, 9, 10 och 12 §§ skall ha följande lydelse,

dels att punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1997:479) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap. 1 §⁵

Energiskatt och koldioxidskatt skall, om inte annat följer av andra stycket, betalas för följande bränslen med angivna belopp:

KN-nr	Slag av bränsle	Skattebelopp		
		Energiskatt	Koldioxidskatt	Summa skatt
1. 2710 00 26, 2710 00 27, 2710 00 29 eller 2710 00 32	Bensin som uppfyller krav för			
	a) miljöklass 1			
	– motorbensin	2 kr 94 öre per liter	1 kr 77 öre per liter	4 kr 71 öre per liter
	– alkylatbensin	1 kr 41 öre per liter	1 kr 77 öre per liter	3 kr 18 öre per liter
	b) miljöklass 2	2 kr 97 öre per liter	1 kr 77 öre per liter	4 kr 74 öre per liter
2. 2710 00 26, 2710 00 34 eller 2710 00 36	Annan bensin än som avses under 1	3 kr 63 öre per liter	1 kr 77 öre per liter	5 kr 40 öre per liter
3. 2710 00 51, 2710 00 55, 2710 00 69 eller 2710 00 74– 2710 00 78	Eldningsolja, dieselbrännolja, fotogen, m.m. som			
	a) har försetts med märkämnerna eller ger mindre än 85 volymprocent destillat vid 350°C,	720 kr per m ³	2 174 kr per m ³	2 894 kr per m ³
	b) inte har försetts med märkämnerna och ger minst 85 volymprocent destillat vid 350°C, tillhörig miljöklass 1	1 004 kr per m ³	2 174 kr per m ³	3 178 kr per m ³

⁵ Senaste lydelse 2002:1142.

KN-nr	Slag av bränsle	Skattebelopp		
		Energiskatt	Koldioxidskatt	Summa skatt
4. ur 2711 12 11– 2711 19 00	miljöklass 2	1 243 kr per m ³	2 174 kr per m ³	3 417 kr per m ³
	miljöklass 3 eller inte tillhör någon miljöklass	1 556 kr per m ³	2 174 kr per m ³	3 730 kr per m ³
	Gasol som används för			
	a) drift av motordrivnet fordon, fartyg eller luftfartyg	0 kr per 1 000 kg	1 322 kr per 1 000 kg	1 322 kr per 1 000 kg
5. ur 2711 29 00	b) annat ändamål än som avses under a	141 kr per 1 000 kg	2 286 kr per 1 000 kg	2 427 kr per 1 000 kg
	Metan som används för			
	a) drift av motordrivnet fordon, fartyg eller luftfartyg	0 kr per 1 000 m ³	1 087 kr per 1 000 m ³	1 087 kr per 1 000 m ³
	b) annat ändamål än som avses under a	233 kr per 1 000 m ³	1 628 kr per 1 000 m ³	1 861 kr per 1 000 m ³
6. 2711 11 00, 2711 21 00	Naturgas som används för			
	a) drift av motordrivnet fordon, fartyg eller luftfartyg	0 kr per 1 000 m ³	1 087 kr per 1 000 m ³	1 087 kr per 1 000 m ³
	b) annat ändamål än som avses under a	233 kr per 1 000 m ³	1 628 kr per 1 000 m ³	1 861 kr per 1 000 m ³
	Kolbränslen	307 kr per 1 000 kg	1 892 kr per 1 000 kg	2 199 kr per 1 000 kg
7. 2701, 2702 eller 2704				
8. 2713 11 00– 2713 12 00	Petroleumkoks	307 kr per 1 000 kg	1 892 kr per 1 000 kg	2 199 kr per 1 000 kg

I fall som avses i 4 kap. 1 § 7 och 8 och 12 § första stycket 4 tas skatt ut med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan de skattebelopp som gäller för bränslets olika användningssätt.

För kalenderåret 2004 och efterföljande kalenderår skall de i första stycket angivna skattebeloppen räknas om enligt 10 §.

Föreslagen lydelse

2 kap. 1 §

Energiskatt och koldioxidskatt skall, om inte annat följer av andra stycket, betalas för följande bränslen med angivna belopp:

KN-nr	Slag av bränsle	Skattebelopp		
		Energiskatt	Koldioxidskatt	Summa skatt
1. 2710 00 26, 2710 00 27, 2710 00 29 eller 2710 00 32	Bensin som uppfyller krav för			
	a) miljöklass 1			
	– motorbensin	2 kr 68 öre per liter	2 kr 11 öre per liter	4 kr 79 öre per liter
	– alkylatbensin	1 kr 12 öre per liter	2 kr 11 öre per liter	3 kr 23 öre per liter

KN-nr	Slag av bränsle	Skattebelopp		
		Energiskatt	Koldioxidskatt	Summa skatt
	b) miljöklass 2	2 kr 71 öre	2 kr 11 öre	4 kr 82 öre
		per liter	per liter	per liter
2. 2710 00 26, 2710 00 34 eller 2710 00 36	Annan bensin än som avses under 1	3 kr 38 öre	2 kr 11 öre	5 kr 49 öre
		per liter	per liter	per liter
3. 2710 00 51, 2710 00 55, 2710 00 69 eller 2710 00 74– 2710 00 78	Eldningsolja, dieselbrännolja, fotogen, m.m. som			
	a) har försetts med märkämmen eller ger mindre än 85 volymprocent destillat vid 350°C, b) inte har försetts med märkämmen och ger minst 85 volymprocent destillat vid 350°C, tillhörig miljöklass 1	732 kr per m ³	2 598 kr per m ³	3 330 kr per m ³
	miljöklass 2	733 kr per m ³	2 598 kr per m ³	3 331 kr per m ³
	miljöklass 3 eller inte tillhör någon miljöklass	975 kr per m ³	2 598 kr per m ³	3 573 kr per m ³
	miljöklass 3 eller inte tillhör någon miljöklass	1 294 kr per m ³	2 598 kr per m ³	3 892 kr per m ³
4. ur 2711 12 11– 2711 19 00	Gasol som används för			
	a) drift av motordrivnet fordon, fartyg eller luftfartyg	0 kr per 1 000 kg	1 344 kr per 1 000 kg	1 344 kr per 1 000 kg
	b) annat ändamål än som avses under a	143 kr per 1 000 kg	2 732 kr per 1 000 kg	2 875 kr per 1 000 kg
5. ur 2711 29 00	Metan som används för			
	a) drift av motordrivnet fordon, fartyg eller luftfartyg	0 kr per 1 000 m ³	1 105 kr per 1 000 m ³	1 105 kr per 1 000 m ³
	b) annat ändamål än som avses under a	237 kr per 1 000 m ³	1 946 kr per 1 000 m ³	2 183 kr per 1 000 m ³
6. 2711 11 00, 2711 21 00	Naturgas som används för			
	a) drift av motordrivnet fordon, fartyg eller luftfartyg	0 kr per 1 000 m ³	1 105 kr per 1 000 m ³	1 105 kr per 1 000 m ³
	b) annat ändamål än som avses under a	237 kr per 1 000 m ³	1 946 kr per 1 000 m ³	2 183 kr per 1 000 m ³
7. 2701, 2702 eller 2704	Kolbränslen	312 kr per 1 000 kg	2 260 kr per 1 000 kg	2 572 kr per 1 000 kg
8. 2713 11 00– 2713 12 00	Petroleumkoks	312 kr per 1 000 kg	2 260 kr per 1 000 kg	2 572 kr per 1 000 kg

I fall som avses i 4 kap. 1 § 7 och 8 och 12 § första stycket 4 tas skatt ut med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan de skattebelopp som gäller för bränslets olika användningssätt.

För kalenderåret 2005 och efterföljande kalenderår skall de i första stycket angivna skattebeloppen räknas om enligt 10 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §⁶

För kalenderåret 2004 och efterföljande kalenderår skall energiskatt och koldioxidskatt betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i 1 § angivna skattebeloppen multiplicerade med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det år beräkningen avser och prisläget i juni 2002.

Regeringen fastställer före november månads utgång de omräknade skattebelopp som enligt denna lag skall tas ut för påföljande kalenderår. Beloppen avrundas till hela kronor och ören.

För kalenderåret 2005 och efterföljande kalenderår skall energiskatt och koldioxidskatt betalas med belopp som efter en årlig omräkning motsvarar de i 1 § angivna skattebeloppen multiplicerade med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det år beräkningen avser och prisläget i juni 2003.

Nuvarande lydelse

6 a kap.

1 §⁷

Bränsle som används för nedan angivna ändamål, i förekommande fall med undantag för vissa bränsleslag, skall helt eller delvis befrias från skatt enligt följande, om inte annat anges.

Ändamål	Bränsle som inte ger befrielse	Befrielse från energiskatt	Befrielse från koldioxid-skatt	Befrielse från svavelskatt
1. Förbrukning för annat ändamål än motordrift eller uppvärmning eller i en process där bränslet i allt väsentligt används för annat ändamål än motordrift eller uppvärmning		100 procent	100 procent	100 procent
2. Förbrukning i tåg eller annat spårbundet färdmedel	Bensin, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	100 procent

⁶ Senaste lydelse 2002:1142.

⁷ Senaste lydelse 2002:1142.

Ändamål	Bränsle som inte ger befrielse	Befrielse från energiskatt	Befrielse från koldioxid- skatt	Befrielse från svavelskatt
3. Förbrukning i skepp, när skeppet inte används för privat ändamål	Bensin, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	100 procent
4. Förbrukning i båt för vilken medgivande enligt 2 kap. 9 § eller fartygstillstånd enligt fiskelagen (1993:787) meddelats, när båten inte används för privat ändamål	Bensin, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	100 procent
5. Förbrukning i a) luftfartyg, när luftfartyget inte används för privat ändamål	Annan bensin än flygbensin (KN-nr 2710 00 26)	100 procent	100 procent	100 procent
b) luftfartyg, när luftfartyget används för privat ändamål eller i luftfartygsmotorer i provbädd eller i liknande anordning	Andra bränslen än flygbensin och flygfotogen (KN-nr 2710 00 51)	100 procent	100 procent	100 procent
6. Förbrukning vid framställning av mineraloljeprodukter, kolbränslen, petroleumkoks eller andra produkter för vilka skatteplikt har inträtt för tillverkaren		100 procent	100 procent	100 procent
7. Förbrukning vid framställning av skattepliktig elektrisk kraft, med de begränsningar som följer av 3 §	Bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	–
8. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning i metallurgiska processer	Andra bränslen än kolbränslen och petroleumkoks	100 procent	100 procent	–

Ändamål	Bränsle som inte ger befrielse	Befrielse från energiskatt	Befrielse från koldioxid- skatt	Befrielse från svavelskatt
9. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet	Bensin, råttallolja, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	75 procent	–
10. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid växthusuppvärmning i yrkesmässig växthusodling	Bensin, råttallolja, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	75 procent	–
11. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning för annat ändamål än drift av motordrivna fordon i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet	Bensin, råttallolja, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	75 procent	–
12. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning i sodapannor, lutpannor, metallurgiska processer eller i processer för framställning av andra mineraliska ämnen än metaller		–	–	100 procent
13. Förbrukning vid tillverkningsprocessen i gruvindustriell verksamhet för drift av andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar	Andra bränslen än bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	75 procent	–

*Föreslagen lydelse***6 a kap.****1 §**

Bränsle som används för nedan angivna ändamål, i förekommande fall med undantag för vissa bränsleslag, skall helt eller delvis befrias från skatt enligt följande, om inte annat anges.

Ändamål	Bränsle som inte ger befrielse	Befrielse från energiskatt	Befrielse från koldioxid-skatt	Befrielse från svavelskatt
1. Förbrukning för annat ändamål än motordrift eller uppvärmning eller i en process där bränslet i allt väsentligt används för annat ändamål än motordrift eller uppvärmning		100 procent	100 procent	100 procent
2. Förbrukning i tåg eller annat spårbundet färdmedel	Bensin, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	100 procent
3. Förbrukning i skepp, när skeppet inte används för privat ändamål	Bensin, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	100 procent
4. Förbrukning i båt för vilken medgivande enligt 2 kap. 9 § eller fartygstillstånd enligt fiskelagen (1993:787) meddelats, när båten inte används för privat ändamål	Bensin, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	100 procent
5. Förbrukning i				
a) luftfartyg, när luftfartyget inte används för privat ändamål	Annan bensin än flygbensin (KN-nr 2710 00 26)	100 procent	100 procent	100 procent
b) luftfartyg, när luftfartyget används för privat ändamål eller i luftfartygsmotorer i provbädd eller i liknande anordning	Andra bränslen än flygbensin och flygfotogen (KN-nr 2710 00 51)	100 procent	100 procent	100 procent

Ändamål	Bränsle som inte ger befrielse	Befrielse från energiskatt	Befrielse från koldioxid- skatt	Befrielse från svavelskatt
6. Förbrukning vid framställning av mineraloljeprodukter, kolbränslen, petroleumkoks eller andra produkter för vilka skatteplikt har inträtt för tillverkaren		100 procent	100 procent	100 procent
7. Förbrukning vid framställning av skattepliktig elektrisk kraft, med de begränsningar som följer av 3 §	Bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	100 procent	–
8. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning i metallurgiska processer	Andra bränslen än kolbränslen och petroleumkoks	100 procent	100 procent	–
9. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet	Bensin, råttolja, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	79 procent	–
10. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid växthusuppvärmning i yrkesmässig växthusodling	Bensin, råttolja, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	79 procent	–
11. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning för annat ändamål än drift av motordrivna fordon i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet	Bensin, råttolja, bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	79 procent	–

Ändamål	Bränsle som inte ger befrielse	Befrielse från energiskatt	Befrielse från koldioxid- skatt	Befrielse från svavelskatt
12. Om skattebefrielse inte följer av tidigare punkter, förbrukning i sodapannor, lutpannor, metallurgiska processer eller i processer för framställning av andra mineraliska ämnen än metaller		–	–	100 procent
13. Förbrukning vid tillverkningsprocessen i gruvindustriell verksamhet för drift av andra motordrivna fordon än personbilar, lastbilar och bussar	Andra bränslen än bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b	100 procent	79 procent	–

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 §⁸**

Om råttallolja förbrukas för ändamål som anges i 1 § 9–11 medges befrielse från energiskatten med ett belopp som motsvarar den energiskatt och 75 procent av den koldioxidskatt som tas ut på bränsle enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Om råttallolja förbrukas för ändamål som anges i 1 § 9–11 medges befrielse från energiskatten med ett belopp som motsvarar den energiskatt och 79 procent av den koldioxidskatt som tas ut på bränsle enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

3 §⁹

Vid samtidig produktion av värme och skattepliktig elektrisk kraft i en kraftvärmeanläggning skall, för den del av bränslet som förbrukas för framställning av *nyttiggjord* värme, skattebefrielsen enligt 1 § 7 *inte avse* koldioxidskatt *och när det gäller energiskatt endast utgöra 50 procent*. Såvitt avser råttallolja skall befrielsen utgöra *endast 50 procent* av den energiskatt som tas ut på bränsle enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Vid samtidig produktion av värme och skattepliktig elektrisk kraft i en kraftvärmeanläggning skall, för den del av bränslet som förbrukas för framställning av värme, skattebefrielsen enligt 1 § 7 *när det gäller* koldioxidskatt endast utgöra 79 procent. Såvitt avser råttallolja skall befrielsen utgöra *100 procent* av den energiskatt *och endast 79 procent av den koldioxidskatt* som tas ut på bränsle enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 a. *Fördelning av bränslet som förbrukas för framställning av värme respektive elektrisk kraft skall ske genom proportionering i förhål-*

⁸ Senaste lydelse 2002:1142.

⁹ Senaste lydelse 2001:518.

lande till respektive energiproduktion. Detsamma gäller om elektrisk kraft framställs i en sammankopplad anläggning vid samtidig kraftvärme- respektive kondenskraftproduktion. Om olika bränslen förbrukas skall proportioneringen avse varje bränsle för sig.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för energiskatt och koldioxid-skatt på bränslen som förbrukas för framställning av ånga eller hetvatten som tappas av från ång- eller hetvattensystemet före ångturbinen eller annan utrustning för utvinning av mekanisk energi ur ånga eller hetvatten i en kraftvärmeanläggning.

9 kap. 5 §¹⁰

Om värme har levererats för tillverkningsprocessen i industriell verksamhet eller för yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet, medger beskattningsmyndigheten efter ansökan av den som framställt värmen återbetalning av

1. energiskatten på elektrisk kraft, och

2. energiskatten och 75 procent av koldioxidskatten på bränsle, dock inte bensin, råttolja eller bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b,

som förbrukats vid framställning av värmen.

Bestämmelserna i första stycket 2 tillämpas även på råttolja, dock att återbetalning av energiskatt medges

Om värme har levererats för tillverkningsprocessen i industriell verksamhet eller för yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet, medger beskattningsmyndigheten efter ansökan av den som framställt värmen återbetalning av

1. *den del av energiskatten på elektrisk kraft som överstiger 0,5 öre per kilowattimme*, och

2. energiskatten och 79 procent av koldioxidskatten på bränsle, dock inte bensin, råttolja eller bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b,

som förbrukats vid framställning av värmen. *Om elektrisk kraft och ett eller flera bränslen förbrukas samtidigt för denna värmeframställning skall energislagen vid beräkning av återbetalningen fördelas genom proportionering i förhållande till respektive energislag. På motsvarande sätt skall proportionering ske vid samtidig framställning av värme och elektrisk kraft.*

Bestämmelserna i första stycket 2 tillämpas även på råttolja, dock att återbetalning av energiskatt medges

¹⁰ Senaste lydelse 2002:1142.

till ett belopp som motsvarar den energiskatt och 75 procent av den koldioxidskatt som tas ut på bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

Har beslut om preliminär skattesats meddelats enligt 9 kap. 9 b § medges återbetalning enligt den lägre koldioxidskattesats eller, beträffande råttolja, energiskattesats som följer av beslutet.

till ett belopp som motsvarar den energiskatt och 79 procent av den koldioxidskatt som tas ut på bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a.

9 §¹¹

Utöver möjligheterna till avdrag enligt 7 kap. 1 § första stycket 4, köp av bränsle befriat från skatt enligt 8 kap. 1 § eller till återbetalning enligt 9 kap. 2 § gäller följande. Har bränsle, dock inte bensin eller bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 b, förbrukats vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet eller i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet, medger beskattningsmyndigheten efter ansökan nedsättning av koldioxidskatten eller, beträffande råttolja, energiskatten för den del av skatten som överstiger 0,8 procent av de framställda produkternas försäljningsvärde. Nedsättning medges med sådant belopp att den överskjutande skattebelastningen inte överstiger 24 procent av det överskjutande skattebeloppet för bränslet. Nedsättning får dock inte medges för skatt på bränsle som förbrukats för drift av motordrivna fordon.

Bestämmelserna i första stycket gäller även mottagare av värmeleveranser om värmen har använts vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet eller i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. I sådana fall avses med bränsle det bränsle som förbrukats för framställning av värmen.

Bestämmelserna i första stycket gäller även mottagare av värmeleveranser om värmen har använts vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet eller i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. I sådana fall avses med bränsle det bränsle som förbrukats för framställning av värmen. *Om olika bränslen förbrukas samtidigt för denna värmeframställning skall bränslena vid beräkning av nedsättningen fördelas genom proportionering i förhållande till respektive bränsle. På motsvarande sätt skall proportionering ske vid samtidig framställning av värme och elektrisk kraft.*

Vid beräkning av nedsättning enligt första eller andra stycket får den koldioxidskatt som är hänförlig till följande bränslen dock inte sättas ned mer än att den motsvarar minst

- a) 160 kronor per kubikmeter dieselbrännolja (KN-nr 2710 00 69) eller fotogen (KN-nr 2710 00 51 eller 2710 00 55),
- b) 125 kronor per kubikmeter eldningsolja (KN-nr 2710 00 74–2710 00 78), och
- c) 320 kronor per 1 000 kilogram gasol som förbrukats för drift av stationära motorer.

¹¹ Senaste lydelse 2001:518.

Vad som i tredje stycket föreskrivs om dieselbrännolja, fotogen, eldningsolja och gasol tillämpas även på bränsle för vilket motsvarande skatt skall betalas enligt 2 kap. 3 och 4 §§.

Ansökan om nedsättning enligt första eller andra stycket skall omfatta en period om ett kalenderår och skall lämnas in till beskattningsmyndigheten senast inom ett år efter kalenderårets utgång.

10 kap.

5 §¹²

En särskild avgift skall betalas för motordrivet fordon och båt, vars bränsletank innehåller oljeprodukter i strid mot 2 kap. 9 § eller 9 a §.

Avgiften uppgår för personbil och båt till 10 000 kronor. Avgiften beräknas för lastbilar, bussar, traktorer och tunga terrängvagnar som är registrerade i vägtrafikregistret på följande sätt.

Avgiften uppgår för personbil och båt till 1 000 kronor. Avgiften beräknas för lastbilar, bussar, traktorer och tunga terrängvagnar som är registrerade i vägtrafikregistret på följande sätt.

Skattevikt, kilogram	Avgift, kronor	Skattevikt, kilogram	Avgift, kronor
0– 3 500	10 000	0– 3 500	1 000
3 501–10 000	20 000	3 501–10 000	2 000
10 001–15 000	30 000	10 001–15 000	3 000
15 001–20 000	40 000	15 001–20 000	4 000
20 001–	50 000	20 001–	5 000

Med skattevikt avses den vikt efter vilken fordonsskatt beräknas enligt fordonsskattelagen (1988:327). Avgiften för annat motordrivet fordon än som avses i andra stycket uppgår till 20 000 kronor. Avgiften tas ut för varje tillfälle som bränsletank påträffas med oljeprodukter i strid mot 2 kap. 9 § eller 9 a §.

Med skattevikt avses den vikt efter vilken fordonsskatt beräknas enligt fordonsskattelagen (1988:327). Avgiften för annat motordrivet fordon än som avses i andra stycket uppgår till 1 000 kronor. Avgiften tas ut för varje tillfälle som bränsletank påträffas med oljeprodukter i strid mot 2 kap. 9 § eller 9 a §.

Har avgift påförts någon och skall sådan avgift påföras honom för ytterligare tillfälle inom ett år från det tidigare tillfället, tas avgiften ut med en och en halv gånger det belopp som följer av andra eller tredje stycket.

¹² Senaste lydelse 2001:569.

11 kap.**3 §¹³**

Energiskatten utgör

1. 0 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i industriell verksamhet i tillverkningsprocessen eller vid yrkesmässig växt-
husodling,

2. 16,8 öre per kilowattimme för annan elektrisk kraft än som avses under 1 och som förbrukas i kommuner som anges i 4 §,

3. 20,2 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i andra kommuner än de som anges i 4 §, och

4. 22,7 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i övriga fall.

För elektrisk kraft som under tiden den 1 november–den 31 mars förbrukas i elektriska pannor som ingår i en elpanneanläggning vars installerade effekt överstiger 2 megawatt, utgör dock energiskatten

1. 19,2 öre per kilowattimme vid förbrukning i kommuner som anges i 4 § för annat ändamål än industriell verksamhet i tillverkningsprocessen eller yrkesmässig växthusodling, och

2. 22,7 öre per kilowattimme vid förbrukning för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i andra kommuner än de som anges i 4 §.

För kalenderåret 2004 och efterföljande kalenderår skall de i första och andra styckena angivna skattebeloppen räknas om på det sätt som i fråga om skatt på bränslen anges i 2 kap. 10 §. Belopp som anges i tiondels ören skall dock avrundas till hela tiondels ören.

Energiskatten utgör

1. 0,5 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i industriell verksamhet i tillverkningsprocessen eller vid yrkesmässig växt-
husodling,

2. 18,1 öre per kilowattimme för annan elektrisk kraft än som avses under 1 och som förbrukas i kommuner som anges i 4 §,

3. 21,5 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i andra kommuner än de som anges i 4 §, och

4. 24,1 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i övriga fall.

För elektrisk kraft som under tiden den 1 november–den 31 mars förbrukas i elektriska pannor som ingår i en elpanneanläggning vars installerade effekt överstiger 2 megawatt, utgör dock energiskatten

1. 20,5 öre per kilowattimme vid förbrukning i kommuner som anges i 4 § för annat ändamål än industriell verksamhet i tillverkningsprocessen eller yrkesmässig växthusodling, och

2. 24,1 öre per kilowattimme vid förbrukning för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i andra kommuner än de som anges i 4 §.

För kalenderåret 2005 och efterföljande kalenderår skall de i första och andra styckena angivna skattebeloppen räknas om på det sätt som i fråga om skatt på bränslen anges i 2 kap. 10 §. Belopp som anges i tiondels ören skall dock avrundas till hela tiondels ören.

9 §¹⁴

Den som är skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft får göra avdrag för skatt på elektrisk kraft som

¹³ Senaste lydelse 2002:1142.

¹⁴ Senaste lydelse 2001:518.

1. förbrukats eller sålts för förbrukning i tåg eller annat spårbundet transportmedel eller för motordrift eller uppvärmning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

2. förbrukats eller sålts för förbrukning för annat ändamål än motordrift eller uppvärmning eller för användning i omedelbart samband med sådan förbrukning,

3. förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan framställning av produkter som avses i 6 a kap. 1 § 6,

4. framställts i en kraftvärmeanläggning och förbrukats för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i den egna verksamheten i den mån avdrag inte har gjorts enligt 7 kap. 1 § första stycket 4 i fall som avses i 6 a kap. 1 § 7,

5. förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion.

4. förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion.

10 §¹⁵

Avdrag får göras även för energiskatt och koldioxidskatt på

1. bränsle som beskattas enligt 2 kap. 1 § första stycket 3 b, om bränslet förbrukats vid framställning av skattepliktig elektrisk kraft i en gasturbinanläggning som har en sammanlagd installerad generator-effekt av minst fem megawatt, under förutsättning att värme inte samtidigt nyttiggjorts,

2. annat bränsle än som avses under 1, dock inte råttallolja, om bränslet förbrukats vid framställning av skattepliktig elektrisk kraft, med de begränsningar som följer av andra och femte styckena.

Avdrag enligt första stycket 2 får vid samtidig produktion av värme och skattepliktig elektrisk kraft i en kraftvärmeanläggning göras för energiskatt och koldioxidskatt på den del av bränslet som förbrukats för framställning av skattepliktig elektrisk kraft och för hälften av energiskatten på den del av bränslet som förbrukats för

Avdrag får göras även för energiskatt och koldioxidskatt på bränsle som förbrukats på ett sätt som ger rätt till skattebefrielse enligt 6 a kap. 1 § 7 och 3 och 4 §§.

¹⁵ Senaste lydelse 2001:962.

framställning av nyttiggjord värme.

Avdrag får göras även för energiskatt på råttallolja om den förbrukats vid framställning av skattepliktig elektrisk kraft, med de begränsningar som följer av fjärde och femte styckena.

Avdrag enligt tredje stycket får vid samtidig produktion av värme och skattepliktig elektrisk kraft i en kraftvärmeanläggning göras för hela energiskatten på den del av bränslet som förbrukats för framställning av skattepliktig elektrisk kraft och för energiskatt med ett belopp som motsvarar hälften av den energiskatt som tas ut på bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 3 a på den del av bränslet som förbrukats för framställning av nyttiggjord värme.

Avdrag enligt första–fjärde styckena får göras endast i den mån avdrag inte gjorts enligt 9 § första stycket 4 eller 7 kap. 1 § första stycket 4 i fall som avses i 6 a kap. 1 § 7 eller 2, 3 eller 4 §.

Den som yrkesmässigt levererar elektrisk kraft som i Sverige framställts i ett vindkraftverk får göra avdrag med ett belopp som svarar mot 18,1 öre per kilowattimme.

Avdrag enligt första stycket får göras endast i den mån avdrag inte gjorts enligt 7 kap. 1 § första stycket 4 i fall som avses i 6 a kap. 1 § 7 eller 3 eller 4 §.

Den som yrkesmässigt levererar elektrisk kraft som i Sverige framställts i ett vindkraftverk får göra avdrag med ett belopp som svarar mot 17 öre per kilowattimme om kraftverket är placerat på havsbotten eller på Vänerens botten. För annan placering får avdrag göras motsvarande 12 öre per kilowattimme. Avdragsrätten upphör dock när den sammanlagda elproduktionen i vindkraftverket uppgår till 20 000 kilowattimmar per installerad kilowatt enligt elgenerators märkeffekt.

12 §¹⁶

Om elektrisk kraft har förbrukats i annan yrkesmässig jordbruksverksamhet än vid växthusodling eller i yrkesmässig skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet, beslutar beskattningsmyndigheten efter ansökan om återbetalning av energiskatten på den elektriska kraften.

Ansökan om återbetalning skall omfatta perioden den 1 juli–den 30 juni (årsperiod). Om sökanden beräknas förbruka elektrisk kraft i

Ansökan om återbetalning skall omfatta perioden den 1 juli–den 30 juni (årsperiod). Om sökanden beräknas förbruka elektrisk kraft i

¹⁶ Senaste lydelse 2000:2.

större omfattning, får dock beskattningsmyndigheten medge att ansökan görs per kalenderkvartal. Ett sådant beslut får återkallas om sökanden begär det eller förutsättningar för medgivande inte finns. Rätt till återbetalning föreligger endast för *den del av skattebeloppet* som överstiger 1 000 kronor per årsperiod.

större omfattning, får dock beskattningsmyndigheten medge att ansökan görs per kalenderkvartal. Ett sådant beslut får återkallas om sökanden begär det eller förutsättningar för medgivande inte finns. Rätt till återbetalning föreligger endast för *skillnaden mellan det betalda skattebeloppet och ett belopp beräknat efter skattesatsen 0,5 öre per kilowattimme*. Återbetalning får dock endast göras för *den del av skillnaden* som överstiger 1 000 kronor per årsperiod.

Ansökan om återbetalning av energiskatt skall lämnas in till beskattningsmyndigheten inom ett år efter utgången av årsperioden respektive kalenderkvartalet.

Övergångsbestämmelserna till (1997:479)

2¹⁷

För tid fram till den 1 januari 2004 medger beskattningsmyndigheten efter ansökan, utöver vad som framgår av den nya lydelsen av 9 kap. 9 §, att vid industriell framställning av produkter av andra mineraliska ämnen än metaller koldioxidskatten på annat bränsle än sådant som beskattas som mineraloljeprodukt och som förbrukats för annat ändamål än drift av motordrivna fordon tas ut med sådant belopp att skatten för den som bedriver framställningen inte överstiger 1,2 procent av de framställda produkternas försäljningsvärde.

För tid fram till den 1 januari 2005 medger beskattningsmyndigheten efter ansökan, utöver vad som framgår av den nya lydelsen av 9 kap. 9 §, att vid industriell framställning av produkter av andra mineraliska ämnen än metaller koldioxidskatten på annat bränsle än sådant som beskattas som mineraloljeprodukt och som förbrukats för annat ändamål än drift av motordrivna fordon tas ut med sådant belopp att skatten för den som bedriver framställningen inte överstiger 1,2 procent av de framställda produkternas försäljningsvärde.

Vid beräkning av nedsättningen enligt första stycket får koldioxidskatten dock inte sättas ned mer än att den motsvarar minst

a) 50 kronor per 1 000 kubikmeter naturgas (KN-nr 2711 11 00 eller 2711 21 00) och

b) 40 kronor per 1 000 kilogram kolbränslen (KN-nr 2701, 2702 eller 2704) och petroleumkoks (KN-nr 2713 11 00–2713 12 00).

¹⁷ Senaste lydelse 2002:1142.

Ansökan om nedsättning enligt första stycket skall omfatta en period om ett kalenderår och skall lämnas in till beskattningsmyndigheten senast inom ett år efter kalenderårets utgång.

Bestämmelserna i 9 kap. 9 a och 9 b §§ tillämpas även på sådan nedsättning som avses i första stycket.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004 i fråga om 11 kap. 3 § första stycket 1 och 12 § och i övrigt den 1 januari 2004.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

<p>Allmän löneavgift tas ut med 3,25 procent av underlaget och tillfaller staten.</p>	<p>3 §¹⁸</p>	<p>Allmän löneavgift tas ut med 3,13 procent av underlaget och tillfaller staten.</p>
---	-------------------------	---

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
  2. De nya bestämmelserna tillämpas på lön eller annan ersättning enligt 1 § som betalas ut från och med den 1 januari 2004.
  3. De nya bestämmelserna tillämpas också på inkomst enligt 2 § som uppbärs från och med den 1 januari 2004. Omfattar beskattningsåret tid såväl före som efter utgången av år 2003 skall, om den avgiftsskyldige inte visar annat, så stor del av beskattningsårets inkomst anses hänförlig till tiden efter utgången av år 2003 som svarar mot förhållandet mellan den del av beskattningsåret som infaller under denna tid och hela beskattningsåret.

---

¹⁸ Senaste lydelse 2002:974.

3.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3, 4, 7, 8, 17 a–17 c och 18 §§ lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹⁹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, 2. varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, 3. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64), 4. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67), 5. injektionssprutor och kanyler, 6. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 7. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikklubbor och liknande, 8. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., 9. hundar och katter för annat ändamål än handel, 10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581), 11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler, 12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom	2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64), 3. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67), 4. injektionssprutor och kanyler, 5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikklubbor och liknande, 7. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., 8. hundar och katter för annat ändamål än handel, 9. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581), 10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler, 11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom

¹⁹ Senaste lydelse 2000:1067.

förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

13. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

14. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

4 §²⁰

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in en vara skall anmäla varan till Tullverket, om varan omfattas av ett förbud mot införsel eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt eller om varan förs in med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift. Sådan anmälan skall också göras av den som från Sverige till ett annat EU-land för ut en vara som omfattas av ett förbud mot utförsel eller ett villkor för utförsel som inte är uppfyllt eller en vara som förs ut med stöd av ett tillstånd som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift.

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in eller från Sverige till ett sådant land för ut en vara som avses i 3 § 1, 4, 9, 11 eller 12 skall dock alltid anmäla varan till Tullverket.

Anmälan enligt första stycket skall ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten enligt första och andra styckena.

Den som från ett annat EU-land till Sverige för in eller från Sverige till ett sådant land för ut en vara som avses i 3 § 1, 3, 8, 10 eller 11 skall dock alltid anmäla varan till Tullverket.

7 §²¹

För kontroll av att sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits samt för kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt 4 § andra stycket eller *deklarations-skyldigheten enligt lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel* fullgjorts riktigt och fullständigt, får en tulltjänsteman undersöka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land,

För kontroll av att sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits samt för kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt 4 § andra stycket fullgjorts riktigt och fullständigt, får en tulltjänsteman undersöka

²⁰ Senaste lydelse 2000:1232.

²¹ Senaste lydelse 2000:1232.

2. bagage, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

8 §²²

En tulltjänsteman får undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser, för att kontrollera om sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits och om anmälnings-skyldigheten enligt 4 § andra stycket fullgjorts riktigt och fullständigt. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning att anta att den innehåller en vara som avses i 3 § och att denna vara kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling *m.m.* samt försändelsen finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

En tulltjänsteman får undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser, för att kontrollera om sådana förbud eller villkor som anges i 4 § första stycket iakttagits och om anmälnings-skyldigheten enligt 4 § andra stycket fullgjorts riktigt och fullständigt. En sådan försändelse får öppnas, om det finns anledning att anta att den innehåller en vara som avses i 3 § och att denna vara kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling samt försändelsen finns hos Tullverket eller på utväxlingspostkontoret.

17 a §²³

Varor som avses i 3 § 1, 3–8, 10, 13 och 14, och som har omhändertagits enligt 17 §, får inte lämnas ut om

Varor som avses i 3 § 1–7, 9, 12 och 13, och som har omhändertagits enligt 17 §, får inte lämnas ut om

1. en sådan vara enligt lag eller annan författning inte får föras in i eller ut ur landet, eller

2. ett särskilt föreskrivet villkor för att varan skall få föras in i eller ut ur landet inte är uppfyllt.

Om förutsättningarna i första stycket 2 inte är uppfyllda skall den som för in eller för ut varan, eller varans ägare, ges möjlighet att uppfylla förutsättningarna eller, vid införsel, att återutföra varan.

17 b §²⁴

Ett beslut enligt 17 a § om att en vara inte får lämnas ut skall upphävas, om

1. det inte längre finns grund för ett sådant beslut,

2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas beträffande varan,

2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling meddelas beträffande varan,

3. varan förklaras förverkad enligt 17 c §, eller

4. det är oskäligt att inte lämna ut varan.

²² Senaste lydelse 2000:1232.

²³ Senaste lydelse 1999:434.

²⁴ Senaste lydelse 1999:434.

Den som gör anspråk på en vara som har varit omhändertagen svarar för att varan hämtas.

17 c §²⁵

Tullverket får besluta att varor som avses i 3 § 1, 3–8, 10, 13 och 14, och som har omhändertagits enligt 17 §, skall förklaras förverkade om ett beslut enligt 17 a § att en sådan vara inte får lämnas ut har vunnit laga kraft och ägaren, eller den som för in eller för ut varan, inte har uppfyllt förutsättningarna för in- eller utförseln eller, vid införsel, återutfört varan inom en månad från den dag då beslutet vann laga kraft.

Tullverket får även besluta att en vara som avses i första stycket skall förverkas om ett tidigare beslut om omhändertagande har upphävts enligt 17 b § och

1. ägaren inte har gjort anspråk på varan inom tre månader från den dag då beslutet om att varan inte får lämnas ut upphävdes, eller
2. ägaren, om han har gjort sådant anspråk, inte har hämtat varan inom tre månader från den dag då anspråket framställdes.

Om det finns särskilda skäl får Tullverket medge en förlängning av de tidsfrister som anges i första och andra styckena.

18 §²⁶

Tullverket har rätt att göra kontrollbesök och revisioner hos den som för ut sådana varor som nämns i 3 § 1 och 8. Vad som sägs i 6 kap. 25–38 §§ tullagen (2000:1281) om revision m.m. gäller därvid, liksom bestämmelsen i 10 kap. 4 § samma lag om vite.

Tullverket har rätt att göra kontrollbesök och revisioner hos den som för ut sådana varor som nämns i 3 § 1 och 7. Vad som sägs i 6 kap. 25–38 §§ tullagen (2000:1281) om revision m.m. gäller därvid, liksom bestämmelsen i 10 kap. 4 § samma lag om vite.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

---

²⁵ Senaste lydelse 1999:434.

²⁶ Senaste lydelse 2000:1301.

3.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna

Härigenom föreskrivs att punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

4.²⁷ Bestämmelsen i artikel 31 punkt 3 i avtalet skall också tillämpas vid 2002–2004 års taxeringar. Vid 1999–2004 års taxeringar skall artikel 26 punkt 2 i avtalet inte gälla i fall då artikel 31 punkt 3 i avtalet tillämpas.

Vad som föreskrivs i första stycket skall, oberoende av bestämmelserna i bilaga 2 till denna lag, också gälla för inkomst som person med hemvist i Sverige uppbär för arbete ombord på danskt skepp i internationell färjetrafik mellan Sverige och Danmark om

- skeppet är registrerat i det danska internationella skeppsregistret (DIS),
- arbetsgivaren har hemvist i Danmark, och
- personen var anställd ombord på ett danskt skepp någon gång under januari månad år 2001.

Föreslagen lydelse

4. Bestämmelsen i artikel 31 punkt 3 i avtalet skall också tillämpas vid 2002–2005 års taxeringar. Vid 1999–2005 års taxeringar skall artikel 26 punkt 2 i avtalet inte gälla i fall då artikel 31 punkt 3 i avtalet tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

---

²⁷ Senaste lydelse 2002:964.

3.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter
dels att 3 kap. 5 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 kap. 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §²⁸

Om skattskyldighet har inträtt enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1563) om tobaksskatt för en enligt 4 § omhändertagen alkohol- eller tobaksvara, skall Tullverket besluta om skatten på varan. Skatt skall tas ut enligt de skattesatser som anges i nämnda lagar.

Saknas tillräckliga uppgifter för att fastställa skatten får denna tas ut med ett belopp som framgår av 1 § lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel.

Beslut enligt första stycket får inte fattas om varorna i fråga omfattas av ett beskattningsbeslut enligt skattebetalningslagen (1997:483) som fattades innan varorna omhändertogs.

Är den skattskyldige inte känd, eller har han inte betalat skatten trots anmaning därom, skall mottagaren ges tillfälle att lösa ut en vara som omhändertagits enligt 4 § genom att betala ett belopp som motsvarar skatten.

5 a §

Saknas tillräckliga uppgifter för att fastställa skatten enligt 5 § första stycket får denna tas ut med

196 kronor/liter för spritdryck,

45 kronor/liter för starkevin,

22 kronor/liter för vin,

8 kronor/liter för starköl,

88 öre/styck för cigaretter,

56 öre/styck för cigariller och cigarrer och

630 kronor/kg för röktobak.

I denna bestämmelse förstås med spritdryck: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 22 volymprocent,

starkevin: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 15 men inte 22 volymprocent,

²⁸ Senaste lydelse 2002:426.

vin: annat vin än starkvin samt annan alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 3,5 men inte 15 volymprocent och som inte är starköl,

starköl: öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent och

cigarill: cigarrer med en högsta vikt av 3 gram per styck.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3.12 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) dels att 65 kap. 5 § skall ha följande lydelse, dels att punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:1175) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

65 kap.

5 §²⁹

För fysiska personer är den statliga inkomstskatten på beskattningsbara förvärvsinkomster

– 200 kronor,

– 20 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en nedre skiktgräns, och

– 5 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en övre skiktgräns.

Skiktgränserna bestäms med utgångspunkt i en nedre skiktgräns på 273 800 kronor vid 2003 års taxering och en övre skiktgräns på 414 200 kronor vid 2003 års taxering.

Skiktgränserna bestäms med utgångspunkt i en nedre skiktgräns på 291 800 kronor vid 2005 års taxering och en övre skiktgräns på 441 300 kronor vid 2005 års taxering.

Vid de därpå följande taxeringarna uppgår skiktgränserna till skiktgränserna för det föregående taxeringsåret multiplicerade med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni andra året före taxeringsåret och prisläget i juni tredje året före taxeringsåret plus två procentenheter. Skiktgränserna fastställs av regeringen före utgången av andra året före taxeringsåret och avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Övergångsbestämmelser till (2001:1175)

3.³⁰ Bestämmelserna i 61 kap. 19 a § *andra och tredje styckena* tillämpas till och med 2006 års taxering, *dock skall bestämmelserna i andra stycket 2 och tredje stycket även tillämpas vid 2007 års taxering.*

3. Bestämmelserna i 61 kap. 19 a § tillämpas till och med 2009 års taxering.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2. De nya bestämmelserna i 65 kap. 5 § tillämpas första gången vid 2005 års taxering. Äldre föreskrifter gäller dock vid 2005 års taxering i fråga om skattskyldig med inkomst av näringsverksamhet i vilken ingår förvärvskälla som har givit överskott och för vilken beskattningsåret börjat före den 23 september 2003.

²⁹ Senaste lydelse 2001:842.

³⁰ Senaste lydelse 2002:972.

3.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §³¹

Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 26, 27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott som avses i 3 § 18 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen eller lagen om straff för terroristbrott.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, *lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel*, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd samt tullagen (2000:1281).

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd samt tullagen (2000:1281).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

³¹ Senaste lydelse 2003:152.

3.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation

Härigenom föreskrivs att 3, 5 och 14 §§ lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §³²
Skattereduktion skall göras vid debiteringen av slutlig skatt på grund av 2002, 2003 eller 2004 års *taxering*.

Skattereduktion skall göras vid debiteringen av slutlig skatt på grund av 2002–2006 års *taxeringar*.

5 §³³
I underlaget för skattereduktionen ingår utgifter för en anslutning som tas i bruk under perioden den 1 januari 2001–den 31 december 2003 och som är betalda senast vid tidpunkten för ansökan.

I underlaget för skattereduktionen ingår utgifter för en anslutning som tas i bruk under perioden den 1 januari 2001–den 31 december 2005 och som är betalda senast vid tidpunkten för ansökan.

14 §³⁴
En ansökan om skattereduktion skall ha kommit in till skattemyndigheten senast den 1 mars 2004. Om en ansökan har kommit in senast den 1 mars 2002 eller den 1 mars 2003, skall skattereduktionen tillgodoräknas vid debitering av slutlig skatt på grund av *taxeringen* samma år.

En ansökan om skattereduktion skall ha kommit in till skattemyndigheten senast den 1 mars 2006. Om en ansökan har kommit in senast den 1 mars *under taxeringsåret*, skall skattereduktionen tillgodoräknas vid debitering av slutlig skatt på grund av *taxeringen* samma år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

---

³² Senaste lydelse 2002:975.

³³ Senaste lydelse 2002:975.

³⁴ Senaste lydelse 2002:975.

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I detta kapitel redovisas de av riksdagen beslutade budgetpolitiska målen för åren 2003–2004. I kapitlet redovisas även regeringens förslag till utgiftstak för 2005 och 2006 samt förslag om mål för den offentliga sektorns finansiella sparande 2004. Därefter redovisas centrala förutsättningar för budgetberäkningarna, såsom makroekonomiska antaganden, förslag till nya beslut samt tidigare fattade beslut med budgetmässiga konsekvenser.

Vidare redogörs översiktligt för statens, kommunsektorns och ålderspensionssystemets finanser. Beräkningarna för 2005 och 2006 baseras på gällande regler och konsekvensberäkningar av fattade eller aviserade beslut för åren 2003 och 2004. En detaljerad redovisning av statsbudgetens inkomster och utgifter återfinns i kapitel 5 respektive 6. Beräkningar för de delar av statsbudgeten som varken klassificeras som inkomster eller utgifter (exempelvis myndigheters in- och utlåning i Riksgäldskontoret) redovisas dock i detta kapitel.

4.1 Budgetpolitiska mål

Budgetpolitiken är sedan 1997 inriktad på två övergripande och fleråriga mål, dels utgiftstaket för staten, dels den offentliga sektorns finansiella sparande (saldomålet). De budgetpolitiska mål som riksdagen har beslutat ligger fast:

1. De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.
2. Den offentliga sektorns finansiella sparande skall uppgå till 2 procent av bruttonational-

produkten (BNP) i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Riksdagen fastställer tre år i förväg ett utgiftstak för staten vilket sätter en övre gräns för statens utgifter. Regeringen avsåg att i budgetpropositionen för 2003 lämna förslag om utgiftstak och saldomål för 2005. Emellertid ledde det parlamentariska läget efter valet till att beredningstiden för ställningstagandet avseende den långsiktiga budgetpolitiken blev för knapp. I stället aviserade regeringen sin avsikt att i förevarande proposition återkomma med förslag om utgiftstak för såväl 2005 som 2006. Sådana förslag finns i avsnitt 4.1.1.

Regeringen har sedan 1996 även lämnat förslag om en beräkning av utgiftstaket för den offentliga sektorn för de tre kommande budgetåren i budgetpropositionen. Nivån på utgifts för den offentliga sektorn är på sikt avgörande för skatteuttaget. Regeringen lämnar förslag om beräkning av utgiftstak för den offentliga sektorn för 2004–2006 i avsnitt 4.1.2.

Regeringen angav i 2003 års ekonomiska vårproposition att den fortsättningsvis avser att föreslå ett preciserat mål för det offentliga sparandet enbart för det kommande året och inte som tidigare för det tredje kommande budgetåret. I avsnitt 4.1.3 finns förslag om mål för det offentliga sparandet för 2004. Det övergripande överskottsmålet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast.

Utgiftstaket för staten omfattar utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldräntor (utgiftsområde 1–25 samt 27), utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten samt en budgeteringsmarginal. De utgifter som utgiftstaket omfattar benämns takbegränsade

utgifter och utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att även myndigheternas utnyttjande av anslagsbehållningar och anslagskredit ingår. Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna benämns budgeteringsmarginal.

Utgiftstaket för staten är ett viktigt budgetpolitiskt åtagande för riksdagen och regeringen och främjar trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Utgiftstaken kan bland annat bidra till att förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Utgiftstaket för staten tydliggör behovet av prioriteringar mellan olika verksamheter och förebygger en utveckling där skatteuttaget måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll. Genom utgiftstaken stärks omvärldens tilltro till den svenska budgetpolitiken.

Utgiftstaket har klarats samtliga år sedan det infördes i samband med förändringarna av budgetprocessen 1997. I tabell 4.1 redovisas fastställda utgiftstak för 1999–2002 och utfallet för de takbegränsade utgifterna.

Tabell 4.1 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002
Utgiftstak för staten	753,0	765,0	791,0	812,0
Takbegränsade utgifter (utfall)	751,5	760,0	786,3	811,6

Riksdagen har beslutat att de offentliga finanserna skall visa ett samlat överskott på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel. Med ett överskott på 2 procent av BNP ökar normalt den offentliga nettoförmögenheten, vilket förbättrar möjligheterna att möta de resurskrav som väntas följa av den demografiska utvecklingen främst efter 2010.

Tabell 4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP

	1999	2000	2001	2002
Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande	0,5	2,0	2,5	2,0
Utfall	1,3	3,4	4,6	1,1

Målen för den offentliga sektorns finansiella sparande överträffades med god marginal 1999–2001. En förklaring till det gynnsamma utfallet dessa år är att den svenska ekonomins potentiella produktionsnivå ökade. En annan förklaring till det höga sparandet är att skatteintäkterna, bl.a.

som en följd av höga reavinster, blev högre än vad som förväntades när målen sattes upp.

Enligt riksdagens beslut fastställdes överskottsmålet till 2,0 procent av BNP för 2002. Även om avvikelserna i ekonomisk tillväxt var måttlig jämfört med antagandena i budgetpropositionen för 2002, så gör den allmänna konjunkturutvecklingen att avvikelserna i finansiellt sparande bedöms vara förenliga med det av riksdagen beslutade överskottsmålet för 2002.

Erfarenheterna av de övergripande budgetpolitiska målen är mycket goda. Under perioden 1997–2002 har utrymme skapats för utgiftsreformer och skattesänkningar samtidigt som den offentliga sektorns nettoskuld har kunnat minskas.

Tabell 4.3 Beslutade budgetpolitiska mål 2003–2004

	2003	2004
Utgiftstak för staten, miljarder kronor	822	856
Den offentliga sektorns finansiella sparande, procent av BNP	2,0	2,0

De utgiftstak för staten och de årsvisa mål för den offentliga sektorns finansiella sparande som riksdagen tidigare har fastställt för 2003–2004 redovisas i tabell 4.3.

Budgeteringsmarginalerna har varit små för åren 1998–2002 och är mycket knappa också för åren 2003 och 2004. Prognosen över budgeteringsmarginalerna är osäker och bygger på att utgiftsutvecklingen inom ohälsoområdet bryts. Bland annat till följd av utgiftsutvecklingen inom ohälsoområdet lade regeringen i den ekonomiska vårpropositionen fram ett besparingsprogram för 2003–2004. Under första halvåret i år har en viss nedgång av antalet sjukdagar kunnat iakttas. I föreliggande proposition antas att antalet sjukpenningdagar sammantaget minskar med 15 procent mellan 2002 och 2004.

Mot bakgrund av den stora osäkerhet som fortsatt råder om såväl utvecklingen inom ohälsoområdet som konjunkturläget kommer regeringen att följa utgiftsutvecklingen under åren 2003 och 2004 mycket noga. Finns det risk för att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas, kommer regeringen att vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. Utgiftstaken skall klaras.

Tabell 4.4 Den offentliga sektorns finansiella sparande samt budgeteringsmarginal

	2003	2004
Den offentliga sektorns finansiella sparande, procent av BNP ¹	0,2	0,4
Budgeteringsmarginal, miljarder kronor	0,1	0,2

¹ Den offentliga sektorns finansiella sparande med fullt periodiserade skatter beräknas till 0,4 procent av BNP 2003 och till 0,6 procent av BNP 2004.

Den offentliga sektorns finansiella sparande beräknas bli lägre än 2 procent under åren 2003 och 2004. Överskottet i de offentliga finanserna har därmed försämrats jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition. I denna beräkning har hänsyn tagits till de förslag till beslut om utgifter och inkomster som föreslås i denna proposition och till aviserade reformer och besparingar.

Det lägre finansiella sparandet beror främst på att sysselsättningen och därmed löneskatterna utvecklats svagare än förväntat. Jämfört med den ekonomiska vårpropositionen har den ackumulerade tillväxten 2003–2004 reviderats ned med 0,4 procentenheter. BNP ligger därmed kvar på en nivå som understiger ekonomins potentiella produktionsnivå. Med beaktande av detta och av periodiseringen av skatteinkomsterna, bedöms det underliggande strukturella överskottet uppgå till 1,2 procent av BNP i år och till 1,3 procent nästa år.

Det övergripande överskotts målet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast och det strukturella överskottet beräknas åter nå 2 procent av BNP 2006. Sammantaget bedöms de beräknade överskotten t.o.m. 2006 ligga i linje med det av riksdagen beslutade övergripande överskotts målet.

4.1.1 Utgiftstak för staten

Regeringens förslag: För 2005 och 2006 fastställs utgiftstaket för staten inklusive ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten till 894 respektive 931 miljarder kronor.

Skälen för regeringens förslag: I 2003 års ekonomiska vårproposition presenterade regeringen en beräkningsteknisk bedömning av utgiftstaken för 2005 och 2006. Beräkningen baserades på att utgiftstaken skulle vara oförändrade som andel

av BNP vid en trendmässig tillväxt, vilket innebär utgiftstak på ca 890 miljarder kronor för 2005 och ca 927 miljarder kronor för 2006.

Beräkningar av den offentliga sektorns utgifter visar att den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning kommer att leda till en växande utgiftskvot efter 2010. Utgifterna i förhållande till BNP bör därför hållas på en långsiktigt hållbar nivå under innevarande decennium. Detta bör avspeglas när nivån för de statliga utgiftstaken bestäms.

Hur stort skatteuttag och offentliga utgifter som ekonomin kan bära är bl.a. avhängigt ekonomins potentiella produktionsförmåga. Mot denna bakgrund är det rimligt att utgiftstaket fastställs utifrån en bedömning av den potentiella nivån på BNP. Regeringen föreslår att utgiftstaken för 2005 och 2006 fastställs till 894 respektive 931 miljarder kronor, dvs. 4 miljarder kronor högre per år än den beräkningstekniska bedömning av utgiftstaken som presenterades i vårpropositionen.

I förevarande proposition aviseras en förändring av redovisningen av stödet till kommunsektorn fr.o.m. 2005. Den tillfälliga förstärkningen av kommunernas och landstingens ekonomi i form av bl.a. sysselsättningsstöd görs permanent och överförs från statsbudgetens inkomstsida till statsbudgetens utgiftssida (se avsnitt 4.3 och 6.3). Skillnaden mellan den beräkningstekniska bedömningen av utgiftstaken för 2005 och 2006 som presenterades i vårpropositionen och de nu föreslagna utgiftstaken för dessa år kan likställas med en teknisk justering av utgiftstaket. Överföringen av det nämnda stödet från statsbudgetens inkomstsida till statsbudgetens utgiftssida är en redovisningsmässig förändring som i sig inte påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande samtidigt som den innebär att de takbegränsade utgifterna ökar. Redovisningsförändringen motiverar därför en högre nivå på utgiftstaket jämfört med den beräkningstekniska bedömning som presenterades i vårpropositionen.

De föreslagna nivåerna på utgiftstaken för 2005 och 2006 innebär att utgiftstaken uppgår till en i princip oförändrad andel av den potentiella BNP-nivån under perioden 2002–2006, efter det att hänsyn tagits till tidigare tekniska justeringar av utgiftstaket samt den aviserade förändringen av redovisningsprincipen för stödet till kommunerna. Regeringens förslag till utgiftstak

för 2005 och 2006 innebär att utgiftstaket ökar med 38 miljarder kronor mellan 2004 och 2005 (varav ca 4 miljarder kronor beror på den ovan nämnda redovisningsförändringen) och med 37 miljarder kronor mellan 2005 och 2006.

Under perioden 2002–2006 bedöms det finnas outnyttjade resurser i svensk ekonomi. Det s.k. BNP-gapet, dvs. skillnaden mellan den faktiska och den potentiella produktionsnivån, beräknas vara negativt under hela perioden. Tillväxtprognoserna för 2005 och 2006 baseras på antagandet att BNP-gapet gradvis minskar och att det sluts 2007.

Beräkningarna av de takbegränsade utgifterna 2005 och 2006 utgår från ett beräkningstekniskt antagande om att politiken och regelsystemen i princip är oförändrade efter 2004. Med beaktande av dessa s.k. konsekvensberäkningar och förslagen i denna proposition uppgår budgeteringsmarginalen till ca 14 miljarder kronor 2005 och till ca 28 miljarder kronor 2006.

Tabell 4.5 Utgiftstak för staten 2002–2006

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftstak för staten	812	822	856	894	931
<i>Procent av BNP</i>	<i>34,7</i>	<i>33,9</i>	<i>33,9</i>	<i>33,9</i>	<i>33,8</i>
Årlig förändring	21	10	34	38	37
Utgiftstak för staten korrigerat för tekniska justeringar¹	797	827	860	894	931
<i>Procent av BNP</i>	<i>34,1</i>	<i>34,1</i>	<i>34,1</i>	<i>33,9</i>	<i>33,8</i>
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>33,9</i>	<i>33,7</i>	<i>33,8</i>	<i>33,7</i>	<i>33,7</i>
Årlig förändring	27	30	33	34	37

¹ För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaket för 2002–2004 korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket samt för den aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunerna.

4.1.2 Beräkning av den offentliga sektorns utgifter

Regeringens förslag: Utgiftstaket för den offentliga sektorn beräknas till 1 280 miljarder kronor 2004, 1 327 miljarder kronor 2005 och 1 389 miljarder kronor 2006.

Skälen för regeringens förslag: I tabell 4.6 redovisas beräkningen av utgiftstaket för den offentliga sektorn. Principen om kommunalt självstyre innebär att kommuner och landsting själva fattar beslut om sina utgifter. Riksdagen

fastställer därför inte ett utgiftstak för den offentliga sektorn utan godkänner endast en beräkning. Nivån på utgiftstaket för den offentliga sektorn är på sikt avgörande för skatteuttaget.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn utgörs av utgiftstaket för staten samt beräknade utgifter i kommunsektorn. Räntor på statsskulden ingår därmed inte i beräkningen. Eliminering görs även för interna transaktioner mellan staten och kommunsektorn och mellan staten och ålderspensionssystemet. Den största delen av de interna transaktionerna utgörs av det generella statsbidraget och de riktade statsbidragen till kommunsektorn samt statliga ålderspensionsavgifter.

Riksdagen godkände senast en beräkning av utgiftstaket för den offentliga sektorn efter förslag i budgetproposition för 2003. Därefter har utgiftstaket för staten 2003 och 2004 justerats upp med 4 miljarder kronor per år till följd av utökad skatteväxling och högre omslutning i det kommunala utjämningsystemet. Justeringen av utgiftstaket för staten förklaras av att dessa förändringar inte påverkar utgifterna för den offentliga sektorn. Justeringen påverkar således inte utgiftstaket för den offentliga sektorn eftersom justeringen av utgiftstaket för staten motsvaras av lika stora interna transaktioner inom den offentliga sektorn.

Beräkningen av den offentliga sektorns utgifter har reviderats upp med mellan 11 och 13 miljarder kronor per år för 2002–2004 jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2003, främst till följd av högre kommunal konsumtion. Ökningen av de interna transaktionerna mellan 2004 och 2005 förklaras bl.a. av den ovan nämnda aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunerna (se även avsnitt 4.3 och 6.3). Som andel av BNP beräknas utgiftstaken för den offentliga sektorn vara relativt konstanta under perioden 2002–2006.

Tabell 4.6 Utgiftstak för offentlig sektor 2002–2006

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftstak för staten	812	822	856	894	931
Kommunsektorn	553	577	597	620	644
Interna transaktioner	-188	-168	-174	-186	-185
Utgiftstak för offentlig sektor	1177	1231	1280	1327	1389
<i>Procent av BNP</i>	<i>50,3</i>	<i>50,7</i>	<i>50,7</i>	<i>50,3</i>	<i>50,4</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summeringen.

4.1.3 Överskott i offentliga sektorns finanser

Regeringens förslag: Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn 2004 fastställs till minst 0,5 procent av bruttonationalprodukten.

Skälen för regeringens förslag: Finanspolitikens främsta uppgift är att upprätthålla ett stabilt överskott i de offentliga finanserna på medellång sikt. Därigenom skapas buffertar för att möta de framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdssystemen. Dessutom ger överskotten en marginal till underskottsgränsen på 3 procent av BNP i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt.

Sedan år 2000 är finanspolitiken inriktad mot ett överskottsmål på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel. Målet innebär att statsskulden kan minska som andel av BNP samtidigt som tillgångar byggs upp i form av fonder inom det allmänna pensionssystemet.

På kort sikt påverkas de offentliga finanserna av konjunkturläget. I en nedåtgående konjunktur minskar överskottet. Skattebaserna och därmed de offentliga inkomsterna utvecklas svagt. De offentliga utgifterna blir högre genom ökade kostnader för arbetslösheten. En försvagning av de offentliga finanserna innebär emellertid samtidigt att lågkonjunktursens negativa effekter på hushållens inkomster dämpas. Efterfrågan på varor och tjänster kan hållas uppe. Det omvända gäller i en högkonjunktur. Det finns således automatiskt verkande faktorer i den offentliga ekonomin som bidrar till att dämpa konjunktursvängningarna och stabilisera den ekonomiska utvecklingen.

Att upprätthålla ett överskott på 2 procent av BNP varje år, oberoende av konjunkturläget, skulle riskera att förstärka konjunktursvängningarna. Ett sådant mål skulle framtvunga åtstramningar i en lågkonjunktur när överskottet är litet. I en högkonjunktur, när överskottet överstiger målet, skulle ofinansierade reformer öka risken för överhettning. Överskottets nivå för enskilda år bör därför anpassas till konjunkturläget. Genom att justera överskottet för konjunkturläget kan ett underliggande, strukturellt, överskott beräknas. Det strukturella överskottet utgör en indikator på läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet. Det

strukturella överskottet bör normalt ligga nära 2 procent av BNP, men kan avvika från 2 procent t.ex. om finanspolitiska stimulanser sätts in i en lågkonjunktur som stöd för penningpolitiken.

I 2003 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att ett preciserat mål för överskottet fortsättningsvis kommer att föreslås endast för nästkommande budgetår och inte som tidigare på tre års sikt. Skälet är att konjunkturutvecklingen är svårbedömd i ett längre tidsperspektiv. Regeringen anförde också att målet för budgetåret skall bestämmas med hänsyn till såväl konjunkturläget som läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet. Vid uppföljningen av målet under löpande budgetår skall eventuella revideringar av konjunkturprognosen beaktas för att undvika att finanspolitiken förstärker konjunktursvängningarna.

Statistiska centralbyrån har beslutat att fortsättningsvis redovisa det finansiella sparandet med fullt ut periodiserade skatter. Det innebär att skatter och avgifter hänförs till det år skattskyldigheten uppkommer. Därmed underlättas tolkningen av skatternas samband med ekonomins reala utveckling. Överskottsmålet för 2004 anges därför i periodiserade termer för att underlätta uppföljningen.

År 2003 förutses det periodiserade överskottet i de offentliga finanserna uppgå till 0,4 procent av BNP. Produktionsgapet bedöms emellertid vara relativt stort och justeringen för konjunkturläget uppskattas till ca 20 miljarder kronor. Det strukturella överskottet beräknas därmed uppgå till 1,2 procent av BNP.

I samband med 2001 års ekonomiska vårproposition fastställde riksdagen målet för den offentliga sektorns finansiella sparande 2004 till 2,0 procent av BNP. I propositionen angavs även att målet skulle omprövas mot bakgrund av den framtida konjunktursituationen.

Tillväxten i ekonomin har varit väsentligt svagare än vad som förutsågs när målet för det finansiella sparandet 2004 fastställdes. Jämfört med bedömningen i 2003 års ekonomiska vårproposition förutses den ekonomiska återhämtningen dessutom bli något förskjutet framåt i tiden. Resursutnyttjandet i ekonomin, mätt med produktionsgapet, förbättras inte nämnvärt mellan 2003 och 2004. Åtstramningar för att förstärka det strukturella överskottet skulle riskera att inverka negativt på den väntade ekonomiska återhämtningen. Finanspolitiken inriktas därför

mot ett i stort sett oförändrat strukturellt överskott mellan 2003 och 2004.

Inriktningen av finanspolitiken innebär att det periodiserade överskottet beräknas uppgå till 0,6 procent av BNP 2004. För att säkerställa det övergripande målet skall överskottet inte tillåtas understiga 0,5 procent av BNP. Därmed lämnas en viss marginal för osäkerhet i prognoserna. Vid en snabbare återhämtning av konjunkturen än vad som nu förutses, kommer överskottet att bli högre. Regeringen återkommer med en ny bedömning av överskottsmålet för 2004 i 2004 års ekonomiska vårproposition.

För 2005 och 2006 redovisas i bilaga 2 Svensk ekonomi en kalkyl som innebär att produktionsgapet successivt minskar. Framskrivningen av de statliga finanserna bygger på beslutade och aviserade åtgärder (se avsnitt 4.3). Kalkylen innebär

att det periodiserade överskottet i de samlade offentliga finanserna förstärks till 1,9 procent av BNP, dvs. en förbättring med 1,5 procentenheter mellan 2003 och 2006. Därav förklaras drygt hälften av ett ökat strukturellt sparande, medan resterande del beror av det förbättrade konjunkturläget. Det övergripande överskottsmålet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast. En gradvis åtstramning av finanspolitiken medför att det strukturella överskottet når 2 procent av BNP 2006. Målet om ett överskott på 2 procent av BNP började gälla 2000. Under perioden 2000–2006 uppgår det genomsnittliga periodiserade överskottet till 1,7 procent av BNP. Sammantaget bedöms de beräknade överskotten t.o.m. 2006 ligga i linje med det av riksdagen beslutade övergripande överskottsmålet.

Tabell 4.7 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sparande enligt nationalräkenskapernas nuvarande redovisning	76	103	25	4	11	31	44
<i>procent av BNP</i>	<i>3,4</i>	<i>4,6</i>	<i>1,1</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>1,2</i>	<i>1,6</i>
Justering för skatteperiodisering	32	-46	-21	6	3	6	7
Sparande med periodiserad redovisning	108	57	4	10	15	37	51
<i>procent av BNP</i>	<i>4,9</i>	<i>2,5</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>	<i>1,4</i>	<i>1,9</i>
Justering för engångseffekter	-10	0	0	0	0	0	0
Justering för konjunkturläge	-8	7	10	19	18	11	5
Strukturellt sparande	90	64	14	29	33	49	56
<i>procent av BNP</i>	<i>4,1</i>	<i>2,8</i>	<i>0,6</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>1,8</i>	<i>2,0</i>
<i>Produktionsgap, procent av BNP</i>	<i>0,5</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,6</i>	<i>-1,1</i>	<i>-1,0</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,2</i>

4.2 Makroekonomiska förutsättningar

De offentliga finanserna påverkas i hög grad av hur ekonomin utvecklas i Sverige och i omvärlden. En högre BNP leder normalt till ökade skatteinkomster, eftersom viktiga skattebaser som löner och hushållens konsumtionsutgifter, är relaterade till BNP. De totala reala utgifterna reduceras vanligen av en högre BNP-tillväxt, eftersom exempelvis utgifterna för arbetslöshetsersättningen minskar vid högre aktivitet i ekonomin.

Om BNP-nivån däremot blir lägre minskar normalt skatteinkomsterna samtidigt som transfereringsutgifterna tenderar att öka. En tumregel är att 1 procent högre BNP medför att den offentliga sektorns finansiella sparande ökar med ca 17 miljarder kronor eller med ca 0,7 procent av BNP. Det motsatta gäller vid en motsvarande minskning av BNP. Känsligheten varierar dock mellan åren beroende på hur olika BNP-komponenter utvecklas i förhållande till varandra.

De statliga utgifterna är känsliga för förändringar av arbetslöshet och priser. En höjning av den öppna arbetslösheten med en tiondels procentenhet ökar utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen med ca 0,5 miljarder kronor. Utgifterna för transfereringar och förvaltningsändamål är också känsliga för förändrade priser och löner. En ökning av pris- och lönenivån med en procent medför att utgifterna under utgiftstaket ökar med drygt 5 miljarder kronor. Den fulla effekten av förändrade priser och löner inträffar med två års eftersläpning.

I tabell 4.8 redovisas de centrala makroekonomiska förutsättningarna för budgetberäkningarna. De makroekonomiska prognoserna finns i sin helhet återgivna i bilaga 2 Svensk ekonomi.

År 2002 uppgick BNP-tillväxten till 1,9 procent. År 2003 väntas BNP-tillväxten minska till 1,4 procent, vilket är samma tillväxt som prognostiserades i 2003 års ekonomiska vårproposition.

År 2004 förväntas BNP-tillväxten bli 2,0 procent, vilket är lägre än prognosen i vårpropositionen. Den främsta orsaken till nedrevideringen är att utsikterna för svensk export försämrats till följd av en mer utdragen internationell lågkonjunktur.

I ett medelfristigt perspektiv, dvs. för åren 2005 och 2006, är det svårt att förutsäga konjunktursvängningar.

Tabell 4.8 Makroekonomiska förutsättningar

Prognoser från 2003 års ekonomiska vårproposition anges inom parentes

	2002	2003	2004	2005	2006
BNP ¹	1,9 (1,9)	1,4 (1,4)	2,0 (2,4)	2,6 (2,6)	2,5 (2,5)
BNP mdkr ²	2340 (2340)	2427 (2426)	2521 (2532)	2638 (2652)	2756 (2773)
BNI enligt ENS95 mdkr ²	2319 (2319)	2412 (2416)	2506 (2519)	2627 (2640)	2748 (2764)
Inflation enligt KPI ^{3,4}	2,4 (2,4)	2,0 (2,4)	1,3 (1,8)	2,3 (2,4)	2,1 (2,1)
Prisbasbelopp tkr	37,9 (37,9)	38,6 (38,6)	39,3 (39,6)	39,7 (40,3)	40,6 (41,2)
Inkomstindex ⁵	106,2 (106,2)	111,8 (111,8)	116,0 (115,9)	118,4 (119,1)	123,6 (124,1)
Hushållens konsum- tionsutgifter ¹	1,3 (1,3)	1,9 (1,9)	2,1 (2,2)	2,0 (2,3)	2,0 (2,4)
Öppen arbetslöshet ⁶	4,0 (4,0)	4,7 (4,5)	4,7 (4,3)	4,3 (4,0)	4,0 (3,8)
Arbetsmarknads- politiska program ⁶	2,6 (2,6)	2,2 (2,2)	2,2 (2,0)	1,9 (1,7)	1,7 (1,7)
Arbetade timmar i lönesumman ^{4,7}	-0,9 (-0,9)	-0,6 (-0,4)	0,0 (0,5)	0,7 (0,7)	0,6 (0,6)
Timlön ⁴	4,1 (4,0)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)
Utbetalad löne- summa ⁴	3,9 (3,9)	2,4 (3,2)	3,6 (4,1)	4,2 (4,4)	4,1 (4,3)
Ränta stats- obligation 5 år ³	5,0 (5,0)	4,2 (4,4)	4,8 (4,9)	5,2 (5,3)	5,3 (5,3)
Ränta statsskuld- växel 6 månader ³	4,1 (4,1)	3,3 (3,5)	3,7 (4,0)	4,6 (4,8)	4,9 (4,9)

¹ Årlig procentuell volymförändring.

² Löpande priser.

³ Årsgenomsnitt.

⁴ Årlig procentuell förändring.

⁵ Inkomstindexet visar den genomsnittliga reala förändringen av pensionsgrundande inkomster och inkomster över intjänandetaket för de tre senaste åren multiplicerat med förändringen i KPI för det senaste året. Inkomstindex 1999=100.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Arbetade timmar i lönesumman skiljer sig definitionsmässigt från totalt arbetade timmar, bl.a. till följd av att egenföretagare inte ingår i lönesumman.

Beräkningarna är i stället uppbyggda kring ett antagande om att det i utgångsläget finns outnyttjade resurser, som kan tas i anspråk utan att det uppstår inflationsdrivande flaskhalsar. Den faktiska produktionen understiger den potentiella såväl i år som 2004. År 2007 antas de outnyttjade resurserna ha tagits i anspråk. Tillväxttakten 2005 och 2006 överstiger därmed den potentiella tillväxten på ca 2 procent.

Inflationen är i år lägre än vad som bedömdes i vårpropositionen. Det beror främst på sjunkande oljepriser, på en dämpad prisutveckling även för andra varor och tjänster samt på lägre räntor. Lägre energipriser beräknas leda till låg inflation i början av 2004. Därefter väntas inflationen öka gradvis i takt med stigande tillväxt

och resursutnyttjande. Åren 2005 och 2006 bedöms inflationen ligga i linje med Riksbankens mål om att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt eller nedåt. Sammantaget innebär detta att inflationsprognosen revideras ned något för 2004 jämfört med bedömningen i vårpropositionen. Den lägre inflationen leder även till en lägre nivå på prisbasbeloppet jämfört med beräkningen i vårpropositionen.

Inkomstindex har justerats ned för 2005 och 2006, huvudsakligen till följd av lägre prisutveckling än vad som prognostiserades i vårpropositionen.

Den öppna arbetslösheten beräknas nästa år ligga kvar på 4,7 procent av arbetskraften, vilket är 0,4 procentenheter högre än bedömningen i vårpropositionen. Därefter väntas arbetslösheten minska för att 2006 uppgå till 4,0 procent.

Räntenivån har reviderats ned jämfört med bedömningen i 2003 års ekonomiska vårproposition.

Prognosarbetet slutfördes i början av september, dvs. innan resultatet av folkomröstningen om införande av euron var känt. Som brukligt är baseras prognosen på gällande regler och på av regeringen aviserade förslag till riksdagen, inklusive förslagen i denna proposition.

4.3 Politiska förutsättningar

Den svaga internationella konjunkturen och de alltjämt höga kostnaderna leder till ett ansträngt statsfinansiellt läge. Inriktningen i budgetpropositionen för 2004 är att fullfölja de åtgärdsförslag för 2003 och 2004 som presenterades i 2003 års ekonomiska vårproposition så att de budgetpolitiska målen kan nås. Åtgärdsförslagen syftar i första hand till att bryta utgiftsutvecklingen inom ohälsområdet.

Enligt regeringens bedömning krävs inga ytterligare besparingar för att klara utgiftstaken för 2003 och 2004 och säkerställa överskottsmålet 2004. Regeringen följer dock löpande utgiftsutvecklingen och kommer att vidta ytterligare åtgärder om de budgetpolitiska målen skulle hotas.

De senaste åren har en rad reformer för ökad tillväxt och rättvisa beslutats eller föreslagits för 2004. Dessa skall genomföras. I detta avsnitt redovisas de tillkommande satsningar och

besparingar som föreslås i denna proposition och som påverkar utgifterna för åren 2004–2006. Därutöver redovisas översiktligt de satsningar samt förslag till finansiering som tidigare beslutats eller aviserats och som ligger fast (se tabell 4.10).

I tabell 4.9 redovisas såväl budgeteffekterna för de offentliga finanserna som effekterna på de takbegränsade utgifterna av nu föreslagna eller aviserade utgifts- och inkomstförändringar med ikraftträdande 2004. I tabellen redovisas även budgeteffekterna för åren 2005 och 2006 av de nu föreslagna eller aviserade förändringarna. Dessa budgeteffekter har beaktats i den konsekvensberäkning av utgifterna per utgiftsområde fram till 2006 som redovisas i avsnitt 6.2. Konsekvensberäkningen utgår från ett beräkningstekniskt antagande om att politiken och regelsystemen i princip är oförändrade efter 2004. Undantag görs för den vådsatsning som följer av försvarsomställningen och som beräkningstekniskt antas kvarstå efter 2004. Även satsningen på personalförstärkningar i skolan antas fortgå i enlighet med vad regeringen tidigare aviserat. Den temporära resursförstärkningen till kommuner och landsting permanentas och finns också med i beräkningarna efter 2004.

Den beräkningsteknik som används innebär att i princip inga ytterligare satsningar med ikraftträdande efter 2004 har beaktats i kalkylerna. Detta gäller bl.a. de satsningar som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har träffat överenskommelse om i programmet Hundratjugoen punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige. Eventuellt tillkommande finansiering av dessa eller andra satsningar har inte heller beaktats i kalkylerna.

De senaste åren har kostnaderna för sjukskrivning och sjukersättning ökat kraftigt. Utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp förväntas öka med ca 32 miljarder kronor mellan 1999 och 2003. Mot bakgrund av bl.a. kostnadsutvecklingen inom detta utgiftsområde gjorde regeringen i 2003 års ekonomiska vårproposition bedömningen att det fanns en risk för att utgiftstaken 2003 och 2004 skulle kunna överskridas. I vårpropositionen förutsattes att utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet skulle brytas och att antalet sjukpenningdagar (netto) 2004 skulle minska med 18 procent jämfört med 2002. Det finns

tecken på ett trendbrott. Under perioden januari 2003–juli 2003 minskade antalet sjukpenningdagar med 2,5 procent jämfört med motsvarande period ett år tidigare. Nedgången är dock än så länge inte tillräcklig för att prognosen i vårpropositionen skall uppfyllas. På förslag av regeringen har riksdagen tidigare beslutat ett antal åtgärder som skall bryta utvecklingen inom ohälsområdet, bl.a. skall precisionen vid sjukskrivning ökas genom att deltidssjukskrivning stimuleras, vidare skall rehabiliteringsutredning från arbetsgivare göras obligatorisk. Förslagen väntas få full effekt med viss fördröjning.

Med beaktande av den redan observerade nedgången av antalet sjukpenningdagar och de redan beslutade åtgärderna bedömer regeringen att antalet sjukpenningdagar 2004 minskar med ca 15 procent jämfört med 2002, vilket är något lägre än den minskning av antalet sjukdagar t.o.m. 2004 som antogs i 2003 års ekonomiska vårproposition.

Regeringens förslag i förevarande proposition innebär nästa år mer resurser till ett antal områden på budgetens utgiftssida. Samtidigt föreslås också finansiering inom några områden. Samtliga åtgärder ingår i den inkomstberäkning och i den bedömning av utgifter per utgiftsområde för 2004–2006 som redovisas i kapitel 5 respektive 6.

Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar

En fullständig redovisning av nu föreslagna och anvisade utgifts- och inkomstförändringar återfinns i tabell 4.9. I det följande redovisas ett urval av vissa förändringar med budgetmässigt större konsekvenser.

Inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning föreslås en minskning av anslagen i förhållande till beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition med 500 miljoner kronor per år. Detta är en följd av Riksgäldskontorets förnyade bedömning av risken i Venantius utestående garantistock.

Inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet föreslås anslaget för polisorganisationen ökas med 225 miljoner kronor 2004. Vidare förstärks kriminalvården med ytterligare 150 miljoner kronor för att bl.a. kunna möta volymökningar inom häkten och anstalter, domstolsväsendet tillförs 50 miljoner kronor och anslaget för rättshjälp föreslås ökas med 100 miljoner kronor för att möta de ökade utgifterna för offentliga

försvare, offentliga biträden och målsägandebiträden.

Vidare föreslås utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar tillföras ytterligare 47 miljoner kronor 2004 bl.a. för förstärkt skydd mot diskriminering och rasism. Av detta härrör 40 miljoner kronor från en satsning om totalt 120 miljoner kronor på skyddat boende för ungdomar.

Inom utgiftsområde 9 Hälso- och sjukvård föreslås anslaget för bilstöd ökas med 32 miljoner kronor per år fr.o.m. 2004. Finansiering sker genom regeländring i bostadsbidraget (förändrat förlåtandeintervall). Inom utgiftsområdet föreslås även att 35 miljoner kronor tillförs ett nytt anslag för att engångsvis ersätta de talidomidskadade i neurosedynkatastrofen. Vidare tillförs också utgiftsområdet 75 miljoner kronor för alkoholpolitiska insatser och 17 miljoner kronor för kvinno- och mansjourer.

Inom utgiftsområde 14 Arbetsliv föreslås Arbetsmiljöverkets anslag ökas med 29 miljoner kronor fr.o.m. 2004 för en höjning av ambitionerna på tillsynsområdet samt med 30 miljoner kronor för att komplettera arbetsmarknadens parters arbete med regionala skyddsombud. Sammantaget skall insatserna bidra till ett förbättrat förebyggande arbetsmiljöarbete.

Inom utgiftsområde 15 Studiestöd föreslår regeringen att korttidsstudiestöden (inklusive administration) förstärks med 25 miljoner kronor fr.o.m. 2004. Med anledning av den föreslagna minskningen av antalet grundutbildningsplatser (utgiftsområde 16) föreslås också studiemedelsanslaget minska med 55 miljoner kronor fr.o.m. nästa år.

Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning föreslår regeringen i denna proposition att en tillfällig valideringsdelegation tillsätts för perioden 2004–2007. Valideringsdelegationen finansieras genom att statligt stöd för utbildning av vuxna minskas med 60 miljoner kronor 2004. För ökad grundforskning föreslås Vetenskapsrådet tillföras 25 miljoner kronor. Dessutom föreslås 40 miljoner tillföras de nya regionala etikprövningsnämnderna. Inom utgiftsområdet minskas samtidigt vissa grundutbildningsanslag med sammanlagt 120 miljoner kronor från och med 2004.

För utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, föreslås en ökad satsning på marin miljöforskning med 10 miljoner kronor.

Med anledning av beslutad energipolitisk proposition (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02: NU17, rskr. 2001/02:317), föreslås 355 miljoner kronor till åtgärder inom utgiftsområde 21 Energi för 2004.

Regeringen har i propositionen Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20, bet. 2001/02:TU2, rskr. 2001/02:126), betonat vikten av ett hållbart transportsystem. Riksdagen har med anledning av detta beslutat om en planeringsram för perioden 2004–2015 uppgående till 364 miljarder kronor. I samband med infrastrukturpropositionen föreslogs att anslagen för väg- och järnvägsinvesteringar skulle tillföras totalt 2,8 miljarder kronor från och med 2004.

I 2003 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen ett antal besparingar mot bakgrund av det ansträngda ekonomiska läget. En av dessa var att minska anslagen för infrastrukturinvesteringar med 1 miljard kronor 2004. För att lindra effekterna av besparingen föreslås i denna proposition att Vägverket skall få möjlighet att skjuta upp amorteringar på redan ingångna lån om 666 miljoner kronor från 2004 till 2005.

Inom transportområdet finns det särskilda krav på framförhållning i planeringen. Banverket har i samband med de planer som inkommit till regeringen indikerat behov av anslagsökning 2005–2006 för att klara utpekade, pågående och långt gångna projekt. Utgångspunkten är att området ges särskilt hög prioritet och att de av Banverket prioriterade projekten kan genomföras enligt ursprunglig tidplan.

Regeringen föreslår att 28 miljoner kronor fördelas på en rad olika forsknings- och utvecklingsprojekt kring ekologisk produktion. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk tillförs medel i denna satsning. Sammantaget föreslås utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk tillföras 69 miljoner 2004.

Inom utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås att Verket för innovationssystem tillförs 100 miljoner kronor från 2004. Medlen skall användas för tillämpad industriforskning inom IT/telekomområdet.

Den enskilt största satsningen i budgetpropositionen för 2004 återfinns under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner där anslagsnivån föreslås ökas med 4,7 miljarder kronor

från och med 2005 som ett medel att stärka den kommunala sektorns ekonomi.

De föreslagna åtgärderna inkl. finansiering, ger sammanlagt relativt små effekter på de takbegränsade utgifterna för 2004 jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition. Däremot beräknas utgifterna öka med drygt 5 miljarder kronor per år 2005–2006 till följd av nu föreslagna och aviserande åtgärder i förhållande till tidigare beräkningar.

Förändrade skatteregler

I budgetpropositionen för 2001 presenterade regeringen en strategi för ökad miljörelatering av skattesystemet genom s.k. grön skatteväxling. Under de tre senaste åren har en skatteväxling om drygt 8 miljarder kronor genomförts. I denna proposition föreslås sådana ytterligare åtgärder med en total omslutning på 2 miljarder kronor. De energi- och miljöskattehöjningar som ingår är:

- en höjning av koldioxidskatten med 17,6 procent till 91 öre per kg samt en höjning av elskatten för hushåll och servicesektorn vilket ger en budgetförstärkning på 810 respektive 790 miljoner kronor brutto,

- införande av elskatt för industrin, växt-husnäringen och lantbruket med 0,5 öre per kWh från och med 1 juli 2004 vilket ger en budgetförstärkning på 130 miljoner kronor brutto 2004. I beräkningen har effekten av de långsiktiga avtal som förväntas tecknas med vissa branscher inte beaktats. Sedan omfattningen av sådana avtal blivit känd kommer en ny beräkning att göras i budgetpropositionen för 2005 och avstämning ske mot den sammanlagda skatteväxlingsramen på 6 miljarder kronor 2004–2005,

- en höjning av dieselskatten med 10 öre per liter vilket ger en budgetförstärkning på 320 miljoner kronor brutto,

- en höjning av skatten på bekämpningsmedel med 10 kronor per kg vilket ger en budgetförstärkning på 18 miljoner kronor, brutto,

Sammantaget medför detta ökade skatteintäkter på närmare 2,1 miljarder kronor brutto. Indirekta budgeteffekter medför att nettobudgeteffekten för 2004 stannar på 2,0 miljarder kronor.

Dessa intäkter skall användas för att finansiera sänkta skatter på arbete dels genom en skattereduktion på 200 kronor till alla med

beskattningsbara förvärvsinkomster, dels genom en sänkning av den allmänna löneavgiften med 0,12 procentenheter.

Inom ramen för skattestrategin för alternativa drivmedel har skattelättnader lämnats i särskild ordning under 2003. För att säkerställa de koldioxidneutrala drivmedlens konkurrenskraft avser regeringen att föreslå generell befrielse från såväl koldioxidskatt som energiskatt för dessa drivmedel. För 2004 beräknas det tidigare avsatta utrymmet för skattestrategin på 900 miljoner kronor vara tillräckligt. Från 2005 bedöms dock ett utrymme på ytterligare 270 miljoner kronor behövas.

Det under 2003 införda systemet med gröna elcertifikat innebär att behovet av andra stödsystem för förnybar el minskar. Regeringen föreslår därför att en successiv avtrappning av den s.k. miljöbonusen för el som produceras i vindkraftverk inleds. Det ger en budgetförstärkning på 40 miljoner kronor 2004.

Regeringen avser också att återkomma med förslag om en ny regel som i princip motsvarar dagens begränsningsregel för fastighetsskatt men som också omfattar den förmögenhetsskatt som kan hänföras till hushållets permanentbostad. Regelen skall tillämpas retroaktivt redan vid 2004 års taxering. För detta avsätts ett utrymme i budgeten på 100 miljoner kronor.

Egendomsskattekommittén har lämnat ett förslag om slopad arvsbeskattning mellan makar. Regeringen kommer senare under hösten föreslå att så sker från den 1 januari 2004. Det ger en varaktig budgetförsvagning på 300 miljoner kronor. För 2004 beräknas effekten bli lägre.

För att förbättra förutsättningarna för verksamhet i småföretag avser regeringen att senare i höst lämna förslag om mer gynnsamma s.k. 3:12-regler genom en höjning av den s.k. klyvningsräntan med två procentenheter från inkomståret 2004. Därutöver ämnar regeringen återkomma med ytterligare förslag om lättnader för 3:12-företagen som skall gälla från inkomståret 2005. På sikt beräknas detta medföra en varaktig budgetförsvagning på 1 miljard kronor. Eftersom huvuddelen av effekten uppkommer först då företagen avyttras blir dock budgeteffekten de närmaste åren betydligt mindre.

I syfte att finansiera övriga skatteåtgärder föreslås en viss ökning av den statliga inkomstskatten. Det sker genom en temporär begränsning i uppräknningen av skiktgränserna

för 2004. Dessa gränser anger de inkomster över vilka statlig inkomstskatt på 20 respektive 25 procent tas ut. Förslaget medför att skatteintäkterna ökar med 700 miljoner kronor.

Förändringar jämfört med föregående år

I tabell 4.10 redovisas budgeteffekterna i förhållande till föregående år av större beslutade eller tidigare aviserade reformer samt de nu föreslagna besparingarna och reformerna. Därtill kommer förändringar av budgetens inkomster och utgifter till följd av bland annat den makroekonomiska utvecklingen, pris- och löneomräkning m.m. Dessa förändringar redovisas i kapitel 5 och i avsnitt 4.4.4.

Av tabell 4.10 framgår att regeringen genomför stora tidigare beslutade satsningar under 2004. Det sker bl.a. inom biståndsområdet, vård och omsorg och på infrastrukturområdet. Biståndet höjs nästa år till 0,86 procent av BNI samt med 200 miljoner kronor därutöver. Vården liksom skolan tillförs 1 miljard kronor. Anslagsnivån för utgiftsområde 22 Kommunikationer ökar med drygt 2 miljarder kronor samtidigt som de lånefinansierade investeringarna beräknas stiga ytterligare. Av tabellen framgår också att utgiftsområde 4 Rättsväsendet med nu föreslagna anslagshöjningar och tidigare beslutade tillskott sammantaget får omkring 1 miljard kronor i förhållande till resurserna innevarande år.

I förhållande till beräkningarna i 2003 års ekonomiska vårproposition bedöms utgifterna för deltidsarbetslöshet bli högre och utgifterna för säsongsarbetslöshet bli lägre (utgiftsområde 13 Arbetsmarknad). Orsaken är att effekten av hittills vidtagna åtgärder för att begränsa utgifterna för deltidsarbetslöshet bedöms bli mindre än vad som tidigare antagits. Samtidigt bedöms utgifterna för säsongsarbetslöshet minska till följd av att regeringen uppdragit åt Arbetsmarknadsstyrelsen att utfärda föreskrifter som begränsar rätten till arbetslöshetsersättning vid säsongsarbetslöshet.

Sammantaget med den nu föreslagna utgiftsökningen till kommunsektorn från och med 2005, beräknas de takbegränsade utgifterna 2006 öka med ca 17,5 miljarder kronor i förhållande till 2003 till följd av diskretionära beslut. Under perioden 2003–2006 genomförs också utgiftsminskningar på totalt 9,5 miljarder kronor till följd av besparingar, finansiering av

utgiftsreformer och avslutande av vissa temporära program. Netto ökar således de takbegränsade utgifterna med omkring 8 miljarder kronor under perioden.

Sammantaget medför förändringarna på inkomstsidan till följd av regeländringar en förstärkning av statsbudgeten med ca 3 miljarder kronor mellan 2003 och 2006. Förstärkningen på statsbudgetens inkomstsida beror främst på att de temporära sysselsättningsstöden till den kommunala sektorn upphör efter 2004 (kommunerna erhåller i stort sett motsvarande belopp på statsbudgetens utgiftssida).

Tabell 4.9 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar

Förändring av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till 2003 års ekonomiska vårproposition.

Miljoner kronor	2004	2005	2006	Permanenta reformer
Reformer				
UO 2 Finansinspektionen	20	20	20	20
UO 4 Polisorganisationen	225	225	225	225
UO 4 Rättshjälpskostnader m.m.	100	100	100	100
UO 4 Domstolsväsendet m.m.	50	50	50	50
UO 4 Kriminalvården	150	150	150	150
UO 4 Brottsförebyggande rådet	12	12	12	12
UO 4 Brottsoffermyndigheten	3	3	3	3
UO 4 Rättsmedicinalverket	10	10	10	10
UO 8 Integrationsåtgärder (utsatta flickor)	40	40	20	0
UO 8 Antidiskrimineringsåtgärder	7,5	7,5	7,5	7,5
UO 8 Offentligt biträde i utlänningsärenden	10	10	10	10
UO 9 Ersättning till talidomskade i vissa fall	35	0	0	0
UO 9 Alkoholpolitiska åtgärder	75	0	0	0
UO 9 Bidrag till kvinno- och mansjourer och rikskvinnocentrum	17	17	17	17
UO 9 Komplementärmedicin	3	3	3	3
UO 9 Insatser mot spelberoende	10	0	0	0
UO 9 Bilstöd	32	32	32	32
UO 14 Arbetsmiljöverket	59	59	59	59
UO 14 HomO	0,4	0,4	0,4	0,4
UO 14 Företagshälsovård	3	0	0	0
UO 15 Korttidsstudiestöd	25	25	25	25
UO 16 Valideringsdelegation	15	15	15	0
UO 16 Skolverket, tillsyn	5	5	5	5
UO 16 Vetenskapsrådet	25	75	75	75
UO 16 Science center	4	4	4	4
UO 16 Regionala etikprövningsnämnder	40	40	40	40
UO 17 Kulturmiljövård	15	15	15	15
UO 17 Lotteriinspektion	10	10	10	10
UO 18 Länsstyrelserna, biologisk mångfald	10	10	10	10
UO 20 Formas/marinforskning	10	100	100	100
UO 21 Energipolitik	355	0	0	0
UO 22 Rikstrafiken	10	10	10	0
UO 23 Statens lantbruksuniversitet (SLU)	12	12	12	12
UO 23 Artdatabanken	0	20	20	20
UO 23 Viltskador	4,5	4,5	4,5	4,5
UO 23 Fiskevård	17,5	17,5	17,5	17,5
UO 23 Ekologisk produktion	28	28	28	28

Fortsättning på tabell 4.9 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar

Förändring av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till 2003 års ekonomiska vårproposition.

Miljoner kronor	2004	2005	2006	Permanenta reformer
UO 23 Livsmedelsverket	7,0	7,0	7,0	7,0
UO 24 Nutek	10	10	10	10
UO 24 Rättvisemärkning	1,6	1,6	1,6	1,6
UO 24 Vinnova	100	100	100	100
UO 25 Höjt generellt statsbidrag	0	4 700	4 700	4 700
<i>Summa reformer</i>	<i>1567</i>	<i>5 949</i>	<i>5 929</i>	<i>5 884</i>
Finansiering m.m.				
UO 2 Avsättning för garantiverksamhet	-500	-500	-500	0
UO 4 Säkerhetspolisen	-30	-30	-30	-30
UO 15 Studiemedel	-55	-55	-55	-55
UO 16 Färre högskoleplatser	-120	-120	-120	-120
UO 16 Finansiering Valideringsdelegation	-60	0	0	0
UO 18 Bostadsbidrag	-32	-32	-32	-32
UO 25 Bidrag för ökad tillgänglighet	-150	0	0	0
UO 25 Besparing generella statsbidraget	-100	-100	-100	-100
Övrigt	-34	-33	-180	-180
<i>Summa besparing/finansiering</i>	<i>-1 081</i>	<i>-870</i>	<i>-1 017</i>	<i>-517</i>
Summa ökning av takbegränsade utgifter	485	5 079	4 912	5 367
Inkomstförändringar				
Höjd koldioxidskatt, +15 öre	-810	-810	-810	-810
Höjd energiskatt på el, hushåll och service, +1 öre	-790	-790	-790	-790
Energiskatt el för industrin m.m., 0,5 öre, fr. 1/7-04	-130	-250	-250	-250
Höjd dieselskatt, +10 öre	-320	-320	-320	-320
Höjd bekämpningsmedelsskatt, +10 öre	-20	-20	-20	-20
Skattereduktion 200-kronan	1 360	1 360	1 360	1 360
Socialavgifter -1,2 procentenheter	1 240	1 240	1 240	1 240
Aviserade skattehöjningar 2005-2006 p.g.a. grön skatteväxling	0	-4 000	-7 000	-7 000
Aviserade skattehöjningar 2005-2006 p.g.a. grön skatteväxling	0	4 000	7 000	7 000
Skattelättnad för biodrivmedel, utvidgad ram	0	270	270	270
Avtrappning av miljöbonus för vindkraft	-40	-40	-40	-40
Nedsatt förmögenhetsskatt genom utvidgad begränsningsregel	100	100	100	100
Slopad arvsskatt mellan makar	200	300	300	300
Höjd klyvningsränta för fåmansaktiebolag, 2 procentenheter.	30	40	60	570
Ytterligare lättnader i 3:12 reglerna fr.o.m. 2005	0	20	30	430
Partiell frysning av skiktgränser	-700	-700	-700	-700
<i>Summa inkomstreformerna, brutto (periodiserade effekter)</i>	<i>120</i>	<i>400</i>	<i>430</i>	<i>1 340</i>
Indirekta effekter av inkomstreformerna	-500	-260	-280	-110
<i>Summa inkomstreformerna, netto (periodiserad effekt)</i>	<i>-380</i>	<i>140</i>	<i>150</i>	<i>1 230</i>
Nettoförsvagning av offentliga sektorns finanser	105	5 219	5 062	6 597

Tabell 4.10 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar

Budgeteffekter i förhållande till föregående år. Fullständigt periodiserad redovisning för skatter.

Miljarder kronor	2004	2005	2006
Utgiftsreformer			
UO 1 Regeringskansliet	0,11		
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	0,02		
UO 3 Skatt, tull och exekution	0,01	0,01	
UO 4 Rättsväsendet	0,95	-0,25	
UO 7 Internationellt bistånd	1,46		
UO 9 Hälso- och sjukvård	0,96	-0,15	
Varav läkemedelsreform	0,90		
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	0,12	0,21	0,23
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,60		
Varav mamma/pappamånad	0,50		
Varav höjd grundnivå i föräldraförsäkring	0,10		
UO 14 Arbetsliv	-0,03		
UO 15 Studiestöd	0,02		
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	1,09	1,05	0,50
Varav skola	1,00	1,00	0,50
UO 17 Kultur	0,04	0,02	0,06
UO 18 Bostäder	0,13		
UO 20 Allmän miljö- och kulturvård	0,51	-0,11	
UO 21 Energi	0,35		
UO 22 Kommunikationer	2,11	1,00	
Lånefinansierade investeringar	0,66	-3,47	-0,72
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske	0,09	0,10	0,10
UO 24 Näringsliv	0,18	0,05	
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	1,37	4,64	
Varav resursförstärkning, kommuner		4,70	
Varav vårdatsningar	1,00		
Varav maxtaxa inom äldreomsorgen	0,17		
Summa utgiftsreformer	10,76	3,09	0,17
Nya inkomstreformer			
Höjd koldioxidskatt, +15 öre, brutto	-0,81		
Höjd energiskatt på el, hushåll och service, +1 öre, brutto	-0,79		
Energiskatt el för industrin m.m., 0,5 öre fr. 1/7-04, brutto	-0,13	-0,13	
Höjd dieselskatt, +10 öre, brutto	-0,32		
Höjd bekämpningsmedelsskatt, + 10 kr, brutto	-0,02		
Skattereduktion 200-kronan, brutto	1,36		
Socialavgifter, -1,2 procentenheter, brutto	1,24		
Aviserade skattehöjningar 2005-2006 p.g.a. grön skatteväxling		-4,00	-3,00
Aviserade skattesänkningar 2005-2006 p.g.a. grön skatteväxling		4,00	3,00
Skattelättnad för biodrivmedel		0,27	

Fortsättning på tabell 4.10 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar
Budgeteffekter i förhållande till föregående år. Fullständigt periodiserad redovisning för skatter.

Miljarder kronor	2004	2005	2006
Avtrappning av miljöbonus för vindkraftsel, brutto	-0,04		
Nedsatt förmögenhetsskatt, brutto	0,10		
Slopad arvsskatt mellan makar, brutto	0,20	0,10	
Höjd klyvningsränta för fåmansaktiebolag, 2 procentenheter, brutto	0,03	0,01	0,02
Ytterligare lättnader i 3:12 reglerna fr.o.m. 2005, brutto		0,02	0,01
Partiell frysning av skiktgränser för 2004, brutto	-0,70		
Tidigare beslutade inkomstreformer			
Skattelättnad för vissa byggtjänster, brutto	1,16		
Skattereduktion miljöinvesteringar, brutto	0,05		
Sänkt energiskatt på bränslen i kraftvärmeverk, brutto	0,70		
Slopade elavdrag och ändrad proportionering i kraftvärmeverk, brutto	-1,00		
Nytt taxeringsförfarande, brutto	0,30		
Tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, brutto	-0,06	-3,70	
Fast belopp 200 kronor till kommunerna, brutto		-1,36	
Anställningsstöd långtidssjukskrivna, brutto	0,40	-0,60	
OSA, omföring av stöd, brutto	0,39		
Summa inkomstreformer, brutto	2,06	-5,39	0,03
Indirekta effekter av inkomstreformer	-0,42	0,22	-0,02
Summa inkomstreformer, netto	1,64	-5,17	0,01
Summa utgifts- och inkomstreformer	12,39	-2,08	0,18
Finansiering m.m.			
UO 6 Försvarsomställningen	-1,00		
UO 8 Storstadspolitiken	-0,23		
UO 10 Sjukpenning skall motsvara arbetslöshetsersättningen	-0,30		
UO 10 Förlängd sjuklöneperiod från 14 till 21 dagar	-0,67		
UO 10 Reviderad SGI-beräkning	-0,58		
UO 12 Borttagande av kontakt dagar i föräldraförsäkringen	-0,23		
UO 13 Deltidsarbetslösa		-0,10	-0,10
UO 13 Snabbare utflöde ur arbetslöshet	-1,00		
UO 13 OSA, omföring av stöd	-0,39		
UO 15 Rekryteringsbidrag och prioriterat studiebidrag	-0,83	0,20	
UO 16 Höjning av högsta avgiften inom maxtaxa för barnomsorg	-0,24		
UO 18 Utfasning lokala investeringsprogram för ek. hållbarhet	-0,36		
UO 21 Vissa energipolitiska åtgärder upphör	-0,38	-1,19	
UO 24 Utfasning Östersjöattsning	-0,15		
Övrigt	-1,00	-0,69	-0,22
Summa finansiering m.m.	-7,34	-1,78	-0,32
Utgiftsreformer inkl. finansiering m.m.	3,42	1,31	-0,15
Reformer inkl. finansiering m.m.	5,06	-3,86	-0,14

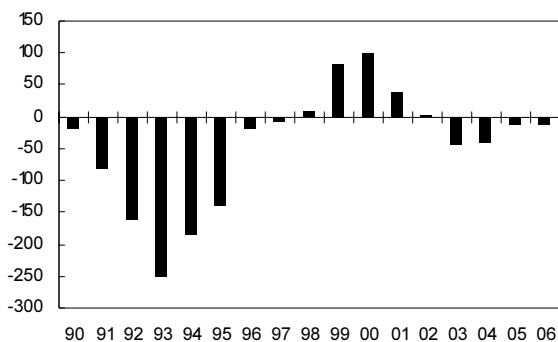
4.4 Statsbudgetens utveckling

4.4.1 Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo är sedan 1997 definitionsmässigt lika med statens lånebehov, men med omvänt tecken. Ett budgetöverskott innebär följaktligen ett lika stort negativt lånebehov och att staten har möjlighet att amortera på statsskulden.

Diagram 4.1 Statsbudgetens saldo 1990–2006

Miljarder kronor

Under perioden 1990–1997 var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Budgetunderskottet var som störst 1993 då lånebehovet uppgick till 250 miljarder kronor. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten kunde reduceras markant de följande åren. År 1998 uppvisade statsbudgeten ett överskott och staten amorterade nära 10 miljarder kronor på statsskulden. Statsbudgetens saldo förbättrades ytterligare 1999 till 82 miljarder kronor, främst till följd av engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden och inbetalningar av premiepensionsmedel. År 2000 uppgick budgetöverskottet till 102 miljarder kronor. Det höga utfallet förklaras främst av överföringen av medel från AP-fonden samt försäljning av aktieinnehav. År 2001 minskade överskottet till 39 miljarder kronor vilket bl.a. var en följd av lägre positiva engångseffekter. Förra året minskade överskottet ytterligare, till 1,2 miljarder kronor. Det försämrade budgetsaldo beror både på lägre inkomster och högre utgifter. För innevarande år prognostiseras ett underskott på ca 44 miljarder kronor. För åren 2004 och 2005 beräknas underskott på ca 42 respektive ca 14 miljarder kronor och för 2006 beräknas ett

underskott på ca 13 miljarder kronor. Budgetsaldo förbättras i takt med den ekonomiska återhämtningen.

4.4.2 Uppföljning av statsbudgeten för 2003

Det beräknade lånebehovet 2003 på ca 44 miljarder kronor innebär en försämring med ca 30 miljarder kronor jämfört med den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten för 2003 (dvs. statsbudgeten exklusive tilläggsbudget). Det försämrade budgetsaldo beror främst på lägre inkomster.

Den del av inkomsterna som består av skatteinkomster beräknas bli ca 20 miljarder kronor lägre, främst till följd av lägre lönesumma och lägre inkomster från juridiska personers inkomstskatt. Övriga inkomster väntas bli ca 11 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten, främst till följd av att inkomster av försäld egendom reviderats ned med 15 miljarder kronor. En detaljerad uppföljning av skatter och övriga inkomster redovisas i kapitel 5.

Utgifter m.m. (se tabell 4.11) bedöms nu i princip uppgå till samma nivå som i den ursprungliga statsbudgeten. Däremot finns det stora förändringar i de enskilda utgiftsposterna. Exempelvis har prognosen för Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m., reviderats upp med 9,6 miljarder kronor jämfört med beräkningen i statsbudgeten för 2003. Upprevideringen beror främst på en förändrad prognos för den kassamässiga korrigeringen, bl.a. till följd av den vid årsskiftet 2002/03 genomförda tidigare-läggningen av avgiften till EG.

Statsskuldräntorna förväntas nu bli 12,3 miljarder kronor lägre än i den ursprungliga statsbudgeten, medan utgifterna exklusive statsskuldräntor beräknas bli 2,3 miljarder kronor högre, vilket framgår närmare av redovisningen i avsnitt 6.1. Inom utgiftsområdena finns den största utgiftsökningen jämfört med statsbudgeten inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad där utgifterna väntas bli 3,8 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Utgifterna har också reviderats upp kraftigt inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Även utgifterna under utgiftsområde 25 anslaget 48:3 Statligt

utjämningsbidrag till kommuner och landsting, blir väsentligt högre än i statsbudgeten till följd av ökad omslutning i utjämningsystemet.

Utgiftsramarna som fastställdes i statsbudgeten för 2003 innebar en budgeteringsmarginal på 0,9 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknas nu uppgå till 0,1 miljarder kronor (se tabell 4.4). Hänsyn har då tagits till den tekniska justering av utgiftstaket som riksdagen beslutade om i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition.

Statsskulden beräknas vid utgången av 2003 uppgå till ca 1 185 miljarder kronor, vilket är ca 16 miljarder kronor högre än beräkningen i budgetpropositionen för 2003.

Jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition visar den nu aktuella prognosen att lånebehovet innevarande år blir ca 23 miljarder kronor högre. Skatteinkomsterna beräknas bli 9 miljarder kronor lägre än bedömningen i vårpropositionen, främst till följd av lägre lönesumma. Även övriga inkomster beräknas bli lägre till följd av att inkomster av försåld egendom har reviderats ned med 15 miljarder kronor. Utgifter m.m. är i stort oförändrade jämfört med beräkningen i den ekonomiska

vårpropositionen. Utgifter exklusive statskuldsräntor beräknas bli 0,1 miljarder kronor lägre än bedömningen i vårpropositionen. Utgifterna för statskuldsräntor har reviderats upp med 0,1 miljarder kronor.

Tabell 4.11 Budgetsaldo och statsskuld 2003

Miljarder kronor

	Prognos	Differens VP2003	Differens stats- budget ⁴
Inkomster	670,8	-22,1	-30,1
varav skatteinkomster	617,6	-8,7	-19,5
varav övriga inkomster	53,3	-13,4	-10,6
Utgifter m.m.	714,8	0,9	-0,4
varav utgifter exkl. statskuldsräntor ¹	664,4	-0,1	2,3
varav statskuldsräntor	42,2	0,1	-12,3
varav Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ²	8,3	1,0	9,6
Budgetsaldo	-44,0	-23,0	-29,7
Statsskuld ³	1 185,1	21,0	15,8

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive posten minskning av anslagsbehållningar.

² Inklusive kassamässig korrigering och den finansiella överföringen från AP-fonden till statsbudgeten.

³ Konsoliderad statsskuld, dvs. eliminerat för statliga myndigheters innehav av statspapper. I jämförelse med den beräknade statsskulden i budgetpropositionen för 2003 har det nya statsskuldsbegrepp som tillämpas fr.o.m. i år använts (se avsnitt 4.4.5).

⁴ Den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten, dvs. exklusive riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron och beslut till följd av tilläggsbudget i 2003 års ekonomiska vårproposition samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

4.4.3 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens totala inkomster består till 90 procent av skatter. De övriga inkomsterna består bl.a. av inkomster av statens verksamhet, kalkylmässiga inkomster, inkomster av försäld egendom och bidrag från EU.

Statsbudgetens skatteinkomster är i huvudsak kassamässiga, vilket innebär att inkomsterna redovisas det år de betalas. Emellertid kan skatteinkomsterna avse betalningar av skatter som är hänförliga till tidigare inkomstår.

Statsbudgetens skatteinkomster ökar med totalt 53 miljarder kronor under perioden 2002–2006. Från och med budgetåret 2003 redovisas kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting på budgetens inkomstsida. Justerat för omläggningen av systemet för återbetalning av mervärdesskatt till kommuner uppgår ökningen till 89 miljarder kronor under perioden eller med igenomsnitt 3,2 procent per år. Övriga inkomster beräknas minska med 5 miljarder kronor under samma period.

Tabell 4.12 Statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor, procent av BNP

	Utfall	Prognos			
	2002	2003	2004	2005	2006
Skatteinkomster	659,4	617,6	646,8	688,4	712,0
Övriga inkomster	71,1	53,3	65,7	66,0	65,8
Totala inkomster	730,5	670,8	712,5	754,4	777,8

Procent av BNP

Skatteinkomster	28,2	25,4	25,7	26,1	25,8
Övriga inkomster	3,0	2,2	2,6	2,5	2,4
Totala inkomster	31,2	27,6	28,3	28,7	28,3

Differens mot VP2003 i miljarder kronor

Skatteinkomster	-8,7	-9,8	-3,9	-8,7
Övriga inkomster	-13,4	1,1	0,5	0,5
Totala inkomster	-22,1	-8,7	-3,4	-8,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Skatteinkomsterna som andel av BNP minskar med knappt 3 procentenheter mellan 2002 och 2003. Omkring hälften av nedgången förklaras av omläggningen i kommunkontosystemet 2003. Från 2003 är statens skatteinkomster i stort sett oförändrade som andel av BNP.

Jämfört med beräkningen till 2003 års ekonomiska vårproposition (VP2003) har statsbudgetens inkomster reviderats ned med 22 miljarder kronor för 2003. De därpå följande åren har prognosen justerats ned med mellan 3 och 9 miljarder kronor. Av nedjusteringen 2003 svarar fysiska personers inkomstskatt och socialavgifter för drygt 6 miljarder kronor, vilket huvudsakligen beror på att lönesummeutvecklingen har justerats ned. Den nedreviderade lönesumman 2003 påverkar även de följande åren. Juridiska personers inkomstskatt har justerats ned med ca 1 miljard kronor. Utöver dessa justeringar har prognosen för inkomsttiteln 3000 *Inkomster av försäld egendom* sänkts med 15 miljarder kronor.

För 2004 har prognosen justerats ned beroende på lägre inkomster från juridiska personers inkomstskatt med drygt 1 miljard kronor. På grund av att prognosen för lönesumman sänkts ytterligare för 2004 beräknas fysiska personers inkomstskatt bli 5 miljarder kronor lägre, jämfört med beräkningen till vårpropositionen. Av samma skäl prognoseras socialavgifterna bli 4 miljarder kronor lägre. En utförlig redovisning av statsbudgetens och den offentliga sektorns skatter finns i kapitel 5.

4.4.4 Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgiftssida indelas i 27 utgiftsområden, minskning av anslagsbehållningar,³⁵ myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret samt kassamässig korrigerering (inklusive överföring från AP-fonden).

De primära utgifterna på statsbudgeten, dvs. utgifterna exklusive statsskuldräntor, beräknas öka med ca 63 miljarder kronor under perioden 2002–2006. I relation till BNP minskar de primära utgifterna med ca 2 procentenheter under perioden.

Tabell 4.13 Statsbudgetens utgifter 2002–2006

Miljarder kronor och procent av BNP

	2002	2003	2004	2005	2006
Utgifter exkl. statsskuldräntor ¹	658,0	664,4	690,2	708,8	720,8
Procent av BNP	28,1	27,4	27,4	26,9	26,2
Statsskuldräntor	67,3	42,2	47,7	48,8	58,3
Procent av BNP	2,9	1,7	1,9	1,8	2,1
Statsbudgetens utgifter	725,3	706,6	737,9	757,6	779,1
Procent av BNP	31,0	29,1	29,3	28,7	28,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	153,6	157,5	165,6	171,4	181,7
Takbegränsade utgifter²	811,6	821,9	855,8	880,2	902,5
Budgeringsmarginal	0,4	0,1	0,2	13,8	28,5
Utgiftstak	812,0	822,0	856,0	894,0	931,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Inklusive förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.

² Statsbudgetens utgifter (exklusive statsskuldräntor) och Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Åren 2004–2006 väntas ränteutgifterna åter öka. Sammantaget beräknas dock ränteutgifterna minska med ca 9 miljarder kronor under perioden 2002–2006. I relation till BNP beräknas ränteutgifterna minska med 0,8 procentenheter under perioden.

De totala utgifterna för statsbudgetens samtliga 27 utgiftsområden beräknas därmed öka med ca 54 miljarder kronor mellan 2002 och 2006. I relation till BNP beräknas statsbudgetens utgifter minska från 31 procent 2002 till drygt 28 procent 2006.

Takbegränsade utgifter 2002–2006

De takbegränsade utgifterna består dels av statsbudgetens utgifter exklusive statsskuld-räntor, dels av utgifter för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I tabell 4.13 redovisas även de takbegränsade utgifterna för perioden 2002–2006.

Ålderspensionssystemets utgifter beräknas öka med ca 28 miljarder kronor under perioden 2002–2006. Tillsammans med ökningen av statsbudgetens primära utgifter (63 miljarder kronor) beräknas de takbegränsade utgifterna därmed öka med 91 miljarder kronor 2002–2006. Den underliggande utgiftsökningen är ca 106 miljarder kronor, när tekniska förändringar som motiverat tekniska justeringar av utgiftstaket beaktats. I relation till BNP beräknas de underliggande takbegränsade utgifterna minska med 1,3 procentenheter under perioden.

Tekniska förändringar som har föranlett justeringar av utgiftstaket uppgår till 20 miljarder kronor 2003, vilket i huvudsak förklaras av omläggningen av kommunkonto-systemet detta år. Den tekniska förändringen för 2005 avser den aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunerna (se avsnitt 4.3 och 6.3). De takbegränsade utgifterna ökar i genomsnitt med ca 26 miljarder kronor per år under beräkningsperioden när tekniska förändringar beaktats. Den årliga underliggande ökningen av de takbegränsade utgifterna uppgår till över 30 miljarder kronor per år i början av perioden och avtar sedan till drygt 20 miljarder kronor per år 2005–2006.

I tabell 4.14 redovisas en uppskattning av de huvudsakliga faktorerna bakom utgiftsutvecklingen under beräkningsperioden.

Pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål ökar utgifterna med 3–5 miljarder kronor per år.

Övriga makroekonomiska förändringar utgörs av makroekonomiska effekter på statsbudgetens utgifter, såsom högre prisbasbelopp, inkomstindex, timlön och bruttonationalinkomst. De takbegränsade utgifterna beräknas öka med i genomsnitt ca 10 miljarder kronor per år 2002–2006 till följd av makroekonomiska förändringar. En stor del av denna ökning förklaras av den indexering som görs av pensionerna. De inkomstgrundande pensionerna räknas upp med inkomstindex,

³⁵ Skillnaden mellan förbrukade medel och anvisade medel återspeglas i det budgeterade beloppet för minskning av anslagsbehållningar.

som i huvudsak följer den genomsnittliga löneutvecklingen. Garantipensionerna följer konsumentprisindex genom prisbasbeloppet.

Såväl den öppna arbetslösheten som antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program antas minska väsentligt efter 2004 när ekonomin går in i en återhämtningsfas, vilket minskar det beräknade utgifterna 2005 och 2006. Den relativt stora effekten av makroekonomiska faktorer på utgifterna 2006 beror till stor del på ett högre inkomstindex, vilket bl.a. förklaras av en högre förväntad inflation 2005 jämfört med 2004.

Beslutade och aviserade reformer beräknas öka utgifterna med ca 32 miljarder kronor mellan 2002 och 2006.³⁶ Beslutade och aviserade besparingar samt utfasningar av tidsbegränsade program beräknas bidra till en minskning av utgifterna med ca 18 miljarder kronor under perioden. De enskilda reformernas och besparingarnas budgeteffekter redovisas i avsnitt 4.3.

I den i tabell 4.14 redovisade övrigtposten ingår bl.a. effekter på utgiftsutvecklingen till följd av volymer och förändringar av anslagsbehållningar. Cirka 2–3 miljarder kronor per år hänför sig till ålderspensionssystemet, vilket dels förklaras av ökad medelersättning, dels av ökat antal individer med

inkomstgrundad ålderspension. Denna förändring bidrar samtidigt till en minskning av utgifterna för garantipension och bostadstillägg inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. De takbegränsade utgifternas utveckling förklaras dessutom av stigande kostnader för assistansersättning. Vidare ökar avgiften till Europeiska gemenskapen till följd av EU:s utvidgning.

Övrigtposten är särskilt stor 2004. Detta beror bl.a. på tidigareläggningar av utgifter för arealersättning och EG-avgiften från 2003 till 2002 (drygt 7 miljarder kronor) och på begränsningsbelopp för 2003 (ca 2 miljarder kronor). Dessa utgiftsbegränsande åtgärder medför att utgifterna 2003 blir lägre än normalt för dessa anslag och bidrar därför till en särskilt stor ökning av utgifterna mellan 2003 och 2004.

Övrigtposten är stor även 2005, vilket bl.a. förklaras av en högre beräknad förbrukning av anslagsbehållningar jämfört med 2004. Vidare beräknas EG-avgiften öka mellan 2004 och 2005. Förslaget i denna proposition om en slutreglering av omläggningen av kommunkontosystemet medför en nedjustering av det generella statsbidraget 2004, vilket innebär högre utgifter 2005 jämfört med 2004.

³⁶ Den aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunsektorn fr.o.m. 2005 redovisas i detta avsnitt inte som en reform utan som en teknisk förändring. Den aviserade förändringen innebär att den tillfälliga förstärkningen av kommunernas och landstingens ekonomi permanentas, vilket medför att resurstillskottet till kommunsektorn hålls på en oförändrad nivå mellan 2004 och 2005. Omläggningen av stödet från statsbudgetens inkomstsida till statsbudgetens utgiftssida fr.o.m. 2005 bör därför betraktas som en teknisk förändring. (Se avsnitt 4.3 och 6.3.)

Tabell 4.14 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år*Miljarder kronor*

Förändring	2003	2004	2005	2006	2002-2006
Utgiftstak	10	34	38	37	119
Takbegränsade utgifter	10	34	24	22	91
Tekniska förändringar ¹	20	-1	-4	0	15
Takbegränsade utgifter efter tekniska förändringar	30	33	20	22	106
<i>Förklaras av:</i>					
Pris- och löneomräkning	5	5	4	3	18
Övriga makroekonomiska förändringar	10	11	4	13	39
Reformer	18	10	2	1	32
Besparingar och utfasningar av program	-8	-7	-2	0	-18
Övrigt (volym, förändring av anslagsbehållningar m.m.)	4	14	12	5	36

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Tekniska förändringar som har föranlett justeringar av utgiftstaket samt den aviserade redovisningsförändringen av stödet till kommunerna.

4.4.5 Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning.

Beräkningen av myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret för 2004 enligt tabell 4.15 godkänns.

Beräkningen av den kassamässiga korrigeringen inklusive överföringen av AP-fondens bostadsobligationer enligt tabell 4.15 för 2004 godkänns.

Skälen för regeringens förslag:

Statens upplåning och skuldförvaltning

Regeringens befogenhet att ta upp lån till staten lämnas av riksdagen för ett år i sänder. Regeringen behöver därmed bemyndigas att under 2004 ta upp lån i enlighet med lagen (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning.

Omfattningen av statens behov att ta upp lån beräknas i det följande.

Statsbudgetens saldo

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov.

Statsbudgeten visade ett överskott på 1,2 miljarder kronor 2002. I år beräknas statsbudgetens saldo visa ett underskott på 44 miljarder kronor vilket huvudsakligen beror på lägre inkomster jämfört med 2002. Åren 2004 och 2005 beräknas lånebehovet uppgå till ca 42 respektive ca 14 miljarder kronor. För år 2006 beräknas ett lånebehov på ca 13 miljarder kronor. Jämfört med beräkningarna i 2003 års ekonomiska vårproposition har budgetsaldot försämrats med 23 miljarder kronor 2003 och knappt 15 miljarder kronor 2004. Den främsta orsaken till försämringen av budgetsaldot 2003 är en beräknad minskning av försäljningsinkomster motsvarande 15 miljarder kronor.

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas även Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigerig på statsbudgeten.

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändringen av kontorets ut- och inlåning till myndigheter, affärsverk, vissa statliga bolag och fonder. De största delposterna utgörs av förändringar av myndigheternas räntekontobehållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel samt Centrala studiestödsnämndens (CSN) nettoupplåning för finansiering av studielån.

Sedan 1995 har medel för premiepensionen placerats i RGK. Under perioden 2002–2006 beräknas de årliga inbetalningarna successivt öka från 21 till 26 miljarder kronor. Inbetalningarna inklusive ränta överförs till Premiepensionsmyndigheten (PPM) med två års fördröjning. RGK:s nettoutlåning till CSN beräknas uppgå till drygt 10 miljarder kronor per år under perioden 2003–2006.

Finansiering av infrastruktursatsningar kommer under 2003–2004 att innebära en ökad utlåning till framför allt Banverket, Botniabanan AB och Vägverket.

Kassamässig korrigerig och överförig från AP-fonden

En kassamässig korrigerig kan dels uppstå om betalningen respektive anslagsavräkningen sker olika budgetår, dels om det förekommer transaktioner över statsverkets checkräkning som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar eller vice versa. Ett exempel på det senare är de överföringar från AP-fonden till statsbudgeten som gjordes 1999–2001 som en följd av pensionsreformen.

Pensionsreformen innebär att statsfinanserna försvagas med ca 60 miljarder kronor per år. För att delvis motverka denna försvagning överfördes 45 miljarder kronor per år från AP-fonden till statsbudgeten under 1999 och 2000. Under 2001 ägde ytterligare en överförig rum bestående av stats- och bostadsobligationer till ett marknadsvärde av 155 miljarder kronor. Den del av överföringen som utgjordes av bostadsobligationer påverkar lånebehovet under hela beräkningsperioden, dels genom att de olika obligationslånen genererar ränteavkastning, dels genom att obligationerna förfaller till betalning vid olika tillfällen. Av tabell 4.15 framgår att budgetsaldot förstärks med ca 14 miljarder kronor 2003, ca 4 miljarder kronor 2004 och ca 2 miljarder kronor 2005 till följd av överföringen av

bostadsobligationer. Enligt pensionsöverenskommelsen skall det slutliga överföringsbeloppet fastställas vid en kontrollstation 2004 och den slutliga överföringen äga rum 2005.

Under 2002 uppstod dessutom en större kassamässig korrigeringspost på 39 miljarder kronor då Kärnavfallsfonden, Premiepensionsmyndigheten och Insättningsgarantinämnden omvandlade kontotillgångar hos Riksgäldskontoret till nyemitterade statsobligationer i enlighet med riksdagens beslut. Omvandlingen har även medfört en belastning av anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* (utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.) med en omvärderingspost på drygt 2 miljarder kronor. Dessa transaktioner har inte påverkat statens lånebehov.

Tabell 4.15 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljarder kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomster	755,1	730,5	670,8	712,5	754,4	777,8
Utgifter exkl. statsskuld räntor¹	640,8	658,0	664,4	690,2	708,8	720,8
Statsskuld räntor m.m.²	81,3	67,3	42,2	47,7	48,8	58,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	28,8	50,3	14,6	20,2	12,5	12,1
varav In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	-1,3	-3,3				
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-20,3	-20,5	-21,0	-23,0	-25,5	-26,5
Utbetalning av premiepensionsmedel	18,2	18,9	21,5	24,3	24,0	25,0
CSN, studielån	10,0	10,0	10,4	10,2	10,2	10,2
Infrastrukturinvesteringar	1,0	2,6	4,5	5,3	2,2	1,8
Övrigt, netto ⁴	21,0	42,6	-0,8	3,3	1,6	1,6
Kassamässig korrigering⁵	-34,4	-46,3	-6,4	-3,9	-1,9	0,0
varav Överföring från AP-fonden	-46,3	-8,7	-13,7	-3,9	-1,9	0,0
Statsbudgetens saldo	38,7	1,2	-44,0	-41,6	-13,8	-13,4
Skulddispositioner m.m. ⁶	-85,0	-6,3	-22,0	-2,1	4,7	-2,1
Okonsoliderad statsskuld^{7,8}	1 211,8	1 204,4	1 226,3	1 265,8	1 284,3	1 295,6
Eliminering av statliga myndigheters innehav av statspapper ⁹	2,4	38,9	41,2	42,4	43,4	44,4
Statsskuld vid årets slut^{7,10}	1 209,4	1 165,5	1 185,1	1 223,4	1 240,9	1 251,2
Procent av BNP	53,4	49,8	48,8	48,5	47,0	45,4
Statsskuld förändring ¹¹	-123,5	-44,0	19,7	38,3	17,5	10,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Inklusive minskning av anslagsbehållningar.² Avser hela utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.³ Normalt görs inga prognoser på in-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utfallet.⁴ Varav individuellt kompetenssparande -1,2 miljarder kr 2001 och -2,3 miljarder kr 2003, Sveaskog AB 12,0 miljarder kr 2001 och -12,0 miljarder kr 2002 samt 39 miljarder kr 2002 avseende emission i statsobligationer då vissa myndigheter (Premiepensionsmyndigheten, Insättningsgarantinämnden och Kärnavfallsfonden) i enlighet med riksdagens beslut omvandlade kontotillgångar hos Riksgäldskontoret till statsobligationer. Eftersom nettoutlåningen påverkas men inte statens lånebehov innebär det en motsvarande post under kassamässig korrigering (se även not 5).⁵ Varav extra utdelning från Riksbanken på 19,6 miljarder kr 2001. För 2002 utgör -39 miljarder kr den i not 4 nämnda omvandlingen av myndigheternas kontotillgångar hos Riksgäldskontoret till statsobligationer.⁶ Utgörs normalt av realiserade värdeförändringar på valutaskulden. År 2001 var skulddispositionerna ovanligt stora. Statsskulden skrevs ner till följd av överföringen från AP-fonden och Riksbankens extraordinära utdelning till de delar som dessa bestod av statspapper. Skulden skrevs ner med obligationernas nominella belopp (68,8 resp. 18,6 miljarder kr). Under 2002 har nya obligationer emitterats motsvarande 39 miljarder kr till följd av att vissa statliga myndigheter givits möjlighet att placera i statspapper som komplement till nuvarande inlåning i Riksgäldskontoret. Då ett skuldslag byts mot ett annat sker ingen kassamässig transaktion och lånebehovet påverkas således inte. Av skulddispositionerna år 2003 avser ca 12 miljarder kr realiserade omvärderingar av statsskulden vilka ej påverkar lånebehovet.⁷ Statsskulden för 2001 och 2002 redovisas här enligt de nya mått som trädde i kraft 1 januari 2003.⁸ I den okonsoliderade statsskulden ingår statliga myndigheters innehav av statspapper. Statsskuld enligt tidigare mått motsvarar 1 156,8 miljarder kr 2001 och 1 160,3 miljarder kr 2002.⁹ Posten "Eliminering av statliga myndigheters innehav av statspapper" ökade kraftigt 2002 till följd av att vissa myndigheter (Premiepensionsmyndigheten, Insättningsgarantinämnden och Kärnavfallsfonden) givits möjlighet att aktivt placera i statspapper.¹⁰ Här avses konsoliderad statsskuld vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknas bort. Statsskulden för 2001 och 2002 har i tabellen räknats om för att motsvara statsskulden enligt den definition som gäller fr.o.m. 2003. Statsskuld enligt tidigare mått motsvarar 1 154,4 miljarder kr 2001 eller 50,9 procent av BNP, 1 121,4 miljarder kr 2002 eller 47,9 procent av BNP.¹¹ Avser statsskuld förändring beräknat enligt det nya måttet. Förändringen är en summering av lånebehovet (budgetsaldo med omvänt tecken) plus skulddispositionerna minus ökningen av statliga myndigheters innehav av statspapper. För 2003 blir förändringen 44+(-22)-(41,2-38,9)=19,7 miljarder kr.

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo omfattar alla transaktioner som påverkar statens lånebehov. Till skillnad från statsbudgetens saldo definieras det finansiella sparandet av ett internationellt regelverk för nationalräkenskaper och utgörs av nettot av transaktioner som påverkar en sektors finansiella förmögenhet. Den principiella skillnaden för svenska förhållanden mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande är att statsbudgetens saldo avspeglar lånebehovet, medan det finansiella sparandet tar hänsyn till förändringar av både finansiella tillgångar och skulder. Det innebär att förändringar av statsbudgetens saldo inte nödvändigtvis leder till en motsvarande förändring av statens finansiella sparande. Ett exempel på en transaktion som påverkar statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande, är försäljning av ett statligt aktieinnehav. En sådan försäljning förbättrar statsbudgetens saldo, medan statens finansiella sparande förblir oförändrat eftersom statens finansiella förmögenhet inte förändras av att en tillgång (värdepapper) byts mot en annan tillgång (likvida medel).

I tabell 4.16 redovisas de viktigaste skillnaderna mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande. En permanent skillnad mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande utgörs av den årliga nettoutlåning som Riksgäldskontoret förmedlar till studerande via CSN. Denna utlåning belastar statsbudgetens saldo med drygt 10 miljarder kronor varje år medan statens finansiella sparande inte påverkas eftersom varje nytt lån motsvarar en lika stor fordran. Ytterligare en post som påverkar statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande olika, är räntor på statsskulden. De utgiftsmässiga statsskuldräntorna påverkar statsbudgetens saldo medan de kostnadsmässiga statsskuldräntorna påverkar statens finansiella sparande.

Av tabell 4.16 framgår att statens finansiella sparande 2003 beräknas uppvisa ett underskott på 52,6 miljarder kronor. Underskottet beräknas successivt minska under beräkningsperioden.

Tabell 4.16 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Miljarder kronor					
	2002	2003	2004	2005	2006
Statsbudgetens saldo	1,2	-44,0	-41,6	-13,8	-13,4
Effekt av överföring AP-fonden ¹	-8,7	-13,7	-3,9	-1,9	0
CSN studielån	10,0	10,4	10,2	10,2	10,2
Amortering gamla studielån (t.o.m. 1988)	-2,7	-2,3	-2,3	-2,2	-2,1
Försäljning av aktiebolag m.m.	0	0	-15	-15	-15
Periodiserings-effekter, räntor	3,4	-4,9	-0,3	-4,0	4,0
Periodiserings-effekter, skatter	-8,0	4,0	11,0	-1,3	2,9
Riksbanken, ex-trautdelning	-20	0	0	0	0
Sveaskog AB	-12	0	0	0	0
Arealbidrag	-0,1	-4,1	0	0	0
Övrigt	22,5	2,0	2,5	1,5	2,1
Finansiellt sparande i staten	-14,5	-52,6	-39,5	-26,5	-11,0
Procent av BNP	-0,6	-2,2	-1,6	-1,0	-0,4
Differens mot VP2003 (mdkr)	0	-9,9	-16,3	-10,1	-15,8

¹ Överföringen som skedde 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden 2001. Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under hela perioden.

Överskottet i de offentliga finanserna uppkommer främst i ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (se tabell 4.20). Detta är en konsekvens av att ålderspensionsreformen omfördelar det offentliga sparandet från staten till ålderspensionssystemet.

Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter

Av tabell 4.17 framgår att det för större extraordinära inkomster och utgifter justerade budgetsaldot för 2002 visade ett underskott på 39,5 miljarder kronor. Med det justerade budgetsaldot menas statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter. För innevarande och nästa år beräknas det justerade budgetsaldot försvagas ytterligare för att därefter förbättras fram till 2006. Större engångseffekter under perioden 2003–2006 som påverkar statsbudgetens saldo uppgår sammantaget till ca 68 miljarder kronor.

Tabell 4.17 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor					
	2002	2003	2004	2005	2006
Statsbudgetens saldo	1,2	-44,0	-41,6	-13,8	-13,4
Större engångseffekter	40,7	17,7	18,9	16,9	15,0
Varav					
Försäljning av statligt aktieinnehav	0	0	15,0	15,0	15,0
Överföring från AP-fonden ¹	8,7	13,7	3,9	1,9	0
Sveaskog AB ²	12,0	0	0	0	0
Extrautdelning Riksbanken	20,0	0	0	0	0
Arealersättning	0	4,0	0	0	0
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	-39,5	-61,6	-60,5	-30,7	-28,4

¹ Överföringen som skedde 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden 2001. Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under hela perioden, vilket framgår av tabellen.

² Sveaskog AB lånade 12 miljarder kr i Riksgäldskontoret i december 2001 för att köpa Assi Domän AB. Lånet återbetalades i januari 2002.

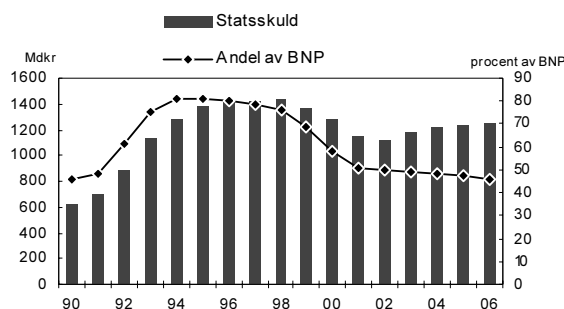
Statsskulden

Statsskulden³⁷ uppkommer genom statens upplåning för att täcka underskott i den löpande verksamheten eller för att finansiera investeringar och kreditgivning. Statsskuldens utveckling bestäms framför allt av statsbudgetens saldo. Skulden påverkas emellertid också av valutakursförändringar eftersom ca en tredjedel av skulden inkl. skuldskötselätgärder (derivatinstrument och swappar) är upptagen i utländsk valuta. Denna del av skulden värderas till aktuella valutakurser. Skuldskötselätgärder ingår fr.o.m. 2003 i statsskuldsbegreppet vilket innebär att statsskulden mäts enligt nya värderingsprinciper. Från och med den 1 januari 2003 mäts statsskulden inklusive

³⁷ I redovisningen av statsskulden används begreppet konsoliderad statsskuld vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknas bort eller konsolideras. Historiskt har skillnaden mellan den av Riksgäldskontoret redovisade okonsoliderade statsskulden och den konsoliderade statsskulden som redovisas i statens balansräkning varit marginell. Under den senaste femårsperioden har den konsoliderade statsskulden varit 3-5 miljarder kronor lägre än den okonsoliderade statsskulden. Under år 2002 ökade konsolideringsposten med 39 miljarder kronor.

skuldbytesavtal och valutaterminer vilka värderas till slutvärden. De nya värderingsprinciperna innebär att statsskulden blir ca 44 miljarder kronor högre fr.o.m. 2003 jämfört med de tidigare värderingsprinciperna (se även tabell 4.15).

Även andra faktorer kan påverka statsskulden utan att påverka lånebehovet. Exempel på detta är Riksbankens extraordinära utdelning 2001 liksom överföringen från AP-fonden samma år som minskade skulden med sammanlagt 87 miljarder kronor utan att påverka lånebehovet. Dessa transaktioner påverkade inte lånebehovet på grund av att överföringarna skedde i form av statsobligationer som skrevs av direkt mot statsskulden.

Diagram 4.2 Statsskuld i miljarder kronor och som andel av BNP

Som framgår av diagram 4.3 ökade statsskulden kraftigt från 1990 till 1996 då statsskulden steg från ca 600 till drygt 1 400 miljarder kronor eller till drygt 80 procent av BNP. Under perioden 1990–1997 var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Från 1990 växte budgetunderskottet kraftigt fram till 1993, då budgetsaldot uppgick till minus 250 miljarder kronor. Under perioden 1994–1997 stabiliserades skulden som andel av BNP (skuldkvoten) på omkring 80 procent. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. Därefter har även skuldkvoten markant reducerats och uppgick vid utgången av 2002 till knappt 50 procent av BNP. Vid utgången av 2003 beräknas statsskulden till 1 185 miljarder kronor vilket är en ökning med knappt 20 miljarder kronor jämfört med statsskulden vid utgången av 2002. Ökningen beror främst på att statens lånebehov beräknas uppgå till 44 miljarder kronor samt oreali-

serade värdeförändringar som påverkar statskulden i motsatt riktning.

Statsskulden beräknas öka till ca 1 251 miljarder kronor 2006. Ökningen av statsskulden mellan 2003 och 2006 på ca 66 miljarder kronor beror främst på att statsbudgetens saldo är negativt under beräkningsperioden. Som andel av BNP beräknas skulden emellertid minska från ca 50 procent vid årsskiftet 2002/03 till ca 45 procent vid slutet av beräkningsperioden.

4.5 Kommunsektorns finanser

Under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet bidrog sysselsättningsstillväxten i ekonomin till ökade skatteinkomster för kommuner och landsting. Samtidigt höjdes statsbidragen bl.a. till följd av att ett antal reformer genomfördes inom det kommunala området. I takt med den starka inkomstutvecklingen växte de kommunala verksamheterna relativt kraftigt. Trots stora inkomstökningar under de senaste fyra åren uppvisade kommuner och landsting ett negativt finansiellt sparande på 8 miljarder kronor och ett resultatmässigt³⁸ underskott på 7 miljarder kronor (före extraordinära poster) 2002.

Stora underskott i en del kommuner och landsting bidrog till att skatterna höjdes 2003 med i genomsnitt 65 öre i kommunsektorn som helhet, vilket motsvarar 8,4 miljarder kronor i ökade skatteinkomster.

Expansionen av den kommunala konsumtionen tycks ha dämpats under inledningen av 2003. En bidragande orsak kan vara att vissa kommuner och landsting som uppvisade underskott 2002 vidtagit åtgärder för att återställa sina budgetar i balans. Enligt nationalräkenskaperna minskade de kommunala konsumtionsutgifterna i fasta priser med 0,1 procent jämfört med samma period i följ. Kommunalarbetarnas strejk under andra kvartalet 2003 bidrog till ett visst produktionsbortfall i de kommunala verksamheterna.

Tabell 4.18 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomster	549	586	596	622	645
Skatter och statsbidrag	503	536	545	569	589
<i>procent av BNP</i>	<i>21,5</i>	<i>22,1</i>	<i>21,6</i>	<i>21,6</i>	<i>21,4</i>
Övriga inkomster	46	50	51	53	56
Utgifter	558	580	599	623	648
Konsumtion	468	492	510	531	553
<i>Volymförändring</i>	<i>2,3</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>
Övriga utgifter	90	88	89	92	95
Finansiellt sparande	-8	6	-4	-1	-3
<i>procent av BNP</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,3</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,1</i>
Resultat före extraordinära poster¹	-7	5	6	6	4

Anm.: Statsbidragen och skatterna redovisas tillsammans eftersom effekten av reformer som påverkar skatteunderlaget neutraliseras genom justeringar av statsbidragen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

¹ Utfall 2002. År 2003–2006 prognos enligt resultatnyckeln, se fördjupningsruta i bilaga 2, avsnitt 11.

Men även rensat från effekten av strejken utvecklades konsumtionsvolymen betydligt svagare första halvåret i år än 2002. Verksamhetsvolymen beräknas öka med 0,6 procent i år. Inkomstförstärkningen till följd av skatthöjningen samt minskade kommunala investeringar beräknas medföra att det finansiella sparandet förstärks till 6 miljarder kronor 2003.

Prognosen för 2004 bygger på att den genomsnittliga kommunalskatten höjs med 15 öre, vilket motsvarar en inkomstförstärkning på 2 miljarder kronor. Trots den antagna skatthöjningen väntas inkomstökningen dämpas kraftigt 2004. Till detta bidrar att slutavräkningarna³⁹ på kommunalskatten är väsentligt lägre 2004 än 2003. Vidtagna besparingar i vissa kommuner och landsting väntas även få effekt, vilket medför att konsumtionsökningen i fasta priser begränsas till 0,6 procent 2004. Det finansiella sparandet beräknas visa ett underskott på 4 miljarder kronor, vilket bedöms vara förenligt med ett resultatmässigt överskott, se fördjupningsruta i bilaga 2, avsnitt 11.

³⁸ Det resultat som kommuner och landsting redovisar i resultaträkningarna skiljer sig ifrån definitionen av finansiellt sparande, se fördjupningsruta i bilaga 2, avsnitt 11.

³⁹ I nationalräkenskaperna redovisas skillnaden mellan de preliminärt fastställda och de definitiva kommunskatterna året efter intjänandeåret. År 2003 får kommunerna en positiv slutavräkning om 8,5 miljarder kronor och år 2004 väntas denna post uppgå till 3,9 miljarder.

År 2005 föreslås det tillfälliga sysselsättningsstödet och den så kallade 200-kronan⁴⁰ omvandlas till en permanent höjning av det generella statsbidraget motsvarande 4,7 miljarder kronor. Det bidrar till att konsumtionsvolymen kan öka med nära 1 procent per år 2005–2006. Jämfört med prognosen i vårpropositionen beräknas det finansiella sparandet bli något högre.

4.6 Ålderspensionssystemet

Ålderspensionssystemet består av en fördelningsdel och en premiedel. Fördelningsdelen finansieras genom AP-fonderna, som fungerar som en buffert i det nya pensionssystemet. Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögensuppbyggnad inom premiepensionssystemet. De medel som sedan 1995 avsätts motsvarar intjänad premiepensionsrätt och placeras först i Riksgäldskontoret (RGK) och därefter hos den fondförvaltare som den enskilde själv väljer.

Tabell 4.19 Ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomster	203	210	222	232	242
Avgifter	161	165	172	180	187
Premiepensionsmedel	20	22	24	24	25
Räntor, utdelningarm.m.	22	23	25	27	30
Utgifter	155	159	167	173	183
Pensioner	152	156	164	169	179
Övriga utgifter	3	3	4	4	4
Finansiellt sparande	48	51	54	59	59
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,0</i>	<i>2,1</i>	<i>2,2</i>	<i>2,2</i>	<i>2,1</i>
AP-fonden	26	26	26	30	28
PPM	21	24	28	28	30

Anm.: Utgifterna för ålderspensionssystemet enligt nationalräkenskapernas redovisning avviker något från de utgifter som ingår under utgiftstaket.

Genom att den statliga Premiepensionsmyndigheten (PPM) formellt är ägare av fond-

andelarna inräknas sparandet i premiepensionssystemet i den offentliga sektorn.

Under den tillfälliga förvaltningen i RGK ingår avsättningarna till premiepensionssystemet i statens sparande och reducerar därmed statsskulden. Medel motsvarande premiepensionsrätten överförs till PPM andra året efter inkomståret. Det sparande som sker inom premiepensionssystemet motsvaras således av ett minskat sparande i staten.

År 2002 uppgick det finansiella sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonderna och PPM, till 48 miljarder kronor eller 2 procent av BNP. Trots det positiva sparandet minskade placeringstillgångarna i pensionssystemet med drygt 80 miljarder kronor under förra året. Det beror på kraftiga värdeminskningar på aktier, som svarar för större delen av tillgångarna både i AP-fonderna och i de fonder som förvaltas av PPM. Värdeförändringar påverkar inte det finansiella sparandet. Där inräknas endast direktavkastningen i form av räntor och utdelningar.

År 2003 stiger sparandet till följd av att staten övertog pensionsutgifter på 7 miljarder kronor i anslutning till pensionsreformen. Sparandet förutses sedan ligga kvar på en nivå strax över 2 procent av BNP under prognosperioden och fördelas ungefär lika mellan fördelnings- och premiepensionssystemet. Jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition beräknas sparandet vara i stort sett oförändrat.

Den finansiella infasningen av det reformerade pensionssystemet har hittills inneburit att 245 miljarder kronor under åren 1999–2001 överförts från AP-fonderna till staten för amortering av statsskulden. Enligt pensionsöverenskommelsen skall ett eventuellt slutligt överföringsbelopp från AP-fonderna till staten bestämmas före utgången av 2004. Resultatet av detta har inte beaktats i prognosen.

⁴⁰ 200-kronan har under perioden 1999–2004 varit en kommunal inkomstskatt.

4.7 Den offentliga sektorns finanser

År 2002 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till 25 miljarder kronor eller 1,1 procent av BNP. Som andel av BNP uppgick skatter och avgifter till 51,3 procent och de totala inkomsterna till 56,8 procent medan utgifterna motsvarade 55,8 procent av BNP.

För 2003 beräknas sparandet minska till 4 miljarder kronor eller 0,2 procent av BNP. Som andel av BNP minskar inkomsterna medan utgifterna ökar. År 2004 beräknas sparandet stiga till 11 miljarder kronor eller 0,4 procent av BNP, till följd av minskade utgifter som andel av BNP. För 2005 och 2006 innebär konsekvensberäkningen av hittills fattade beslut och förslag att utgifterna minskar som andel av BNP och sparandet ökar till 1,2 procent respektive 1,6 procent av BNP.

Det finansiella sparandet fördelas 2004 mellan den offentliga sektorns tre delar så att staten får ett underskott på 40 miljarder kronor medan ålderspensionssystemet visar ett överskott på 54 miljarder kronor. Det statliga underskottet beräknas minska under prognosperioden samtidigt som pensionsystemets överskott ökar något. Den kommunala sektorns finansiella sparande väntas visa underskott 2004–2006 efter ett överskott 2003. Underskotten bedöms vara förenliga med ett positivt resultat som det definieras i balanskravet för kommuner och landsting.

Det höga finansiella sparandet i början av 2000-talet medförde att nettoskulden vändes till en positiv finansiell förmögenhet 2001. Kraftiga värdeinsparningar på den offentliga sektorns innehav av aktier under 2002 medförde åter en nettoskuld, trots ett fortsatt positivt sparande. I prognosen görs inget antagande om framtida värdförändringar med undantag av effekten på statsskulden av valutakursens utveckling. Det innebär att nettoskulden utvecklas i takt med det finansiella sparandet. Det positiva sparandet medför att nettoskulden minskar under prognosperioden och 2006 väntas den offentliga sektorns finansiella tillgångar åter överstiga skulderna.

Tabell 4.20 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Inkomster	1330	1370	1423	1481	1542
<i>procent av BNP</i>	<i>56,8</i>	<i>56,4</i>	<i>56,4</i>	<i>56,1</i>	<i>56,0</i>
Skatter och avgifter	1201	1234	1283	1333	1387
<i>procent av BNP</i>	<i>51,3</i>	<i>50,8</i>	<i>50,9</i>	<i>50,5</i>	<i>50,3</i>
Kapitalinkomster	51	53	54	58	61
Övriga inkomster	78	83	86	91	94
Utgifter	1305	1365	1412	1449	1498
<i>procent av BNP</i>	<i>55,8</i>	<i>56,3</i>	<i>56,0</i>	<i>54,9</i>	<i>54,3</i>
Utgifter exkl. räntor	1231	1302	1347	1379	1424
<i>procent av BNP</i>	<i>52,6</i>	<i>53,7</i>	<i>53,4</i>	<i>52,3</i>	<i>51,7</i>
Ränteutgifter	74	63	65	71	74
<i>procent av BNP</i>	<i>3,2</i>	<i>2,6</i>	<i>2,6</i>	<i>2,7</i>	<i>2,7</i>
Finansiellt sparande	25	4	11	31	44
<i>procent av BNP</i>	<i>1,1</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>1,2</i>	<i>1,6</i>
Periodiserat sparande	4	10	15	37	51
<i>procent av BNP</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>	<i>1,4</i>	<i>1,9</i>
Staten	-14	-53	-40	-26	-11
ÅP-systemet	48	51	54	59	59
Kommunal sektor	-8	6	-4	-1	-3
Finansiell ställning					
Nettoskuld	87	63	52	20	-24
<i>procent av BNP</i>	<i>3,7</i>	<i>2,6</i>	<i>2,0</i>	<i>0,8</i>	<i>-0,9</i>
Konsoliderad bruttoskuld	1234	1255	1298	1318	1332
<i>procent av BNP</i>	<i>52,7</i>	<i>51,7</i>	<i>51,5</i>	<i>50,0</i>	<i>48,3</i>

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Fördelningen av det finansiella sparandet mellan staten och ålderspensionssystemet medför att förbättringen av den finansiella ställningen sker genom ökade tillgångar i pensionssystemet.

Underskottet i statens finansiella sparande innebär att skuldsidan i den offentliga sektorns balansräkning ökar under prognosperioden. Skuldökningen är dock inte större än att statsskulden och den konsoliderade bruttoskulden fortsätter att minska som andel av BNP.

Jämfört med prognosen i 2003 års ekonomiska vårproposition har den offentliga sektorns finansiella sparande reviderats ned huvudsakligen till följd av lägre skatteinkomster. För 2004 beräknas nu sparandet bli

13 miljarder kronor lägre än vad som angavs i vårpropositionen. Den finansiella nettoskulden var enligt preliminära finansräkenskaper 28 miljarder kronor högre vid utgången av 2002 än vad som beräknades i vårpropositionen. Den högre utgångsnivån och ett lägre sparande medför att en positiv finansiell ställning nås först 2006, i stället för 2005 som beräknades i vårpropositionen.

I tabell 4.21 redovisas det finansiella sparandet även med skatterna periodiserade till det inkomstår som skatterna avser. Därmed underlättas tolkningen av de offentliga finansernas samband med ekonomins reala utveckling. Som framgår av tabellen har skatteperiodiseringen stora effekter på det finansiella sparandet åren 2000–2002. Periodiseringseffekter uppkommer huvudsakligen till följd av variationer i bolags- och kapitalvinster. Skatten på dessa redovisas i nationalräkenskaperna (NR) året efter inkomståret, vilket i stort sett är då skatten betalas. De exceptionellt höga skatteinkomsterna på bolags- och kapitalvinster 2000 redovisas således 2001 i NR. Det medför att det finansiella sparandet enligt NR ökar relativt starkt mellan 2000 och 2001 innan minskningen 2002. Den successiva och kraftiga minskningen av inkomster från kapitalskatter mellan inkomståren 2000 och 2002 avspeglas däremot i sparandet med periodiserad redovisning. Under prognosperioden väntas en stabilisering av inkomsterna av kapitalskatter, vilket medför relativt små periodiseringseffekter. Den förväntade konjunkturuppgången medför ökade kapitalskatter, vilket leder till att de periodiserade skatterna ökar snabbare än enligt NR. Därmed blir det periodiserade sparandet under prognosperioden något högre än i NR:s nuvarande redovisning.

Statistiska centralbyrån (SCB) har beslutat att övergå till att redovisa det finansiella

sparandet med fullt ut periodiserade skatter. Det innebär att skatter och avgifter hänförs till det år skattskyldigheten uppkommer.

Utvecklingen av den offentliga sektorns finanser beror främst på konjunkturen, räntor och politiska prioriteringar. Därtill kommer effekter av förändrad demografi och förändrat beteende hos företag och hushåll, t.ex. förändringar i sjukskrivningsmönster. Om man justerar det redovisade finansiella sparandet för konjunkturen och andra tillfälliga faktorer erhålls ett mått på det underliggande eller strukturella sparandet. I tabell 4.22 visas det strukturella sparandets förändring uppdelat på den del som beror av reformer och besparingar i den statliga budgeten (se tabell 4.9), nettot av kapitalinkomster och ränteutgifter samt övriga faktorer. Mellan 2000 och 2002 minskade det strukturella sparandet som andel av BNP med 3,5 procentenheter. Det förklaras huvudsakligen av skattesänkningar och andra reformer som 2001 och 2002 uppgick till sammanlagt 3,5 procent av BNP. Under 2003 förstärks det strukturella sparandet som andel av BNP med 0,6 procentenheter, trots att budgetpolitiken är något expansiv även 2003.

Det låga ränteläget bidrar emellertid till att statens ränteutgifter minskar relativt kraftigt, vilket medför att kapitalinkomsterna netto förbättras med 0,6 procent av BNP. Övriga faktorer, som t.ex. höjda kommunalskatter, förstärker det strukturella sparandet med 0,6 procent av BNP innevarande år. För 2004 beräknas ett närmast oförändrat strukturellt sparande, trots en mindre försvagning genom åtgärder i statsbudgeten. Höjda kommunalskatter bidrar till en förstärkning av det strukturella sparandet med 0,1 procent av BNP. För 2005 och 2006 är budgetpolitiken neutral och den underliggande utvecklingen av de offentliga finanserna medför en förbättring av det strukturella sparandet 2005 och 2006.

Tabell 4.21 Finansiellt sparande i offentlig sektor*Miljarder kronor*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sparande enligt nationalräkenskapernas nuvarande redovisning	76	103	25	4	11	31	44
<i>procent av BNP</i>	<i>3,4</i>	<i>4,6</i>	<i>1,1</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>1,2</i>	<i>1,6</i>
Justering för skatteperiodisering	32	-46	-21	6	3	6	7
Sparande med periodiserad redovisning	108	57	4	10	15	37	51
<i>procent av BNP</i>	<i>4,9</i>	<i>2,5</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>	<i>1,4</i>	<i>1,9</i>

Tabell 4.22 Förändring av strukturellt sparande*Procent av BNP*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Strukturellt sparande, nivå	4,1	2,8	0,6	1,2	1,3	1,8	2,0
Förändring		-1,3	-2,2	0,6	0,1	0,5	0,2
Reformer och besparingar, netto		-1,7	-1,8	-0,6	-0,2	0,1	0,0
Kapitalinkomster, netto		0,0	-0,1	0,6	0,0	-0,1	0,0
Övrigt		0,4	-0,3	0,6	0,3	0,5	0,1

5

Inkomster

5 Inkomster

5.1 Inledning

Under åren 1998–2000 var tillväxten i svensk ekonomi hög, vilket medförde att skatteintäkterna⁴¹ ökade kraftigt. Trots genomförda skattesänkningar ökade skatteintäkterna med i genomsnitt drygt 6 procent per år. Perioden präglades även av en snabb prisutveckling på aktie- och fastighetsmarknaden, vilket resulterade i mycket höga kapitalvinster för hushållen. Inkomståret 2000 uppgick hushållens kapitalvinster till 133 miljarder kronor eller drygt 7 procent av BNP, att jämföra med den historiskt genomsnittliga nivån på knappt 3 procent. Exklusive skatt på kapitalvinster ökade skatteintäkterna med drygt 5 procent per år. En bidragande orsak till utvecklingen var den sysselsättningsökning som skedde under dessa år. Antalet arbetade timmar ökade med i genomsnitt 1,7 procent per år.

År 2001 utvecklades skatteintäkterna betydligt svagare och intäkterna minskade med 0,3 procentenheter. Minskningen förklaras dels av genomförda skattesänkningar, dels av lägre kapitalvinst- och bolagsskatter. Den underliggande utvecklingen, dvs. exklusive skattesänkningar, var positiv och uppgick till 1,4 procent. Den underliggande utvecklingen av skatt på arbete uppgick till 6,0 procent.

Tabell 5.1 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster 2001–2006

Miljarder kronor och procent

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Offentlig sektor periodiserade skatter	1 179	1 189	1 248	1 294	1 346	1 402
Skatt på arbete	757	766	806	834	863	895
Skatt på kapital	119	109	114	120	128	136
Skatt på konsumtion och insatsvaror	299	313	328	338	353	369
Övriga skatter	5	1	0	2	1	1
Årlig förändring	-4	10	59	46	52	55
Procent	-0,3	0,8	4,9	3,7	4,0	4,1
Offentlig sektor enligt NR	1 212	1 201	1 234	1 283	1 333	1 387
Övriga inkomster	125	129	136	140	148	156
Totalt	1 337	1 330	1 370	1 423	1 481	1 542
Årlig förändring	74	-11	33	49	49	54
Skatter	6,5	-0,9	2,7	4,0	3,8	4,1
Procent						
Statsbudgetens inkomster						
Skatter	685	659	618	647	688	712
Övriga inkomster	71	71	53	66	66	66
Totalt	755	730	671	713	754	778
Årlig förändring	12	-25	-42	29	42	24
Skatter	1,7	-3,7	-6,3	4,7	6,4	3,4
Procent						
Övriga inkomster	-57	1	-18	12	0	0
Procent	-44,5	0,8	-25,2	23,3	0,5	-0,3
Skattekvot						
Enligt NR	54,0	51,8	51,2	51,2	50,8	50,6
Periodiserat	52,0	50,8	51,4	51,3	51,0	50,9
Exkl. transfereringar	48,1	46,2	46,8	46,8	46,5	46,6

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

År 2002 beräknas de faktiska skatteintäkterna ha ökat med 0,8 procent, med en underliggande tillväxt på 2,8 procent. Den låga ökningstakten förklaras dels av en fortsatt minskning av skatt på

⁴¹ Skatteintäkter, dvs. periodiserade skatter, har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och förändringar av timlön, sysselsättning, inflation, m.m.

kapitalvinster och lägre bolagsskatter, dels av att antalet arbetade timmar minskade.

Under prognosperioden 2003–2006 beräknas skatteintäkterna öka i genomsnitt med 4,2 procent eller med 53 miljarder kronor per år. Den underliggande utvecklingen, dvs. justerad för regeländringar inklusive pensionsomläggningen 2003, är lägre och beräknas uppgå till i genomsnitt 3,2 procent eller 42 miljarder kronor per år (se tabell 5.2).

Övergången från nettopensioner till beskattade bruttopensioner 2003 beräknas öka skatteintäkterna med nära 13 miljarder kronor. Dessa intäkter innebär dock ingen budgetförstärkning eftersom de motsvaras av ökade pensionsutbetalningar på budgetens utgiftssida. Regeringen föreslår i denna proposition en skatteväxling med höjda skatter på energi och sänkta skatter på arbete 2004 (se kapitel 8). Regeringen har även kommit överens med samarbetspartierna om en fortsatt skatteväxling 2005 och 2006 med en total omslutning om ytterligare 7 miljarder kronor. Denna växling är dock inte specificerad men beräkningstekniskt inlagd med samma profil som den föreslagna växlingen 2004.

Tabell 5.2 Offentliga sektorns skatter, faktisk och underliggande årlig förändring 2002–2006

Miljarder kronor och procent

	2002	2003	2004	2005	2006
Förändring, belopp					
Faktisk	10	59	46	52	55
Regeländringar	-24	20	1	0	0
Underliggande	34	39	45	52	55
Varav skatt på					
arbete	32	21	28	34	35
kapital	-8	6	7	8	8
konsumtion och insatsvaror	14	13	9	11	13
övriga skatter	-4	-1	2	0	0
Förändring, procent					
Faktisk	0,8	4,9	3,7	4,0	4,1
Underliggande	2,8	3,3	3,6	4,0	4,1

Den offentliga sektorns finansiella sparande, vilket är ett av regeringens budgetpolitiska mål, baseras på den redovisning av skatter som nationalräkenskaperna (NR) tillämpar. Denna redovisningsmetod skiljer sig från den periodiserade, dvs. de ovan beskrivna skatteintäkterna, framför allt genom att vissa skatter redovisas det år de debiteras i stället för det år de avser. Periodiseringseffekterna, som framför allt förklaras av hushållens skatt på kapitalvinster samt bolagens skatter, i den nuvarande NR-redovisningen kan vissa år vara mycket stora (se tabell 5.3). Det redovisade saldoto i offentlig

sparande blir på detta sätt missvisande då det inte avspeglar den ekonomiska utvecklingen under det aktuella året. Inkomståret 2000 uppgick det av NR redovisade saldoto till 3,4 procent medan ett korrekt periodiserat saldo skulle ha uppgått till 4,9 procent. Det periodiserade saldoto är lägre än NR-saldoto 2001–2002 men högre 2003–2006.

Tabell 5.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor och procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Periodiseringseffekt							
Belopp	32	-46	-21	6	3	6	7
Andel, procent	1,5	-2,0	-0,9	0,2	0,1	0,2	0,2
Saldo, procent							
Nuvarande metod	3,4	4,6	1,1	0,2	0,4	1,2	1,6
Enligt ny metod	4,9	2,5	0,2	0,4	0,6	1,4	1,9

Statistiska Centralbyrån har beslutat att frånga den nuvarande NR-redovisningen och övergå till en periodiserad redovisning av skatterna. Under hösten 2003 kommer utfallen för åren 1993–2002 att revideras och redovisas enligt den nya principen. Eftersom taxeringsutfallet avseende 2002 ännu inte är klart kommer utfallet för 2002 att baseras på en prognos. Ett definitivt utfall avseende 2002 kommer att redovisas under våren 2004 i samband med att ett preliminärt utfall avseende 2003 publiceras.

Statsbudgetens skatteinkomster ökar under prognosperioden med i genomsnitt 1,9 procent per år eller med totalt 53 miljarder kronor. Den svaga ökningen beror till stor del på omläggningen av den kommunala moms-kompensationen. Från och med budgetåret 2003 redovisas kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting på budgetens inkomstsida, vilket minskar statsbudgetens inkomster med 29 miljarder kronor i år. Korrigerat för omläggningen uppgår utvecklingen i genomsnitt till 3,2 procent per år eller till 89 miljarder kronor totalt under perioden.

Övriga inkomster på statsbudgeten minskar med 5 miljarder kronor under prognosperioden. Exklusive inlevererat överskott från Riksbanken och försäljningsinkomster är inkomsterna tämligen stabila. Sammanlagt beräknas de övriga inkomsterna uppgå till 66 miljarder kronor 2006.

Skattekvoten, skatteintäkterna som andel av BNP, definierad enligt NR:s nuvarande principer uppgick 2001 till 54,0 procent och minskade till 51,8 procent 2002 (se tabell 5.1). Den stora minskningen förklaras av den ofullständiga periodisering som NR tillämpar. Den perio-

diserade skattekvoten uppgick till 52,0 procent 2001 och beräknas ha minskat till 50,8 procent 2002. Av minskningen förklaras 1 procentenhet av genomförda skattesänkningar. År 2003 beräknas skattekvoten öka dels till följd av höjda kommunala utdebiteringar, dels till följd av pensionsomläggningen. Åren därefter minskar skattekvoten och beräknas uppgå till 50,9 procent 2006. Skattekvoten exklusive skatt på transfereringar beräknas under prognosperioden uppgå till mellan 46 och 47 procent. I avsnitt 5.6 finns en utförligare redovisning av skattekvoterna för Sverige och för ett antal OECD-länder.

Jämfört med beräkningen till 2003 års ekonomiska vårproposition har skatteintäkterna för åren 2003–2006 reviderats ned med mellan 5 och 10 miljarder kronor (se tabell 5.4). Nedjusteringen förklaras framför allt av att lönesumman nu beräknas öka med 2,4 procent i stället för med 3,2 procent som antogs i beräkningen till vårpropositionen. Den lägre lönesumman påverkar även prognosen för 2004 och framåt.

Tabell 5.4 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster; differenser jämfört med vårpropositionen

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Offentlig sektor, periodiserade skatter	0,2	-4,7	-6,2	-8,1	-10,2
Varav skatt på					
arbete	0,9	-4,8	-7,2	-12,2	-15,7
kapital	-1,7	-1,5	-0,9	-1,6	-2,3
konsumtion och insatsvaror	-0,1	1,1	1,8	4,9	7,4
restförda och övriga skatter	1,0	0,4	0,1	0,7	0,5
Offentlig sektor enligt NR					
Skatter		-7,4	-7,1	-9,1	-13,2
Övriga inkomster		1,1	1,8	3,1	2,7
Statsbudgetens inkomster					
Skatter		-22,1	-8,7	-3,4	-8,3
Övriga inkomster		-8,7	-9,8	-3,9	-8,7
Övriga inkomster		-13,4	1,1	0,5	0,5

Anm.: Jämförelsen med budgetpropositionen är korrigerad för ändrade redovisningsprinciper för mervärdesskatt m.m. Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Den ytterligare nedjustering som sker från 2004 förklaras av att antalet arbetade timmar och därmed lönesumman är lägre än vad som antogs i beräkningen till vårpropositionen. Nedgången i skatt på arbete förklaras även av den skatteväxling som regeringen föreslår för 2004 och aviserar för 2005 och 2006. Denna nedgång kompenseras av ökade intäkter från skatt på konsumtion och insatsvaror. Intäkterna från skatt på kapital minskar under samtliga år, vilket

förklaras av både ökade räntekostnader för hushållen samt lägre bolagsskatter. Restförda och övriga skatter har justerats upp med omkring 0,5 miljarder kronor.

5.1.1 Makroekonomiska förutsättningar

Prognosen över skatteintäkterna baseras på de makroekonomiska förutsättningar som redovisas i bilaga 2. Tabell 5.5 sammanfattar de antaganden som har störst inverkan på skatteintäkterna samt förändringar i förhållande till 2003 års ekonomiska vårproposition.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har den årliga förändringen av lönesumman för 2003 och 2004 reviderats ned med 0,8 respektive 0,4 procentenheter, bland annat till följd av det låga utfallet under första halvåret 2003 (se avsnitt 5.2.1).

Tabell 5.5 Antaganden och förändringar jämfört med vårpropositionen

Arbetade timmar, utbetald lönesumma, hushållens konsumtionsutgifter och KPI: årlig procentuell förändring. Kommunal utdebitering: procent. Prisbasbelopp, inkomstbasbelopp och skiktgräns: kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Arbetade timmar i lönesumman	1,2	-0,9	-0,6	0,0	0,7	0,6
Diff. VP2003	0,0	0,0	-0,2	-0,5	0,0	0,0
Utbetald lönesumma NR	5,8	3,9	2,4	3,6	4,2	4,1
Diff. VP2003	0,2	0,0	-0,8	-0,5	-0,2	-0,2
Utbetald lönesumma skatteunderlag	5,8	3,4	2,4	3,6	4,2	4,1
Diff. VP2003	0,0	0,0	-0,8	-0,5	-0,2	-0,2
Hushållens kons. utgifter i löpande priser	2,3	3,3	3,9	3,8	4,0	4,0
Diff. VP2003	0,0	0,0	-0,5	-0,2	-0,3	-0,3
KPI juni-juni	2,7	1,8	1,7	1,2	2,2	2,0
Diff. VP2003	0,0	0,0	-0,7	-0,5	-0,1	-0,0
Kommunal medelutdeb.	30,53	30,52	31,17	31,32	31,32	31,32
Diff. VP2003	0,0	0,0	0,0	0,15	0,15	0,15
Ink. basbelopp	37 700	38 800	40 900	42 400	43 300	45 200
Diff. VP2003	0	0	0	-200	-200	-100
Prisbasbelopp	36 900	37 900	38 600	39 300	39 700	40 600
Diff. VP2003	0	0	0	-300	-600	-600
Skiktgräns	252 000	273 800	284 300	291 800	301 100	313 500
Diff. VP2003	0	0	0	-5 100	-6 700	-7 500
Övre skiktgräns	390 400	414 200	430 000	441 300	455 300	474 100
Diff. VP2003	0	0	0	-7 700	-10 200	-11 400

Konsumentprisindex (KPI) juni–juni för 2003 blev 0,7 procentenheter lägre jämfört med vad som beräknades till vårpropositionen.

Den lägre inflationen 2003 och 2004 påverkar både prisbasbeloppet och skiktgränserna för den statliga inkomstskatten. För 2004 har den nedre skiktgränsen justerats ned med 2 300 kronor och den övre med 3 400 kronor. I denna proposition föreslås en begränsad uppräknings av skiktgränserna för 2004 med KPI (juni-juni) plus 1 procent (se kapitel 8). Effekten av den begränsade uppräknings innebär att skiktgränserna blir 2 800 respektive 4 300 kronor lägre. Sammantaget ger detta en nedjustering av skiktgränserna med 5 100 respektive 7 700 kronor. För åren 2005 och 2006 återgår uppräknings till den tidigare ordningen med KPI (juni-juni) plus 2 procent. Skillnader utöver effekten av den förändrade uppräknings är hänförliga till lägre KPI.

5.1.2 Regeländringar

Utvecklingen mellan åren för de olika skatteslagen beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på beslutade eller föreslagna regeländringar. För att enklare kunna tolka den underliggande utvecklingen av de olika skatteslagen redovisas i tabell 5.6 bruttoeffekterna av de beloppsmässigt viktigaste regeländringarna för perioden 1999–2004. Beloppen visar den årligt tillkommande intäktsförändringen till följd av ändrade skatteregler.

Det är viktigt att understryka att de redovisade beloppen i tabell 5.6 avser periodiserade bruttoeffekter. Indirekta effekter på offentliga utgifter och andra skattebaser via förändringar i löner, priser och vinster beaktas inte. Effekterna på de kassamässiga inkomsterna och inkomsterna enligt NR är i regel mindre införandeåret på grund av uppbördsförskjutningar och jämkningar. De i denna proposition föreslagna ändringarna inom skatteområdet finns redovisade i kapitel 8.

5.1.3 Osäkerhet i skatteberäkningen

Osäkerheten i bedömningen av de olika skattebasernas utveckling varierar. Prognoser på lönebaserade skatter och på konsumtionsskatter är beroende av hur väl den makroekonomiska prognosen för sysselsättning, konsumtion m.m. stämmer överens med den faktiska utvecklingen. I grova drag innebär 1 procents förändring av lönesumman att skattebasen förändras med ca 10 miljarder kronor och skatteintäkterna med 8 miljarder kronor. Om den privata konsumtionen förändras med 1 procent leder det till förändrade intäkter från mervärdesskatt med drygt 1 miljard kronor.

Variationen i skatteunderlagen över åren är generellt sett större för bolagens inkomstskatt och hushållens skatt på kapitalvinster än för lönebaserade skatter och konsumtionsskatter. För exempelvis lönesumman uppgår en typisk förändring mellan två på varandra följande år till omkring 4 procent. Förändringar av privat konsumtion ligger på motsvarande nivå. Det kan jämföras med underlaget för kapitalvinster där förändringar på över 50 procent är mer regel än undantag.

Tabell 5.6 Bruttoeffekter av regeländringar 1999–2004

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Skatt på arbete	-8,7	-11,4	-15,7	-21,8	18,0	0,1
<i>Kommunal skatt</i>	<i>-0,7</i>	<i>5,9</i>	<i>4,7</i>	<i>3,4</i>	<i>13,7</i>	<i>2,0</i>
Förändrad medelutdebitering	-1,7	1,0	1,7		8,4	2,0
Fast belopp 200 kr	1,3					
Begränsat avdrag för allmän pensionsavgift		5,0	5,2	5,2		
Höjt grundavdrag			-2,0	-1,8	-7,3	
Pensionsomläggning 2003					12,6	
Övrigt	-0,3	-0,1	-0,2			
<i>Statlig skatt</i>	<i>-5,7</i>	<i>-0,8</i>	<i>-2,4</i>	<i>-1,3</i>		<i>0,7</i>
Sänkt skatt från 25 till 20 % på inkomster upp till övre skiktgräns	-4,2					
Fast belopp 200 kr	-1,3					
Begränsat avdrag för allmän pensionsavgift		1,4	1,4	1,3		
Skiktgränsjusteringar		-2,2	-3,3	-2,4		0,7
Höjt grundavdrag			-0,4	-0,2		
Övrigt	-0,2		-0,1			
<i>Allmän pensionsavgift</i>	<i>0,9</i>	<i>0,5</i>				
Höjt tak för allmän pensionsavgift från 7,5 till 8,06 basbelopp	0,9					
Höjd allmän pensionsavgift från 6,95 till 7,00 %		0,5				
<i>Skattereduktioner</i>	<i>-3,2</i>	<i>-15,8</i>	<i>-16,9</i>	<i>-22,4</i>	<i>4,3</i>	<i>-1,4</i>
Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare (1 320 kr)	-3,2		-0,3	-1,6	4,3	
Skattereduktion för allmän pensionsavgift		-15,8	-16,6	-17,3		
Skattereduktion för fackföreningsavgift				-3,5		
Skattereduktion 200 kronan, skatteväxling						-1,4
<i>Socialavgifter</i>		<i>-1,2</i>	<i>-1,1</i>	<i>-1,5</i>		<i>-1,2</i>
Sänkta socialavgifter från 33,06 till 32,92 % till 32,82 och till 32,70 %		-1,2	-0,9			-1,2
Nedsättning stödområde A				-0,4		
Nedsättning socialavgifter sjöfart			-0,2	-1,1		
Skatt på kapital	-4,5	1,4	-7,1	-1,8	-0,4	-0,6
<i>Inkomstskatt företag</i>	<i>-2,5</i>	<i>2,0</i>	<i>-3,1</i>			
Återföring från periodiseringsfond		2,5	1,5			
Återföring från skatteutjämningsreserv upphör			-2,1			
Förlängd periodiseringsfond från 5 till 6 år	-2,5					
Höjd avsättning till periodiseringsfond från 20 till 25 %			-2,5			
Återköp aktier, sänkt skatt investmentbolag, ändrade 3.12-regler		-0,5				0,0
<i>Fastighetsskatt</i>	<i>-2,0</i>	<i>-0,6</i>	<i>-3,3</i>		<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>
Sänkt skattesats för hyreshus, bostadsdel 1989/90 från 1,2 till 0,6 %		-0,2	0,2			
Återinförd omräkning för hyreshus – bostadsdel och småhus			6,5			
Hyreshus – bostadsdel, sänkt skattesats från 1,5 till 1,3 till 1,2 till 0,5 %	-0,8	-0,4	-4,0			
Småhus, sänkt skattesats från 1,5 till 1,0 %			-5,8			
Begränsningsregel fastighetsskatt, nytt taxeringsförfarande			-0,2		-0,4	-0,3
Sänkt skattesats, markvärde för vattenkraft från 2,21 till 0,5 %	-1,2					
<i>Övriga skatter på kapital</i>			<i>-0,7</i>	<i>-1,8</i>		<i>-0,3</i>
Höjd kapitalvinstskatt för privatbostäder från 15 till 20 %			1,5			
Höjda fribelopp för förmögenhetsskatt			-2,2	-1,8		
Slopad arvsskatt mellan makar						-0,3
Skatt på konsumtion och insatsvaror		2,8	2,2	-0,1	2,1	1,2
<i>Skatt på energi</i>		<i>1,7</i>	<i>3,3</i>	<i>1,8</i>	<i>1,7</i>	<i>2,4</i>
Förändrade energiskatter		1,7	2,0	0,9	1,8	1,0
Förändrad koldioxidskatt			1,0	0,9	0,9	0,8
Förändrad skatt på diesel			0,3			0,3
Övriga energiskatteförändringar					-1,0	0,3
<i>Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror</i>		<i>1,1</i>	<i>-1,1</i>	<i>-1,9</i>	<i>0,4</i>	<i>-1,2</i>
Sänkt skatt på vissa byggtjänster					-0,1	-1,2
Sänkt mervärdesskattesats för personbefordran från 12 till 6 %			-1,0			
Sänkt mervärdesskattesats på böcker och tidskrifter från 25 till 6 %				-1,3		
Förändrad vägtrafikskatt samt slopad försäljningsskatt på lätta lastbilar m.m.			-0,1	-0,1		
Tobaksskatt, höjd skatt på lågpriscigaretter					0,1	
Sänkt skatt på vin				-0,6		
Avfallsskatt samt naturgrusskatt		1,1		0,1	0,4	
Summa	-13,2	-7,2	-20,6	-23,7	19,7	0,7
Summa exkl. pensionsomläggningen	-13,2	-7,2	-20,6	-23,7	7,1	0,7

5.2 Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning

Den periodiserade redovisningen visar de skatter som avser ett visst inkomstår. Dessa skatter har en direkt koppling till det aktuella årets skatte regler och makroekonomiska förutsättningar i form av timlön, sysselsättning, inflation m.m. En sammanställning av de periodiserade skatteintäkterna för den offentliga sektorn redovisas i tabell 5.9.

5.2.1 Skatt på arbete

Den enskilt största posten i den offentliga sektorns skatter utgörs av skatt på arbete. För åren 2001–2006 uppgår dessa skatter till ca 65 procent av de totala skatteintäkterna. Skatt på arbete kan i sin tur delas upp i direkta skatter (inkomstskatt och allmän pensionsavgift) samt indirekta skatter (socialavgifter och löneskatter). Storleken på de två delarna framgår av tabell 5.7.

Tabell 5.7 Skatt på arbete 2001–2006

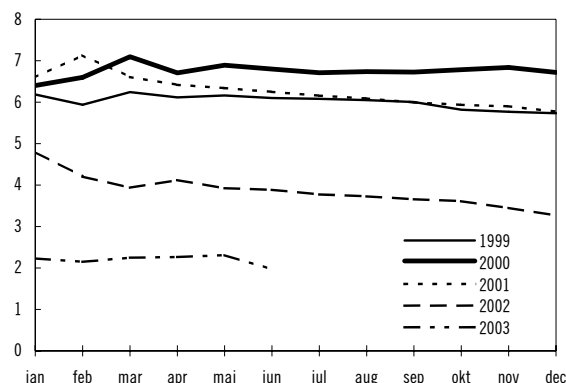
Miljarder kronor och procent

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på arbete	757	766	806	834	863	895
Varav						
direkta	424	421	454	471	487	504
indirekta	333	346	351	362	376	391
Andel av totala skatter	64,2	64,5	64,6	64,4	64,1	63,9

Gemensamt för de direkta och de indirekta skatterna på arbete är att de båda påverkas av lönesummeutvecklingen. I slutet av 1990-talet växte den utbetalade lönesumman årligen med mellan 6 och 7 procent. Ökningstakten minskade under 2002 till 3,4 procent och beräknas 2003 uppgå till 2,4 procent (se diagram 5.1). För 2003 har det medfört lägre prognoserade skatteintäkter jämfört med beräkningen till den ekonomiska vårproposition, då tillväxttakten antogs bli 3,2 procent.

Diagram 5.1 Årlig förändring av utbetald lönesumma, ackumulerade månader

Procent

Kommunal inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	359,4	378,7	406,0	422,3	437,7	455,4
Diff. VP2003		1,4	-0,7	-0,3	-0,9	-1,2

Utvecklingen av den kommunala inkomstskatten beror huvudsakligen på hur löner, sysselsättning och beskattade transfereringar utvecklas samt även på förändringar av kommunala utdebiteringar.

Tabell 5.8 Skattepliktiga inkomster 2001–2006

Miljarder kronor och procent

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totala inkomster	1 352	1 402	1 468	1 516	1 572	1 632
Andel av totala inkomster						
Löneersättningar	69,1	68,7	67,0	67,2	67,6	67,7
Arbetsmarknads ersättningar	2,5	2,4	2,5	2,2	1,9	1,8
Sjukpenning m.m.	4,4	4,6	4,4	4,2	4,2	4,1
Pension	19,9	20,3	22,3	22,5	22,5	22,6
Näringsverksamhet	3,2	3,1	3,0	3,0	3,0	3,1
Övrigt	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8

Tabell 5.9 Den offentliga sektorns skatteintäkter 1999–2006

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall	Utfall	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på arbete	701,9	728,5	756,7	766,4	805,6	833,8	863,4	895,2
<i>Direkta skatter</i>	<i>409,1</i>	<i>414,4</i>	<i>423,6</i>	<i>420,8</i>	<i>454,1</i>	<i>471,4</i>	<i>487,1</i>	<i>504,2</i>
Kommunal skatt	323,2	336,3	359,4	378,7	406,0	422,3	437,7	455,4
Statlig skatt	29,6	33,5	34,6	33,0	33,5	35,3	38,4	39,5
Allmän pensionsavgift	60,0	63,1	65,7	68,3	70,4	72,5	75,0	77,9
Skattereduktioner m.m.	-4,0	-18,9	-36,1	-59,2	-56,2	-59,2	-64,3	-68,9
Artistskatt m.m.	0,4	0,4	0,0	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4
<i>Indirekta skatter</i>	<i>292,8</i>	<i>314,1</i>	<i>333,1</i>	<i>345,6</i>	<i>351,5</i>	<i>362,4</i>	<i>376,3</i>	<i>390,9</i>
Arbetsgivaravgifter	271,7	288,5	304,6	315,0	322,3	332,6	345,3	358,6
Egenavgifter	7,4	8,1	8,4	9,9	9,9	10,3	10,7	11,2
Särskild löneskatt	18,7	22,3	25,3	27,5	26,4	26,9	27,9	29,0
Nedsättningar	-6,0	-5,9	-6,2	-8,0	-8,3	-8,6	-8,9	-9,2
Tjänstegruppiv	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3
Skatt på kapital	127,5	160,6	118,7	109,0	114,2	120,4	128,4	136,4
<i>Skatt på avkastning och vinster</i>	<i>112,3</i>	<i>144,9</i>	<i>104,2</i>	<i>96,2</i>	<i>101,2</i>	<i>106,7</i>	<i>114,3</i>	<i>121,8</i>
Skatt på kapital, hushåll	25,2	34,0	14,0	7,3	9,6	12,0	12,5	12,8
Skatt på bolagsvinster	53,5	72,5	52,1	50,4	53,2	56,3	60,4	64,6
Avkastningsskatt	9,1	13,1	14,7	13,5	12,5	11,9	14,2	16,5
Fastighetsskatt	23,3	23,3	20,9	23,2	24,0	24,5	25,1	25,6
Kupongskatt m.m.	1,2	2,1	2,5	1,9	1,8	2,0	2,1	2,3
<i>Skatt på egendom</i>	<i>15,2</i>	<i>15,7</i>	<i>14,4</i>	<i>12,8</i>	<i>13,0</i>	<i>13,7</i>	<i>14,1</i>	<i>14,6</i>
Förmögenhetsskatt	8,6	8,2	6,5	4,1	4,6	4,8	5,0	5,2
Arvs- och gåvoskatt	2,1	2,5	2,6	3,0	2,7	2,8	2,7	2,8
Stämpelskatt	4,5	4,9	5,4	5,8	5,7	6,1	6,4	6,6
Skatt på konsumtion och insatsvaror	275,5	286,9	298,7	312,9	327,8	338,1	353,3	369,2
Mervärdesskatt	192,5	201,4	209,2	219,1	229,8	236,0	245,7	256,3
Tobaksskatt	7,4	7,7	8,1	8,4	8,2	8,5	8,8	9,1
Skatt på etylalkohol	4,7	4,9	4,9	5,1	4,8	4,2	4,2	4,2
Skatt på vin m.m.	3,5	3,6	3,7	3,5	3,5	3,8	4,0	4,2
Skatt på öl	2,5	2,4	2,4	2,6	2,6	2,7	2,8	2,9
Skatt på energi	50,3	50,4	53,6	57,2	61,0	64,7	69,2	73,4
Skatt på vägtrafik	6,6	7,0	7,7	8,2	8,4	8,5	8,6	8,8
Skatt på import	3,6	3,8	3,6	3,4	3,6	3,8	4,1	4,4
Övriga skatter	4,5	5,6	5,6	5,3	5,8	5,9	5,9	6,0
Restförda skatter, nedsättningar m.m.	11,1	7,4	5,2	0,8	0,2	1,8	1,3	0,9
Restförda skatter	-3,1	-5,0	-5,2	-7,3	-5,9	-6,2	-6,4	-6,7
Övriga skatter	14,1	12,5	10,3	8,1	6,2	8,0	7,8	7,6
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 116,0	1 183,3	1 179,2	1 189,1	1 247,8	1 294,1	1 346,4	1 401,6
Kommunalskatt	323,2	336,3	359,4	378,7	406,0	422,3	437,7	455,4
Avgifter till pensionssystemet	110,3	147,0	153,5	158,7	162,2	167,6	174,1	181,1
Statens skatteintäkter	682,5	700,0	666,4	651,7	679,6	704,1	734,6	765,1

I tabell 5.8 särredovisas inkomsterna som andel av de totala inkomsterna för åren 2001–2006. Andelarna är relativt stabila under perioden även om vissa förändringar förekommer. Sjukpenning m.m. ökar mellan 2001 och 2002, vilket avspeglar ökningen av antalet sjukdagar. För åren 2003–2006 minskar andelen, vilket delvis förklaras av att sjuklöneperioden fr.o.m. 1 juli 2003 förlängts från två till tre veckor. Även övriga åtgärder, exempelvis ökade satsningar på rehabiliteringsåtgärder bedöms leda till att andelen inkomster från sjukpenning minskar.

Mellan 2002 och 2003 minskar löneersättningsandelen av de totala skattepliktiga inkomsterna med nära två procentenheter, vilket till stor del förklaras av att lönesummans ökningstakt prognoseras bli lägre under främst 2003. Under samma period ökar dock pensionerna med två procentenheter, vilket förklaras av omläggningen från nettopensioner till bruttopensioner.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har prognosen för 2002 justerats upp med 1,4 miljarder kronor. Justeringen har gjorts utifrån det preliminära taxeringsutfallet och påverkar även prognosen de följande åren. Inkomståret 2003 beräknas kommunskatterna trots det bli lägre, huvudsakligen beroende på att lönesumman inte ökar lika mycket som prognoseras till vårpropositionen. Den lägre ökningstakten påverkar även kommande år. Trots att den kommunala utdebiteringen antas öka med i genomsnitt 15 öre beräknas kommunskatterna bli lägre inkomståret 2004. Den huvudsakliga förklaringen är att prognosen för lönesumman samt för utbetalningar från pensionssystemet har reviderats ned.

Även regeländringar har betydelse för hur den kommunala inkomstskatten utvecklas. Tabell 5.10 visar den underliggande utvecklingen efter det att inkomstskatten har korrigerats för regeländringar och för förändringar i den kommunala utdebiteringen.

Tabell 5.10 Faktisk och underliggande utveckling av kommunal skatt 2001–2006

Miljarder kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Faktisk	23	19	27	16	15	18
Regeländringar	3	3	-7			
Pensionsreformen			13			
Utdebitering	2		8	2		
Underliggande	18	16	14	14	15	18

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Den årliga förändringen under prognosperioden varierar mellan 15 och 27 miljarder kronor. Både de genomförda regeländringarna 2001–2003 samt pensionsomläggningen 2003 ökar kommunernas skatteintäkter. Den underliggande utvecklingen är betydligt jämnare och den årliga förändringen uppgår till mellan 14 och 18 miljarder kronor. De senaste årens ändrade skatteregler har haft stor inverkan på den kommunala inkomstskatten. Det skall dock påpekas att regeländringarna inklusive pensionsomläggningen inte påverkar kommunernas finanser, då intäktsförändringen regleras via det generella statsbidraget på statsbudgetens utgiftsida.

Statlig inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	34,6	33,0	33,5	35,3	38,4	39,5
Diff. VP2003		-0,9	-1,1	-0,1	0,2	0,3

Statlig inkomstskatt tas ut med 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som för 2004 överstiger den nedre skiktgränsen på 291 800 kronor. Ytterligare 5 procent tas ut på den del som överstiger den övre skiktgränsen på 441 300 kronor.

För att stärka kommunernas ekonomi föreslogs i 2003 års ekonomiska vårproposition att den s.k. 200-kronan, som sedan 1999 varit en kommunal inkomstskatt, skulle förlängas till och med 2004. Inkomståret 2005 återgår skatten till att bli en statlig inkomstskatt.

Den föreslagna förändringen av uppräkningsgränserna innebär att den statliga inkomstskatten ökar med omkring 0,7 miljarder kronor åren 2004–2006. Förändringen av skiktgränserna samt att den s.k. 200-kronan återigen blir en statlig inkomstskatt förklarar därmed större delen av ökningen mellan 2004 och 2005.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har prognosen reviderats ned med mellan 0,1 och 1,1 miljarder kronor åren 2002–2004. För 2005 och 2006 har prognosen justerats upp något. Nedjusteringen för 2002 förklarar huvudsakligen av att prognosen har anpassats till det preliminära taxeringsutfallet. Effekten kvarstår under hela prognosperioden. För 2004–2006 uppvägs däremot effekten av taxeringsutfallet

med att utfallet av prisutvecklingen juni 2002–juni 2003 blev lägre än prognosen till vårpropositionen. Även den begränsade uppräknings av skiktgränserna för 2004 bidrar till en ökad statlig inkomstskatt åren 2004–2006.

Allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Prognos				
		2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	65,7	68,3	70,4	72,5	75,0	77,9
Diff. VP2003		0,5	0,8	0,8	0,9	1,2

Allmän pensionsavgift betalas av fysiska personer. Underlaget utgörs av lön och skattepliktiga transfereringar exklusive pensioner. Från och med 2000 är avgiften 7,0 procent av underlaget. Avgiften betalas på inkomster upp t.o.m. 8,07 inkomstbasbelopp vilket motsvarar 330 100 kronor 2003. Den högsta avgiften som betalas är därmed 23 100 för inkomståret 2003.

Jämfört med beräkningarna till vårpropositionen har intäkterna reviderats upp med 0,5 miljarder kronor inkomståret 2002, vilket är en justering utifrån det preliminära taxeringsutfallet. Justeringen påverkar även de följande åren.

Skattereduktioner

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Prognos				
		2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	-36,1	-59,2	-56,2	-59,2	-64,3	-68,9
Diff. VP2003		0,0	-0,2	-1,1	-4,1	-6,5

De totala skattereduktionerna uppgick till 36 miljarder kronor 2001. Ökningen till 59 miljarder kronor 2002 beror dels på den höjda reduktionen för allmän pensionsavgift, dels på att skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare utvidgades till att även omfatta inkomster som inte är pensionsgrundande. Dessutom infördes en skattereduktion för fackföreningsavgift samt för avgift till arbetslöshetskassa.

År 2003 ersattes den särskilda skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare med ett höjt grundavdrag vilket innebär att skatte-

reduktionerna beräknas minska med 4,5 miljarder kronor.

Som ett led i den gröna skatteväxlingen införs inkomståret 2004 en skattereduktion motsvarande det fasta beloppet på 200 kronor (se kapitel 8). Enligt överenskommelsen mellan regeringen och samarbetspartierna skall den gröna skatteväxlingen utökas 2005 och 2006. Någon överenskommelse om hur den utökade skatteväxlingen skall utformas finns inte ännu. För 2005 och 2006 har den därför beräknings-tekniskt lagts in med samma profil som skatteväxlingen 2004. Hushållen har i beräkningen kompenseras med höjda skattereduktioner. En detaljerad uppställning av skattereduktionerna redovisas i tabell 5.11.

Tabell 5.11 Skattereduktioner 2001–2006

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Prognos				
		2002	2003	2004	2005	2006
Allmän pensionsavgift	-32,7	-51,0	-52,6	-54,2	-56,0	-58,2
Låg- och medelinkomsttagare	-3,0	-4,5				
Fackavgift		-3,5	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Skattereduktion - grön skatteväxling				-1,4	-4,1	-6,1
Övriga reduktioner	0,4	0,2	0,1	0,1	0,7	1,1
Summa	-36,1	-59,2	-56,2	-59,2	-64,3	-68,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen prognoseras reduktionerna att bli större under prognosperioden. Förändringarna förklaras huvudsakligen av införandet av skattereduktionen inom ramen för den gröna skatteväxlingen åren 2004–2006.

Indirekta skatter på arbete

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	333,1	345,6	351,5	362,4	376,3	390,9
Varav						
arbetsgivaravgifter	304,6	315,0	322,3	332,6	345,3	358,6
egenavgifter	8,4	9,9	9,9	10,3	10,7	11,2
särsk.lönesk.	25,3	27,5	26,4	26,9	27,9	29,0
nedsättning	-6,2	-8,0	-8,3	-8,6	-8,9	-9,2
tj.gruppliv	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3
Diff. VP2003		-0,1	-3,6	-6,7	-8,4	-9,6

Under indirekta skatter på arbete redovisas arbetsgivaravgifter, egenavgifter, särskild löneskatt, nedsatta socialavgifter och premieskatt på grupplivförsäkringar. Nedsättningar innefattar dels den generella nedsättningen, dels nedsatta avgifter i inre stödområdet. Från 2001 utgår arbetsgivaravgifter med 32,82 procent och egenavgifter med 31,01 procent av underlaget. Särskild löneskatt tas ut med 24,26 procent. Intäkterna beror framför allt på hur löner och inkomst av näringsverksamhet utvecklas.

I denna proposition föreslår regeringen, som en del av den gröna skatteväxlingen, att den allmänna löneavgiften sänks med 0,12 procentenheter 2004, vilket sänker det totala uttaget till 32,70 procent för arbetsgivare och till 30,89 procent för egenföretagare. Sänkningen innebär att intäkterna minskar med drygt 1,2 miljarder kronor 2004. Med hänsyn tagen till indirekta effekter av sänkningen uppgår nettokostnaden till 0,6 miljarder kronor. För 2005 och 2006 har regeringen och samarbetspartierna kommit överens om en fortsatt grön skatteväxling. Beräkningstekniskt har denna växling lagts in med samma profil som växlingen 2004. Eftersom profilen på skatteväxlingen inte är specificerad har endast nettobeloppen av sänkningen lagts in för 2005 och 2006. De totala indirekta skatterna ökar årligen med mellan 11 och 15 miljarder kronor utom 2003 då intäkterna ökar med 6 miljarder kronor. Den relativt låga ökningen 2003 förklaras till stor del av att lönesumman beräknas öka med endast 2,4 procent.

Jämfört med beräkningen till 2003 års ekonomiska vårproposition har intäkterna reviderats ned med mellan 4 och 10 miljarder kronor. Revideringen förklaras av den lägre lönesumman och av de föreslagna skatteväxlingarna.

5.2.2 Skatt på kapital

Intäkterna av skatt på kapital svarar för mellan 9 och 10 procent av de totala skatteintäkterna. Andelen är förhållandevis konjunkturkänslig och kan under år med höga bolagsvinster eller höga realiserade kapitalvinster öka kraftigt. Under prognosperioden väntas dock andelen vara stabil och uppgå till i genomsnitt 9,5 procent (se tabell 5.12).

Tabell 5.12 Skatt på kapital 2001–2006

Miljarder kronor och procent

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på kapital	119	109	114	120	128	136
Varav						
inkomster	104	96	101	107	114	122
egendom	14	13	13	14	14	15
Andel av totala skatten	10,1	9,2	9,2	9,3	9,5	9,7

Uppdelning av skatt på kapital kan göras i dels skatt på avkastning och vinster, dels skatt på egendom. Huvuddelen av skatteintäkterna kommer från avkastning och vinster. Till dessa räknas skatt på kapital för fysiska personer, bolagens inkomstskatt, avkastningsskatt och fastighets-skatt. Till skatt på egendom räknas förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt och stämpelskatt. Skatt på egendom svarar för drygt 10 procent av skatten på kapital. I prognoshänseende förekommer endast liten variation mellan åren för skatt på egendom.

Skatt på kapital, hushåll

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	14,0	7,3	9,6	12,0	12,5	12,8
Diff. VP2003		-1,5	-1,3	-0,2	-0,5	-1,3

Skatt på kapital utgörs av nettot av skatt på inkomsträntor, utdelningar och kapitalvinster samt skattereduktion för utgiftsräntor m.m.

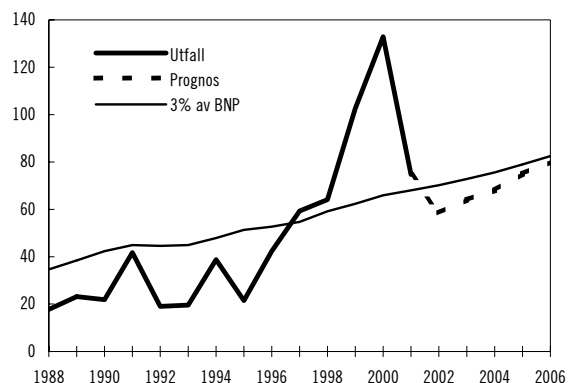
Skatteintäkterna beräknas 2002 ha minskat med nära 7 miljarder kronor jämfört med 2001, främst på grund av att kapitalvinsterna antas ha minskat från 75 till 58 miljarder kronor. Utvecklingen av skatteintäkterna under prognosåren förklaras av att prognosen för kapitalvinsterna

har anpassats till en långsiktig nivå på nära 3 procent av BNP.

Diagram 5.2 visar de beskattningsbara kapitalvinsterna under åren 1988–2001 samt den beräknade utvecklingen 2002–2006.

Diagram 5.2 Beskattningsbara kapitalvinster 1988–2006

Miljarder kronor

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har intäkterna för inkomståret 2002 reviderats ned utifrån det preliminära taxeringsutfallet. Revideringen avser till största delen kapitalförluster som har justerats upp. För åren 2004 och framåt har avdrag för utgiftsräntor justerats upp samtidigt som intäktsräntorna har justerats ned, vilket har påverkat prognosen för skatt på kapital negativt. För samtliga år har skatt på kapitalvinster justerats upp något.

Statistiska Centralbyrån (SCB) har på uppdrag av Finansdepartementet undersökt hushållens kapitalvinster för inkomståret 2001. Undersökningen baseras på registerdata som kombineras med uppgifter från ett urval deklarerationer, vilket innebär att de uppskattade beloppen kan avvika något från det faktiska utfallet. Syftet med undersökningen är bl.a. att få en bild av hur vinster och förluster från kapital är fördelade på försäljning av reala respektive finansiella tillgångar. SCB har tidigare gjort motsvarande undersökningar för inkomståren 1999 och 2000.

Eftersom undersökningen redovisar bruttobelopp för vinster respektive förluster avviker de totala kapitalvinsterna respektive förlusterna från de utfall som Riksskatteverket redovisar i det årliga taxeringsutfallet. I tabell 5.13 redovisas en sammanfattning av resultaten från undersökningen. I tabellen redovisas kapitalvinster och kapitalförluster för åren 1999–2001 fördelat på reala och finansiella tillgångar. För åren 1999 och 2000 svarar de finansiella kapitalvinsterna för mellan 65 och 70 procent av de totala kapital-

vinsterna. Inkomståret 2001 minskade andelen till 50 procent.

Tabell 5.13 Kapitalvinster och kapitalförluster 1999–2001

Miljarder kronor och procent

	1999	2000	2001	Förändring 2000–2001
Kapitalvinster				
<i>Finansiella</i>	85	117	54	-54%
Varav				
aktier	65	83	38	-54%
fonder	16	24	11	-54%
övrigt	4	10	4	-54%
<i>Reala</i>	37	61	53	-12%
Varav				
privatbostad	21	33	29	-12%
bostadsrätt	6	22	18	-21%
övrigt	10	6	7	24%
Summa	122	178	107	-40%
Kapitalförluster				
<i>Finansiella</i>	3	16	23	43%
Varav				
aktier	2	12	18	48%
fonder	0	1	2	331%
övrigt	1	3	3	-13%
<i>Reala</i>	3	2	2	-17%
Varav				
privatbostad	2	1	1	-21%
bostadsrätt	1	1	1	6%
övrigt	0	0	0	-11%
Summa	6	18	25	39%

Anm.: Vinsterna och förlusterna redovisas brutto och är därför högre än de taxerade vinsterna och förlusterna. Detta gäller speciellt de reala tillgångarna. De procentuella avvikelserna är beräknade på ej avrundade belopp.
Källa: SCB

För både 1999 och 2000 har de finansiella kapitalvinsterna varit omkring dubbelt så höga som de reala. För 2001 var de i stort sett lika stora. De finansiella kapitalvinsterna utgörs huvudsakligen av kapitalvinster på aktier. Således återspeglar skatteintäkterna till stor del utvecklingen på de finansiella marknaderna. Av de reala kapitalvinsterna utgör vinster vid försäljning av privatbostäder drygt hälften av de totala reala vinsterna och andelen är relativt stabil under de aktuella åren.

Kapitalförlusterna ökade totalt sett med 39 procent mellan 2000 och 2001. Ökningen förklaras huvudsakligen av finansiella förluster.

Skatt på bolagsvinster

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	52,1	50,4	53,2	56,3	60,4	64,6
Diff. VP2003		0,0	0,0	-0,4	-1,0	-1,4

Till följd av fallande resultat för företagen under 2002 beräknas bolagsskatten minska med 1,7 miljarder kronor till 50,4 miljarder kronor.

En mer gynnsam utveckling inom företagssektorn under 2003 förväntas öka bolagsskatteintäkterna med knappt 3 miljarder kronor. Även för 2004 till 2006 ger den förväntade konjunkturuppgången en positiv effekt på skatteintäkterna, vilken beräknas uppgå till mellan 3 och 4 miljarder kronor årligen.

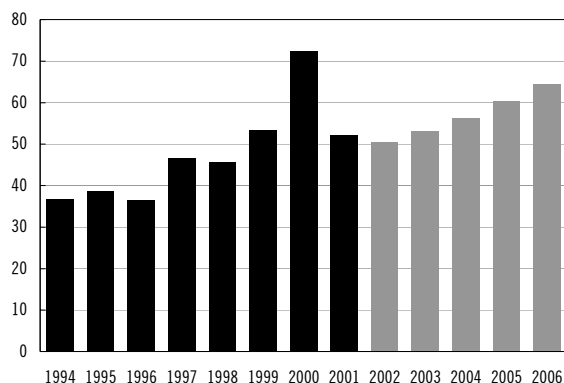
Jämfört med vårpropositionen förväntas bolagsvinsterna bli lägre. Till följd av det har intäkterna justerats ned för åren 2004 till 2006.

Sett i ett historiskt perspektiv har företagens inkomstskatt svängt kraftigt under hela 1990-talet. Förändringarna har i absoluta tal uppgått till i genomsnitt 6 miljarder kronor per år, vilket svarar mot genomsnittliga upp- och nedgångar under perioden på 20 procent.

Av diagram 5.3 framgår att skatterna i mitten av 1990-talet var tämligen stabila på mellan 36 och 39 miljarder kronor. Under andra halvan av 1990-talet växte skatteintäkterna med i genomsnitt 6 miljarder kronor per år. En svag minskning skedde dock i spåren av Asienkrisen 1998. År 1999 uppgick intäkterna till drygt 53 miljarder kronor.

Diagram 5.3 Företagens inkomstskatt 1994–2001 samt beräknad utveckling 2002–2006

Miljarder kronor

Utvecklingen av bolagens inkomstskatt under de senaste åtta åren visar på en viss samvariation

med konjunkturutvecklingen. Utöver konjunkturen påverkas skatteintäkterna av förändrade skatteregler och av enskilda händelser (som exempelvis återbetalningen av pensionsmedel 2000 från Alecta) som förändrar skatten under enstaka år.

En ytterligare faktor som påverkar skatteintäkterna under ett specifikt år är hur företagen väljer att nyttja bokslutsdispositioner och skattemässiga justeringar. Bland bokslutsdispositionerna ingår exempelvis avsättningar till och återföring från periodiseringsfonder.

Diagram 5.4 Nyttjande av periodiseringsfonder 1995–2001

Miljarder kronor

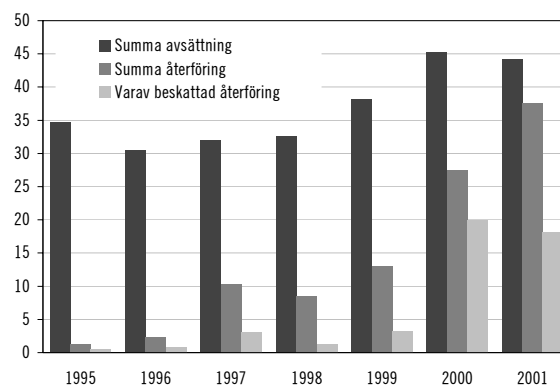

Diagram 5.4 visar i vilken utsträckning som bolagen har satt av medel till och återfört medel från periodiseringsfonder under 1995–2001. Dessutom framgår hur stor del av medlen som återfördes samtidigt som bolagets taxerade inkomst var positiv, dvs. då de återförda medlen ökade bolagets inkomstskatt. En konsekvens av periodiseringsfondssystemets införande 1994 var att inkomstskatter om knappt 6 miljarder kronor periodiserades till 2000. Under 2001 realiserades ytterligare 5 miljarder i uppskjuten skatt. Det var dock endast hälften av återföringarna under 2001 som gjordes av bolag där inkomstskatten under innevarande år påverkades positivt. För övriga bolag innebar återföringarna att underskotten minskade.

Avkastningskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	14,7	13,5	12,5	11,9	14,2	16,5
Diff. VP2003		0,1	0,1	-0,3	-0,3	-0,1

Intäkterna från avkastningsskatten innevarande år bestäms av livbolagens tillgångsvärden den 31 december föregående år multiplicerat med ett genomsnitt av föregående års statslåneränta.

Intäkterna 2002 beräknas uppgå till 13,5 miljarder kronor. Jämfört med 2001 är det en nedgång med 1,2 miljarder kronor. Minskningen beror till största delen på att den genomsnittliga statslåneräntan var 38 räntepunkter lägre 2001 jämfört med det föregående året.

För 2003 beräknas intäkterna minska med ytterligare 1 miljard kronor. Minskningen förklaras framför allt av att livbolagens tillgångar minskade med 161 miljarder kronor under 2002. Nedgången i avkastningsskatten dämpades delvis av en uppgång av den genomsnittliga statslåneräntan med 18 räntepunkter.

Under 2003 förväntas den genomsnittliga statslåneräntan falla med 74 räntepunkter till 4,41 procent. I kombination med bl.a. en värdeökning av livbolagens tillgångar prognoseras det ge en avkastningsskatt för 2004 om 11,9 miljarder kronor, vilket är en nedgång jämfört med 2003 med 0,6 miljarder kronor. För åren 2005 och 2006 beräknas intäkterna öka med 2,3 miljarder kronor per år, främst till följd av stigande marknadsräntor.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är intäkterna för 2002 och 2003 uppjusterade med 0,1 miljarder kronor till följd av ett högre utlandssparande i pensions- och kapitalförsäkringar under 2002. Nedjusteringen 2004 till 2006 beror på en lägre genomsnittlig statslåneränta.

Fastighetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	20,9	23,2	24,0	24,5	25,1	25,6
Diff. VP2003		0,0	0,1	0,2	0,4	0,4

Fastighetsskatt tas ut på småhus, flerfamiljshus, lokaler och industrifastigheter. Prognosen utgår från antaganden om hur taxeringsvärden och bestånden för de olika fastighetskategorierna utvecklas.

De totala skatteintäkterna ökar med drygt 2 miljarder kronor mellan 2001 och 2002. År 2003 beräknas intäkterna öka med 0,8 miljarder kronor, främst beroende på den allmänna

fastighetstaxeringen. Tabell 5.14 redovisar skatteintäkterna i de olika fastighetskategorierna för perioden 2001–2006.

Tabell 5.14 Fastighetsskatt fördelad på fastighetstyp, samt skattereduktioner 2001–2006

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Småhus	12,0	13,5	13,9	14,2	14,6	14,9
Hyreshus	3,3	3,5	3,7	3,8	3,9	3,9
Lokaler	4,0	4,6	4,8	4,9	5,0	5,1
Industrier	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Skattereduktioner						
fastighetsskatt	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
miljöåtgärder				0,1	0,1	0,1

Småhus och bostadsdelen i flerfamiljshus svarade inkomståret 2001 för 70 procent av fastighetsskatten. Intäkter från lokaler prognoseras öka till drygt 5 miljarder kronor 2006. Intäkterna från industrifastigheter beräknas uppgå till nära 2 miljarder kronor under prognosperioden. I tabellen redovisas även de skattereduktioner som är hänförliga till fastighetsskatten.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen bedöms intäkterna 2003–2004 bli något högre, främst beroende på att effekten av den allmänna fastighetstaxeringen som genomfördes 2003 underskattades något.

Övriga skatter

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	2,5	1,9	1,8	2,0	2,1	2,3
Diff. VP2003		0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2

Till övriga skatter på avkastning och vinster räknas kupongskatt men även skattereduktioner, t.ex. för bredbandsinstallation. År 2001 uppgick skatteintäkterna till sammanlagt 2,5 miljarder kronor, varav kupongskatten svarade för i stort sett hela beloppet. Nedgången under 2002–2003 förklaras i huvudsak av ett minskat utlandsägarande.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har prognosen för 2003–2006 justerats ned till följd av den fortsatta nedgången av utlandsägarandet i bolag noterade på svensk marknadsplats.

Förmögenhetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	6,5	4,1	4,6	4,8	5,0	5,2
Diff. VP2003		-0,3	0,1	0,0	0,0	0,1

Förmögenhetsskatten avseende 2001 uppgick till 6,5 miljarder kronor. År 2002 beräknas intäkterna ha minskat till 4,1 miljarder kronor, dels till följd av att fribeloppen har höjts till 1,5 miljoner kronor för ensamstående och till 2 miljoner kronor för sambeskattade par, dels till följd av nedgången på aktiemarknaden. Inkomståret 2003 förväntas förmögenhetsskatten öka till 4,6 miljarder kronor. Under den resterande delen av prognosperioden beräknas förmögenhetsskatten öka något för att 2006 uppgå till 5,2 miljarder kronor.

I denna proposition föreslås att begränsningsregeln i förmögenhetsbeskattningen skall utvidgas 2003, vilket innebär att skatten beräknas minska med 0,1 miljarder kronor per år (se kapitel 8).

Jämfört med beräkningarna till vårpropositionen har prognosen för 2002 reviderats ned med 0,3 miljarder kronor, vilket är en anpassning av prognosen till det preliminära taxeringsutfallet. Åren 2003–2006 har prognosen justerats upp något.

Arvs- och gåvoskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	2,6	3,0	2,7	2,8	2,7	2,8
Diff. VP2003			-0,4	-0,5	-0,6	-0,7

År 2003 beräknas intäkterna från arvs- och gåvoskatt bli 0,3 miljarder kronor lägre jämfört med 2002. Därefter antas intäkterna öka något.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har intäkterna justerats ned med mellan 0,4 och 0,7 miljarder kronor per år för 2004–2006. Av detta förklaras 0,3 miljarder kronor av förslaget i denna proposition om att slopa arvs-skatten mellan makar.

Stämpelskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	5,4	5,8	5,7	6,1	6,4	6,6
Diff. VP2003			0,1	0,4	0,6	0,8

Stämpelskatt utgår vid förvärv av fast egendom (lagfart) och beviljande av in-teckningar. Intäkterna är beroende framför allt av omsättningen och prisutvecklingen på fastighetsmarknaden. Åren 2003–2006 beräknas intäkterna från stämpelskatten öka. Utvecklingen av skatten förklaras främst av omsättningen och prisutvecklingen på permanenta småhus. I detta avseende antas den sammanlagda effekten av ökad omsättning och högre priser medföra 4 procents ökningstakt per år för skatteintäkterna.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har stämpelskatten justerats upp för 2003–2006.

5.2.3 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Den offentliga sektorns skatteintäkter utgörs till drygt 25 procent av skatt på konsumtion och insatsvaror (se tabell 5.15). Av dessa kommer över två tredjedelar från mervärdesskatt och resterande intäkter från bl.a. tobaksskatt, alkoholskatt och skatt på energi. Fördelningen mellan mervärdesskatt och övriga skatter beräknas vara stabil under prognosperioden.

Tabell 5.15 Skatt på konsumtion och insatsvaror 2001–2006

Miljarder kronor, procent

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skatt på konsumtion och insatsvaror	299	313	328	338	353	369
Varav						
mervärdesskatt	209	219	230	236	246	256
övrigt	90	94	98	102	108	113
Andel av totala skatten	25,3	26,3	26,3	26,1	26,2	26,3

Mervärdesskatt

Miljarder kronor

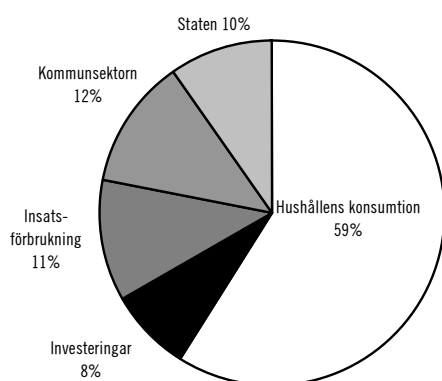
	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	209,2	219,1	229,8	236,0	245,7	256,3
Diff. VP2003		-0,1	0,4	-0,4	-0,7	-0,7

År 2002 beräknas intäkterna från mervärdesskatten uppgå till 219 miljarder kronor. Huvuddelen av detta belopp är utfall medan den del som fastställs vid inkomsttaxeringen fortfarande är en prognos. Under perioden 2002–2006 beräknas intäkterna öka med i genomsnitt 9 miljarder kronor per år. Sammanlagt innebär det att intäkterna ökar med 47 miljarder kronor under prognosperioden. Effekten av den investeringsstimulans som medges vid byggande av mindre hyres- och studentbostäder och som lämnas i form av en kreditering på skattekontot påverkar intäkterna negativt med mellan 0,8 och 1,3 miljarder kronor åren 2004–2006.

Jämfört med prognosen till 2003 års ekonomiska vårproposition beräknas den periodiserade mervärdesskatten för 2002 vara något lägre. För de kommande åren beräknas intäkterna bli i genomsnitt knappt 0,4 miljarder kronor lägre än i beräkningen till vårpropositionen. Nedrevideringen beror dels på förändrade antaganden om investeringsvolymen, dels på nedreviderade antaganden om prisutvecklingen. Utvecklingstakten blir därmed något lägre under 2004–2006 än vad som antogs i vårpropositionen.

Diagram 5.5 Mervärdesskatt uppdelad efter användning

Procent

Mervärdesskatten påverkas främst av hushållens konsumtionsutgifter, men även av investeringar och insatsförbrukning i de företag som har undantag från skatteplikt samt av statens och

kommunsektorns förbrukning och investeringar. Diagram 5.5 illustrerar fördelningen av mervärdesskatten 2002 uppdelad efter användning.

Tobaksskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	8,1	8,4	8,2	8,5	8,8	9,1
Diff. VP2003			-0,5	-0,4	-0,5	-0,6

Intäkterna från tobaksskatten uppgick till 8,4 miljarder kronor 2002. År 2003 förväntas intäkterna minska med 0,2 miljarder kronor bl.a. till följd av en något lägre inhemsk konsumtion. Från 2004 och framöver ökar dock intäkterna igen, med 0,3 miljarder kronor per år.

Enligt gällande rådsdirektiv skall införselkvoterna trappas upp successivt för att den 1 januari 2004 överensstämmer med dem som gäller för övriga EU-länder. Senast den 1 januari 2004 skall Sverige införa samma införselregler som gäller för övriga EU-länder. För närvarande är den tillåtna mängden en privatperson får föra in i landet utan att betala svensk punktskatt 400 cigaretter eller 200 cigariller eller 100 cigarrer eller 550 gram röktaobak. Den 1 januari 2004 utökas detta till 800 cigaretter och 400 cigariller och 200 cigarrer samt 1 000 gram röktaobak.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är prognosen nedjusterad med 0,5 miljarder kronor för innevarande år, vilket förklaras av att det totala antalet sålda cigaretter förväntas minska 2003 jämfört med föregående år. För åren 2004–2006 har prognosen av samma skäl reviderats ned med mellan 0,4 och 0,6 miljarder kronor per år.

Alkoholskatt

Miljarder kronor

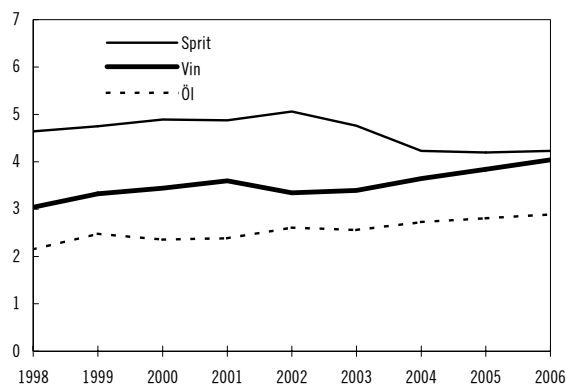
	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	11,0	11,2	10,9	10,8	11,0	11,3
Diff. VP2003			0,0	0,0	-0,2	-0,2

Under alkoholskatt redovisas skatt på etylalkohol, skatt på vin, skatt på andra jästa drycker än vin och öl, skatt på mellanklassprodukter

samt skatt på öl. Alkoholskatten uppgick 2002 till 11,2 miljarder kronor. Åren 2003 och 2004 förväntas de totala intäkterna från alkoholskatt minska med 0,3 respektive 0,1 miljarder kronor. Det är främst intäkterna från skatt på sprit som minskar. Från 2005 antas de totala intäkterna vända något uppåt igen. I diagram 5.6 framgår fördelningen av intäkterna på produktslagen sprit, vin och öl.

Diagram 5.6 Skatteintäkter per produktslag 1998–2006

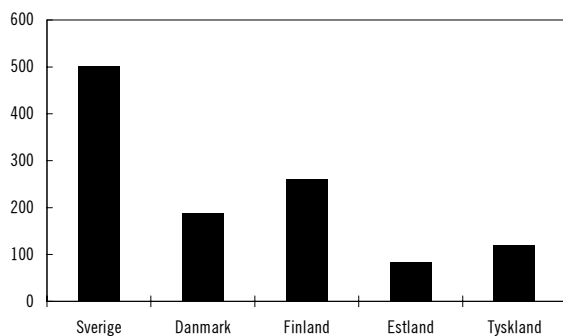
Miljarder kronor

Att intäkterna de närmaste åren förväntas minska förklaras till viss del av att det svenska införselundantaget upphör den 1 januari 2004. Personlig införsel av alkoholdrycker från en annan medlemsstat skall då inte påföras punktiskatt i Sverige. Däremot skall införsel för kommersiella ändamål beskattas. Utöver detta har i prognosen beaktats att Danmark och Finland sänker skatten på alkohol (oktober 2003 respektive mars 2004) och att EU utvidgas med ytterligare medlemmar fr.o.m. 1 maj 2004. För Sverige innebär det att de nya reglerna för privatinförsel även kommer att gälla från t.ex. de baltiska staterna.

Diagram 5.7 Skatt per liter ren alkohol

Kronor

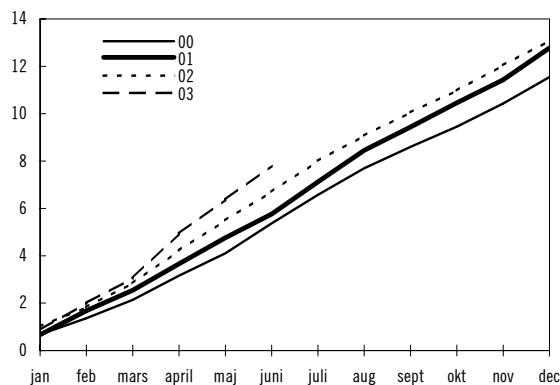

I diagram 5.7 redovisas skatten på sprit i några av de länder som antas påverka den inhemska konsumtionen. För Danmark och Finland redovisas skattesatserna efter respektive sänkning. Skattesatserna är på grund av omräkning från andra valutor ungefärliga.

De lägre skattesatserna, i t.ex. Estland 85 kronor per liter ren alkohol, förväntas öka införseln ytterligare. En ökad införsel, på bekostnad av den inhemska försäljningen, påverkar skatteintäkterna negativt.

Diagram 5.8 Ackumulerad införsel av sprit

Miljoner liter 40-procentig sprit

Källa: SoRAD, Stockholms Universitet.

Av diagram 5.8 framgår hur privatinförseln av sprit har ökat varje år mellan 2000 och 2003. Den ackumulerade införseln uppgick i juni 2003 till 7,8 miljoner liter⁴², motsvarande siffra för 2002 var 6,7 miljoner liter. År 2003 förväntas införseln av sprit att öka med 25 procent medan införseln av vin och öl antas öka med 4 respektive 20 procent.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har intäkterna reviderats upp med 0,1 miljarder kronor för 2003. De ökade införselkvoterna har inte fått det genomslag som antogs i vårpropositionen. För 2005 och 2006 har prognosen, till följd av en kombination av sänkt skatt i våra grannländer och EU:s utvidgning, reviderats ned med 0,2 respektive 0,3 miljarder kronor.

⁴² Angivelsen liter innebär 40-procentig sprit, till skillnad mot ren alkohol.

Skatt på energi

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos			
			2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	53,6	57,2	61,0	64,7	69,2	73,4
Varav						
elektrisk kraft energiskatt	12,6	14,0	16,0	17,1	19,3	20,8
bensin	17,5	17,2	15,9	14,6	14,7	15,1
övrigt	6,4	6,0	4,9	4,1	4,4	4,6
koldioxidskatt						
bensin	6,6	7,9	9,6	11,9	12,0	12,3
övrigt	10,4	12,0	14,5	16,9	18,8	20,4
svavelskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
råtallolja	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
Diff. VP2003			1,0	2,4	6,0	8,5

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Under perioden 2002–2006 beräknas intäkterna från skatt på energi öka med sammanlagt 16,2 miljarder kronor vilket motsvarar en årlig ökning av intäkterna med omkring 7 procent.

Skillnaden i nivå mellan 2001 och 2002 respektive 2002 och prognosåren förklaras av en rad skatteomläggningar.

Som ett led i den gröna skatteväxlingen föreslås i denna proposition skatteändringar fr.o.m. 1 januari 2004. För hushåll och servicesektorn höjs koldioxidskatten med 18 procent till 91 öre per kg och energiskatten på el med 1 öre per kWh. Även dieselskatten höjs 2004 med 10 öre per liter. Skatten på elektrisk kraft för industrin höjs med 0,5 öre per kWh fr.o.m. 1 juli 2004. Det innebär en total skatteväxling om 2,1 miljarder kronor för 2004.

Regeringen föreslår fr.o.m. 2004 dessutom tre åtgärder för kraftvärmeverken; höjda skatteavdrag för bränslen som förbrukas för värmeproduktion, regler om proportionering gällande bränslen vid kraftvärmeproduktion samt slopat avdrag för el som produceras i kraftvärmeverk. Den totala bruttoeffekten för dessa åtgärder uppgår till 0,3 miljarder kronor 2004.

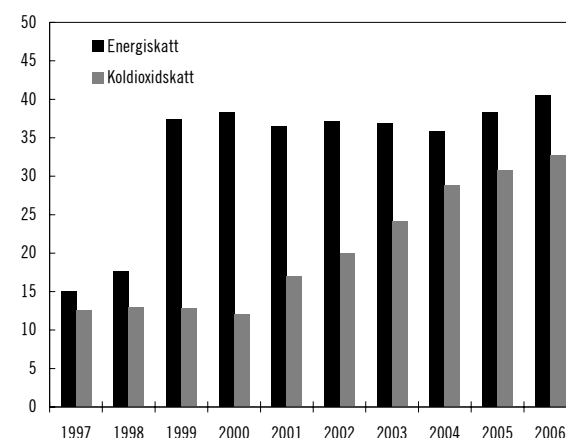
Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har intäkterna reviderats upp med 1 miljard kronor för 2003. Det beror främst på att intäkterna från koldioxidskatten har ökat mer än förväntat, även energiskatt på elektrisk kraft har ökat gentemot tidigare prognos. Dessa justeringar påverkar även prognosen för följande år. Till följd av skatteändringarna fr.o.m. 1 januari 2004 justeras prognosen för 2004 upp med 2,4 miljarder kronor. Regeringen och samarbetspartierna har kommit överens om ytterligare

skatteväxlingar om 4 respektive 3 miljarder kronor 2005 och 2006. Dessa växlingar har beräkningstekniskt lagts in med samma profil som den föreslagna växlingen 2004.

Fördelningen av intäkterna på energi- respektive koldioxidskatt framgår av diagram 5.9. Diagrammet illustrerar även effekten av den omläggning riksdagen beslutat om där koldioxidskatten ges ökad tyngd i förhållande till energiskatten.

Diagram 5.9 Skatt på energi 1997–2006

Miljarder kronor

Mellan 2000 och 2006 beräknas koldioxidskattens andel av de totala intäkterna av skatten på energi öka från 24 till 45 procent. Energi-skatten, som nästan uteslutande svarar för de resterande skatteintäkterna, minskar från 76 till 55 procent. Svavelskatten bidrar endast med 2 promille av de totala intäkterna.

Skatt på vägtrafik

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos			
			2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	7,7	8,2	8,4	8,5	8,6	8,8
Diff. VP2003			0,1	0,2	0,2	0,3

Under skatt på vägtrafik redovisas fordonsskatt och vägavgifter. Fordonsskatt utgår på personbilar, bussar, lastbilar, motorcyklar, traktorer, tunga terrängvagnar, motorredskap och släpvagnar. Skatten beräknas efter fordonets skattevikt. Vägavgift utgår på trafik med lastbilar och lastbilsekipage som har totalvikt på minst 12 ton. För svenskregistrerade lastbilar gäller vägavgift på hela vägnätet samt att fordonsskatten

reduceras för berörda lastbilar. För utländska fordon betalas vägavgift för färd på motorvägar samt på vissa europavägar som inte är motorvägar.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är prognosen 0,2 miljarder kronor högre för 2003. Anledningen till det är högre tillväxt i fordonsparken än vad som tidigare antagits. Det får även följd effekter på prognosåren 2004–2006. Till följd av det har även intäkterna för dessa år reviderats upp, med 0,2–0,3 miljarder kronor per år.

Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	9,2	8,7	9,4	9,7	10,0	10,3
Diff. VP2003			0,1	0,1	0,1	0,1

Under övriga skatter redovisas tullmedel, jordbrukstullar och sockeravgifter, övriga skatter på import, skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer, särskild skatt mot försurning, avfalls-skatt, skatt på bekämpnings- och gödselmedel, Systembolaget AB:s inlevererade överskott, skatt på annonser och reklam, lotteriskatt samt övriga skatter på varor och tjänster. Tullmedel står för närmare hälften av intäkterna i gruppen.

Från och med 1 januari 2004 höjs skatten på bekämpningsmedel, vilket innebär att skatteintäkterna ökar med 13 miljoner kronor.

I jämförelse med beräkningen till vårpropositionen har prognosen reviderats upp med 0,1 miljarder kronor samtliga år. Anledningen till det är att varuimporten förväntas stiga och därmed också tullmedlen, samt höjningen av skatten på bekämpningsmedel.

5.2.4 Restförda och övriga skatter

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	5,2	0,8	0,2	1,8	1,3	0,9
Diff. VP2003		1,0	0,4	0,1	0,7	0,5

Under restförda och övriga skatter redovisas omprövningar av skatter som gjorts efter

taxeringen, restförda skatter samt diverse andra skatter och avgifter. De senare inkluderar bl.a. inlevererat överskott från AB Svenska spel, skattetillägg, förseningsavgifter, avgifter till kärnbränslefonden, Insättningsgarantinämnden, batterifonden, bilskrotningsfonden m.fl. I tabell 5.16 finns en detaljerad redovisning av de skatter som ingår.

Skatterna kan ändras efter inkomståret genom exempelvis revisioner, omräkningar och överklaganden. I redovisningen hänförs dessa skatter inte till ett specifikt inkomstår utan till det år ändringen görs.

Debiterade skatter som av olika anledningar, exempelvis konkurser, inte betalas restförs hos kronofogdemyndigheten. Den del som myndigheten inte kan driva in skrivs så småningom av.

Tabell 5.16 Specifikation av restförda skatter m.m. 2001–2006

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Restförda skatter	-5,2	-7,3	-5,9	-6,2	-6,4	-6,7
Varav						
hushåll	-2,3	-2,7	-2,4	-2,5	-2,6	-2,8
företag	-2,9	-4,6	-3,5	-3,6	-3,8	-3,9
Övriga skatter	10,3	8,1	6,2	8,0	7,8	7,6
Varav						
AB Svenska Spel	3,6	3,3	3,3	3,2	3,2	3,2
Kärnbränslefonden	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7
Ins.garantinämnden	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
skattetillägg	1,6	1,4	0,9	1,4	1,3	1,4
övrigt	4,0	2,3	0,8	2,3	2,1	1,9
Summa	5,2	0,8	0,2	1,8	1,3	0,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har övriga skatter justerats upp med mellan 0,1 till 1,0 miljarder kronor.

5.3 Offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna

Skatteinkomsterna svarar för 90 procent av den offentliga sektorns totala inkomster. Skatterna för den offentliga sektorn som de redovisas enligt nationalräkenskaperna (NR) skiljer sig från de periodiserade skatterna genom periodiseringseffekter samt att de periodiserade skatterna även inkluderar skatter som tillhör EU. Periodiseringseffekter uppstår genom att NR redovisar skillnaden mellan den slutliga och preliminära skatten för hushåll och företag året

efter inkomståret medan denna skillnad redovisas under inkomståret i den periodiserade redovisningen. Statistiska Centralbyrån har beslutat att frångå den nuvarande redovisningen och övergå till en periodiserad redovisning (se avsnitt 5.1). Huvuddelen av tullmedel, sockeravgifter samt den momsbaseade delen i EU-avgiften är skatter som tillhör EU.

Mellan 2002 och 2006 ökar skatterna med 186 miljarder kronor enligt NR och med 212 miljarder kronor enligt den periodiserade redovisningen (se tabell 5.17). De höga skatteintäkterna enligt NR för 2001 och 2002 förklaras av periodiseringseffekter, dvs. att skatten på hushållens kapitalvinster samt bolagsskatter i NR-redovisningen till stor del bokförs året efter inkomståret.

Tabell 5.17 Periodiserade skatter, skatter enligt NR samt skattekvoten 2001–2006

Miljarder kronor och procent

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Periodiserade skatter	1 179	1 189	1 248	1 294	1 346	1 402
– EU-skatter	14	9	8	7	8	8
+ Periodiseringseffekter	46	21	-6	-3	-6	-7
= Summa NR-skatter	1 212	1 201	1 234	1 283	1 333	1 387
Skattekvot enl. NR	54,0	51,8	51,2	51,2	50,8	50,6
Diff. VP2003						
Periodiserade skatter		0	-5	-6	-8	-10
NR-skatter		0	-7	-7	-9	-13

I tabell 5.18 redovisas den offentliga sektorns skatteinkomster fördelat på sektorer samt övriga inkomster. I absoluta tal beräknas kommunsektorns skatter öka med 72 miljarder kronor mellan 2002 och 2006. Ökningen för pensionsystemet och staten beräknas uppgå till 20 respektive 93 miljarder kronor under motsvarande period.

Tabell 5.18 Offentliga sektorns totala inkomster enligt NR 2001–2006

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Staten	716	678	678	716	741	771
Pensionssystemet	136	140	143	148	154	160
Kommunerna	360	383	413	419	438	455
S:a NR-skatter	1 212	1 201	1 234	1 283	1 333	1 387
Övriga inkomster	125	129	136	140	148	156
S:a NR-inkomster	1 337	1 330	1 370	1 423	1 481	1 542
Diff. VP2003						
Skatter			-7	-7	-9	-13
Övriga inkomster			1	2	3	3

5.4 Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning

Regeringens förslag: Den beräkning av statsbudgetens inkomster för 2004 som sammanställts i bilaga 1 godkänns.

I avsnitt 5.4 redovisas statsbudgetens inkomster, som utgörs av skatter och övriga inkomster. De senare består främst av inkomster av statlig verksamhet, försäljning av statlig egendom samt bidrag från EU. Inkomsterna på statsbudgeten är i huvudsak kassamässiga. Beräkningen för 2004 finns sammanställd i bilaga 1.

5.4.1 Skatter

Övergången från periodiserad till kassamässig redovisning

I avsnitt 5.2 redovisas skatterna periodiserat. Det innebär att de är beräknade utifrån gällande skatteregler och de inkomster den skattskyldige har ett visst inkomstår. De periodiserade skatterna avser hela den offentliga sektorn, medan statsbudgeten enbart omfattar statens skatteinkomster. Statsbudgetens inkomster redovisas huvudsakligen kassamässigt, vilket innebär att det är de skatter och avgifter som under budgetåret betalas in till staten som redovisas. Skillnaden mellan intäkter, dvs. periodiserade skatter, och inkomster, dvs. kassamässiga skatter, förklaras av förskjutningar i den månatliga uppbörden och av att vissa skatter betalas in som preliminära skatter med slutreglering ett till två år senare.

För de skatter som redovisas över skattekontot finns ytterligare skillnader genom att inkomstitlarna inte redovisar inbetalda utan debiterade skatter. För t.ex. inkomstiteln 1121 *Juridiska personers inkomstskatt* innebär detta att underuttaget av slutlig skatt avseende inkomståret 2002 (kvarstående skatt) redovisas som inkomst budgetåret 2003 trots att betalningen i huvudsak sker 2004. Om betalningen avviker från de deklarerade beloppen redovisas denna skillnad mot 1600 *Betalningsdifferenser, skattekonto*. Betalningsdifferensen kan således uppvisa antingen ett positivt eller ett negativt belopp.

För de skatter som ingår i den samordnade uppbörden, och som omförs från inkomst-

titlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt, kan skillnaden bli än större. Den fastighets- och förmögenhetsskatt som redovisas i statsbudgeten avser den periodiserade skatten två år tillbaka i tiden. Detta innebär att fastighetsskatten som avser 2002 redovisas mot inkomstiteln fastighetsskatt i statsbudgeten först 2004.

Redovisningsordningen innebär att vissa titlar redovisar ett mellanting mellan intäkt och inkomst medan andra endast redovisar inkomster. Statsbudgetens totala skatter blir däremot alltid kassamässigt redovisade eftersom även betalningsdifferenser ingår.

Utöver uppbörförskjutningar förklaras skillnaden mellan statens periodiserade skatter och statsbudgetens skatter av förskjutningar i utbetalningar till kommunsektorn och pensionsystemet, nedsättningar av skatter som är att likställa med bidrag samt av att en del skatter och avgifter som inte redovisas under inkomsttypen 1000 Skatter m.m. i statsbudgeten inkluderas i de periodiserade skatterna. Bland de senare kan nämnas inleveranser från AB Svenska Spel och avgifter till kärnbränslefonden. Statens utbetalningar av kommunalskatt avseende inkomståret 2003 baseras på de uppräkningsfaktorer som regeringen fastställde under hösten 2002. Om det kommunala skatteunderlaget utvecklas snabbare än prognosen innebär detta att de högre kommunalskatterna, i form av preliminärskatter, tillfaller staten innevarande år medan kommunerna får del av denna ökning som en slutreglering två år senare. Även gentemot pensionssystemet förekommer slutregleringar. Redovisningen av enskilda inkomstitlar framgår av tabell 5.19.

1000 Skatter m.m.

De inkomster som i statsbudgeten redovisas under inkomsttypen 1000 Skatter m.m. skiljer sig från de periodiserade skatterna för staten. Som framgår av tabell 5.21 förklaras skillnaden av kommunala utjämningsavgifter, redovisningen av statlig och kommunal moms, övriga skatter, betalningsförskjutningar samt av de nedsättningar som enligt nationalräkenskapernas definition inte är att betrakta som en nedsättning av skatter utan är att likställa med en transferering. Samtliga nedsättningar, även sådana som enligt nationalräkenskapernas definition påverkar de

periodiserade skatterna, finns redovisade under inkomsttypen 1700 Nedsättningar.

Den kommunala utjämningsavgiften samt den föreslagna kostnadsutjämnings för stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS), som är inomkommunala avgifter, bruttoredo visas i statsbudgeten, vilket innebär att inkomsterna redovisas på inkomstsidan medan utgifterna redovisas på utgiftssidan.

Kommuner och landsting samt statliga myndigheter får ersättning för erlagd moms. Statsbudgeten påverkas såväl av att den ingående momsen för staten avräknas som av kompensationsen för kommuners och landstings ingående moms.

Övriga skatter utgörs av skatteintäkter som antingen redovisas under statsbudgetens övriga inkomster eller som ligger utanför statsbudgeten.

Nedsättningar av skatter innebär att den skattskyldige under vissa förutsättningar inte behöver betala en del av de skatter som debiteras. Exempelvis medges en viss nedsättning av betalningen av debiterade arbetsgivaravgifter i de fall en arbetsgivare anställer personer som varit arbetslösa under en längre tid. Nedsättningen påverkar inte de avgifter som debiterats utan minskar i stället de inbetalningar av skatter och avgifter som den skattskyldige gör.

Vissa nedsättningar (se tabell 5.20) påverkar varken de periodiserade skatterna eller NR-skatterna eftersom de är att likställa med transfereringar. Dessa nedsättningar är; anställningsstöd, sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, stöd för offentligt skyddad anställning, stöd för långtidssjukskrivna samt nedsättning för bredbandsanslutning i den mån de tillkommer kommuner. Nedsättningarna är som störst 2004. Från och med 2005 permanentas sysselsättningsstödet och blir en del av det generella statsbidraget (se avsnitt 6.3, UO 25).

Tabell 5.20 Nedsättningar som påverkar statsbudgeten, men ej de periodiserade skatterna

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos			
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nedsättningar	-1,4	-4,0	-7,3	-7,6	-2,8	-2,9
Varav						
anställningsstöd	-1,4	-1,4	-1,5	-2,0	-2,0	-2,1
off.skyddad anställning			-0,4	-0,8	-0,8	-0,8
sysselsättningsstöd		-2,6	-5,1	-4,2		
kommuner och landsting						
långtidssjukskrivna			-0,2	-0,6		
bredband	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1		

Tabell 5.19 Statsbudgetens inkomster 2001–2006

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos			
				2003	2004	2005	2006
1000	Skatter	684,6	659,4	617,6	646,8	688,4	712,0
1100	Skatt på inkomst	134,9	65,1	38,1	54,0	65,3	66,6
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	33,2	-17,2	-33,5	-19,3	-11,9	-17,7
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	94,1	76,5	66,6	68,4	72,4	79,3
	Övriga inkomstskatter	7,6	5,8	5,0	5,0	4,8	5,0
1200	Socialavgifter och löneskatter	238,8	249,8	256,8	266,8	274,9	284,8
1300	Skatt på egendom	39,9	40,2	36,1	36,4	37,9	39,0
varav	1310 Skatt på fast egendom	23,3	23,3	21,2	23,5	24,2	24,8
	1320 Förmögenhetsskatt	8,6	8,2	6,5	4,1	4,6	4,8
	1330 Arvs- och gåvoskatt	2,6	3,0	2,7	2,8	2,7	2,8
	1341 Stämpelskatt	5,4	5,8	5,7	6,1	6,4	6,6
1400	1400 Skatt på varor och tjänster	271,5	290,1	300,9	313,4	328,7	343,9
varav	1411 Mervärdesskatt	184,8	198,3	206,9	214,2	223,0	233,0
	1424 Tobaksskatt	8,0	8,4	8,2	8,4	8,7	9,1
	1425 Alkoholskatt	11,0	11,1	10,8	10,8	11,0	11,3
	1428 Energiskatt	51,9	56,5	58,4	63,1	68,7	72,9
	1460 Skatt på vägtrafik	7,7	8,2	8,4	8,5	8,6	8,7
	1471 Skatt på import	3,6	3,5	3,6	3,8	4,1	4,3
	Övriga skatter på varor och tjänster	4,4	4,2	4,5	4,6	4,6	4,6
1500	Utjämningsavgift	20,9	23,7	-2,3	-6,3	-7,5	-8,8
1600	Betalningsdifferenser, skattekonto	-19,7	-4,2	-3,1	-7,2	-5,5	-7,0
1700	Nedsättningar av skatter	-1,6	-5,4	-8,9	-10,3	-5,4	-6,6
2000	Inkomster av statens verksamhet	50,8	49,1	29,5	29,4	30,8	30,4
varav	2411 Inkomster av statens aktier	5,0	4,2	4,5	4,9	5,1	5,3
3000	Inkomster av försäld egendom	0,2	0,1	0,1	15,0	15,0	15,0
varav	3312 Övriga inkomster av försäld egendom	0,2	0,1	0,1	15,0	15,0	15,0
4000	Återbetalning av lån	2,6	2,7	2,4	2,3	2,2	2,1
5000	Kalkylmässiga inkomster	8,4	9,9	9,6	8,2	7,0	7,0
6000	Bidrag från EU m.m.	8,5	9,3	11,6	10,8	11,0	11,3
Statsbudgetens totala inkomster		755,1	730,5	670,8	712,5	754,4	777,8

Under prognosperioden beräknas statsbudgetens skatteinkomster öka med 53 miljarder kronor. År 2002 minskade emellertid inkomsterna med 25 miljarder kronor, vilket förklaras dels av tredje steget i den påbörjade inkomstskattereformen, dels av förändringen i periodiseringseffekter mellan 2001 och 2002. Även 2003 minskar skatteinkomsterna, vilket förklaras av att betalningsförskjutningarna påverkar statsbudgetens inkomster negativt samt att moms-kompensationen till kommuner ökar.

Tabell 5.21 Statsbudgetens skatter 2001–2006

Miljarder kronor

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Periodiserade skatter	1 179	1 189	1 248	1 294	1 346	1 402
– Kommunsektorn	359	379	406	422	438	455
– Pensionssystemet	153	159	162	168	174	181
= Staten	666	652	680	704	735	765
+ Utjämningsavgifter	21	24	26	28	28	28
– Moms stat och kommun	20	21	51	52	54	55
– Övriga skatter	9	7	5	7	7	6
+ Nedsättningar statsbudget	-1	-4	-7	-8	-3	-3
+ Betalningsförskjutningar	28	16	-25	-18	-11	-16
= Statsbudgetens skatter	685	659	618	647	688	712
Diff. VP2003			-9	-10	-4	-9

Jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition beräknas skatteinkomsterna 2003–2006 bli mellan 4 och 10 miljarder kronor lägre. I princip är det samma förklaringsfaktorer som för de periodiserade skatterna, dvs. framför allt minskade inkomstskatter till följd av en minskad sysselsättning och därmed lägre utvecklingstakt för lönesumman.

5.4.2 Övriga inkomster

Statsbudgetens övriga inkomster beräknas uppgå till ca 53 miljarder kronor i år och till ca 66 miljarder kronor per år 2004–2006. Förklaringen till att inkomsterna beräknas bli större framöver är att försäljningsinkomsterna antas uppgå till 15 miljarder kronor per år 2004–2006.

2000 Inkomster av statens verksamhet

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos			
			2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	50,8	49,1	29,5	29,4	30,8	30,4
Diff. VP2003			0,5	0,0	0,4	0,4

Under *Inkomster av statens verksamhet* redovisas bl.a. aktieutdelningar, affärsverkens inlevererade överskott, Riksbankens inlevererade överskott, överskott från spelverksamhet samt ränteinkomster.

De relativt höga utfallen 2001–2002 jämfört med prognosåren förklaras av Riksbankens extrautdelning på 20 miljarder kronor respektive år. För prognosåren 2003–2006 förväntas inga extraordinära inkomster, varför inkomster av statlig verksamhet beräknas uppgå till ca 30 miljarder kronor per år.

Jämfört med beräkningen till 2003 års ekonomiska vårpropositionen har prognosen reviderats upp för innevarande år, bl.a. till följd av högre aktieutdelningar, skattetillägg och ränteinkomster på studielån. Räntor på skattekonto har sänkts 2003 och 2004 jämfört med beräkningen i vårpropositionen. För 2004–2006 har prognoserna reviderats upp avseende bl.a. *Inkomster av statens aktier*, *Avgifter för årlig revision* och *Avgifter för etikeprövning av forskning*.

3000 Inkomster av försäld egendom

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos			
			2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	0,2	0,1	0,1	15,0	15,0	15,0
Diff. VP2003			-14,9	0,0	0,0	0,0

Under *Inkomster av försäld egendom* redovisas försäljning av olika typer av statlig egendom. Försäljning av aktier i statligt ägda bolag utgör vanligtvis den största delen.

I år väntas inga ytterligare försäljningar genomföras. Under perioden 2004–2006 budgeteras 15 miljarder kronor per år i försäljningsinkomster. Försäljningsbeloppen och tidpunkterna är behäftade med stor osäkerhet.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har försäljningsinkomsterna reviderats ned med 14,9 miljarder kronor 2003.

4000 Återbetalning av lån

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos 2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	2,6	2,7	2,4	2,3	2,2	2,1
Diff. VP2003			0,1	0,0	0,0	0,0

Under *Återbetalning av lån* redovisas bl.a. *Återbetalning av studiemedel* (avser lån upptagna före 1989) och *Återbetalning av övriga lån*.

År 2002 uppgick inkomsterna till 2,7 miljarder kronor varav återbetalningar av studiemedel utgjorde den största delen. Under perioden 2003–2006 beräknas inkomsterna minska till följd av att studielån upptagna efter 1988 finansieras utanför statsbudgeten.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är prognosen i stort sett oförändrad.

5000 Kalkylmässiga inkomster

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos 2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	8,4	9,9	9,6	8,2	7,0	7,0
Diff. VP2003			1,8	1,3	0,1	0,1

Under *Kalkylmässiga inkomster* redovisas vissa avskrivningar och amorteringar samt statliga pensionsavgifter, som utgör merparten av inkomsterna.

År 2002 uppgick inkomsterna till 9,9 miljarder kronor. År 2003 beräknas inkomsterna minska med 0,3 miljarder kronor till följd av lägre amortering av statskapital. Åren 2004–2006 beräknas inkomsterna minska ytterligare, vilket delvis beror på att ett nytt statligt pensionsavtal tecknats. Det nya avtalet innebär bl.a. att pensionen övergår till att vara avgiftsbestämd från att tidigare ha varit förmånsbestämd.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har prognosen reviderats upp 2003 och 2004. Upprevideringen förklaras i huvudsak av att Nämnden för statens avtalsförsäkringar inte har lämnat några rabatter för de preliminära premierna för 2003 på grund av att försäkringsrörelsens ekonomiska ställning försämrats under 2002.

6000 Bidrag m.m. från EU

Miljarder kronor

	Utfall 2001	Utfall 2002	Prognos 2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	8,5	9,3	11,6	10,8	11,0	11,3
Diff. VP2003			-0,9	-0,2	0,0	0,0

Under *Bidrag m.m. från EU* redovisas bidrag från olika EG-fonder. De största enskilda bidragen avser arealbidrag och bidrag från EG:s socialfond.

År 2002 uppgick inkomsterna till 9,3 miljarder kronor. År 2003 beräknas inkomsterna öka till 11,6 miljarder kronor. Under perioden 2004–2006 beräknas inkomsterna uppgå till ca 11 miljarder kronor per år.

Jämfört med beräkningen till vårpropositionen har prognosen för 2003 reviderats ned med 0,9 miljarder kronor, främst till följd av förseningar inom strukturfondsprogrammen.

5.4.3 Ändrad redovisning av inkomstitlar

I statsbudgeten för 2004 tillkommer följande ändringar. Under inkomsttypen 1000 och 2000 föreslås följande nya inkomstitlar:

- 1513 *Utjämningsavgift för LSS-kostnader*
- 1718 *Nedsättning, stöd till anställning av långtidssjukskrivna*
- 1719 *Nedsättning, stöd till skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare*
- 2558 *Avgifter för årlig revision*
- 2559 *Avgifter för etikprovning av forskning*
- 2561 *Efterbevaknings- och tillsynsavgifter*

Följande inkomstitlar används inte längre och tas därför bort:

- 1257 *Sjömanspensionsavgift, netto*
- 1260 *Allmänna egenavgifter*
- 1429 *Särskild avgift på svavelhaltigt bränsle*
- 1442 *Systembolaget AB:s inlevererade överskott*
- 1715 *Nedsättning, skattereduktion pensionärer*

Systembolaget AB:s inlevererade överskott redovisas fr.o.m. 2003 på inkomstitel 2411 *Inkomster av statens aktier*.

5.4.4 Uppföljning av statsbudgetens inkomster budgetåret 2003

Jämfört med den av riksdagen fastställda statsbudgeten beräknas de totala inkomsterna bli 30,5 miljarder kronor lägre 2003. Skatteinkomsterna har reviderats ned med 19,9 miljarder kronor och övriga inkomster med 10,7 miljarder kronor.

Statens skatteintäkter utvecklas annorlunda än statsbudgetens skatteinkomster till följd av betalningsdifferenser. Skillnaden i redovisning mellan statens periodiserade skatter och statsbudgetens skatteinkomster framgår av tabell 5.21.

Statens periodiserade skatteintäkter har reviderats ned med 12 miljarder kronor. Bolagens inkomstskatter beräknas bli 9 miljarder kronor lägre främst beroende på att konjunkturvändningen förväntas dröja. Även sysselsättningen i form av antal arbetade timmar är lägre, vilket har medfört att både socialavgifter och inkomstskatter har justerats ned. De lägre skatteintäkterna påverkar statsbudgetens skatteinkomster framför allt genom lägre preliminärskatter från fysiska och juridiska personer.

De lägre skatteinkomsterna på statsbudgeten förklaras även av att utbetalningar till kommuner beräknas bli 7 miljarder kronor högre. De högre utbetalningarna förklaras till stor del av att de skattehöjningar som kommuner och landsting beslutade om för 2003, vilket medförde att medelutdebiteringen ökade med 40 öre. Utfallet för hushållens kapitalskatter 2002 beräknas bli ca 2 miljarder kronor lägre än beräkningen till budgetpropositionen, vilket påverkar statsbudgetens skatteinkomster 2003.

Övriga inkomster har reviderats ned med 10,7 miljarder kronor. Detta förklaras av att inkomster av försäld egendom reviderats ned med 14,9 miljarder kronor och att kalkylmässiga inkomster beräknas bli 3,3 miljarder kronor högre.

5.5 Kommunsektorns skatter

Kommunernas skatteinkomster är framför allt beroende av lönesummans utveckling, dvs. av sysselsättning och timlön. Även utvecklingen av skattepliktiga transfereringar är viktig. Av skatteunderlaget 2003 beräknas löner m.m. utgöra 68 procent, 22 procent utgörs av pensioner och 7 procent av transfereringar exklusive pensioner medan inkomst av näringsverksamhet

endast utgör 3 procent. Nivån på skatterna är även beroende av den kommunala utdebiteringen. Medelutdebiteringen 2003 är 20,70 procent för kommunerna och 10,47 procent för landstingen (inklusive s.k. landstingsfria kommuner), dvs. totalt 31,17 procent. För 2004 antas en höjning av utdebiteringen i sektorerna med 15 öre.

Kommunskatterna redovisas enligt tre principer – periodiserat avseende inkomståret, enligt NR och kassamässigt avseende budgetåret (utbetalt). Den kassamässiga skatten utgörs dels av ett förskott avseende inkomståret, dels av en slutavräkning som avser inkomståret två år tidigare. Slutregleringar påverkar prognosen avseende de kassamässiga skatterna t.o.m. 2005. Även NR-skatterna påverkas av slutregleringarna, men endast med ett års eftersläpning, vilket innebär att NR-skatterna i prognosen överensstämmer med den periodiserade skatten fr.o.m. 2005. I tabell 5.22 redovisas den beräknade utvecklingen av kommunernas skatteunderlag 2001–2006.

Tabell 5.22 Utvecklingen av skatteunderlaget 2001–2006

	Procent					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aktuell beräkning	6,4	5,2	5,0	3,5	4,0	4,0
VP2003	6,4	4,9	5,6	3,9	4,1	4,1
BP2003	6,2	5,0	6,1	4,3		
Akkumulerat						
Aktuell beräkning	6,4	11,9	17,6	21,7	26,6	31,7
VP2003	6,4	11,5	17,8	22,4	27,4	32,7
BP2003	6,2	11,5	18,3	23,4		

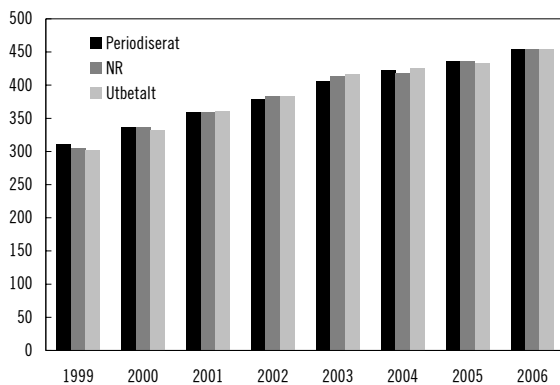
Kommunernas skatteunderlag beräknas 2004 ha ökat med 14,5 procent jämfört med senast kända utfall. Jämfört med beräkningen till vårpropositionen är utvecklingen något lägre, vilket framför allt förklaras av att utvecklingen av utbetalda löner nu beräknas bli lägre både 2003 och 2004 (se tabell 5.5).

Utvecklingen av skatterna under prognosperioden framgår av diagram 5.9. Mellan 2001 och 2006 beräknas de periodiserade skatterna öka med i genomsnitt 4,8 procent per år. Ökningen är densamma även för NR-skatterna och de kassamässiga skatterna. Den underliggande utvecklingen för den periodiserade kommunalskatten uppgår till 4,0 procent. Den lägre underliggande utvecklingen förklaras framför allt av pensionsomläggningen 2003. I tabell 5.10 redovisas den underliggande årsvisa förändringen.

Diagram 5.10 Kommunskatter 1999–2006

Miljarder kronor

5.6 Skattekvoter

Skatteuttaget kan beroende på syfte redovisas på ett flertal olika sätt. Vissa mått baseras på aggregerade data, dvs. i form av de totala skatteintäkterna under en viss period, medan andra är baserade på individdata.

När det gäller mått som baseras på aggregerade data är det mest frekventa måttet skattekvoten definierad som det totala skatteuttaget dividerat med BNP. Andra mått är implicita skattekvoter som sätter skatteuttaget i relation till skattebasen för den aktuella skatten. Båda dessa skattemått är tillbakablickande och används i huvudsak för att beskriva hur skatteuttaget har förändrats över tiden eller för att jämföra skatteuttaget mellan olika länder under en given tidsperiod.

Mått baserade på individdata tar främst sikte på skattereglernas inverkan på ekonomiska incitament (arbetsutbud, sparande och investeringar) och ekonomisk effektivitet, men även på fördelningseffekter. Exempel på sådana mått är marginalskatt och skatteklar. Dessa är i regel framåtblickande och utgör ett viktigt underlag inför ändringar av regelsystemen. Det växande internationella samarbetet har medfört att efterfrågan på jämförbara mått på skatteuttaget i olika länder har ökat. De olika måtten används av internationella organisationer som OECD och IMF. Även inom EU används ett flertal olika mått på skattebelastning.

OECD ger årligen ut publikationerna *Revenue Statistics* och *Taxing Wages*. Den första publikationen redovisar de totala skatteinkomsterna fördelade på följande grupper: inkomstskatter,

socialavgifter, löneskatter, egendomsskatter, skatter på varor och tjänster samt övriga skatter. Redovisningen sker ländervis och avser senaste utfallsår med jämförelsetabeller som visar skatterna som andel av BNP. Den senare publikationen redovisar typfallsberäkningar för multiplar av lönen för en heltidsanställd arbetare inom tillverkningsindustrin i ett antal olika länder. I tabeller redovisas bl.a. medel- och marginalskafter inkl. och exkl. arbetsgivaravgifter.

Eurostat ger i samarbete med EU-kommissionen ut publikationen *Structures of the Taxation Systems in the European Union* med skattekvoter för medlemsländerna i den Europeiska unionen. Redovisningen är bland annat uppdelad på tre områden: arbete, kapital och konsumtion.

5.6.1 Skattekvoten – skatt som andel av BNP

Skattekvoten visar förhållandet mellan det totala skatteuttaget och BNP. Det finns flera olika definitioner av skattekvoten och i regel är de internationellt bestämda. Den vanligaste definitionen baseras på skatter redovisade enligt NR. Denna skattekvot är inte strikt periodiserad eftersom skillnaden mellan slutlig skatt och preliminär skatt redovisas påföljande år. Skattekvoten är således beroende av hur stor andel av den slutliga skatten som den skattskyldige betalar i preliminär skatt, vilket inte är fallet med den skattekvot som beräknas utifrån en fullständig periodisering av skatterna. En skatteändring för ett visst år påverkar den periodiserade skattekvoten för samma år medan så inte behöver vara fallet vid beräkning av NR:s skattekvot.

Internationella jämförelser av skattekvoter är svåra att göra, eftersom olika länders skattelagstiftningar behandlar inkomster och avdrag på skilda sätt. Ett land som t.ex. ger stöd till barnfamiljer via en transferering får en högre skattekvot om transfereringen är skattepliktig, jämfört med ett land som i stället ger stödet via ett inkomstavdrag eller en skattereduktion. Transfereringar till hushåll behandlas skattemässigt mycket olika bland OECD-länderna. I vissa länder är huvuddelen av transfereringarna skattepliktiga, medan det motsatta förhållandet gäller i andra länder. Sverige tillhör den grupp av länder inom OECD som har en hög andel skatte-

pliktiga transfereringar. Ett alternativ vid internationella jämförelser är att exkludera skatter på offentliga transfereringar vid beräkning av skattekvoten. Även om det går att beakta några av olikheterna i skatte- och transfereringssystemen blir jämförelser mellan olika länder haltande eftersom skattekvoten inte tar hänsyn till hur de olika ländernas trygghetssystem finansieras. Exempelvis har vissa länder relativt stora inslag av obligatoriska avtalsförsäkringar – som för den enskilde individen har en skattelikhande karaktär – medan andra länder finansierar samma typ av försäkringar via skattemedel. Vid en jämförelse av skattekvoter bör det så långt som möjligt korrigeras för detta, i syfte att ge en mer rättvisande ekonomisk innebörd. Sådana korrigeringar är emellertid mycket svåra att göra.

Tabell 5.23 Skattekvoten 1999, förändring av skattekvoten 1990–1999 samt skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten för ett urval av OECD-länder

Procent av BNP

Ländergruppering efter transfereringars inverkan på skattekvoten i procentenheter	Redovisad skattekvot	varav skatt på transfereringar	Förändring 1990–1999
0,0–0,5 procentenheter			
Storbritannien	36,3	0,4	0,4
Irland	32,3	0,3	-1,2
Australien	30,6	0,3	1,2
Förenta staterna	28,9	0,4	2,2
Japan	26,2	0,2	-4,5
Korea	23,6	0,0	4,5
0,5–3,0 procentenheter			
Belgien	45,7	1,8	2,6
Österrike	43,9	2,5	3,5
Italien	43,3	2,9	4,4
Norge	41,6	2,6	-0,2
Kanada	38,2	1,7	1,6
Tyskland	37,7	1,3	5,1
3,0–6,0 procentenheter			
Sverige	52,2	4,4	-1,4
Danmark	50,4	5,1	3,3
Finland	46,2	4,4	1,5
Nederländerna	42,1	4,4	-0,7
Uppgift saknas			
Frankrike	45,8		2,8
Luxemburg	41,8		1,3
Grekland	37,1		7,8
Island	36,3		5,3
Spanien	35,1		2,1
Schweiz	34,4		3,8
Portugal	34,3		4,9
Turkiet	31,3		11,3
OECD–totalt	37,3		2,3
EU–15	41,6		2,4

Anm.: Transfereringarnas inverkan på skattekvoten avser inkomståret 1997. Förändringen för Sveriges del förklaras i huvudsak av statens och kommunernas avlyfta moms.
Källa: OECD.

Jämförelser av den okorrigerade skattekvoten över tiden ger en viss indikation på hur skattenivån i olika länder har utvecklats. I tabell 5.23 redovisas skattekvoten för 1999 samt förändringen av skattekvoten mellan 1990 och 1999 för ett antal OECD-länder. Länderna är indelade i olika grupper beroende på vilken inverkan de skattepliktiga transfereringarna har på skattekvoten. I den första gruppen förklarar skatt på transfereringar högst 0,5 procentenheter av skattekvoten medan de i den tredje gruppen förklarar mellan tre och sex procentenheter. Av tabellen framgår bl.a. att skattekvoten under perioden har minskat i fem länder medan den i flertalet länder har ökat med mellan två och fem procentenheter. OECD:s redovisning av skattekvoten skiljer sig något från den som NR tillämpar.

I tabell 5.24 redovisas Sveriges skattekvot för perioden 2001–2006, dels enligt NR:s definition, dels beräknad utifrån de periodiserade skatterna. NR-skattekvoten var som högst 2001 då den uppgick till 54,0 procent. Åren därefter beräknas skattekvoten minska. Den inkomstskattereform som inleddes 2000 märks inte i NR-skattekvoten förrän 2002. Däremot minskar den periodiserade skattekvoten stegvis fr.o.m. 2000. Den höga skattekvoten 2000 förklaras av höga bolags-skatte och skatter från kapitalvinster. År 2003 slopades det särskilda grundavdraget för pensionärer och ersattes med en skattepliktigt garantipension. Omläggningen beräknas höja skattekvoten med 0,5 procentenheter.

Tabell 5.24 Skattekvot i Sverige enligt NR och periodiserad skattekvot 2001–2006

Procent av BNP

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skattekvot enl. NR	54,0	51,8	51,2	51,2	50,8	50,6
Varav						
staten	31,6	29,0	27,9	28,4	28,1	28,0
pensionssystemet	6,0	6,0	5,9	5,9	5,8	5,8
kommunsektorn	15,9	16,4	17,0	16,6	16,6	16,5
EU	0,6	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Periodiserad skattekvot	52,0	50,8	51,4	51,3	51,0	50,9
Periodiserad skattekvot exkl. skatt på transf. m.m.	48,1	46,2	46,8	46,8	46,5	46,6

I tabellen redovisas även den periodiserade skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar. En övergång från brutto- till netto-redovisning, dvs. att pensioner, sjuk- och

föräldrapenning samt ersättningar vid arbetslöshet betraktas som skattefria, skulle inte påverka de offentliga finanserna men skattekvoten skulle sjunka till ca 47 procent.

5.6.2 Implicita skattekvoter

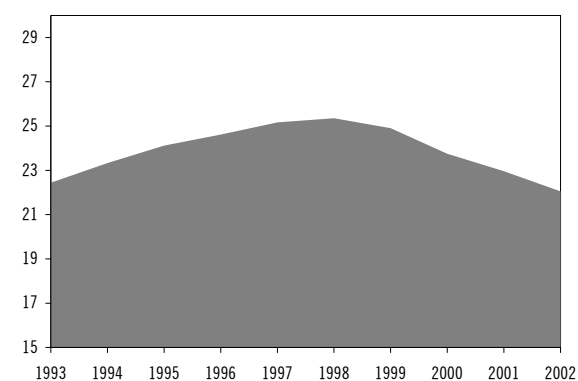
De implicita skattekvoterna sätter skatteuttaget i relation till exempelvis skattepliktiga inkomster eller privat konsumtion. Länderjämförelser av implicita skattekvoter visar på skillnader mellan hur olika länder tar ut skatt. Vissa länder tar ut en jämförelsevis större andel skatt på arbetsinkomster medan andra länder i stället beskattar konsumtion högre. Förändringen av den implicita skattekvoten över tiden har olika orsaker varav en är ändringar i regelsystemet.

Skatt på arbete

Implicit skatt på arbete definieras här som summan av inkomstskatter på arbete och arbetsgivaravgifter i förhållande till lönekostnaden. Inkomstskatterna utgörs i detta hänseende av kommunal och statlig inkomstskatt samt allmänna egenavgifter och skattereduktioner. Med arbetsgivaravgifter avses socialavgifter, allmän löneavgift och särskild löneskatt. Lönekostnaden beräknas som summan av utbetalda löner, arbetsgivaravgifter och pensionsavsättningar.

Diagram 5.11 Inkomstskatter i förhållande till lönekostnaden 1993–2002

Procent

I diagram 5.11 redovisas inkomstskatternas andel av lönekostnaden under åren 1993–2002. Kvoten stiger fram till och med 1998 vilket till stor del

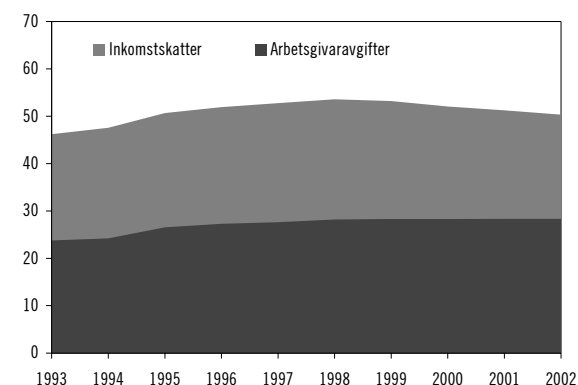
beror på att de allmänna egenavgifterna infördes och successivt ökade. Under samma period ökade även den genomsnittliga kommunala utdebiteringen med 61 öre.

Inkomståret 1999 infördes en skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare och året därpå en skattereduktion som kompensation för den allmänna pensionsavgiften. Det medförde att kvoten minskade från och med 1999. År 2002 beräknas de direkta skatterna på arbete i förhållande till lönekostnaden vara på samma nivå som under 1993.

I diagram 5.12 redovisas den implicita skatten på arbete. Arbetsgivaravgifternas andel ökade fram till och med 1998 för att sedan vara i stort sett oförändrad. Ökningen under perioden 1993–1998 beror på att uttaget av indirekta skatter har ökat. Sammantaget innebär detta att den implicita skatten på arbete uppgick till som mest 54 procent inkomståret 1998. År 2002 beräknas kvoten uppgå till ca 50 procent.

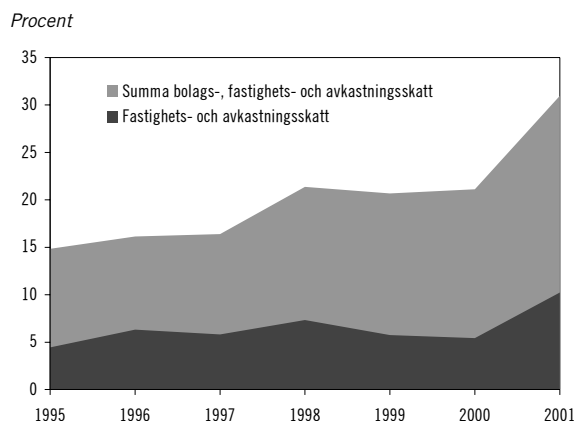
Diagram 5.12 Implicit skatt på arbete och arbetsgivaravgifternas andel av lönekostnaden 1993–2006

Procent

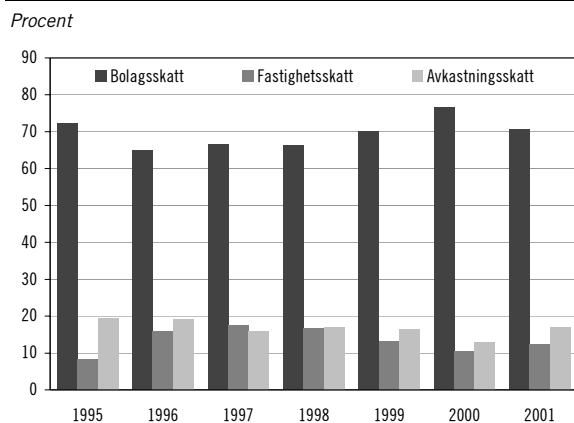

Skatt på bolag

Den implicita skatten på företag beräknas som summan av företagets bolagsskatt, avkastningsskatt och fastighetsskatt i förhållande till det justerade resultatet. Företagets justerade resultat skall avspegla den ekonomiskt korrekta vinsten och beräknas som resultat före bokslutsdispositioner, med avdrag för utdelningar från dotterbolag. Resultatet av beräkningarna presenteras i diagram 5.13. Enbart de företag som redovisat en positiv taxerad inkomst inkluderas i beräkningarna.

Diagram 5.13 Implicit skatt på bolag 1995–2001

Eftersom den formella bolagsskattesatsen har varit oförändrad under åren 1995–2001 beror variationen av den implicita skatten till stor del på hur företagen disponerat bokslutsdispositioner och skattemässiga justeringar. Bland bokslutsdispositionerna ingår överavskrivningar, koncernbidrag samt avsättningar till och återföringar från periodiseringsfonder. Det är i första hand genom att använda dessa som företagen kan påverka skatten. Företag som ingår i en koncern har därtill möjligt att under inkomståret kvitta vinster i en verksamhet mot förluster i en annan verksamhet.

Diagram 5.14 Sammansättning av de skatter bolagen betalade 1995–2001

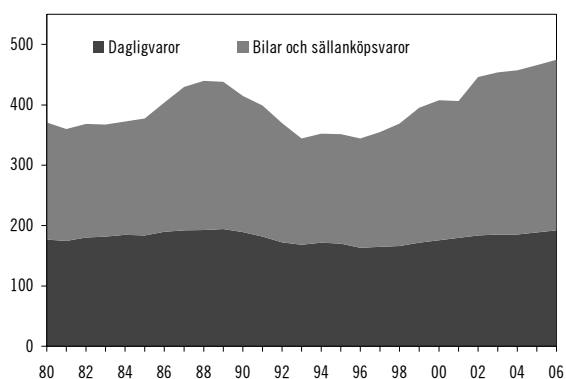
Den implicita skatten för bolagen kan variera med tiden till följd av att sammansättningen av de skatter som ingår ändras. Generellt sett minskar den implicita skatten då andelen bolagsskatt är hög, vilket är en följd av att varken fastighetsskatten eller avkastningsskatten är direkt kopplade till det justerade resultatet. Diagram 5.14 visar att andelen bolagsskatt har varit, relativt sett, låg under 1998 och 2001. Vid båda dessa tillfällen visar diagram 5.13 på en

högre implicit skatt i jämförelse med närliggande år.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Med skatt på konsumtion och insatsvaror avses sådana skatter som utgår på produktion, försäljning och konsumtion av varor och tjänster. De består av den generella mervärdesskatten samt punktskatter.

Omkring två tredjedelar av skatt på konsumtion och insatsvaror hänför sig till mervärdesskatten. Intäkterna från mervärdesskatten beror till största delen på hur den privata konsumtionen utvecklas. Konsumtionens fördelning över olika varor och tjänster varierar dock. Detta påverkar skatteintäkterna då olika grupper av varor och tjänster är beskattade med olika skattesatser. I diagram 5.15 visas hushållens konsumtionsutgifter för dagligvaror samt för bilar och sällanköpsvaror i 2002 års priser under perioden 1980–2006.

Diagram 5.15 Hushållens konsumtionsutgifter för bilar och sällanköpsvaror samt för dagligvaror 1980–2006

Av diagrammet framgår att konsumtionen av dagligvaror ligger på en relativt jämn nivå under hela perioden medan konsumtionen av bilar och sällanköpsvaror är mer konjunkturkänslig. Dagligvaror, förutom alkohol och tobak, beskattas med 12 procent medan bilar och sällanköpsvaror beskattas med 25 procent. Därmed varierar den genomsnittliga skattesatsen. En större andel konsumtion av högt beskattade varor ökar den genomsnittliga mervärdesskattesatsen och därmed intäkterna vid oförändrade konsumtionsutgifter.

Av större betydelse för den genomsnittliga skattesatsen är dock regelförändringar. Sedan skattereformen 1991 är alla varor och tjänster i

princip skattepliktiga. Undantagna från skatteplikt är bl.a. sjukvård, offentlig utbildning och finansiella tjänster. Huvudregeln är att mervärdesskatt tas ut med 25 procent av beskattningsunderlaget. Efter skattereformen har skattesatsen kommit att uttryckas som en viss procent av beskattningsunderlaget, dvs. den anges som en påläggsprocent. Tidigare utgjordes beskattningsunderlaget av ersättningen inklusive skatten. Även mervärdesskatten ingick alltså i beskattningsunderlaget. Mot en inklusiveberäknad skattesats om 20 procent svarar en exklusiveberäknad skattesats om 25 procent. Skattesatsen multipliceras med priset för en vara eller en tjänst exklusive mervärdesskatt för att få fram mervärdesskatten.

Efter inträdet i EU har inriktningen varit att ytterligare anpassa lagstiftningen till EU:s bestämmelser. Sedan 1996 är de två lägre skattesatserna desamma som nu tillämpas, dvs. 12 respektive 6 procent. Under hela perioden från skattereformen till och med 2003 har dessutom grupperingen av varor och tjänster för de olika skattesatserna förändrats. I tabell 5.25 visas mervärdesskattesatsen 1991 samt förändringen av skattesatsen under perioden 1992–2003 för berörda grupper av varor och tjänster.

I tabellen redovisas även den genomsnittliga skattesatsen beräknad för privat konsumtion exklusive konsumtion av bostäder (skatt på boende behandlas separat) samt den implicita skattesatsen för varor och tjänster. Det framgår tydligt hur den genomsnittliga skattesatsen påverkas av de regeländringarna som gjorts under perioden. Särskilt framträdande är sambandet vid de två sänkningarna av skattesatsen på livsmedel 1992 och 1996. Den genomsnittliga skattesatsen minskade då med 2,5 respektive 1,7 procentenheter. I övrigt förändrades den genomsnittliga skattesatsen med som mest 0,3 procentenheter. Förändringarna kan i samtliga fall förklaras av skattesatsjusteringarna för någon grupp av varor eller tjänster.

En tredjedel av skatteuppbörden på konsumtion och insatsvaror hänför sig till punktskatter. Dessa skatter utgörs i huvudsak av energiskatt, alkoholskatt och tobaksskatt. En tumregel för perioden 1991–2003 är att den genomsnittliga mervärdesskattesatsen skall multipliceras med en faktor 1,5–1,6 för att få det totala skatteuttaget på varor och tjänster för privat konsumtion. Den genomsnittliga mervärdesskatten inklusive punktskatter utgör den implicita skattesatsen för varor och tjänster.

Tabell 5.25 Mervärdesskattesatser och förändring av skattesatserna 1991–2003

Skattesatser i procent av priset exklusive moms, enligt reviderad NR

	jan 91	jan 92	jan 93	jul 93	jan 94	mar 94	jan 95	nov 95	jan 96	jul 96	jan 97	jan 98	jan 99	jan 00	jan 01	jan 02	jan 03
Resor	25	18	21	12											6		6
Hotell	25	18	21	12													12
Servering	25	18	21				25										25
Livsmedel	25	18	21						12								12
Brevbefordran	u					12	25										25
Konst	u							12									12
Antikviteter, samlarföremål	25							12									12
Dagstidningar	0								6								6
Bio	u									6							6
Entré teater, konserthus	u										6						6
Ej offentlig utbildning	u										25						25
Djurparker	25														6		6
Böcker och tidskrifter	25															6	6
Genomsnitt mervärdesskattesats	21,8	19,3	19,5	19,2	19,2	19,2	19,3	19,3	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,5	17,4	17,4
Implicit skattesats varor, tjänster	34,0	31,3	29,1	28,6	30,3	30,3	31,5	31,5	26,6	26,6	26,8	26,4	25,9	25,7	25,7	25,5	25,3

Anm.: u = undantag från beskattning. Genomsnittlig skattesats beräknad exklusive bostäder.

6

Utgifter

6 Utgifter

6.1 Utgifter 2003

Enligt 36 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen under löpande budgetår vid minst två tillfällen redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov. Väsentliga skillnader mellan anvisade medel på statsbudgeten och beräknat utfall skall förklaras.

Första prognosen för 2003 redovisades i 2003 års ekonomiska vårproposition. I denna proposition redovisas nu den andra prognosen för 2003. I avsnitt 6.1.1 redovisas prognosen för de takbegränsade utgifterna, medan beräkningarna av inkomsterna och statsbudgetens saldo redovisas i kapitel 5 respektive avsnitt 4.4.5.

Tabell 6.1 Statsbudgetens utgifter 2003

Miljarder kronor

	Prognos	Differens VP2003	Differens statsbudget ²
Utgifter exkl. statsskuld- räntor ¹	664,4	-0,1	2,3
Statsskuld räntor	42,2	0,1	-12,3
Summa utgifter	706,6	-0,1	-10,0

¹ Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar.

² Den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten, dvs. exklusive riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt beslut till följd av tilläggsbudget i 2003 års ekonomiska vårproposition.

I budgetpropositionen för 2003 beräknades statsbudgetens utgifter till 716,1 miljarder kronor. Riksdagen beslutade därefter att omfattningen av en i propositionen redovisad skatteväxling skulle utökas från 2,6 till 3,0 miljarder kronor. Den utökade skatteväxlingen innebar att kommunerna kompenseras för det skattebortfall som uppkom till följd av en höjning av grundavdraget genom att det generella statsbidraget till kommunerna höjdes med 0,5 miljarder

kronor. Statsbudgetens utgifter för budgetåret 2003 fastställdes därmed till 716,6 miljarder kronor (se tabell 6.1). I den aktuella prognosen beräknas utgifterna till 706,6 miljarder kronor. Utgifterna för statsskuld räntorna har reviderats ned med ca 12 miljarder kronor jämfört med beräkningen i statsbudgeten. Den huvudsakliga förklaringen till nedrevideringen är nyemission av obligationer med hög kupongränta i förhållande till marknadsräntan, vilket leder till högre överkurser. Den del av förändringarna som hänförs till utgifter exklusive statsskuld räntor förklaras i avsnitt 6.1.1.

6.1.1 Takbegränsade utgifter 2003

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1 till och med 25 samt utgiftsområde 27. Där emot ingår inte utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. Till de takbegränsade utgifterna räknas även utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I budgeten ingår slutligen posten Minskning av anslagsbehållningar. Skillnaden mellan utgiftstaket för staten och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen.

Utgiftstaket för staten är ett centralt budgetpolitiskt åtagande för regeringen och riksdagen. Om det finns risk för att utgiftstaket kommer att överskridas skall regeringen, enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

Regeringen följer noggrant utgiftsutvecklingen genom månatlig uppföljning och regelbundna prognoser för att i tid kunna vidta nöd-

vändiga åtgärder om utgiftstaket bedöms vara hotat.

De takbegränsade utgifterna beräknades i budgetpropositionen för 2003 till 817,6 miljarder kronor. Samtidigt föreslog regeringen att utgiftstaket på grund av tekniska justeringar skulle sänkas till 818 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen uppgick därmed till 0,4 miljarder kronor. Till följd av riksdagens beslut om utökad skatteväxling, och den därmed sammanhängande tekniska justeringen av utgiftstaket, ökade budgeteringsmarginalen till 0,9 miljarder kronor. Den utökade skatteväxlingen innebär att kommunerna kompenseras för det skattebortfall som uppkommer till följd av en grundavdragshöjning genom att det generella statsbidraget till kommunerna höjdes med 0,5 miljarder kronor. Eftersom kommunsektorns totala inkomster och den offentliga sektorns konsoliderade utgifter därmed blir oförändrade, beslöt riksdagen om en teknisk justering av utgiftstaket med 1 miljard kronor. Därmed fastställdes utgiftstaket för 2003 till 819 miljarder kronor.

Enligt Statistiska centralbyråns definitiva beräkning blev utjämningsbidraget till kommuner och landsting drygt 2,5 miljarder kronor högre än beräkningen i budgetpropositionen för 2003, vilket också motiverade en teknisk justering av utgiftstaket. Riksdagen beslutade därför våren 2003 att höja utgiftstaket med 3 miljarder till följd av den högre omslutningen i utjämningsystemet. Efter denna tekniska justering uppgår utgiftstaket för 2003 till 822 miljarder kronor.

Jämfört med 2002 beräknas de takbegränsade utgifterna bli ca 10 miljarder kronor högre 2003. Om hänsyn tas till tekniska förändringar som

motiverat justeringar av utgiftstaket, ökar dock de underliggande utgifterna med 30 miljarder kronor mellan 2002 och 2003. I relation till BNP beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till knappt 34 procent.

I den aktuella beräkningen bedöms de takbegränsade utgifterna uppgå till 821,9 miljarder kronor (se tabell 6.2). Det innebär att budgeteringsmarginalen nu beräknas uppgå till 0,1 miljarder kronor.

Tabell 6.2 Takbegränsade utgifter 2003

Miljarder kronor	Stats- budget ¹	Prognos	Differens
Utgifter exkl. statsskuldräntor	662,1 ²	664,4	2,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	156,0	157,5	1,5
Takbegränsade utgifter	818,1	821,9	3,8
Budgeteringsmarginal	0,9	0,1	-0,8
Utgiftstak för staten	819,0	822,0	3,0

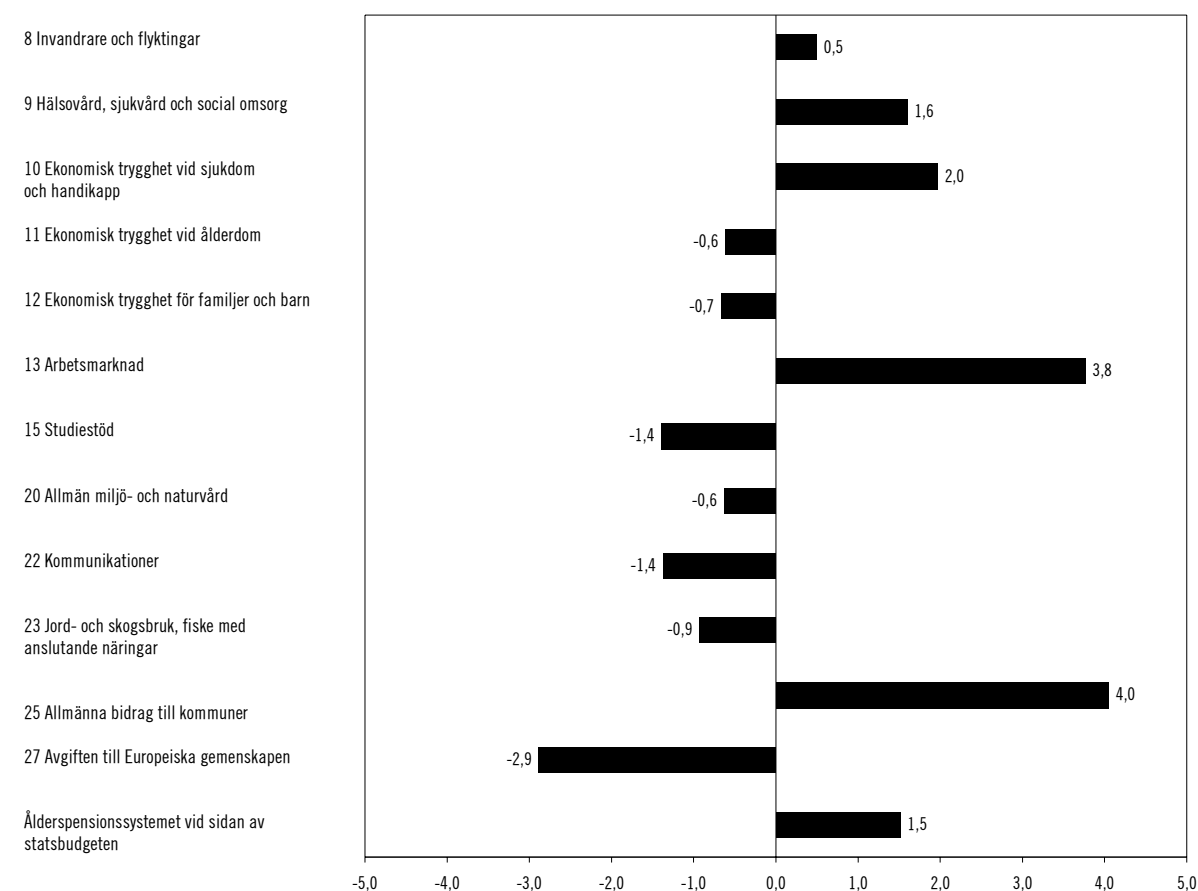
¹ Den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten, dvs. exklusive riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt beslut till följd av tilläggsbudget i 2003 års ekonomiska vårproposition.

² Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar på 0,4 miljarder kronor.

I tabell 6.4 redovisas anvisade medel på ursprunglig statsbudget, tilläggsbudget till följd av förslag i 2003 års ekonomiska vårproposition, förslag till tilläggsbudget i denna proposition och de prognostiserade utgifterna för respektive utgiftsområde samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. För vissa utgiftsområden avviker utgiftsprognoserna kraftigt i förhållande till de av riksdagen ursprungligt fastställda utgiftsramarna. Nedan beskrivs de viktigaste skillnaderna mellan den aktuella prognosen och utgiftsramarna i den ursprungliga statsbudgeten (se även diagram 6.1).

Diagram 6.1 Utgiftsprognos för 2003 jämfört med statsbudgeten för 2003

Miljarder kronor

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utgifterna för anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktmottagande* beräknas bli högre än i den ursprungligt fastställda statsbudgeten till följd av fler mottagna flyktingar i kommunerna än vad som då prognostiserades.

Utgifterna för anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* beräknas bli högre än i statsbudgeten på grund av att antalet asylsökande i mottagningssystemet är fler än vad som tidigare har beräknats.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för anslaget 13:1 *Sjukvårdsförmåner m.m.* beräknas bli ca 1 miljard kronor högre än i statsbudgeten till följd av ökade utgifter för det högkostnadsskydd för tandvård för äldre som infördes den 1 juli 2002.

En ökning av både antalet assistansberättigade och antalet assistanstimmar per person innebär att utgifterna för anslaget 16:8 *Kostnader för stat-*

lig assistansersättning beräknas bli ca 0,3 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgifterna för anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* beräknas bli ca 1,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten eftersom antalet personer som beviljas aktivitets- och sjukersättning i år bedöms bli fler än vad som antogs i förra årets budgetproposition.

Utgifterna för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* beräknas bli ca 0,6 miljarder kronor högre än i statsbudgeten trots att utgiftsminskande åtgärder beslöts på tilläggsbudget i samband med vårpropositionen och trots att höjningen av inkomsttaket i sjukförsäkringen senarelagts. Huvudförklaringen är att antalet sjukpenningdagar inte bedöms minska lika mycket som antogs i statsbudgeten. I den aktuella prognosen bedöms antalet sjukpenningdagar

(netto) minska med 6,4 procent mellan 2002 och 2003.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgifterna för anslaget 20:1 *Ålderspensioner* beräknas bli ca 0,7 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Huvudförklaringen är att allt fler pensionärer blivit berättigade till inkomstgrundad ålderspension och att medelersättningen för personer med inkomstgrundad pension ökat, vilket leder till lägre utgifter för garantipension.

Utgifterna för anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* har reviderats upp på grund av att bostadskostnaderna har ökat. Därtill har antalet retroaktiva utbetalningar i anslutning till den pågående omräkningen ökat.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna för anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* beräknas bli ca 0,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten till följd av senarelagd höjning av inkomsttaket och borttagande av kontaktdagar i den tillfälliga föräldrapenningen.

Utgifterna för anslaget 21:3 *Underhållsstöd* beräknas bli ca 0,3 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten på grund av högre återbetalning och färre individer i systemet.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgifterna för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* beräknas bli ca 3,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten till följd av högre arbetslöshet. Den öppna arbetslösheten har reviderats upp med 0,9 procentenheter jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2003.

Utgifterna för anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006* beräknas bli ca 0,6 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten till följd av att anslagsbehållningar förväntas utnyttjas. Anslagssparandet, som vid ingången av 2002 uppgick till ca 1,5 miljarder kronor, avspeglar en fördröjning av starten av strukturfondsprogrammen.

Vidare beräknas utgifterna för anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* bli ca 0,3 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten till följd av beslut på tilläggsbudget i samband med

vårpropositionen. Stödet till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) ändrades den 1 juli 2003 från ett kontantbidrag till en kreditering på skattekontot för arbetsgivare som anställer arbetshandikappade.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgifterna för anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* beräknas bli ca 1 miljard kronor lägre än i statsbudgeten till följd av färre antal studenter än förväntat, främst inom den gymnasiala vuxenutbildningen.

Prognosen för anslaget 25:4 *Rekryteringsbidrag* är ca 0,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Rekryteringsbidraget är en ny stödform sedan årsskiftet och utgifterna för anslaget beräknas bli lägre än i statsbudgeten på grund av en lägre utnyttjandegrad under det första verksamhetsåret.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgifterna för anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* beräknas bli lägre än i statsbudgeten till följd av en besparing på 0,15 miljarder kronor på tilläggsbudget i samband med vårpropositionen.

På statsbudgeten anvisades 0,3 miljarder kronor på anslaget 34:14 *Stöd till klimatinvesteringar*. Inga utbetalningar väntas ske i år. Anslaget disponeras för bidrag till kommuner för stöd till klimatinvesteringsprogram i syfte att minska klimatpåverkande utsläpp. Regeringen har inväntat ett godkännande av kommissionen utifrån EG:s statsstödsregler. Därför har stöd inte kunnat beviljas under första halvåret 2003.

Regeringen har beslutat om utgiftsbegränsningar 2003 för såväl anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* som 34:14 *Stöd till klimatinvesteringar*.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgifterna prognostiseras bli lägre än i statsbudgeten. Minskningen beror framför allt på den besparing på 0,5 miljarder kronor inom området infrastrukturinvesteringar som riksdagen beslutat om med anledning av förslagen i vårpropositionen. Besparingen lades till största delen på anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* och till en mindre del på anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter*.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgifterna för anslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* beräknas bli ca 0,6 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Medelsbehovet för interventionsåtgärder och exportbidrag för jordbruks- och livsmedelsprodukter beror bl.a. på skördeutfall, marknadspriser och valutakurser och är därmed svåra att beräkna. I år har utgifterna blivit lägre än beräknat.

Utgifterna för anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* beräknas bli lägre än i statsbudgeten till följd av beslut på tilläggsbudget i samband med vårpropositionen.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgifterna för anslaget 48:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* beräknas bli drygt 2,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Enligt Statistiska centralbyråns definitiva beräkningar ökade omslutningen i utjämningsystemet jämfört med tidigare år och jämfört med statsbudgeten. Riksdagen beslöt därför i våras att tekniskt justera utgiftstaket till följd av det högre utjämningsbidraget eftersom det motsvaras av en lika stor höjning av utjämningsavgiften. Statsbudgetens saldo påverkades således inte.

Utgifterna för anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* beräknas bli ca 1,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Medlen används bl.a. för Kom-mundelegationens ärenden.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgifterna beräknas bli ca 2,9 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Regeringen beslöt i december 2002 att tidigarelägga en del av avgiften till EG från 2003 till 2002. Tidigareläggningen av januariavgiften och halva BNI-avgiften för februari uppgick till ca 3,2 miljarder kronor. Prognosen har dessutom reviderats ned till följd av att EU-budgetens överskott 2002 medför en lägre avgift i år. Denna effekt motverkas dock av att Sveriges BNI reviderats upp i Nationalräkenskaper för 1998–2002, vilket innebär att Sverige får betala för en korrigerings BNI-avgiften för dessa år. En annan effekt som har föranlett en revidering är att uttagsprocenten på BNI ökade enligt det senaste budgetdokumentet, till följd av sämre ekonomiska utsikter än tidigare i EU.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten
Utgifterna beräknas bli 1,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten, främst till följd av att det s.k. folkpensionstillägget för personer födda 1937 eller tidigare har följsamhetsindexerats retroaktivt från och med 2002. Utgiftsökningen förklaras även av en något högre genomsnittlig tilläggspension samt ökade administrationskostnader.

Förändring av anslagsbehållningar

I den ursprungliga statsbudgeten för 2003 var den beräknade förbrukningen av anslagsbehållningar inte fördelad per utgiftsområde, utan redovisades under posten Minskning av anslagsbehållningar. Minskningen av anslagsbehållningar uppgick till 0,4 miljarder kronor i statsbudgeten för budgetåret 2003. I den aktuella prognosen ingår emellertid förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive anslag och utgiftsområde.

Statsbudgetens utfall 2002 visar att anslagsbehållningarna på reservations- och ramanslag uppgick till 31,9 miljarder kronor vid utgången av året. Under 2003 kommer anslagssparandet från 2002 att minska i den mån utgifterna överstiger anvisade medel på statsbudgeten 2003 eller till följd av beslut om indragningar.

Anvisade medel ökade med 0,5 miljarder kronor på tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition. I denna proposition föreslås nu att en ökning på 4,3 miljarder kronor anvisas på tilläggsbudget exklusive statsskuldräntor. Skillnaden mellan totalt anvisade medel och prognostiserade utgifter beräknas till 2,6 miljarder kronor (exklusive statsskuldräntor). Beslutade indragningar uppgår till ca 3 miljarder kronor. Därmed beräknas anslagsbehållningarna minska med 0,4 miljarder kronor och uppgå till 31,5 miljarder kronor vid årets slut (se tabell 6.3).

Tabell 6.3 Beräknad förändring av anslagsbehållningar 2003*Miljarder kronor*

Ram- och reservationsanslag (samtliga belopp exklusive statsskuldsräntor)	
Ingående reservation och ramöverföringsbelopp ¹	31,9
+ Anvisat ursprunglig statsbudget	662,1
+ Anvisat tilläggsbudget i VP2003	0,5
+ Förslag till tilläggsbudget i BP2004	4,3
+ Medgivna överskridanden	0,0
– Indragningar	3,0
– Prognos	664,4
= Beräknad utgående reservation och ramöverföringsbelopp	31,5
Beräknad förändring av anslagsbehållningar	-0,4

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹Enligt Årsredovisning för staten (skr. 2002/03:101).

Tabell 6.4 Utgifter 2003

Miljarder kronor

Utgiftsområde		Urspr. statsbudget	Tilläggsbudget i VP2003	Förslag till tilläggsbudget i BP2004	Totalt-anvisat ¹	Prognos	Differens prognos-urspr. statsbudget	Differens prognos-totalt anvisat
1	Rikets styrelse	7,3	0,3	0,0	7,7	7,6	0,3	-0,1
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	9,1	0,0	0,0	9,1	9,1	0,1	0,1
3	Skatt, tull och exekution	8,3	0,0		8,3	8,2	-0,1	-0,1
4	Rättsväsendet	24,6	0,2	0,2	25,0	24,9	0,3	-0,1
5	Internationell samverkan	1,3		0,0	1,3	1,2	0,0	0,0
6	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44,7	0,0	0,0	44,7	44,3	-0,4	-0,4
7	Internationellt bistånd	17,1	-0,1		17,1	17,1	-0,1	0,0
8	Invandrare och flyktingar	7,1	0,2	0,2	7,5	7,6	0,5	0,1
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	33,4	0,6	0,1	34,0	35,0	1,6	0,9
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	119,4	-0,9	0,0	118,6	121,4	2,0	2,8
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	52,5			52,5	51,9	-0,6	-0,6
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	52,9	-0,5		52,4	52,2	-0,7	-0,2
13	Arbetsmarknad	60,3	-0,6	4,1	63,9	64,1	3,8	0,2
14	Arbetsliv	1,1	0,0		1,2	1,1	0,0	0,0
15	Studiestöd	21,6	-0,3	-0,2	21,1	20,2	-1,4	-0,8
16	Utbildning och universitetsforskning	42,4			42,4	41,8	-0,6	-0,6
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	8,4	0,0	0,0	8,4	8,2	-0,1	-0,1
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	9,5	-0,1	0,0	9,4	9,0	-0,4	-0,3
19	Regional utjämning och utveckling	3,6	0,0	0,0	3,6	3,9	0,3	0,3
20	Allmän miljö- och naturvård	3,4	-0,2	0,0	3,2	2,7	-0,6	-0,5
21	Energi	1,7			1,7	2,0	0,3	0,3
22	Kommunikationer	25,9	-0,5	0,0	25,4	24,5	-1,4	-0,9
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10,5	-0,2	0,0	10,3	9,6	-0,9	-0,7
24	Näringsliv	3,5	-0,1	0,0	3,4	3,3	-0,2	-0,1
25	Allmänna bidrag till kommuner	68,5	2,5		71,0	72,5	4,0	1,5
26	Statsskuldräntor m.m.	54,5		-12,3	42,2	42,2	-12,3	0,0
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen	23,7		0,0	23,7	20,8	-2,9	-2,9
	Minskning av anslagsbehållningar	0,4				0,0	-0,4	0,0
	Summa utgiftsområden	716,6	0,5	-8,0	709,1	706,6	-10,0	-2,6
	Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	662,1	0,5	4,3	667,0	664,4	2,3	-2,6
	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	156,0				157,5	1,5	
	Takbegränsade utgifter	818,1				821,9	3,8	
	Budgeteringsmarginal	0,9				0,1	-0,8	
	Utgiftstak för staten	819,0				822,0	3,0	

Anm.: Beloppen är avrundade och summeringen stämmer därför inte alltid.

¹ Anvisat på statsbudget och riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron och beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i 2003 års ekonomiska vårproposition (VP2003) samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition (BP2004).

6.2 Utgifternas fördelning på utgiftsområden 2004 samt konsekvensberäkning av utgifterna 2005–2006

Regeringens förslag: Utgifterna för 2004 fördelas på utgiftsområden enligt tabell 6.5.

Beräkningen av förändring av anslagsbehållningar under 2004 enligt tabell 6.5 godkänns.

Beräkningarna av utgifterna per utgiftsområde för 2005 och 2006 enligt tabell 6.5 godkänns.

Beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2004 enligt tabell 6.5 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Sedan budgetprocessen förändrades 1997 har regeringen i budgetpropositionen föreslagit utgiftsramar för det kommande budgetåret och preliminära utgiftsramar för de därpå två följande budgetåren.

Fram till och med 2001 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen även preliminära utgiftsramar i den ekonomiska vårpropositionen. Riksdagen godkände den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden som riktlinje för regeringens budgetarbete. Därefter har regeringen – till följd av riksdagens beslut – i den ekonomiska vårpropositionen enbart redovisat utgifterna per utgiftsområde för de kommande åren som information till riksdagen.⁴³

Som en följd av riksdagens beslut innehöll 2003 års ekonomiska vårproposition i stället för förslag till preliminära utgiftsramar för 2005 och 2006 en konsekvensberäkning av utgifterna per utgiftsområde för dessa år.

De preliminära utgiftsramarna inkluderar, i motsats till en konsekvensberäkning, även effekter av föreslagna eller aviserade åtgärder på budgetens utgiftssida med ikraftträdande efter det kommande budgetåret.

För åren 2005 och 2006 föreslår regeringen att en konsekvensberäkning av utgiftsramarna per utgiftsområde ersätter systemet med preliminära utgiftsramar i förevarande proposition. Konsekvensberäkningen baseras i princip på de regler och den politik som föreslås gälla för 2004 (se avsnitt 4.3) samt på de antaganden om den ekonomiska utvecklingen som redovisas i Bilaga 2 Svensk ekonomi. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner konsekvensberäkningen av utgiftsramarna per utgiftsområde för 2005 och 2006.

I denna proposition presenteras förslag till utgiftstak för 2005 och 2006 i avsnitt 4.1. Regeringens förslag till utgiftsramar för 2004 och konsekvensberäkning av utgiftsramarna per utgiftsområde för 2005 och 2006 samt skillnader i förhållande till beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition redovisas i tabell 6.5. I bilaga 1 presenteras regeringens budgetförslag för budgetåret 2004 fördelat på anslag inom respektive utgiftsområde.

En självklar utgångspunkt för förslaget till utgiftsramar för 2004 är att det tidigare beslutade utgiftstaket för 2004 ligger fast och att det inte skall överskridas.

⁴³ Riksdagen beslutade i juni 2001 att riksdagen inte längre skall ta ställning till en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden och inte heller till förslag till utgiftstak för det tredje kommande budgetåret efter förslag i den ekonomiska vårpropositionen (förslag 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23, rskr. 2000/01:274). Sådana förslag skall i stället presenteras i budgetpropositionen.

Tabell 6.5 Utgifter 2004–2006

Tusental kronor 2004. Miljoner kronor 2005–2006 och differenser mot konsekvensberäkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition (VP2003).

Utgiftsområde	Utgiftsram 2004	Konsekvensberäkning		Differenser mot VP2003		
		2005	2006	2004	2005	2006
1 Rikets styrelse	7 896 299	7 844	8 218	23	1	-25
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 198 142	9 444	9 760	-550	-651	-307
3 Skatt, tull och exekution	8 556 043	8 760	8 907	5	-12	-40
4 Rättsväsendet	26 432 092	26 781	27 303	608	567	496
5 Internationell samverkan	1 257 362	1 254	1 258	-27	-28	-28
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 331 402	45 390	46 238	-116	-208	-353
7 Internationellt bistånd	19 856 751	20 838	21 823	-80	-81	-110
8 Invandrare och flyktingar	7 005 146	6 992	6 648	-36	-228	-588
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	37 665 272	39 316	40 679	380	835	776
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	123 981 002	129 712	134 532	-983	-1 921	-2 223
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	50 656 300	49 392	48 672	-740	-770	-768
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	53 852 200	55 837	57 126	-279	-27	-5
13 Arbetsmarknad	61 989 063	58 257	56 773	2 215	1 974	1 280
14 Arbetsliv	1 135 424	1 161	1 178	52	47	44
15 Studiestöd	21 924 855	21 793	23 051	610	-394	-166
16 Utbildning och universitetsforskning	43 962 225	45 887	45 064	-134	-8	-2 109
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 663 960	8 957	9 120	36	18	-12
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8 798 030	9 141	9 440	-93	-113	-124
19 Regional utveckling	3 106 447	2 957	2 957	-503	-53	-53
20 Allmän miljö- och naturvård	3 770 566	3 687	3 710	-36	55	53
21 Energi	1 663 344	461	469	356	-7	-7
22 Kommunikationer	28 535 012	29 707	30 137	419	-79	-149
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 278 732	14 467	14 409	111	115	107
24 Näringsliv	3 490 802	3 627	3 656	129	110	104
25 Allmänna bidrag till kommuner	73 705 790	79 432	81 267	637	6 460	8 272
26 Statsskuldräntor m.m.	47 684 000	48 770	58 282	2 124	447	3 640
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	24 472 000	25 982	26 547	658	777	764
Minskning av anslagsbehållningar	0	1 724	1 847	-1 551	-4 661	-3 776
Summa utgiftsområden¹	737 868 261	757 568	779 071	3 237	2 165	4 692
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	690 184 261	708 798	720 789	1 113	1 718	1 052
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	165 619 000	171 372	181 696	-203	-642	-638
Takbegränsade utgifter	855 803 261	880 170	902 485	910	1 076	414
Budgeteringsmarginal	196 739	13 830	28 515	-910	2 924	3 586
Utgiftstak för staten	856 000 000	894 000	931 000			

¹ Inklusive Minskning av anslagsbehållningar.

6.2.1 De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition

Flera faktorer medverkar till att utgiftsberäkningarna för 2004–2006 har ändrats i jämförelse med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition. Utgiftsberäkningarna har ändrats till följd av nu föreslagna reformer och besparingar, ändrad pris- och löneomräkning, övriga makroekonomiska förändringar, förändrade volymprognoser inom vissa regelstyrda bidragssystem och förändrade prognoser av myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskrediter. I tabell 6.6 redovisas förändringen av de takbegränsade utgifterna jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition, uppdelat på dessa faktorer.

Tabell 6.6 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition (VP2003)

Miljarder kronor

	2004	2005	2006
Takbegränsade utgifter i VP2003	854,9	879,1	902,1
Nya utgiftsreformer	1,6	5,9	5,9
Nya utgiftsminskningar	-1,1	-0,9	-1,0
Reviderad pris- och löneomräkning		-0,3	-0,9
Övriga makroekonomiska förändringar	1,7	-1,3	-1,6
Volymförändringar	0,4	2,0	0,7
Övrigt	-0,1	0,3	1,1
Förändrad prognos för anslagsbehållningar	-1,6	-4,7	-3,8
Total utgiftsförändring	0,9	1,1	0,4
Takbegränsade utgifter i BP2004	855,8	880,2	902,5

Utgiftsreformer och utgiftsminskningar

I jämförelse med 2003 års ekonomiska vårproposition höjs de beräknade anslagen med ca 1,6 miljarder kronor 2004 och med ca 5,9 miljarder kronor 2005 och 2006 till följd av nu föreslagna eller aviserade reformer. Netto är de beräknade anslagen 2004 ca 0,5 miljarder kronor högre med hänsyn tagen till den föreslagna finansieringen. För åren 2005 och 2006 uppgår nettoökningen av de takbegränsade utgifterna till följd av nu föreslagna eller aviserade förändringar till ca 5 miljarder kronor. I avsnitt 4.3 presenteras budgeteffekterna av de reformer och den finansiering som nu föreslås eller aviserar. Bland annat föreslås att rättsväsendet tillförs 0,55 miljarder kronor 2004. Vidare aviserar att

det generella statsbidraget till kommuner och landsting höjs med 4,7 miljarder kronor fr.o.m. 2005 till följd av att en hittills tillfällig förstärkning av kommunernas och landstingens ekonomi görs permanent och överförs från statsbudgetens inkomstsida till statsbudgetens utgiftssida.

Pris- och löneomräkning av anslag för förvaltningsändamål

I den inledande fasen av budgetprocessen hantearas anslag för förvaltnings- och investeringsändamål i fasta priser. Anslagen räknas sedan om till löpande priser genom att pris- och löneindex knyts till dem.

I 2003 års ekonomiska vårproposition gjordes en slutlig pris- och löneomräkning för 2004 och en preliminär pris- och löneomräkning för 2005 och 2006. I förevarande proposition revideras den preliminära pris- och löneomräkningen för 2005 och 2006. Den preliminära pris- och löneomräkningen baseras bl.a. på antaganden om löneutvecklingen i den konkurrensutsatta sektorn. Avdrag görs även här för en prognostiserad produktivitetsutveckling som följer den privata tjänstesektorn.

Den reviderade preliminära pris- och löneomräkningen leder till att anslagen minskar med ca 0,3 miljarder kronor 2005 och med ca 0,9 miljarder kronor 2006 jämfört med beräkningen i vårpropositionen, främst till följd av en nedreviderad prisutveckling. Revideringen berör främst utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 22 Kommunikationer.

Makroekonomiska förutsättningar

I jämförelse med 2003 års ekonomiska vårproposition har anslag som styrs av den makroekonomiska utvecklingen justerats med hänsyn till nya antaganden. Justeringen berör huvudsakligen ett fyrtiotal anslag för transfereringsändamål.

Jämfört med beräkningen i vårpropositionen påverkas utgiftsberäkningarna främst av antaganden om högre arbetslöshet (år 2004) – vilket leder till ökade utgifter för arbetslöshetsersättning – samt lägre inkomstindex och prisbasbelopp. Jämfört med beräkningen i vårpropositionen beräknas prisbasbeloppet bli 300, 600 respektive 600 kronor lägre 2004, 2005 respektive 2006. Ett lägre prisbasbelopp medför lägre utgifter på flera stora transfereringsanslag,

främst sjukersättning och garantipension till ålderspensionärer. Ett lägre inkomstindex medför lägre utgifter för ålderspensionssystemet.

De förändrade makroförutsättningarna innebär sammantaget att utgifterna beräknas öka 2004, medan utgifterna beräknas minska 2005 och 2006 jämfört med beräkningen i den ekonomiska vårpropositionen.

Volym

Utgiftsberäkningarna har också förändrats till följd av nya prognoser för volymer inom vissa regelstyrda anslag jämfört med 2003 års ekonomiska vårproposition.

Färre asylsökande bidrar till att utgifterna inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar har reviderats ned 2004–2006.

Inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp förväntas utgifterna för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* på grund av volymökningar bli ca 2 miljarder kronor högre 2004 och 2005 och ca 1,4 miljarder kronor högre 2006 än bedömningen i vårpropositionen. Antalet sjukskrivna bedöms minska i något långsammare takt än vad som antogs i vårpropositionen. Antalet sjukpenningdagar (netto) bedöms bli 6,4 procent lägre 2003 jämfört med 2002 och bedöms 2004 understiga 2002 års nivå med ca 15 procent. I vårpropositionen var bedömningen att motsvarande minskning jämfört med 2002 skulle bli 9 respektive 18 procent.

Inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom har utgifterna reviderats ned, bl.a. till följd av att färre individer är berättigade till garantipension och äldreförsörjningsstöd än vad som tidigare antagits.

Ny befolkningsstatistik visar att antalet nyfödda ökar, vilket bedöms medföra att utgifterna under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn blir ca 0,1 miljarder kronor högre 2004 och ca 0,3 miljarder kronor högre 2005–2006 än bedömningen i vårpropositionen.

Sammantaget innebär ändrade volymantaganden att utgifterna bedöms öka med 0,4 miljarder kronor 2004, 2 miljarder kronor 2005 och 0,7 miljarder kronor 2006.

Övrigt

Revideringar av utgifterna kan också förledas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av ny information, korrigeringar av tidigare gjorda

fel samt av regeländringar utom regeringens omedelbara kontroll, till exempel genom beslut i Europaparlamentet. Revideringar kan också göras till följd av budgettekniska förändringar.

I propositionen Utjämning för vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade (prop. 2002/03:151), som nyligen överlämnats till riksdagen, föreslår regeringen att ett nytt kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) skall införas på statsbudgetens utgiftssida 2004. Utgifterna ökar därmed preliminärt med ca 1,6 miljarder kronor per år. En motsvarande förändring görs på statsbudgetens inkomstsida. Denna förändring är därmed budgetsaldoneutral.

Omläggningen av kommunkontosystemet, som infördes den 1 januari 2003, föreslås i förevarande proposition slutregleras. Som en konsekvens av detta minskas det generella statsbidraget till kommuner och landsting 2004 med 1,4 miljarder kronor jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition, varav 0,2 miljarder kronor avser en permanent reglering.

Sammantaget medför dessa förändringar att den konsekvensberäknade utgiftsramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner föreslås öka med ca 0,2 miljarder kronor 2004 och med ca 1,4 miljarder kronor 2005 och 2006, jämfört med beräkningen i vårpropositionen.

Statistik från första halvåret 2003 tyder på att prognosen för den genomsnittliga ersättningen för individer som uppbär ersättning var för högt satt för åren 2004–2006 i vårpropositionen. En nedreviderad prognos för den genomsnittliga ersättningen medför att de beräknade utgifterna för anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* nu är lägre 2004–2006. Denna effekt bidrar till en nedrevidering av de beräknade utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp med drygt 2 miljarder kronor 2004–2006.

Utgiftsramen för utgiftsområde 15 Studiestöd har reviderats upp med ca 0,7 miljarder kronor 2004, vilket beror på att den preliminära inbetalningen av 2001 års statliga ålderspensionsavgifter understeg den av Riksförsäkringsverket fastställda slutliga avgiften.

En ytterligare förändring är att avgiften till Europeiska gemenskapen beräknas bli högre

2004–2006 som en konsekvens av EU-kommissionens budgetförslag för 2004.

Minskning av anslagsbehållningar

Statliga myndigheter har vissa möjligheter att fördela sina utgifter över tiden. Medel på ram- och reservationsanslag som inte utnyttjas kan sparas till efterföljande år. Det innebär att en myndighet utöver anvisade anslagsmedel även kan använda tidigare sparade anslagsmedel. Myndigheter har också möjligheter att inom vissa gränser låna mot efterföljande års anslag. Förskjutningar av detta slag redovisas som en för alla ram- och reservationsanslag gemensam beräkningspost kallad Minskning av anslagsbehållningar. Denna post ingår i de takbegränsade utgifterna. För kommande budgetår erhålls en prognos för de takbegränsade utgifterna genom att den beräknade förändringen av anslagsbehållningarna läggs till utgiftsramarna och ålderspensionssystemets utgifter. Myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskrediter utgör en betydande osäkerhet i beräkningen av de takbegränsade utgifterna.

I förhållande till bedömningen i 2003 års ekonomiska vårproposition beräknas förbrukningen av anslagsbehållningar bli 1,6 miljarder kronor lägre 2004, 4,7 miljarder kronor lägre 2005 och 3,8 miljarder kronor lägre 2006.

6.3 Utgiftsområde 1–27 samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

I följande avsnitt redogörs kortfattat för varje utgiftsområde och för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

I tabellform redovisas utfall för 2002, anvisade anslagsmedel för 2003 (inklusive förslag till tilläggsbudget i denna proposition), prognos för 2003, förslag till utgiftsramar för 2004 samt konsekvensberäkningar av utgiftsramarna för 2005 och 2006.

Utgiftsprognoserna för 2003 avviker i vissa fall från anvisade medel i statsbudgeten. Detta beror bl.a. på förväntad förbrukning av anslagssparande, utnyttjande av anslagskrediter och på förändrade antaganden om den ekonomiska utvecklingen samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Från och med den 1 januari 2004 skall i princip all årlig revision avgiftsbeläggas (Avgifter vid Riksrevisionen, prop. 2002/03:63, bet. 2002/03:FiU27, rskr. 2002/03:189). Avgifter och ersättningar skall tillföras statskassan och redovisas mot inkomsttitel.

För anslagsfinansierade myndigheter som under 2003 inte erlägger någon avgift för årlig revision medför föreslagen nyordning en tillkommande kostnad som myndigheterna föreslås bli kompenserade för. De myndigheter som redan under 2003 betalar för årlig revision föreslås däremot inte få någon kompensation.

Kompensationen sker vid ett tillfälle och medför en nivåhöjning av berörda myndigheters anslag från och med 2004. Utgångspunkten för kompensationen är den uppskattade kostnad som myndigheten hade erlagt om myndigheten redan i dag hade betalat en avgift för årlig revision. Vid beräkning av kompensationsbeloppen har en pris- och löneomräkning genomförts på sedvanligt sätt.

Det sammanlagda kompensationsbeloppet uppgår till drygt 100 miljoner kronor. Ett motsvarande belopp har i inkomstberäkningarna tillförts inkomsttitel.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
7 333	7 689	7 610	7 896	7 844	8 218

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Demokrati samt delar av politikområdena Mediepolitik och Samepolitik. Utgiftsområdet omfattar även vissa anslag som inte ingår i något politikområde.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 23 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att anslaget 90:3 *Riksdagens förvaltningskostnader* ökas på förslag från riksdagsstyrelsen.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 207 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av pris- och löneomräkning.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 322 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 7 896 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
8 838	9 092	9 145	9 198	9 444	9 760

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Effektiv statsförvaltning och Finansiella system och tillsyn. Därutöver finns under utgiftsområdet det på politikområde ofördelade anslaget 90:1 *Riksrevisionen*.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 550 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att ingen garantiavsättning föreslås till Venantius AB. Orsaken till denna förändring är en analys av utfall och framtida risker i den utestående garantistocken som visar att ingen avsättning för 2004 behövs (se vol 2, Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, avsnitt 14.5).

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 106 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av höjda beräknade utgifter på anslaget 1:12 *Statliga tjänstepensioner m.m.*

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 562 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Även detta förklaras främst av ökade utgifter för de statliga tjänstepensionerna.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 9 198 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
8 049	8 267	8 165	8 556	8 760	8 907

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Skatt, tull och exekution.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition är i stort sett oförändrad.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 289 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 8 556 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
24 052	24 958	24 859	26 432	26 781	27 303

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Rättsväsendet.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 608 miljoner kronor. Förändringen förklaras huvudsakligen av regeringens fortsatta satsning på rättsväsendet samt av pris- och löneomräkning.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 1 474 miljoner kronor 2004. Kriminalvården tillförs 120 miljoner kronor för att hantera det ökade platsbehovet och 30 miljoner kronor för narkotikasatsningen inom kriminalvården 2004. Polisorganisationen tillförs 825 miljoner kronor för att öka antalet poliser och för en fortsatt utveckling av verksamheten. Rättshjälpsanslaget tillförs 100 miljoner kronor och domstolsväsendet tillförs 50 miljoner kronor. Därutöver förstärks även andra myndigheter inom utgiftsområdet. Förändringar utöver detta förklaras i huvudsak av pris- och löneomräkning.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 871 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror på pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 26 432 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
1 137	1 285	1 242	1 257	1 254	1 258

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 28 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av justeringar för valutakursförändringar.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 28 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av valutaomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 257 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
44 588	44 702	44 318	44 331	45 390	46 238

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Totalförsvar samt Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 116 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av justering av statliga ålderspensionsavgifter och omläggning till lånefinansiering av Försvarets radioanstalts investeringar.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 371 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av anslagsminskningar till följd av genomförandet av gällande försvarsbeslut, finansiering av ett nytt radiosystem för skydd och säkerhet och införande av lånefinansiering av investeringar för Försvarets radioanstalt. Anslagsökningar förklaras av pris- och löneomräkning och ökade utgifter för Kustbevakningen för miljöövervakning.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 1 907 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror på pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 44 331 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
15 684	17 065	17 059	19 857	20 838	21 823

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete, vilket från 2004 även inkluderar det tidigare politikområdet Samarbete med Central- och Östeuropa.

Biståndsramen för 2004 uppgår till 0,86 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) plus 200 miljoner kronor, en ökning från 0,81 procent av BNI 2003.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 79 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av förändrad BNI-prognos samt av förändrade biståndsavräkningar.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 2 792 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av en förväntad ökning av BNI samt en ökad biståndsram som andel av BNI.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 1 966 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på en förväntad ökning av BNI.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 19 857 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
6 695	7 510	7 629	7 005	6 992	6 648

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 36 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att antalet asylsökande förväntas minska.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 505 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att inga särskilda medel anslås för Storstadspolitiken från 2004.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 minskar utgifterna med 357 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att antalet asylsökande förväntas minska.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 7 005 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
31 040	34 031	34 958	37 665	39 316	40 679

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik och Forskningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 380 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att utgifterna för högkostnadsskyddet inom tandvården för de äldre beräknas öka med ytterligare ca 290 miljoner kronor. Vidare tillförs 75 miljoner kronor för en fortsatt satsning på åtgärder inom ramen för den nationella handlingsplanen för att

förebygga alkoholskador, 10 miljoner kronor för insatser mot spelberoende, 35 miljoner kronor för ersättning till talidomidskadade i neurosedynkatastrofen, 17 miljoner kronor till Rikskvinnocentrum och kvinno- och mansjourer samt 32 miljoner kronor till bilstöd till handikappade. Dessa utgiftsökningar motverkas delvis genom att kostnaderna för statlig assistansersättning beräknas minska.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 3 634 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att utgifterna för tandvården beräknas öka med ca 1 200 miljoner kronor, för läkemedel med ca 900 miljoner kronor och för statlig assistansersättning med ca 1 600 miljoner kronor.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 3 014 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att utgifterna för assistansersättningen beräknas öka med ca 2 900 miljoner kronor.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 37 665 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
112 889	118 560	121 370	123 981	129 712	134 532

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 983 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av två motverkande faktorer. Dels beräknas utgifterna för aktivitets- och sjukersättningar minska med 2 649 miljoner kronor till följd av ändrade antaganden om genomsnittlig ersättningsnivå. Dels beräknas utgifterna för sjukpenning öka med 1 808 miljoner kronor till följd av en ändrad bedömning av minskningstakten i antalet sjukpenningdagar.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 5 392 miljoner kronor 2004. Ökningen beror främst på den beräknade

prisutvecklingen och att fler personer beräknas få aktivitets- och sjukersättning.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 10 551 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror på ovannämnda orsaker.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 123 981 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
33 794	52 547	51 939	50 656	49 392	48 672

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 740 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av ett beräknat minskat antal individer med garantipension, äldreförsörjningsstöd och inkomstgrundad änkepension samt av ett sänkt antagande om inkomstindex och prisbasbelopp.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 1 891 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av ett beräknat minskat antal individer med garantipension, äldreförsörjningsstöd och inkomstgrundad änkepension.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 minskar utgifterna med 1 984 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på ovan nämnda orsaker.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 50 656 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
50 197	52 419	52 226	53 852	55 837	57 126

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk familjepolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 279 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av sänkta löneantaganden inom föräldraförsäkringen, ett beräknat ökat barnafödande samt av ett beräknat minskat antal individer inom underhållsstödssystemet.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 1 433 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av ett beräknat ökat antal uttagna dagar inom föräldraförsäkringen och av att grundnivån i föräldraförsäkringen föreslås höjas från 150 kronor till 180 kronor per dag fr.o.m. 2004. Förändringen förklaras även av den beslutade höjningen av åldersgränsen för vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 3 274 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på ett beräknat ökat barnafödande, ett ökat antal uttagna dagar inom föräldraförsäkringen, ökad medelersättning, den beslutade höjningen av åldersgränsen för vårdbidrag till funktionshindrade barn samt att den under 2002 införda pappamånaden får effekt.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 53 852 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
60 968	63 857	64 071	61 989	58 257	56 773

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Arbetsmarknad.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 2 215 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att arbetslösheten beräknas bli högre än vad som beräknades i vårpropositionen.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 1 868 miljoner kronor 2004.

Förändringen förklaras huvudsakligen av reformer som minskar utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen.

Den konsekvensberäknade ramen 2006 minskar utgifterna med 5 216 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att antalet arbetslösa beräknas minska.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 61 989 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
1 066	1 157	1 140	1 135	1 161	1 178

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 52 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av en nivåhöjning av Arbetsmiljöverkets anslag.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 22 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att tidsbegränsade reformer avslutas.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 135 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
20 668	21 060	20 211	21 925	21 793	23 051

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utbildningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 610 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* engångsvis justerats upp med

641 miljoner kronor 2004, varav 460 miljoner kronor avser en retroaktiv inbetalning till följd av att den preliminära inbetalningen av statliga ålderspensionsavgifter för 2001 understeg den fastställda slutliga avgiften.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar ramen för utgiftsområdet med 865 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras delvis av ovan redovisade justering avseende den statliga ålderspensionsavgiften för 2001. Därutöver återställs den av riksdagen beslutade minskningen av anslaget 25:3 *Studiemedelsröntor m.m.* med 340 miljoner kronor för 2003 (prop. 2002/03:46, bet. 2002/03:FiU24, rskr. 2002/03:119). Ökningen beror dessutom på att anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* tillfälligt minskas med 200 miljoner kronor under 2003 till följd av förslag till tilläggsbudget i anslutning till denna proposition. Dessa utgiftsökningar motverkas av att antalet studiestödstagare beräknas minska.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar ramen för utgiftsområdet med 1 126 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att statens räntekostnader stiger då den totala skuldstocken av studielån ökar och förändringar avseende prisbasbeloppet. Därutöver ökar anslaget 25:4 *Rekryteringsbidrag* med drygt 200 miljoner kronor i förhållande till 2004.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 21 925 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 16 Utbildningspolitik och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
40 871	42 387	41 768	43 962	45 887	45 064

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 134 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av en höjning av högsta avgiften i mactaxan för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, vilket medför lägre statsbidrag till kommunerna med 240 miljoner kronor, neddragning av grund-

utbildningsanslagen samt överföringar till respektive från andra utgiftsområden.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 1 575 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem* ökar med 1 000 miljoner kronor samt av pris- och löneomräkningar.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 1 102 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta förklaras bl.a. av att anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem* ökar med sammanlagt 1 500 miljoner kronor samt pris- och löneomräkningar. Samtidigt minskar anslaget 25:16 *Statligt stöd för utbildning av vuxna* i och med att 1 811 miljoner kronor överförs från och med 2006 till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna. Det riktade statsbidraget för kommunal vuxenutbildning inordnas därmed i det generella statsbidraget till kommunerna.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 43 962 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
8 095	8 378	8 236	8 664	8 957	9 120

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Kulturpolitik, Ungdomspolitik och Folkrorelsepolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik, Finansiella system och tillsyn, Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 36 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att anslagen 2:1 *Lotteriinspektionen* respektive 28:26 *Bidrag till kulturmiljövård* tillförs medel.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 286 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av pris- och löneomräkning.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 456 miljoner kronor i

förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 8 664 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
8 736	9 357	9 034	8 798	9 141	9 440

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Bostadspolitik och Regional samhällsförvaltning samt delar av politikområdena Ekonomisk familjepolitik och Miljöpolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 93 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av lägre beräknade kostnader för bostadsbidrag och räntebidrag.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 559 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att utgifterna för bostadsbidraget beräknas minska samt av att den tidsbegränsade satsningen på lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet upphör.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 642 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta förklaras främst av att kostnaderna för räntebidrag förväntas öka under perioden.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 8 798 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
3 388	3 601	3 922	3 106	2 957	2 957

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Regional utvecklingspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 503 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* flyttas från utgiftsområde 19 till utgiftsområde 22.

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 495 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av den ovan nämnda anslagsflytten.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 3 106 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
2 934	3 212	2 733	3 771	3 687	3 710

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Miljöpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med 36 miljoner kronor. Detta förklaras framförallt av att 25 miljoner kronor överförs till utgiftsområde 23. Medlen avser ökade insatser för biotopskydd inom skogsbruket.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 559 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av de satsningar som riksdagen beslutat med anledning av regeringens proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36).

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 är 61 miljoner kronor lägre än den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att tidsbegränsade satsningar upphör efter 2004.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 3 771 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
2 253	1 687	2 030	1 663	461	469

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Energitolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 356 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av åtgärder som följer av regeringens förslag i propositionen Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317).

I förhållande till anvisade medel 2003 minskar utgifterna med 24 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av den avtalsreglerade ersättningen för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäckverket.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 minskar utgifterna med 1 194 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att 1997 års energi-program avslutas vid utgången av 2004.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 663 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
24 361	25 361	24 485	28 535	29 707	30 137

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar de två politikområdena Transportpolitik och IT, elektronisk kommunikation och post.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 419 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att anslaget 37:7 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* flyttats från utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling till utgiftsområde 22,

vilket innebär en ökning med 450 miljoner kronor.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 3 174 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras dels av ovan nämnda anslagsflytt, dels av tidigare beslut om att tillföra utgiftsområdet medel i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen om Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20, bet. 2001/02:TU2, rskr. 2001/02:126).

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 1 602 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på pris- och löneomräkning. Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 28 535 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
13 922	10 287	9 553	14 279	14 467	14 409

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Skogspolitik, Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik samt delar av Samepolitik, Forskningspolitik och Utbildningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 111 miljoner kronor. Detta förklaras huvudsakligen av satsningar på forskning och utvecklingsverksamhet avseende ekologisk produktion samt fiske- och viltvård. Därutöver överförs 25 miljoner kronor till utgiftsområdet från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Medlen avser ökade insatser för biotopskydd inom skogsbruket.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 3 992 miljoner kronor 2004. Förutom ovanstående satsningar förklaras förändringen huvudsakligen av den från 2003 till 2002 tidigare lagda utbetalningen av arealstödersättningar

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 är 130 miljoner kronor högre än den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på ökade obligatoriska EU-stöd.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 14 279 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
3 453	3 435	3 348	3 491	3 627	3 656

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Näringspolitik, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, Konsumentpolitik samt delar av politikområdet Forskningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 129 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av en förstärkning av Verket för innovationssystem på 100 miljoner kronor samt förstärkningar till Verket för näringslivsutveckling (Nutek) och Turistfrämjande på vardera 10 miljoner kronor.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 56 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av ovan nämnda förstärkningar samt att en tillfällig neddragning av rymdanslaget upphör. Dessa förstärkningar tas delvis ut av att anslaget 39:6 *Näringslivsutveckling i Östersjöregionen* upphör.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 165 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på den satsning på exportfrämjande verksamhet 2003–2006 som föreslogs i budgetpropositionen för 2003. Resterande förändring förklaras till största delen av pris- och löneomräkningar.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 3 491 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 25

Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
102 333	71 018	72 537	73 706	79 432	81 267

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Allmänna bidrag till kommuner.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 637 miljoner kronor. Förändringen är en effekt av såväl minskningar som öknings inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår i propositionen Utjämnings för vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade (prop. 2003/04:151), som nyligen överlämnats till riksdagen, att ett nytt kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) skall införas 2004. Ett nytt obetecknat anslag införs med 1 600 miljoner kronor och anslaget motsvaras av en ny lika stor inkomsttitel på statsbudgetens inkomstsida.

Regeringen föreslår en slutreglering av förändringen i kommunkontosystemet, som genomfördes från den 1 januari 2003, vilket innebär en nedjustering av det generella statsbidraget 2004 med 1 367 miljoner kronor. Av regleringsbeloppet avser 1 147 miljoner kronor en engångsvis reglering för att reglera underskott avseende utbetalningar som kostnadsmissigt är från tiden före 1 januari 2003. Resterande 220 miljoner kronor av regleringsbeloppet avser en permanent reglering.

Regeringen föreslår vidare en slutreglering av ersättningen till landstingen för viss vuxentandvård genom att det generella statsbidraget 2004 justeras upp med 485 miljoner kronor, varav 281 miljoner kronor avser en permanent reglering. År 2005 tillförs ytterligare 30 miljoner kronor permanent.

Regeringen föreslår därutöver en slutreglering av maxtaxan m.m. inom äldreomsorgen genom att permanent tillföra det generella statsbidraget 170 miljoner kronor från och med 2004.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med 2 688 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras delvis av förslaget till nytt kostnadsutjämningsystem för LSS-kostnader och ovan nämnda regleringar. Enligt

tidigare beslut tillförs utgiftsområdet 1 000 miljoner kronor för 2004 avseende en fortsatt förstärkning av hälso- och sjukvården.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 7 561 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på att 4 700 miljoner kronor avseende tillfälliga åtgärder som tidigare låg på statsbudgetens inkomstsida tillförs det generella statsbidraget till kommuner och landsting från och med 2005. Resurserna avser dels den generella delen av det tillfälliga sysselsättningsstödet (3 400 miljoner kronor) dels den statliga skatt som kommunsektorn tillfälligt disponerat, den så kallade 200-kronan (1 300 miljoner kronor). Det riktade statsbidraget för kommunal vuxenutbildning inom utgiftsområde 16, inordnas i det generella statsbidraget till kommunerna, som därmed justeras upp med 1 811 miljoner kronor från och med 2006. Det engångsvisa regleringsbeloppet avseende kommunkontosystemet 2004 innebär att det generella statsbidraget ökar med 1 147 miljoner kronor 2005.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 73 706 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 26

Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
67 340	42 150	42 150	47 684	48 770	58 282

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet ingår inte under utgiftstaket för staten.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 2 124 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av ränteutgifter till följd ett ökat lånebehov vilket beror på en försämring av statsbudgetens saldo.

I förhållande till anvisade medel 2003 ökar utgifterna med ca 5 534 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av lägre överkurser.

Den konsekvensberäknade ramen för 2006 ökar utgifterna med ca 10 598 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Detta beror främst på ökade utgifter för lån i svenska kronor på grund av ett beräknat högre ränteläge och att inga överkurser beräknas för 2006.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 47 684 miljoner kronor 2004.

Utgiftsområde 27 Avgiften till den Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
20 648	23 695	20 814	24 472	25 982	26 547

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Avgiften till Europeiska gemenskapen.

Ramen för utgiftsområdet 2004 jämförd med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition ökar med 658 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av att det preliminära budgetförslaget för europeiska unionen, som inte fanns tillgängligt i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition, nu har använts i beräkningarna.

Den beräknade ramen för 2006 ökar utgifterna med 2 075 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2004. Förändringen under perioden förklaras av an-

taganden om den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i Europeiska unionen

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 24 472 miljoner kronor 2004.

Ålderspensionssystemet vid sidan om statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall 2002	Beräknat 2003	Prognos 2003	Förslag 2004	Beräknat	
				2005	2006
153 645	155 953	157 470	165 619	171 372	181 696

Utgifterna omfattar ålderspension i form av tilläggspension, inkomstpension och premiepension samt kostnaderna för administrationen av dessa system.

Utgifterna 2004 jämfört med beräkningen i 2003 års ekonomiska vårproposition minskar med ca 203 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av ett sänkt antagande om inkomstindex.

I förhållande till 2003 ökar utgifterna med 9 666 miljoner kronor 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av en trendmässig ökning av antalet individer med inkomstgrundad pension och genomsnittligt ökade pensionsnivåer.

Den beräknade utgiften för 2006 ökar med 16 077 miljoner kronor i förhållande till 2004. Detta beror främst på ett ökat antal individer med inkomstgrundad pension och genomsnittligt ökade pensionsnivåer.

Beräknat belopp för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgår till 165 619 miljoner kronor 2004.

Bemyndiganden och
övriga ekonomiska
förpliktelser m.m.

7 Bemyndiganden och övriga ekonomiska förpliktelser m.m.

7.1 Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital

Regeringens förslag: Regeringen får för 2004 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett belopp av 25 000 000 000 kronor.

Regeringen får för 2004 besluta om krediter för myndigheternas räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 17 700 000 000 kronor.

För Sjunde AP-fondens verksamhet får regeringen för 2004 dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 10 000 000 kronor, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 200 000 000 kronor.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten fastställer riksdagen årligen en total låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningar som används i statens verksamhet (20 §). Vidare fastställer riksdagen årligen en total kreditram i Riksgäldskontoret för att täcka behovet av rörelsekapital (21 §).

7.1.1 Låneramar för 2004

I tabell 7.1 redovisas för varje utgiftsområde beräknade sammanlagda låneramar för investeringar i anläggningstillgångar för 2004. Den totala låneramen avser summan av lån för detta ändamål som regeringen via myndigheterna (exkl. Sjunde AP-fonden) högst får ha i Riksgäldskontoret under 2004. Summan per utgiftsområde innefattar också tidigare tagna lån.

Tabell 7.1 Låneram för 2004

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Ram 2003 i regleringsbrev	Skuld 30/6 2003	Låneram 2004
1 Rikets styrelse	745	475	681
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	678	322	688
3 Skatt, tull och exekution	922	814	962
4 Rättsväsendet	3 244	1 092	3 275
5 Internationell samverkan	18	12	26
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	3 502	2 548	4 337
7 Internationellt bistånd	92	63	121
8 Invandrare och flyktingar	87	79	108
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	318	191	306
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	2 345	1 955	2 600
13 Arbetsmarknad	605	299	603
14 Arbetsliv	116	90	112
16 Utbildning och universitetsforskning	6 205	4 647	6 404
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	389	284	545
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	374	260	380
19 Regional utveckling	1	1	1
20 Allmän miljö- och naturvård	185	93	103
21 Energi	20	17	32
22 Kommunikationer	2 267	1 003	2 480
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	763	538	785
24 Näringsliv	190	128	203
Ej fördelat			269
Summa	23 065	14 618	25 000

Anm: Beloppen per utgiftsområde är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summeringen. Låneramen för Sjunde AP-fonden behandlas separat (avsnitt 7.1.3) och ingår därför inte i tabellen.

Regeringen beräknar att det behövs en sammantagen låneram på 25 miljarder kronor för 2004. För att kunna möta oförutsedda behov kommer preliminärt 269 miljoner kronor inte att fördelas till myndigheterna.

Jämfört med den låneram som riksdagen fastställt för 2003 innebär förslaget till låneram för 2004 en ökning med 1,5 miljarder kronor eller drygt 6 procent. Den genomsnittliga ökningstakten av låneramen under perioden 1998–2003 har uppgått till drygt 8 procent per år.

Myndigheternas totala skuld avseende investeringar i anläggningstillgångar uppgick till 14,6 miljarder kronor vid halvårsskiftet 2003, vilket är ca 200 miljoner kronor mindre än vid samma tidpunkt ett år tidigare.

Diagram 7.1 Myndigheternas investeringslån juni 1993 - juni 2003

Miljoner kronor

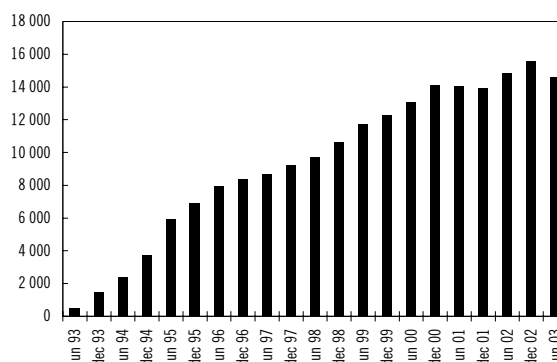

Diagram 7.1 visar lånevolymens utveckling sedan systemet infördes 1993. År 1998 var lånevolymen knappt 10 miljarder kronor. I år är lånevolymen knappt 15 miljarder kronor.

Tabell 7.2 Investeringslån och låneramar 1998 - 2003

Miljoner kronor

	Lån 30 juni	Låneram	Utnyttjandegrad 30 juni
1998	9 716	15 700	62 %
1999	11 528	16 700	69 %
2000	12 270	18 700	66 %
2001	12 662	20 300	62 %
2002	14 807	22 500	66 %
2003	14 618	23 500	62 %

Källa: Riksgäldskontoret och Finansdepartementet.

Som framgår av tabell 7.2 har utnyttjandegraden per den 30 juni respektive år under åren 1998–2003 uppgått till mellan 60 och 70 procent. Det bör dock observeras att upplåningen i regel ökar under det andra halvåret, varför utnyttjandegraden som redovisas ovan är lägre än utnyttjandegraden vid utgången av respektive år.

7.1.2 Räntekontokrediter för 2004

Myndigheterna placerar överskottslikviditet och finansierar sitt behov av rörelsekapital i Riksgäldskontoret. Respektive myndighet har för dessa ändamål ett räntekonto med kredit. Ramen för räntekontokrediterna varierar men ligger

normalt i intervallet 5–10 procent av respektive myndighets anslag, bidrag och avgiftsinkomster. Beräknade kreditramar för 2004 redovisas per utgiftsområde i tabell 7.3, tillsammans med totalt saldo och bruttoskuld på räntekontona per den 30 juni 2003. Vid beräkningen av bruttoskulden ingår endast de myndigheter som hade ett negativt saldo på räntekontot och som därmed utnyttjat sin kredit.

Tabell 7.3 Räntekontokreditram för 2004

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Saldo 30/6 2003 ¹	Brutto skuld 30/6 2003	Kredit- ram 2004
1 Rikets styrelse	-466	0	558
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-1 508	1 583	2 366
3 Skatt, tull och exekution	-244	0	797
4 Rättsväsendet	-373	576	2 684
5 Internationell samverkan	0	1	2
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	-141	145	2 999
7 Internationellt bistånd	-61	0	21
8 Invandrare och flyktingar	-13	2	51
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-416	86	313
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	0	56	675
13 Arbetsmarknad	-160	0	388
14 Arbetsliv	-82	3	100
16 Utbildning och universitetsforskning	-7 972	67	2 730
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-335	15	205
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	-832	3	342
19 Regional utveckling	-1	0	3
20 Allmän miljö- och naturvård	-231	0	38
21 Energi	-5	0	15
22 Kommunikationer	-3 956	1	2 415
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	-530	10	394
24 Näringsliv	-197	99	233
Ej fördelat			371
Summa	-17 523	2 647	17 700

Anm: Beloppen per utgiftsområde är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summeringen. Räntekontokrediterna för Sjunde AP-fonden behandlas separat (avsnitt 7.1.3) och ingår därför inte i tabellen.

¹ Ett negativt belopp på saldo den 30 juni 2003 innebär en behållning i Riksgäldskontoret.

Regeringen föreslår att summan av kreditramarna för myndigheternas räntekonton (exkl. Sjunde AP-fonden) får uppgå till högst 17,7 miljarder kronor för 2004, vilket innebär att den totala ramen ökar med 200 miljoner jämfört med 2003. För att kunna möta oförutsedda behov kommer preliminärt 371 miljoner kronor inte att fördelas till myndigheterna.

Av tabellens första kolumn framgår att myndigheterna vid halvårsskiftet i år hade betydande inlåning på sina räntekonton. Den främsta orsaken till att inlåningen är större än utlåningen är det omfattande anslagssparande som myndigheterna har byggt upp. En effekt av detta är att endast 81 av de 251 myndigheter som har räntekonton med kredit i Riksgäldskontoret behövde utnyttja sin kredit någon gång under perioden januari – juni 2003.

7.1.3 Sjunde AP-fonden

Sjunde AP-fonden har bildats för att förvalta premiepensionsmedel inom det reformerade ålderspensionssystemet. En del av pensionsavgiften, motsvarande 2,5 procent av pensionsgrundande inkomster, ger rätt till premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val. För de personer som avstår från att välja någon annan fond skall medlen placeras i Premiesparfonden som förvaltas av Sjunde AP-fonden. Därutöver förvaltar Sjunde AP-fonden ytterligare en fond, Premievals-fonden, som kan väljas på samma sätt som andra värdepappersfonder inom premiepensionssystemet. Sjunde AP-fonden har inga uppgifter utöver förvaltningen av dessa fonder. För detta ändamål har organisation och verksamhet byggts upp från grunden.

Kostnaderna för Sjunde AP-fondens verksamhet skall täckas med de förvaltningsavgifter som tas ur fonderna. Detta gäller även kostnaderna för att bygga upp verksamheten. Starka skäl talar för att kostnaderna under uppbyggnadsskedet sprids över en längre period för att inte oproportionerligt belasta några enstaka årgångar av premiepensionssparare. För detta ändamål disponerar Sjunde AP-fonden krediter i Riksgäldskontoret (RGK). För 2003 disponerar Sjunde AP-fonden dels ett räntekonto med kredit på högst 150 miljoner kronor, dels ett lån på högst 15 miljoner kronor för finansiering av investeringar i anläggningstillgångar (prop.

2002/03:1, bet. 2002/03:FiU1, rskr. 2002/03:24). Vid ingången av 2003 var kontokredit utnyttjad upp till cirka 88,7 miljoner kronor medan Sjunde AP-fondens lån för finansiering av anläggningstillgångar vid samma tillfälle uppgick till 2,9 miljoner kronor.

Vid årsskiftet 2002/03 uppgick Premiesparfondens och Premievalsfondens marknadsvärderade tillgångar till 18,6 miljarder kronor respektive 597 miljoner kronor. När Premiepensionsmyndigheten (PPM) i januari fördelade ytterligare premiepensionsmedel tillfördes Premiesparfonden cirka 6,7 miljarder kronor och Premievalsfonden cirka 194 miljoner kronor. Den förra är således ojämförligt större och spelar därför en avgörande roll för Sjunde AP-fondens finansiering. Förvaltningsavgiften, som uppgår till 0,5 procent av förvaltad kapital per år, reduceras genom det rabattsystem som tillämpas av PPM. Rabatten kommer premiepensions-spararna till del genom att PPM köper nya fondandelar för rabattbeloppet. För Premiesparfonden innebär detta att nettoavgiften efter rabatt för närvarande begränsas till 0,16 procent per år.

För 2003 kan de totala kostnaderna uppskattas till cirka 78 miljoner kronor medan Sjunde AP-fondens avgiftsintäkter netto kan beräknas till cirka 44 miljoner kronor. Det budgeterade underskottet 2003 kan därmed uppskattas till cirka 34 miljoner kronor. Det balanserade underskottet i Sjunde AP-fondens verksamhet beräknas till cirka 140 miljoner kronor 2003 och cirka 170 miljoner kronor 2004.

Mot den bakgrunden bedömer regeringen att det behövs en ram på 200 miljoner kronor för kredit på räntekonto under 2004. Ramen avseende lån för finansiering av anläggningstillgångar bedöms kunna reduceras från högst 15 till högst 10 miljoner kronor 2004.

Beräkningar utifrån en rad antaganden innefattande bl.a. in- och utflöden i Premiesparfonden och Premievalsfonden, förväntad avkastning och kostnadsutveckling visar att Sjunde AP-fonden kommer att redovisa successivt förbättrade årsresultat. Med de förutsättningar som gällde vid årsskiftet 2002/03 beräknades dock årsresultaten förbli negativa fram till och med 2010. Genom årliga överskott därefter beräknas det balanserade underskottet bli allt lägre för att elimineras efter ytterligare cirka åtta år.

7.1.4 Övrig utlåning från Riksgäldskontoret

Enligt 23 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten kan riksdagen för en viss myndighet eller för viss anskaffning besluta att lånefinansiering skall ske på annat sätt än genom ovan beskrivna låne- och kreditramar.

Totalt uppgick denna utlåning i Riksgäldskontoret till 178,7 miljarder kronor den 30 juni 2003. Centrala studiestödsnämndens kredit för studielån är störst och den uppgick till 117,1 miljarder kronor. I tabell 7.4 presenteras en översikt av övriga kreditramar i och utanför Riksgäldskontoret.

Tabell 7.4 Övriga kreditramar 2004

Miljoner kronor

Myndighet/verksamhet	Skuld 30/6 2003	Kreditram 2004
A-train	1 000	1 000
Banverket	9 814	11 900
Botniabanan	2 100	15 000
Centrala studiestödsnämnden	117 115	132 000
Exportkreditnämnden	0	obegränsad
Fortifikationsverket	4 772	6 200
Försvarets materielverk	12 747	25 000
Jordbruksverket	143	5 650
Kammarkollegiet, skadereglering	0	100
Kammarkollegiet, viltskadefonden	0	5
Lufftartsverket	7 086	8 000
Premiepensionsmyndigheten	0	200
Radiotjänst i Kiruna, rundradio	0	100
Radiotjänst i Kiruna, distribution	520	1 059
RGK:s garantiverksamhet, ordinarie garantireserv	0	obegränsad
RGK:s garantiverksamhet garantier, till vissa statliga bolag	0	22 000
RGK:s garantiverksamhet, garantier till internationella finansieringsinstitut	0	obegränsad
Riksskatteverket	5 205	obegränsad
Statens järnvägar m.m. ¹	4 275	20 250
Sjöfartsverket	0	350
Socialstyrelsen	90	200
Statens bostadskreditnämnd, nya garantier	0	obegränsad
Statens bostadskreditnämnd, äldre garantier	0	obegränsad
Statens bostadskreditnämnd, garantier för avlösen av kommunal borgen	0	1 000
Statens bostadskreditnämnd, för förvärv av fastigheter	0	5
Statens fastighetsverk	5 808	7 000
Statens pensionsverk	0	25
Statens räddningsverk	584	660
Svensk-Danska broförbindelsen AB	3 310	3 530
Svenska kraftnät	389	1 500
Vägverket ²	3 721	21 643
Summa	178 679	

Anm.: Affärsverk har även möjlighet att låna utanför Riksgäldskontoret.

Utöver de kreditramar som redovisas i tabellen finns också krediter i RGK för Riksrevisionen och Riksdagen som fastställs på riksdagsstyrelsens förslag.

¹ Krediten avser den totala upplåningen för affärsverket SJ och de nya SJ-bolagen (Euromaint, Jernhusen, SJ AB, Trafficare, Swedcarrier samt Green Cargo).² Avser Vägverkets totala upplåning.

Förslagen till beslut om nya eller ändrade ramar för övrig utlåning från Riksgäldskontoret återfinns inom respektive utgiftsområde.

7.2 Statliga garantier

Staten har utestående ekonomiska förpliktelser i form av garantier, t.ex. kapitaltäckningsgarantier, kreditgarantier, borgensåtaganden, grundförsäkringar och pensionsgarantier. En samlad redovisning av den statliga garantiverksamheten ges i Årsredovisning för staten 2002 (skr. 2002/03:101). I detta avsnitt presenteras en översikt avseende de anslag som under 2004 kan komma att belastas till följd av garantiverksamheten.

Sedan den 1 januari 1998 ställs krav på kostnadstäckning i hanteringen av statliga garantier. Detta innebär att risken i varje garantiengagemang eller grupp av engagemang skall beräknas. Utifrån detta bestäms en avgift för garantin som debiteras garantitagaren. Riksdagen kan emellertid besluta att för ett visst åtagande skall en lägre eller ingen avgift debiteras. Till den del full kostnadstäckning inte erhålls från garantitagaren är det fråga om en statlig subvention som skall belastas ett anslag. Avgiftsinkomster och i förekommande fall anslagsmedel motsvarande subventionen förs till ett konto, en garantireserv, i Riksgäldskontoret. Till reserven förs också eventuella återvinningar från tidigare infriade garantier. Reservan finansierar garantiverksamhetens administration och skadeutfall. Garantiverksamheten skall vara långsiktigt självbärande.

I tabell 7.5 presenteras en översikt över de anslag vars ändamål 2004 föreslås omfatta garantiverksamhet. Regeringens förslag presenteras i respektive utgiftsområdesvolym.

Tabell 7.5 Anslag vars ändamål 2004 omfattar garantiverksamhet

UO	Anslag	Garantiåtagande
2	2:5 Insatser i internationella finansiella institutioner	Internationella finansieringsinstitut
2	2:6 Avsättning för garantiverksamhet	A/O dom Shvetsii
7	8:1 Biståndsverksamhet	Garantier under Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet
7	8:1 Biståndsverksamhet	U-kreditgarantier
7	8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och export	Exportgarantier till Baltikum, Ryssland m.fl.
16	25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning 25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB
18	31:4 Statens bostadskreditnämnd: garantiverksamhet	Bostadskreditgarantier
22	36:2 Våghållning och statsbidrag 36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	Öresundsbrokonsortiet
22	36:2 Banverket: Administration	Arlandabanan Projekt AB

Riskbedömningen för statens garantiåtagande avseende Venantius har tidigare indikerat ett behov av att för 2004 avsätta 500 miljoner kronor från anslaget 2:6 *Avsättningar för garantiverksamhet* till den särskilda garantireserven för detta åtagande (se t.ex. prop. 2001/02:1 finansplan m.m. avsnitt 7.2). Riksgäldskontorets fortlöpande riskuppföljning har dock indikerat en markant minskning av statens risk i åtagandet, vilket motiverat en mer ingående värdering. Denna värdering bekräftar att statens risk i åtagandet har minskat väsentligt. Riksgäldskontoret har därför föreslagit att ingen avsättning görs till garantireserven 2004 (se utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning avsnitt 14).

7.3 Beställningsbemyndiganden

Enligt 12 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen, för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter även under senare budgetår än det statsbudgeten avser.

Regeringen begär bemyndiganden i anslagsavsnitten för de anslag som berörs. Där redovisas tabeller med information om bland annat nya och infriade förpliktelser under 2002–2004.

I tabell 7.6 görs en sammanfattning per utgiftsområde av begärda bemyndiganden för 2004. I kolumnen Ingående förpliktelser redovisas de åtaganden staten beräknas ha i form av beställningar av varor och tjänster, beslut om bidrag m.m. vid ingången av 2004. I nästa kolumn anges de nya förpliktelser av denna typ som staten förväntas ikläda sig under 2004. Kolumnen Infriade förpliktelser visar de gjorda förpliktelser som förväntas innebära utgifter under 2004. Kolumnen Utestående förpliktelser utgör summan av ingående och nya förpliktelser minus infriade förpliktelser. I den sista kolumnen, Begärda bemyndiganden, redovisas omfattningen av de bemyndiganden som regeringen begär i denna proposition. Bemyndigandena innebär att riksdagen medger att regeringen får ikläda staten förpliktelser som innebär utgifter efter 2004. Förpliktelserna innebär i många fall utgifter både 2005 och åren därefter.

Av tabellen framgår att regeringen begär bemyndiganden om totalt 208,2 miljarder kronor. Jämfört med de beställningsbemyndiganden som riksdagen fastställt för 2003 innebär förslagen till bemyndiganden för 2004 en minskning med drygt 12 miljarder kronor.

Tabell 7.6 Sammanfattande redovisning av beställningsbemyndiganden avseende 2004

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Ingående förpliktelser 2004	Nya förpliktelser 2004	Infriade förpliktelser 2004	Utestående förpliktelser 2004	Begärda bemyndiganden 2004
1 Rikets styrelse	0	3	0	3	3
5 Internationell samverkan	136	163	172	128	132
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	74 183	18 609	20 510	72 283	72 714
7 Internationellt bistånd	25 819	20 278	16 474	29 623	29 540
8 Invandrare och flyktingar	13	10	10	14	14
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	728	438	407	759	778
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	8	12	11	9	12
13 Arbetsmarknad	9 664	7 142	6 905	9 901	13 607
14 Arbetsliv	91	90	86	95	150
15 Studiestöd	4	4	4	4	4
16 Utbildning och universitetsforskning	6 630	2 836	3 155	6 310	6 432
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	117	90	89	118	125
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	898	600	493	1 005	3 400
19 Regional utveckling	6 639	2 632	2 950	6 321	6 700
20 Allmän miljö- och naturvård	948	879	568	1 260	1 754
21 Energi	486	834	857	463	1 540
22 Kommunikationer	66 952	19 752	11 691	75 014	58 869
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11 504	7 430	9 589	9 344	9 160
24 Näringsliv	2 675	1 795	1 434	3 036	3 300
25 Allmänna bidrag till kommuner	50	0	50	0	0
Summa:	207 547	83 596	75 453	215 689	208 232

Anm: Beloppen är avrundade och summeringen överensstämmer därför inte alltid.

7.4 Bemyndigande för ramanslag

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2004 besluta att ett ramanslag som inte avser förvaltningsändamål får överskridas om

1. ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas,
2. överskridandet ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett

av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas.

För de flesta ramanslag kan oundvikliga utgiftsökningar i förhållande till anvisade medel rymmas inom den högsta tillåtna anslagskrediten på 10 procent som föreskrivs i 6 § första stycket budgetlagen. I allmänhet sätter regeringen krediten för anslag för förvaltningsändamål till 3 procent och för de flesta övriga ramanslag till 5 procent. I fråga om ramanslag för förvaltningsändamål är det nästan aldrig aktuellt att överskrida anslaget mer än vad som ryms inom den tillåtna högsta anslagskrediten. Något särskilt bemyndigande som ger regeringen befogenhet att besluta om överskridande av ramanslag som anvisats för förvaltningsändamål behöver därför inte inhämtas. Vid behov kommer ytterligare medel att begäras på tilläggsbudget.

När det däremot gäller ramanslag som anvisats för regelstyrd verksamhet, icke påverkbara EU-relaterade utgifter, infriande av garantier samt oförutsedda utgifter kan så stora förändringar inträffa att utgifterna inte ryms inom den högsta tillåtna anslagskrediten. Regeringen avser i sådana fall att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om anslag på tilläggsbudget. Förändringarna kan dock inträffa snabbt och betalningarna kan behöva göras utan dröjsmål. Om anslag på tilläggsbudget inte hinner anvisas bör regeringen bemyndigas att besluta om överskridande när de förutsättningar som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda, dvs. om det är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget skall kunna uppfyllas. Överskridandet får inte vara större än att det ryms inom det fastställda utgiftstaket för staten. Bemyndigandet begärs för ett budgetår i sänder. Regeringens avsikt är att även fortsättningsvis på tilläggsbudget föreslå förändringar av berörda anslag som ersätter det medgivna överskridandet. I Årsredovisning för staten 2002 (skr. 2002/03:101 s. 76) lämnades en redovisning av vilka anslag som regeringen medgivit överskridanden för under 2002.

Innevarande år har regeringen inte medgivit några överskridanden. Ett eventuellt utnyttjande av bemyndigandet senare i år kommer att redovisas i Årsredovisning för staten 2003. I anslutning till utgiftsområde 26 Statsskuld-räntor m.m. återkommer regeringen med förslag om bemyndiganden rörande överskridanden av vissa anslag.

7.5 Omvandling av reservationsanslag till ramanslag

Regeringens förslag: De reservationsanslag som finns uppförda på statsbudgeten 2003 omvandlas till ramanslag för samma ändamål och outnyttjade medel på anslagen vid utgången av 2003 bildar anslagssparande på de nya ramanslagen.

Ärendet och dess beredning: Budgetprocessutredningen (SOU 2000:61) föreslog bl.a. att anslagsformen reservationsanslag skall avskaffas. Betänkandet har remissbehandlats och remissvaren finns att tillgå i Finansdepartementet (dnr Fi2000/2298).

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna är överlag positiva till utredningens förslag och ingen instans avstyrker förslaget att avveckla reservationsanslagen.

Skälen för regeringens förslag: I samband med reformeringen av budgetprocessen under 1990-talet avvecklades de tidigare förslagsanslagen och merparten av reservationsanslagen. Budgetprocessutredningen hade i uppdrag att utvärdera erfarenheterna av dessa reformer och den nya budgetprocessen. Utredningen konstaterade bl.a. att den fortsatta användningen av reservationsanslag blivit ytterst begränsad. Antalet reservationsanslag har minskat ytterligare sedan reformerna och anslagstypen har till övervägande del ersatts med ramanslag.

Reservationsanslaget – som får disponeras av regeringen i högst tre år efter det att det senast var uppfört på statsbudgeten – var främst tänkt att användas för tidsbegränsade ändamål för olika typer av program. Valet av denna anslagsform skulle markera ett åtagandes tidsbegränsade karaktär.

Samtidigt kan konstateras att tidsbegränsningen i vissa fall har visat sig vara illusorisk. I flera fall har tidsbegränsade program avlösts av nya program med samma eller liknande ändamål. I andra fall har anslaget tillförts ytterligare medel, varpå anslagsmedlen fått disponeras i ytterligare tre år.

Det kan därmed ifrågasättas om anslagsformen fyller funktionen att markera ett åtagandes tidsbegränsade karaktär. I vissa andra fall har reservationsanslag valts med hänvisning till svårigheten med att beräkna den årliga anslagsbelastningen. Likartade förhållanden gäller dock för andra ändamål där medlen tidigare anvisades över förslagsanslag eller reservationsanslag men nu anvisas över ramanslag.

Det kan i detta sammanhang vara av intresse att göra en jämförelse mellan de villkor för ramanslag och reservationsanslag som anges i lagen (1996:1059) om statsbudgeten och anslagsförordningen (1996:1189). Regeringens dispositionsrätt regleras i budgetlagen. Av 5 och 6 §§ framgår att överföring av outnyttjade medel är tillåtet för båda anslagstyperna. För reservationsanslag gäller dock den begränsningen att outnyttjade medel får användas längst tre år efter det att anslaget senast var uppfört på statsbudgeten. Någon motsvarande begränsning för ramanslag finns inte i budgetlagen. Regeringen får tillfälligt överskrida ett ramanslag men inte ett reservationsanslag. Myndigheternas dispositionsrätt regleras i anslagsförordningen. Outnyttjade medel på reservationsanslag och ramanslag får disponeras av myndigheten i två år efter det att anslaget senast var uppfört på statsbudgeten. För det tredje året krävs regeringens medgivande. För ramanslag gäller att anslags-sparande överstigande 3 procent inte får disponeras utan regeringens godkännande.

Sammantaget medger ramanslaget en större flexibilitet än reservationsanslaget. Regeringen kan dock vid behov besluta om begränsningar i villkoren för utnyttjande av ramanslaget enligt 7 § budgetlagen.

Det tidigare syftet med reservationsanslaget, att kunna klara långsiktiga åtaganden, kan uppnås genom att koppla ett beställningsbemyndigande till ramanslaget.

Regeringen anser mot denna bakgrund inte att det finns tillräckliga skäl för att bibehålla de återstående reservationsanslagen. Regeringen föreslår därför att de anslag som anges i tabell 7.7 från och med den 1 januari 2004 omvandlas till ramanslag för samma ändamål. Regeringen föreslår vidare att outnyttjade medel på anslagen vid utgången av 2003 får bilda anslags-sparande på de nya ramanslagen.

Tabell 7.7 Reservationsanslag uppförda på statsbudgeten 2003 som föreslås omvandlas till ramanslag fr.o.m. 2004

U0	Anslag
2	1:6 Folk- och bostadsstatistik
7	8:1 Biståndsverksamhet
7	9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa ¹
7	9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och export*
9	16:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet
9	18:3 Utvecklingsmedel för åtgärder för hemlösa
17	28:27 Kyrkoantikvarisk ersättning
23	44:03 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket
25	48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

¹ Regeringen föreslår på annan plats i denna proposition att anslaget 9:2 skall benämnas 8:5 och att anslaget 9:1 skall ingå i 8:1 fr.o.m. 1 januari 2004 (se utgiftsområde 7 Internationellt bistånd avsnitt 3.1 - 3.2).

Enligt 3 § budgetlagen finns tre anslagstyper, nämligen obetecknade anslag, reservationsanslag och ramanslag. Villkoren för reservationsanslagen anges i 5 §. Regeringen föreslår inte nu någon ändring av dessa föreskrifter i budgetlagen men avser att återkomma i saken vid ett senare tillfälle. Ändringen av anslagstyp för de reservationsanslag som för närvarande är uppförda på statsbudgeten påverkar således inte riksdagens möjligheter att besluta att medel ska anvisas på ett reservationsanslag.

8

Skattefrågor

8 Skattefrågor

8.1 Inledning

Regeringen redovisar här ett antal åtgärder på skatteområdet med effekter för budgetåret 2004 och framåt. Flertalet av dessa åtgärder kommer att föreslås i särskilda propositioner under hösten 2003 och redovisas därför i denna proposition som bedömningar.

Vid beskattningen av förvärvsinkomster föreslås som en del av den fortsatta gröna skatteväxlingen dels en särskild skattereduktion av inkomstskatten, dels en sänkning av den allmänna löneavgiften. Vidare föreslås förändringar i reglerna för beräkning av skiktgränser för uttag av statlig skatt på förvärvsinkomster, i reglerna om förmånsbeskattning av vissa miljövänliga bilar och förlängda övergångsbestämmelser vid beskattningen av nordiska sjömän. Vissa begränsningar i skattereglerna för lånedatorer aviseras. En ny utredning om översyn av reglerna för avdrag för ökade levnadskostnader aviseras liksom kommande förslag om slopad skattefrihet för tandvårdsförmån.

På området för kapitalinkomst- och egenomsbeskattning aviseras förslag om förändringar i de s.k. 3:12-reglerna, om ett slopande av arvsskatten mellan makar och om en ny regel för begränsning av förmögenhetsskatt. Vidare aviseras förslag om en dämpningsregel för fastighetsskatten, om skattereduktion vid miljöinvesteringar, om beskattningen av samfällighetsinkomster och om regler vid fastighetstaxering och inkomstbeskattning av fastigheter vid tredimensionell fastighetsbildning. Vidare aviseras ett förslag om uppskov med beskattningen av kapitalvinster vid köp av vissa bostadsrätter.

För beskattningen av företag aviseras förslag i de s.k. CFC-reglerna liksom om förändrade regler om avdragsrätt för utdelningen på insatsemitterat kapital i kooperativa ekonomiska föreningar.

För avdragsrätten för utgifter för reparation och underhåll aviseras förändrade regler liksom införande av uttryckliga skatteregler för värdering av lager av finansiella instrument. I fråga om arbetsgivares avdragsrätt för pensionskostnader aviseras i enlighet med den skrivelse som tidigare lämnats till riksdagen en begränsad avdragsrätt vid överlåtelse av pensionsutfästelser.

På energi- och miljöskatteområdet redovisar regeringen förutsättningarna för en fortsatt grön skatteväxling, särskilt i frågan om näringslivets energibeskattnings. Som en del av skatteväxlingen föreslås höjd koldioxidskatt och höjda elskatter liksom en höjning av bekämpningsmedelskatten. Tidigare aviserade förslag om förändrade skatteregler för kraftvärmeverk presenteras liksom förslag om förlängd begränsning av koldioxidskatten för företag i kalk- och cementbranschen samt om avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft. Regeringen gör en förnyad bedömning i frågan om en skattestrategi för alternativa drivmedel. Bedömningar lämnas också om avfallsskatten och om skatten på naturgrus.

För övriga punktskatter föreslås förändringar i reglerna för privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror. Vidare redovisas en bedömning av reklamskatten och beskrivs det pågående arbetet med träningskatt.

Regeringen redovisar prioriteringar vad gäller olika insatser mot skattefusk. Förslag lämnas om en förlängning av skattereduktionen för bredbandsanslutning.

I ett avslutande avsnitt redovisas de finansiella effekterna av de skatteförslag som lämnas i denna proposition och dessutom av kommande förslag som lämnas i propositioner senare under hösten 2003.

Ärendet och dess beredning

Lagförslag i de olika ärendena finns i kapitel 3 Lagförslag. Såvitt gäller beredningen har, förutom vad som redovisas senare i detta kapitel, samtliga förslag beretts under hand med Riksskatteverket (RSV).

Lagrådet

Till följd av att Sveriges undantag från de allmänna EG-reglerna för privatinförsel av alkohol-drycker och tobaksvaror upphör den 1 januari 2004 skall lagen om beskattning av privatinförsel upphöra att gälla från nämnda tidpunkt. Detta föranleder också förslag till följdändringar i vissa andra lagar. Beträffande kraftvärmebeskattningen införs en proportioneringsregel vid beräkningen av skatteavdragen samt slopat avdrag för energiskatt på el som produceras i kraftvärmeverk. Övriga lagförslag avser justeringar i skatteskalor eller ändrade skattesatser samt förlängning av vissa tidsfrister. Enligt regeringens mening är samtliga föreslagna ändringar av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

8.2 Skatter på förvärvsinkomster

8.2.1 Sänkt inkomstskatt som en del i grön skatteväxling

Regeringens förslag: Det utrymme för skatte-sänkningar på arbete som skapas inom ramen för den gröna skatteväxlingen används till sänkt inkomstskatt för individer och sänkning av arbetsgivaravgifter och egenavgifter för företag och enskilda näringsidkare. Inkomstskatten sänks genom att vid 2005 års taxering en skatte-reduktion på 200 kronor ges för det fasta beloppet vid beskattning av förvärvsinkomster.

Skälen för regeringens förslag: Den strategi för grön skatteväxling som presenterades i finansplanen för år 2001 innebär i grunden att höjda

skatter på energi- och miljöområdet växlas mot sänkta skatter på arbete. Som en del i strategin har skatten på arbete sänkts genom förslag i de senaste budgetpropositionerna för år 2001-2003 om höjda grundavdrag i inkomstbeskattningen och sänkt allmän löneavgift. För år 2004 föreslås ytterligare ett steg i skatteväxlingen.

Vid tidigare års skatteväxlingar har skatte-sänkningar för individer skett i huvudsak genom justeringar av grundavdraget. En fortsatt höjning av grundavdraget medför dock vissa komplikationer som en följd av den indirekta kopplingen mellan grundavdraget och den nedre gränsen för fastställande av pensionsgrundande inkomst. Dessa komplikationer har också påpekats av riksdagen (bet. 2002/03:FiU1, del 1 s. 196). En ytterligare höjning av grundavdraget skulle förstärka dessa komplikationer. En annan lösning för att sänka skatten på förvärvsinkomster bör därför övervägas.

Som en utgångspunkt gäller att den dominerande delen av kompensationen för de höjda energiskatterna för 2004 – med en total omslutning på ca 2 miljarder kronor – skall tillfalla hushållen. Ett enkelt sätt att åstadkomma detta är att förändra reglerna för det fasta beloppet vid beskattningen av förvärvsinkomster – den s.k. 200-kronan – som för budgetåret 2004 beräknas innebära ett skatteuttag på 1,36 miljarder kronor. Detta fasta belopp som betalas av fysiska personer med beskattningsbara förvärvsinkomster har funnits sedan 1990 års skattereform som en komplettering av den inkomstskatt som i övrigt tas ut enligt den kommunala skattesatsen och den statliga skatteskalen.

Normalt utgör det fasta beloppet på 200 kronor en del av den statliga inkomstskatten. Under senare år och till och med inkomståret 2004 utgör emellertid beloppet på 200 kronor en kommunal inkomstskatt (prop. 2002/03:100, bet. 2002/03:FiU19, rskr. 2002/03:234, SFS 2003:490). Genom förslag i denna proposition kommer detta stöd till kommunsektorn att från och med år 2005 föras över till statsbudgetens utgiftssida. Det fasta beloppet kommer därefter återigen utgöra en statlig inkomstskatt. Det är då möjligt att avskaffa beloppet.

För det mellanliggande året – 2004 – är ett slopande av det fasta beloppet inte möjligt då detta skulle påverka kommunsektorns skatteunderlag negativt. Den lösning som står till buds

är att i stället ge en statlig skattereduktion för samma belopp vid inkomståret 2004.

Skattereduktionen för det fasta beloppet på 200 kronor föreslås regleras i en särskild lag – lag om särskild skattereduktion vid 2005 års taxering.

8.2.2 Sänkt allmän löneavgift som en del i grön skatteväxling

Regeringens förslag: Som en del i den gröna skatteväxlingen sänks den allmänna löneavgiften med 0,12 procent av avgiftsunderlaget.

Skälen för regeringens förslag: Den gröna skatteväxlingen innebär i princip att effekterna av höjda energi- och miljöskatter för individerna balanseras av sänkta inkomstskatter, medan effekterna för företagen motverkas av skattesänkningar riktade mot dessa. Vid skatteväxlingens första steg år 2001 innebar detta sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter för företag och enskilda näringsidkare. Så bör ske även för budgetåret 2004. Sänkningen bidrar till att kompensera för de direkta kostnader för företagssektorn som följer av de höjda energi- och miljöskatterna.

Arbetsgivaravgifterna och deras motsvarighet för enskilda näringsidkare, egenavgifterna, består dels av ett antal socialavgifter, dels av den allmänna löneavgiften. Socialavgifterna finansierar systemen för social trygghet och är kalibrerade på ett sådant sätt att de skall ge en god samstämmighet mellan inkomster och utgifter på olika områden, exempelvis inom sjukförsäkringssystemet. Eftersom detta inte gäller i fråga om den allmänna löneavgiften bör skatteväxlingen avse – liksom tidigare – denna avgift. Förslaget innebär att sänkning sker med 0,12 procentenheter, från gällande 3,25 procent till 3,13 procent av avgiftsunderlaget. För 2004 kommer därmed det sammanlagda uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift att uppgå till 32,70 procent (för 2003 är nivån 32,82 procent) för arbetsgivare och till 30,89 procent (för 2003 är nivån 31,01 procent) för enskilda näringsidkare.

Förslaget föranleder ändringar i 3 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.

8.2.3 Uppräkning av skiktgränser för statlig skatt på förvärvsinkomster inför inkomståret 2004

Regeringens förslag: Vid bestämmande av skiktgränser för uttag av statlig skatt på förvärvsinkomster inför inkomståret 2004 sker uppräkning med förändringen i konsumentprisindex med tillägg av 1 procentenhet i stället för 2 procentenheter som för närvarande gäller.

Skälen för regeringens förslag: Sedan 1990 års skattereform gäller vid beskattningen av förvärvsinkomster vissa regler som bidrar till att reala inkomstökningar – nominella inkomstökningar med avdrag för förändringar i konsumentpriserna – upp till viss nivå inte skall öka skatteuttaget på arbetsinkomster. Ett exempel på detta är den indexering, med förändringarna i konsumentprisindex som bas, som sker av grundavdraget vid uttag av kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster.

Den statliga skatten på beskattningsbara förvärvsinkomster styrs av de s.k. skiktgränserna. Skiktgränserna anger de gränser uttryckta i termer av beskattningsbar förvärvsinkomst över vilka statlig skatt tas ut med viss procentsats. Mot varje skiktgräns svarar en brytpunkt, uttryckt i termer av taxerad inkomst, som bestäms av skiktgränsen med tillägg för grundavdraget och den allmänna pensionsavgiften som får dras av.

För 2003 gäller att den nedre skiktgränsen – över vilken statlig skatt med 20 procent tas ut – ligger på 284 300 kronor (med motsvarande brytpunkt 301 000 kronor) medan den övre skiktgränsen – över vilken statlig skatt med 25 procent tas ut – ligger på 430 000 kronor (med motsvarande brytpunkt 447 200 kronor). Detta regleras i förordning (2002:836) om skiktgränser för statlig inkomstskatt vid 2004 års taxering.

Vid 1990 års skattereform bestämdes att skiktgränsen, förutom med förändringen i konsumentpriserna, för varje år skulle räknas upp med ytterligare två procentenheter. Avsikten med denna kompletterande uppräkning, ofta kallad reallöneskyddet, är att reallöneökningar upp till viss nivå för personer med inkomster runt och över brytpunkten, inte skall ge ett högre skatteuttag i reala termer. Denna nivå

bestämdes till två procent. Vid införandet av det högre skalsteget inkomståret 1999 infördes motsvarande regler för den övre skiktgränsen.

Innebörden av uppräkningsreglerna är att vid exempelvis en inflation på två procent och nominella löneökningar på fyra procent kommer andelen personer som betalar statlig inkomstskatt på olika nivåer inte att förändras i förhållande till det totala antalet skattskyldiga med förvärvsinkomster. Vid en snabbare ökning av nominella löner stiger dessa andelar medan en långsammare ökningstakt ger sjunkande andelar.

I anslutning till arbetet med 1990 års skattereform uttalades önskemål om att andelen skattskyldiga med förvärvsinkomster som skulle betala statlig inkomstskatt skulle ligga på en viss nivå. I de analyser som gjordes av Kommittén för utvärdering av skattereformen (KUSK, SOU 1995:104) beräknades denna andel till 15 procent. I budgetpropositionen för 2000 (1999/2000:1), där regeringen angav inriktningen av den inkomstskattereform som inleddes inkomståret 2000, redovisades uppgifter som indikerade att andelen för år 2000 skulle uppgå till 19 procent. Regeringen ansåg mot denna bakgrund att det var angeläget att minska andelen ner mot 15-procentsnivån, framför allt för att ge goda skattemässiga villkor för vidareutbildning och karriärutveckling.

I inkomstskattereformens tre första steg under åren 2000-2002 lämnades förslag som skulle nedbringa andelen skattskyldiga med statlig inkomstskatt. I budgetpropositionen för 2002 – då förslag lämnades om det tredje steget i reformen – redovisades beräkningar som visade att andelen med statlig skatt år 2002 skulle uppgå till 17 procent. Den faktiska andelen för 2002 kom att uppgå till 16,6 procent medan andelarna för 2003 och 2004 vid oförändrade regler för närvarande kan beräknas till 16,8 procent respektive 16,7 procent.

Utfallet för 2002 och beräkningarna för 2003 och 2004 innebär att andelen med statlig inkomstskatt har kommit att ligga på en något lägre nivå än vad som kunde förutses i arbetet med budgetpropositionen för 2002. Utvecklingen avspeglar en långsammare ökning av nominella löner och inkomster som ett resultat av den lugnare ekonomiska utvecklingen.

Mot denna bakgrund och då det finns behov av att finansiera övriga skatteåtgärder bör som en temporär åtgärd den fulla uppräknings av skikt-

gränserna inför inkomståret 2004 begränsas något.

Begränsningen bör ske genom att reglerna om det s.k. reallöneskyddet inte tillämpas fullt ut utan att uppräknings – utöver förändringen i konsumentprisindex – enbart skall ske med 1 procentenhet. Med en sådan justering av reglerna beräknas andelen med statlig skatt uppgå till 17,2 procent år 2004. I tabell 1 redovisas skiktgränser och brytpunkter för 2004 vid oförändrade regler och vid föreslagna regler. Som en jämförelse ges också skiktgränser och brytpunkter för 2003.

Tabell 8.1 Skiktgränser och brytpunkter för uttag av statlig skatt på förvärvsinkomster för åren 2003 och 2004. Gällande regler och förslag

	2003	2004 Gällande regler	2004 Förslag
Nedre skiktgräns	284 300	294 600	291 800
Nedre brytpunkt	301 000	311 700	308 800
Övre skiktgräns	430 000	445 600	441 300
Övre brytpunkt	447 200	463 200	458 900

Vid oförändrad inkomst innebär förslaget att uppräknings av den nedre skiktgränsen blir 2 800 kronor mindre och att uppräknings av den övre skiktgränsen blir 4 300 kronor mindre, i förhållande till gällande regler. För personer som betalar 20 procent i statlig skatt på en extra inkomst blir skattehöjningen maximalt 600 kronor per år och för de som betalar 25 procent maximalt 800 kronor.

Förslaget innebär också att skiktgränserna för åren efter 2004 kommer att ligga på lägre nivåer än vid gällande regler. Däremot är åtgärden temporär i den meningen att begränsningen av uppräknings enbart gäller för fastställande av skiktgränserna för inkomståret 2004.

Förslaget föranleder ändring i 65 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Vissa ikraftträdande frågor

De nya bestämmelserna om skiktgränser föreslås träda i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången vid 2005 års taxering med visst undantag som anges i övergångsbestämmelserna.

Enskilda näringsidkare kan i undantagsfall ha ett s.k. brutet räkenskapsår dvs. ett beskattningsår som inte sammanfaller med kalenderår. Detta innebär att de vid 2005 års taxering kan komma att beskattas för inkomster som hänför sig till 2003. Det förslag som regeringen lämnar i fråga om skiktgränserna kan ge upphov till skärpt beskattning som träffar inkomster som hänför sig till tiden före de nya reglernas ikraftträdande. För att dessa ändringar inte skall komma i strid med regeringsformens bestämmelser om förbud mot retroaktiv skattelagstiftning bör de nämnda reglerna inte tillämpas för skattskyldiga med beskattningsår som börjat senast den dag då denna proposition avlämnas till riksdagen. För att förhindra vissa möjligheter till skatteplanering bör de nya reglerna emellertid gälla för näringsidkare vars verksamhet påbörjats efter nämnda datum. Regeringen föreslår därför med stöd av 2 kap. 10 § regeringsformen att de nu berörda reglerna skall tillämpas från och med den 23 september 2003.

8.2.4 Skattefriheten begränsas för förmån av lånedatorer

Regeringens bedömning: Skattefriheten för förmån av lånedator bör begränsas genom att förmånen inte får kombineras med individuella bruttolöneavdrag utöver ett visst belopp. Regeringen avser att lägga fram ett förslag med ett sådant innehåll till riksdagen under hösten som kan träda i kraft den 1 januari 2004.

Skälen för regeringens bedömning: Huvudregeln i inkomstbeskattningen är att förmåner som arbetstagare erhåller av arbetsgivaren är skattepliktiga och att de skall värderas till marknadsvärdet. Sedan 1998 gäller att förmån av att för privat bruk använda en datorutrustning som arbetsgivaren tillhandahåller inte skall tas upp till beskattning. Detta gäller dock bara om förmånen väsentligen riktar sig till hela den stadigvarande personalen på arbetsplatsen.

Datorutrustning är i många fall också ett arbetsredskap. En anledning till att förmånen undantogs från beskattningen var att det fanns en osäkerhet i vilka situationer en privat användning skulle förmånsbeskattas, bl.a. i samband med datautbildning som skedde i hemmet på fritiden.

Ett vanligt sätt att tillhandahålla förmånen är att arbetstagaren och arbetsgivaren kommer överens om att under lånetiden minska lönen genom s.k. bruttolöneavdrag. På så sätt delas kostnaderna för datorutrustningen mellan det allmänna, genom minskade skatte- och avgiftsintäkter, arbetsgivaren och arbetstagaren.

På senare tid har datorutrustningarna blivit allt mer avancerade och exklusiva. Syftet med reglerna – att stärka datakompetensen mer allmänt – kan förfelas om skattefriheten också omfattar sådan utrustning som i väsentlig grad skiljer sig från vad som normalt används i arbetet. Dessutom har skattefriheten redan nu i många fall lett till den större datamognad bland arbetstagarna i allmänhet som eftersträvades. Det finns därför anledning att begränsa möjligheterna att genom bruttolöneavdrag tillhandahålla datorutrustning.

En datorutrustning kan användas som arbetsredskap både på arbetsplatsen och i bostaden vid hemarbete. För att inte en begränsning av skattefriheten för förmån av lånedator skall leda till svårigheter att värdera en eventuell privat användning, bör begränsningen inte åstadkommas genom att skattefriheten avskaffas generellt. I stället bör begränsningen ske genom att kontantersättning över ett visst belopp inte utan skattekonsekvenser får bytas ut mot förmån av dator dvs. att bruttolöneavdragen godtas bara upp till en viss nivå. Regeringen avser att lägga fram ett förslag med ett sådant innehåll till riksdagen under hösten som kan träda i kraft den 1 januari 2004. Det kan finnas behov av särskilda övergångsregler för redan ingångna avtal.

En översyn kommer därtill att göras av den nuvarande ordningen där det skall ingå att pröva behovet av att behålla möjligheterna att kombinera förmånen av datorutrustning med individuella bruttolöneavdrag.

8.2.5 Reducerat förmånsvärde för miljövänliga bilar

Regeringens förslag: Den tidsbegränsade justeringsregeln för miljöbilar förlängs med tre år för elbilar och två år för alkohol- och gasbilar. Nedsättningen kommer därmed att gälla för båda bilgrupperna till och med inkomståret 2008.

Skälen för regeringens förslag: De nuvarande reglerna om justering av värdet av bilförmån för s.k. miljöbilar tillämpades första gången vid 2000 års taxering. Reglerna innebär att förmånsvärdet för en bil som - helt eller delvis- är utrustad med teknik för drift med elektricitet eller med mer miljöanpassade drivmedel än bensin eller dieselolja och som därför har ett nybilspris som är högre än nybilspriset för närmast jämförbara bil utan sådan teknik, skall justeras ned till en nivå som motsvarar förmånsvärdet för den jämförbara bilen. Reglerna infördes bl.a. för att underlätta introduktionen av miljöbilar på bilmaknaden och på så sätt skapa bättre förutsättningar för att miljöprestandan hos beståndet av förmånsbilar skulle öka (prop. 1999/2000:6, bet. 1999/2000:SkU7).

Den 1 januari 2002 infördes en tidsbegränsad möjlighet till ytterligare nedsättning av förmånsvärdet för vissa typer av miljöanpassade förmånsbilar. För bilar som drivs helt eller delvis med elektricitet kan nedsättning göras till 60 procent av förmånsvärdet för närmast jämförbara konventionella bil. För bilar som drivs med alkohol eller annan gas än gasol kan motsvarande nedsättning göras till 80 procent av förmånsvärdet för närmast jämförbara konventionella bil. De tillfälliga reglerna gällde initialt t.o.m. 2005 års taxering för elbilarna och 2006 års taxering för alkohol- och gasbilarna. Därefter har tidsgränserna förlängts med ett år för respektive grupp. Detta innebär att möjlighet till ytterligare nedjustering av förmånsvärdet för närvarande föreligger t.o.m. 2006 års taxering för elbilarna och t.o.m. 2007 års taxering för alkohol- och gasbilarna.

Regeringen anser att den tillfälliga möjligheten till ytterligare nedjustering av förmånsvärdet för aktuella biltyper bör förlängas. Regeringen föreslår därför att de tillfälliga reglerna förlängs t.o.m. 2009 års taxering för båda bilgrupperna.

8.2.6 Avdrag vid dubbel bosättning

Regeringens bedömning: En särskild utredare bör tillkallas med uppdrag att göra en översyn av reglerna för avdrag för ökade levnadskostnader vid dubbel bosättning. Uppdraget bör omfatta att med utgångspunkt i grundläggande principer för inkomstbeskattningen lämna förslag till förändringar i avdragsmöjligheterna som kan leda till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden och förstärka den regionala utvecklingspolitiken.

Skälen för regeringens bedömning: Huvudregeln vid inkomsttaxeringen är att avdrag inte får göras för levnadskostnader och liknande privata utgifter. I vissa fall får dock avdrag göras för ökade levnadskostnader, nämligen vid tjänsteresa, tillfälligt arbete och dubbel bosättning.

Vid dubbel bosättning skall ökade levnadskostnader dras av om den skattskyldige på grund av sitt arbete flyttat till en ny bostadsort, om en bostad för den skattskyldige, dennes make, sambo eller familj behållits på den tidigare bostadsorten och sådan dubbel bosättning är skäligen på grund av

- makens eller sambons förvärvsverksamhet,
- svårigheter att skaffa en fast bostad på arbetsorten, eller
- någon annan särskild omständighet.

För avdragsrätt krävs att den skattskyldige övernattar på arbetsorten och att avståndet mellan bostadsorten och arbetsorten är längre än 50 kilometer. Kostnaderna får dras av under längst tre år för gifta och sambor och längst ett år för övriga skattskyldiga. Kostnaderna får dock dras av för längre tid om anställningens natur eller andra särskilda skäl talar för det.

Avdragsmöjligheterna för ökade levnadskostnader vid dubbel bosättning har setts över av Utredningen om avdrag för ökade levnadskostnader m.m. Utredningen föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1999:94), som överlämnades till regeringen i september 1999, endast mindre justeringar i reglerna. Betänkandet har remitterats och förslagen har beretts inom regeringskansliet.

Riksdagen tillkännagav i mars 2000 att en utvidgning av avdragsrätten för ökade levnadskostnader vid dubbel bosättning skulle kunna ge positiva effekter i form av ökad rörlighet på

arbetsmarknaden och bättre möjligheter att bo och arbeta i glesbygd och att regeringen borde genomföra en utredning som belyser dessa effekter (bet. 1999/2000:SkU13, rskr. 1999/2000:143).

När riksdagen lämnade sitt tillkännagivande pågick redan arbetet i den regionalpolitiska utredningen (N 1999:01), vilken hade i uppdrag att lämna förslag om hur den svenska regionalpolitiken skall inriktas och utformas under 2000-talets början. I utredningen var alla riksdagspartier representerade. Beredningen av utredningens slutbetänkande (SOU 2000:87) resulterade i regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4).

Därefter tillkallades i enlighet med regeringens bedömning i propositionen och med riksdagens godkännande en särskild utredare med uppdrag att bl.a. förutsättningslöst analysera behov av och motiv för rörlighetsstimulanser och vid eventuella förslag inventera alla finansieringsmöjligheter, dvs. både utgifts- och inkomstsidan av statsbudgeten (dir. 2002:80). Utredaren överlämnade sitt betänkande Ökad rörlighet för sysselsättning och tillväxt (SOU 2003:37) i april 2003. Betänkandet innehöll bl.a. förslag på skatteområdet.

Under beredningen av frågan om förändringar i avdragsmöjligheterna för ökade levnadskostnader vid dubbel bosättning har det uppmärksamats att det mot bakgrund av resultatet av nämnda utredningar finns skäl att ytterligare undersöka vilka regionalpolitiska effekter som kan uppnås genom en ändring av nuvarande regler för avdrag vid dubbel bosättning. En förändring förutsätter också en närmare analys av vilka konsekvenser detta kan få för olika familjesituationer och för risken för skattefusk. Regeringen avser därför att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av reglerna för avdrag för ökade levnadskostnader vid dubbel bosättning. I uppdraget skall ingå att med utgångspunkt i grundläggande principer för inkomstbeskattningen lämna förslag till förändringar i avdragsmöjligheterna som kan leda till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden och i övrigt förstärker den regionala utvecklingspolitiken.

8.2.7 Slopad skattefrihet för tandvårdsförmån

Regeringens bedömning: Skattereglerna för förmån av tandvård bör anpassas till de genomförda principiella förändringarna i den offentliga finansieringen av tandvården. Utgångspunkten bör vara att förmån av tandvård beskattas på samma sätt som enligt huvudregeln gäller för andra slag av förmåner.

Skälen för regeringens bedömning: Arbetstagares förmån av tandvård är i dag skattefri, om offentlig tandvårdssättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring inte betalas till vårdgivaren. Likaså är förmån av tandvård utomlands undantagen från beskattning.

Mot denna skattefrihet för förmån av inte offentligt finansierad tandvård svarar ett förbud för arbetsgivaren att dra av kostnaderna för tandvårdsförmånen.

I en remitterad promemoria om förmån av tandvård föreslås att förmån av tandvård skall beskattas på samma sätt som andra förmåner. Bakgrunden till förslaget är de principiella förändringar som genomförts i den offentliga finansieringen av tandvården som gör det möjligt att välja om tandvården skall vara offentligt finansierad eller om arbetsgivaren i stället skall betala tandvården utan att arbetstagaren beskattas för denna förmån. Skattereglerna för förmån av tandvård tar inte hänsyn till denna valmöjlighet utan behöver anpassas till de ändrade förhållandena.

Regeringen avser att under hösten lämna förslag till ändrade regler som kan träda i kraft den 1 januari 2004.

8.2.8 Beskattning av sjömän i det nordiska skatteavtalet

Regeringens förslag: Den skattefrihet som enligt den särskilda övergångsbestämmelsen i artikel 31.3 i det nordiska skatteavtalet gäller för i Sverige obegränsat skattskyldiga sjömän som uppbär ersättning för arbete ombord på danskt, färöiskt, finskt, isländskt eller norskt skepp i internationell trafik förlängs till att gälla också vid 2005 års taxering.

Skälen för regeringens förslag: I budgetpropositionen för 2001 föreslogs att den skattefrihet, som enligt den särskilda övergångsbestämmelsen i artikel 31.3 i 1996 års nordiska skatteavtal gäller t.o.m. 2001 års taxering för i Sverige obegränsat skattskyldiga sjömän som får ersättning för arbete ombord på danskt, färöiskt, finskt, isländskt eller norskt skepp i internationell trafik, skulle förlängas till att gälla också vid 2002 års taxering (SFS 2000:1165). I budgetpropositionen för 2002 och i budgetpropositionen för år 2003 föreslogs att skattefriheten skulle förlängas till att gälla också vid 2003 och 2004 års taxeringar (SFS 2001:1054 och 2002:964).

Ovan nämnda skattefrihet gäller emellertid inte för anställda ombord på färjor i reguljär trafik mellan Sverige och Danmark. För denna grupp undertecknades den 30 september 1999 ett bilateralt avtal mellan Sverige och Danmark som finns fogat som bilaga 2 till lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna. Avtalet innebär att Sverige kan beskatta sjömän med hemvist i Sverige som arbetar på danska färjor. I prop. 2000/01:89 Beskattningen av anställda ombord på färjor mellan Sverige och Danmark föreslogs emellertid att danska s.k. nettolöner som betalas till ombordanställda på danska färjor skulle undantas från svensk skatt vid 2002 års taxering. Skattefriheten begränsades till att gälla personer som någon gång under januari månad år 2001 var anställda ombord på ett danskt skepp (SFS 2001:411). Skälet för förslaget var att anställda ombord på fartyg som är registrerade i Danskt Internationellt Skibsregister (DIS) är undantagna från dansk sjömansskatt och får i stället en nettolön som är ca 30 procent lägre än motsvarande bruttolön. I budgetpropositionen för

2002 samt i budgetpropositionen för 2003 föreslogs att även detta undantag från beskattning skulle förlängas till att gälla också vid 2003 och 2004 års taxeringar (SFS 2001:1054 och 2002:964).

Frågan om beskattningen av sjömännen i det nordiska skatteavtalet är en fråga som lämpligen borde lösas gemensamt inom Norden. Regeringen påbörjade under hösten 2001 en översyn av lastsjöfarten och färjenäringens villkor. Syftet är att utreda möjligheterna till en gemensam nordisk uppfattning när det gäller den framtida utformningen av de Europeiska gemenskapernas riktlinjer för statligt stöd till sjötransport. Detta uppdrag kommer att redovisas före utgången av år 2003. I avvaktan på en gemensam nordisk lösning och resultatet av den översyn som inlett föreslås att skattefriheten för ombordanställda på nordiska skepp skall gälla även vid 2005 års taxering.

Förslaget har tagits in i övergångsbestämmelserna till lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

8.3 Kapitalinkomst- och egendomsskattefrågor

8.3.1 3:12-beskattningen

Regeringens bedömning: 3:12-reglerna bör förändras så att de blir mer gynnsamma. Nivån på klyvningsräntan, kapitalunderlagets utformning, lönesummeregeln utformning samt fördelningen av kapitalvinst mellan inkomstlagen tjänst och kapital är exempel på faktorer som särskilt kommer att övervägas i förändringsarbetet. I ett första steg bör nivån på klyvningsräntan höjas med två procentenheter till statslåneräntan plus sju procentenheter fr.o.m. den 1 januari 2004. Inriktningen i övrigt är att de nya reglerna skall kunna gälla från den 1 januari 2005.

Skälen till regeringens bedömning: I betänkan- det Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52) föreslår 3:12-utredningen bl.a. förändringar i de grundläggande regler som styr beskattningen av inkomster från aktiebolag där huvuddelen av aktierna är kvalificerade beroende

på att ägarna är aktiva i företaget. Regeringen anförde i 2003 års ekonomiska vårproposition att man vill förändra reglerna så att de blir mer gynnsamma för företagen.

Utredningens förslag är omfattande och innehåller dels principiella förslag, dels förslag som är inriktade på preciseringar och kompletteringar. Bl.a. föreslår man en alternativ modell som bygger på att den inkomst som skall beskattas som kapitalinkomst beräknas med utgångspunkt från bolagets beskattade egna kapital, den s.k. BEK-modellen.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Finansdepartementet. I det pågående arbetet är inriktningen att bestämmelserna även framöver skall bygga på den princip som tillämpats sedan 1990 års skattereform och som också förordas av 3:12-utredningen, nämligen att man först bestämmer kapitalinkomsten schablonmässigt och därefter behandlar överskjutande inkomster som tjänsteinkomster. Det är alltså inte aktuellt att införa en modell där man först bestämmer en ”normallön” som skall beskattas som tjänsteinkomst och därefter behandlar överskjutande inkomst som kapitalinkomst. Det främsta skälet till detta ställningstagande är svårigheten att definiera en normallön. En normallönemodell skapar dessutom fördelningspolitiska problem om inte normallönenivån bestäms högt. För att motverka att progressiviteten i arbetsinkomstbeskattningen urholkas skulle det behövas särskilda komplicerade regler. Regeringens bedömning i fråga om normallönomodellen sammanfaller med utredningens.

Regeringen anser att det i ekonomiskt avseende är viktigt att skattereglerna vilar på stabila principer. Reglerna bör också vara neutrala i förhållande till beskattningen av annan näringsverksamhet och av löntagare. Det bör inte gå att omvandla vad som i realiteten är arbetsinkomst till lägre beskattad kapitalinkomst.

I det fortsatta arbetet kommer bl.a. nivån på klyvningsräntan, kapitalunderlagets utformning, lönesummeregeln utformning samt fördelningen av kapitalvinst mellan inkomstlagen tjänst och kapital särskilt att övervägas. I ett första steg bör nivån på klyvningsräntan höjas med två procentenheter till statslåneräntan plus sju procentenheter. Det innebär alltså en höjd riskpremie. Att öka riskpremien medför att ägarna riskkompenseras i högre grad än vad nuvarande regler medger. Vidare påverkar den högre riskpremien alla företag på exakt samma

sätt – gränobeloppet ökar med ökningen av riskpremien – vilket får anses vara en fördel. Regeringen avser att under hösten lämna en proposition med ett sådant förslag som kan träda i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången vid 2005 års inkomsttaxering.

Arbetet i övrigt är inriktat på att ett förslag skall kunna presenteras för riksdagen under våren 2004 och att de nya reglerna skall kunna gälla från och med den 1 januari 2005.

8.3.2 Slopod arvsskatt mellan makar

Regeringens bedömning: Beskattningen av arv till efterlevande make och sambo bör slopas.

Skälen till regeringens bedömning: Den 19 juni 2002 beslutade regeringen att tillsätta en kommitté med uppdrag att göra en översyn av reglerna om fastighetsskatt på småhus m.m., förmögenhetsskatt samt arvs- och gåvoskatt (dir. 2002:87). Kommittén har antagit namnet Egendomsskattekommittén. I direktiven angavs att frågan om beskattningen av arv mellan makar skulle behandlas med förtur. Enligt gällande rätt beskattas efterlevande make och sambo för vad de erhåller i arv eller testamente från den avlidne maken eller sambon. Från den efterlevandes lott görs ett grundavdrag om 280 000 kronor. Överskjutande belopp arvsbeskattas.

I delbetänkandet Egendomsskatter – Dämpningsregel för fastighetsskatten och sänkt arvs-skatt (SOU 2003:3) föreslår Egendomsskattekommittén att denna arvsbeskattning avskaffas. Förslaget är remissbehandlat. Regeringen avser att senare under hösten lämna ett förslag om slopad skatt på arv till make och sambo till riksdagen. Inriktningen är att de nya reglerna skall gälla vid dödsfall som inträffar efter utgången av år 2003.

8.3.3 Gåvobesättning vid generationsskiften

Regeringens bedömning: För att underlätta generationsskiften i onoterade företag bör de s.k. lättnadsreglerna för värdering av företags-tillgångar vid gåvobesättningen utvidgas.

Skälen till regeringens bedömning: I juni 2002 överlämnade 3:12-utredningen sitt betänkande Besättning av småföretagare (SOU 2002:52). Utredningen föreslår bl.a. förändringar när det gäller förutsättningarna för att de särskilt gynnsamma värderingsreglerna (lättnadsreglerna) skall kunna tillämpas vid gåvobesättningen. Förslaget har remissbehandlats. Gällande lättnadsregler innebär i princip att endast 30 procent av substansvärdet skall ligga till grund för besättningen. Förutsättningarna för att denna regel skall tillämpas är dock att gåvan omfattar hela företaget, att inget vederlag lämnas och att gåvotagaren behåller företaget i minst fem år. Utredningsförslaget innebär att lättnadsreglerna även skall kunna tillämpas om företaget överförs successivt, om visst vederlag lämnas och om gåvotagaren bara behåller gåvan i tre år. Regeringen avser att under hösten till riksdagen överlämna en proposition med ändringsförslag som i allt väsentligt överensstämmer med utredningsförslaget. Arbetet är inriktat på att de nya reglerna skall gälla i de fall skattskyldighet inträffar efter utgången av år 2003.

8.3.4 Ny regel för begränsning av förmögenhetsskatten

Regeringens bedömning: En ny regel som i princip motsvarar dagens begränsningsregel för fastighetsskatt bör införas på förmögenhetsbesättningens område. En sådan regel bör gälla de skattskyldiga som idag omfattas av begränsningsregeln och som betalar förmögenhetsskatt som kan hänföras till det småhus som är hushållets permanenta bostad. En sådan ny regel bör kunna ges retroaktiv verkan och tillämpas första gången redan vid 2004 års taxering.

Skälen för regeringens bedömning: Lagen (2001:906) om skattereduktion för fastighetsskatt – begränsningsregeln – innebär i princip att uttaget av fastighetsskatt avseende en viss fastighet inte får överstiga 5 procent av hushållets inkomster. Skattereduktionen kan uppgå till maximalt 27 200 kr och reglerna gäller i princip endast i de fall hushållsinkomsten inte överstiger 600 000 kr. Vid 2002 års taxering omfattades ca 100 000 personer av denna regel. Regeringen har uppmärksammat att för många småhusägare som omfattas av begränsningsregeln utgör förmögenhetsskatten ett minst lika stort problem som fastighetsskatten. Frågan berörs också i direktiven till Egendoms-skattkommittén (dir. 2002:87). Kommittén ges där uppdraget att undersöka behovet av åtgärder för att begränsa antalet småhusägare som på grund av stigande taxeringsvärden kan bli skyldiga att betala förmögenhetsskatt.

Egendoms-skattkommittén skall presentera sina förslag vid utgången av detta år. Kommitténs förslag kommer dock att kunna tillämpas tidigast vid 2005 års taxering. Regeringen finner emellertid det angeläget att frågan får en lösning redan inför 2004 års taxering.

Regeringen avser därför att snarast ta fram ett förslag till en ny regel med sikte på de skattskyldiga som idag omfattas av begränsningsregeln och som betalar förmögenhetsskatt som kan hänföras till det småhus som är hushållets permanenta bostad. En sådan regel kan utformas som en skattereduktionsregel eller som en regel som innebär att uttaget av förmögenhetsskatt på visst sätt begränsas. Ett förslag bör efter remissbehandling kunna ligga till grund för nya regler som träder i kraft under våren 2004 och tillämpas retroaktivt vid 2004 års taxering.

8.3.5 Dämpningsregel för fastighetsskatten

Regeringens bedömning: En dämpningsregel för fastighetsskatten bör införas. En sådan regel bör kunna tillämpas första gången vid 2004 års taxering.

Skälen till regeringens bedömning: I budgetpropositionen för 2002 aviserade regeringen att

den avsåg att lägga fram ett förslag om en s.k. dämpningsregel för fastighetsskatten. Bakgrunden var att omräkningsförfarandet skulle avskaffas och ersättas med ett system där fastighetstaxering sker vart tredje år genom allmän eller förenklad taxering. Regeringen gjorde bedömningen att om fastighetspriserna ökar under en längre tid skulle ett sådant system kunna leda till kraftiga språngvisa höjningar av taxeringsvärdena. För att undvika sådana konsekvenser menade regeringen att regler borde införas som innebär att höjda taxeringsvärden endast stegvis tillåts slå igenom på fastighetsskatten.

Egendomsskattekommittén har enligt sina direktiv haft i uppdrag att ta fram bl.a. ett förslag till en dämpningsregel med innebörden att endast en tredjedel av en höjning av taxeringsvärdet skall slå igenom under taxeringsåret och lika mycket under vart och ett av de två därpå följande åren. I januari 2003 presenterade kommittén sitt förslag i delbetänkandet *Egendomsskatter – Dämpningsregel för fastighetsskatten och sänkt arvsskatt (SOU 2003:3)*. Delbetänkandet har remissbehandlats och en övervägande del av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot förslaget om en dämpningsregel.

Regeringen bereder för närvarande ett förslag om en dämpningsregel för fastighetsskatten som skall kunna lämnas till riksdagen under hösten 2003. Bestämmelserna föreslås träda i kraft före årsskiftet och tillämpas första gången vid 2004 års taxering.

8.3.6 Skattereduktion för miljöinvesteringar

Regeringens bedömning: Skattereduktion bör ges under en tidsbegränsad period för kostnader vid installation av isolerglasfönster eller biobränsleeldade uppvärmningssystem i permanentbostad under vissa förutsättningar.

Skälen till regeringens bedömning: Frågan om skattereduktion för vissa miljöförbättringar väcktes i en motion som avlämnades i samband med budgetpropositionen hösten 2002. Finansdepartementet har arbetat fram en promemoria som remissbehandlats. Förslaget innebär att

skattereduktion ges för en viss del av den installationskostnad en fastighetsägare till ett permanenthus har om han installerar isolerglasfönster i ett befintligt småhus eller om han installerar ett biobränsleeldat uppvärmningssystem i ett nyproducerat småhus. Regeringen avser att under hösten lägga fram en proposition som i allt väsentligt bygger på promemoriaförslaget. Arbetet är inriktat på att lagstiftningen skall träda i kraft vid årsskiftet 2003/2004.

Förslaget kommer att medföra visst merarbete för skattemyndigheterna samt domstolsväsendet. Merkostnaderna för myndigheterna uppskattas idag till 10 resp. 3 miljoner kronor. Regeringen avser därför att följa utvecklingen noga för att återkomma med en bedömning av eventuella resursbehov.

8.3.7 Uppskov vid köp av bostadsrätt

Regeringens bedömning: Möjligheterna att få uppskov med beskattningen av kapitalvinster vid byte av bostad bör utökas från och med 2004 års taxering. Det bör bli möjligt att få uppskov även vid köp av nyproducerade lägenheter i s.k. oäkta bostadsföretag.

Skälen till regeringens bedömning: Enligt gällande rätt kan den som säljer sin bostad – ett småhus eller en bostadsrätt – och förvärvar ett småhus eller en bostadsrätt i ett s.k. äkta bostadsföretag under vissa förutsättningar få uppskov med beskattningen av kapitalvinsten. Om den förvärvade bostadsrätten finns i ett nyproducerat bostadsföretag kan förhållandena vara sådana att uppskov inte kan ges eftersom företaget ännu inte hunnit bli ett äkta bostadsföretag. I en remitterad promemoria om utökade möjligheter till uppskovsavdrag vid bostadsbyte föreslås att bestämmelserna ändras så att uppskov under vissa förutsättningar skall kunna ges även i det senare fallet. Remisstiden gick ut den 1 september 2003. Regeringen avser att under hösten föreslå att nya regler om uppskovsavdrag skall tillämpas första gången vid 2004 års taxering.

8.3.8 Samfälligheter

Regeringens bedömning: Beloppsgränsen vid beskattningen av en andel i en samfällighet bör höjas.

Skälen till regeringens bedömning: Regeringen avser att under hösten lägga fram ett förslag om att höja den beloppsgräns som idag gäller för att fastighetsägare skall beskattas för en samfällighets inkomst. Enligt gällande rätt går denna beloppsgräns vid 300 kronor. Enligt en remissbehandlad promemoria föreslås att gränsen höjs till 600 kronor. Enligt det kommande förslaget skall ändringen träda i kraft vid årsskiftet 2003/04.

8.3.9 Fastighetstaxering och tredimensionellt avgränsade fastigheter

---

Regeringens bedömning: Reglerna om fastighetstaxering och inkomstbeskattning bör anpassas till tredimensionell fastighetsindelning.

Skälen till regeringens bedömning: Regeringen har den 8 maj 2003 överlämnat en proposition (prop. 2002/03:116) till riksdagen om tredimensionell fastighetsindelning. Regeringen avser att under hösten lämna en proposition till riksdagen med förslag som anpassar reglerna om fastighetstaxering och inkomstbeskattning till de nya fastigheterna. Avsikten är att lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 2004 samtidigt som de nya fastigheterna civilrättsligt kommer att kunna bildas.

8.4 Företagsbeskattning

8.4.1 Ändrade regler för CFC-beskattning

Regeringens bedömning: Den avskaffade kapitalvinstbeskattningen av näringsbetingade andelar bör kombineras med ändrade regler för beskattning av CFC-bolag (controlled foreign company).

Skälen för regeringens bedömning: Riksdagen beslutade den 14 maj 2003 att avskaffa beskattningen av kapitalvinster på näringsbetingade andelar och därmed även avdragsrätten för kapitalförluster på sådana andelar (prop. 2002/03:96, bet. 2002/03:SkU14, rskr. 2002/03:166, SFS 2003:224). De nya reglerna trädde i kraft den 1 juli 2003.

Reformen kräver åtgärder för att förhindra eller försvåra skatteplanering genom sådana transaktioner med lågbeskattade utländska företag som leder till att den svenska skattebasen urholkas. Regeringen bereder därför ett förslag till nya och effektivare regler för CFC-beskattning som skall kunna lämnas till riksdagen under hösten 2003. De nya reglerna skall träda i kraft den 1 januari 2004.

8.4.2 Avdragsrätt för utdelning på insatsemitterat kapital

Regeringens bedömning: Avdragsrätt bör införas för utdelning på insatsemitterat kapital i kooperativa ekonomiska föreningar.

Skälen för regeringens bedömning: Ekonomiska föreningar beskattas i huvudsak som aktiebolag. För kooperativa ekonomiska föreningar finns emellertid sådana lättnader i skattelagstiftningen att de i realiteten kan sägas vara enkelbeskattade eftersom föreningen har avdragsrätt dels för s.k. kooperativ utdelning, dvs. återbäring eller efterlikvider på medlemmarnas köp eller försäljningar, dels för insatsutdelning.

Syftet med avdragsrätten för utdelning på insatser är att underlätta Kooperationens möjligheter att dra till sig kapital.

För att förbättra de ekonomiska föreningarnas möjligheter till självfinansiering infördes 1997, genom en ändring i föreningslagen (1987:677), en möjlighet till insatsemission, dvs. att till medlemsinsatser föra över belopp som kan bli föremål för vinstutdelning. Skattelagstiftningen justerades emellertid inte i motsvarande mån, utan avdragsrätten för utdelning gäller enligt lagstiftningens ordalydelse endast i förhållande till inbetalda insatser [39 kap. 23 § inkomstskattelagen (1999:1229)]. Detta har medfört att föreningarna i rättspraxis inte har fått avdrag för utdelning i förhållande till insatsemittat kapital.

I en promemoria upprättad i Finansdepartementet (Fi2000/2274) föreslås att lagstiftningen ändras så att avdragsrätten även gäller sådana utdelningar. Promemorian är föremål för remissbehandling och regeringen avser att efter ytterligare beredning återkomma till riksdagen i ämnet senare under hösten.

8.4.3 Sambandet mellan redovisning och beskattning vid reparationer på näringsfastigheter

---

Regeringens bedömning: Utgifter för reparation och underhåll på näringsfastigheter bör få dras av omedelbart även till den del de har fördelats på flera år i räkenskaperna. Detsamma bör även gälla utgifter som omfattas av det s.k. utvidgade reparationsbegreppet.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt huvudregeln i 14 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229, IL) skall inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Resultatet skall beräknas enligt god redovisningssed om inte annat är särskilt föreskrivet i lag. Det råder alltså ett starkt samband mellan redovisning och beskattning. Man brukar tala om "det kopplade området" när beskattningen är kopplad till redovisningen. När särskilda skattebestämmelser anger annat rör man sig inom "det frikopplade området".

I den skattemässiga redovisningen av utgifter för reparation och underhåll på byggnader finns två möjligheter till kostnadsföring. Utgiften kan dras av omedelbart (19 kap. 2 § IL) eller läggas till anskaffningsvärdet för byggnaden och

därefter dras av genom årliga avdrag för värdeminskning (19 kap. 4 och 5 §§ IL.) Detta gäller även sådana ändringsarbeten som omfattas av det s.k. utvidgade reparationsbegreppet. Därmed förstås ändringsarbeten som är normala i den skattskyldiges näringsverksamhet förutsatt att åtgärden inte innebär en väsentlig förändring av byggnaden (19 kap. 2 § andra stycket IL).

Regeringsrätten har i en dom rörande ett överklagat förhandsbesked (RÅ 2000 ref. 26) uttalat att bestämmelsen om det utvidgade reparationsbegreppet skall tillämpas på så sätt att utgifter som avses i bestämmelsen inte är direkt avdragsgilla i det fall utgifterna vid den bokföringsmässiga redovisningen läggs till anskaffningsvärdet för byggnaderna. Har utgifterna i fråga aktiverats i räkenskaperna finns alltså inte någon möjlighet att göra omedelbart avdrag för utgiften vid beskattningen.

Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), AB Svenska Bostäder och Förvaltnings AB Framtiden har i anledning av domen föreslagit att utgifter för reparationer och underhåll på byggnader skall frikopplas från den bokföringsmässiga redovisningen vid beskattningen. Inom Finansdepartementet upprättades den 28 maj 2001 en promemoria om periodiseringsfrågor rörande avdrag för utgifter för reparationer och underhåll på byggnader i inkomstslaget näringsverksamhet (Fi 2001/2438). I promemorian föreslogs ett förtydligande i 19 kap. 2 § inkomstskattelagen. Promemorian har remissbehandlats. Branschföreträdare och näringslivsorganisationer ställde sig positiva till förslaget. Riksskatteverket (RSV) var dock negativt och framhöll att en samlad översyn bör ske av de problem som uppkommer i samband med kopplingen mellan redovisningen och beskattningen.

Företrädare för branschen har framhållit att utgifter för värdehöjande förbättringar som omfattas av det utvidgade reparationsbegreppet och andra värdehöjande reparationer i den bokföringsmässiga redovisningen i regel skrivs av under en period på fem till tio år, dvs. en betydligt kortare tid än den som gäller för byggnaden som helhet.

Enligt regeringens mening framstår det som rimligt då dessa åtgärder normalt har en betydligt kortare ekonomisk livslängd än byggnaden som helhet. Ofta är avskrivningstiden kopplad till kontraktstiden. Om utgifter för reparation och underhåll skattemässigt skall dras av i

samma takt som byggnaden i sin helhet – vilket de skall enligt regeringsrättens dom förutsatt att utgifterna aktiveras i redovisningen – uppkommer en betydande överbeskattning. Det materiellt riktiga vore att tillåta individuella avskrivningsplaner för denna typ av åtgärder. Ett stort antal avskrivningsplaner för varje byggnad skulle dock komplicera beskattningsförfarandet. Ett materiellt sett rimligt resultat uppnås på ett enklare sätt genom att utgifter för reparationer och underhåll frikopplas från redovisningen.

Det finns goda skäl att göra en översyn över sambandet mellan redovisning och beskattning. En sådan översyn torde dock bli omfattande och ta lång tid. Regeringen anser att de problem branschen pekat på i anledning av regeringsrättens nämnda avgörande är sådana att en översyn av sambandet mellan redovisning och beskattning inte bör avvaktas. Utgifter för reparation och underhåll på näringsfastigheter bör få dras av omedelbart även till den del de har fördelats på flera år i den bokföringsmässiga redovisningen. Regeringen avser att efter ytterligare beredning återkomma till riksdagen i frågan senare i höst.

8.4.4 Värdering av finansiella instrument

Regeringens bedömning: Uttryckliga skatteregler bör införas för värdering av lager av finansiella instrument.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige har som framgått av avsnitt 8.4.3 ett långtgående samband mellan redovisning och beskattning. Som huvudregel gäller att det skattemässiga resultatet skall beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Detta innebär att inkomster skall tas upp som intäkter och utgifter dras av som kostnader det beskattningsår som de hänförs till enligt god redovisningssed. Denna regel skall tillämpas om det inte finns en uttrycklig skatteregel som säger att inkomsterna eller utgifterna skall periodiseras på något annat sätt.

För företag som bedriver handel med värdepapper utgör värdepappersportföljen skattemässigt lager. Detsamma gäller för placerings-tillgångar i ett försäkringsföretag. Genom lagstiftning år 1995 infördes särskilda skatteregler för dessa lagertillgångar hos kreditinstitut,

värdepappersbolag och försäkringsbolag (prop.1995/96:104). De särskilda skattereglerna innebär att lager i form av överlåtbara värdepapper (kreditinstitut och värdepappersbolag) och placeringsstillgångar (försäkringsbolag) får värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet även om det har tagits upp till ett högre värde i räkenskaperna. För att förhindra att företagen delar ut eller på annat sätt förfogar över en obeskattad uppskrivning av lagret finns en skattemässig s.k. utdelningsspärr.

År 2001 antog Rådet och Europaparlamentet ett direktiv, ändringsdirektivet, om värdering och redovisning av finansiella instrument (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/65/EG om ändring i direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG med avseende på värderingsreglerna för årsbokslut och sammanställd redovisning i vissa typer av bolag samt i banker och andra finansiella institut). Genom ändringsdirektivet vill man säkerställa att EG:s redovisningsregler skall vara förenliga med de redovisningsstandarder som International Accounting Standards Board, IASB, har gett ut. Syftet är att marknaden som helhet skall fungera bättre och minska företagens kapitalkostnader.

Ändringarna innebär bl.a. att medlemsstaterna blir skyldiga att tillåta eller fordra värdering till verkligt värde av finansiella instrument. De får dock begränsa möjligheten till respektive kravet på värdering till verkligt värde genom att föreskriva att sådan värdering skall förekomma enbart i vissa slag av bolag eller vara tillåten enbart i koncernredovisningen.

I prop. 2002/03:121 Redovisning och värdering av finansiella instrument har regeringen föreslagit lagstiftning för att implementera ändringsdirektivet i svensk rätt. De föreslagna reglerna innebär att icke-finansiella företag som är skyldiga att upprätta en årsredovisning skall ha rätt – men inte skyldighet – att tillämpa de värderingsprinciper som anges i ändringsdirektivet i både års- och koncernredovisningen. Kreditinstitut och värdepappersbolag skall vara skyldiga att tillämpa direktivets värderingsprinciper i både års- och koncernredovisningen. För icke-finansiella företag skall bestämmelserna tillämpas vid upprättande av redovisningar för det räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare. Kreditinstitut och värdepappersbolag får tillämpa bestämmelserna första gången vid upprättandet av redovisningar för det

räkenskapsår som inleds den 1 januari 2004 eller senare. De skall dock vara skyldiga att tillämpa bestämmelserna vid upprättandet av redovisningar för det räkenskapsår som inleds den 1 januari 2005 eller senare.

I avsaknad av speciell lagstiftning skulle en marknadsvärdering av finansiella instrument i årsredovisningen leda till att de icke-finansiella företagen skulle beskattas för orealiserade värdestegringar på sådana finansiella instrument som skattemässigt utgör lager. I Finansdepartementet har upprättats en promemoria (Fi2003/3684) där det lämnas förslag på ändrade skatteregler med syfte att förhindra detta. De nya reglerna föreslås gälla både för finansiella och icke-finansiella företag. Förslaget innebär i korthet att lager av derivatinstrument och andra finansiella instrument skall tas upp till det verkliga värdet. Om den skattskyldige önskar det, får lager av derivatinstrument och andra finansiella instrument i stället tas upp till det samlade anskaffningsvärdet. Som förutsättning för detta gäller dock att samtliga företag som ingår i en intressegemenskap (moder- och dotterföretag eller företag under i huvudsak gemensam ledning) tar upp sina respektive lager av derivatinstrument och andra finansiella instrument till det samlade anskaffningsvärdet. Regeringen avser att efter ytterligare beredning återkomma till riksdagen i frågan senare i höst.

8.4.5 Begränsad avdragsrätt vid överlåtelse av pensionsutfästelser

Regeringens bedömning: En begränsning i avdragsrätten för ersättning som lämnas vid övertagande av ansvar för pensionsutfästelser bör införas. Utgångspunkten för begränsningen bör vara att avdragsrätten är neutral i förhållande till reglerna om kostnadsavdrag för tryggnad av pensionsutfästelser.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt nuvarande bestämmelser skall en ersättning som lämnas vid överlåtelse av ansvaret för pensionsutfästelser dras av hos den som lämnar ersättningen. Ersättningen skall tas upp till beskattning hos mottagaren. Detta gäller oavsett om pensionsutfästelserna har tryggats eller inte.

Det finns inte några beloppsmässiga begränsningar.

I en remitterad promemoria om skatteregler vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser föreslås en begränsning i avdragsrätten. Utgångspunkten för en begränsning bör vara att den skattemässiga behandlingen av en ersättning för övertagande av ansvar för pensionsutfästelser är neutral i förhållande till reglerna om kostnadsavdrag för tryggnad av pensionsutfästelser.

Regeringen har den 18 juni 2003 till riksdagen överlämnat skrivelsen Meddelande om kommande förslag om ändringar i skatteregler vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser (skr. 2002/03:145) där förslag om en avdragsbegränsning aviserats. Av skrivelsen framgår att en begränsning som utformas så att avdragsrätten vid ett övertagande av ansvaret för en utfästelse inte blir mer omfattande än avdragsrätten för tryggnaden av utfästelsen skall tillämpas på avtal om övertaganden om pensionsutfästelser som ingåtts efter den 18 juni 2003.

Regeringen avser att under hösten lämna förslag till ändrade regler som kan träda i kraft den 1 januari 2004.

8.5 Energi- och miljöbeskattning

8.5.1 Grön skatteväxling och andra ekonomiska styrmedel

8.5.1.1 Förutsättningar för fortsatt grön skatteväxling

I budgetpropositionen för 2001 presenterade regeringen en strategi för en successivt ökad miljörelaterad avskattning av skattesystemet genom en grön skatteväxling. Det samlade utrymmet för skatteväxling under perioden 2001 till 2010 var 30 miljarder kronor. Genom förslag i de tre senaste årens budgetpropositioner har hittills en skatteväxling på sammanlagt drygt 8 miljarder kronor genomförts. För återstoden av mandatperioden kvarstår 9 miljarder kronor, varav 6 miljarder kronor skall genomföras under åren 2004 och 2005. För 2004 föreslås i denna proposition en skatteväxling på ca 2 miljarder kronor

Energi- och koldioxidskatterna svarar för den helt dominerande delen av intäkterna från de miljörelaterade skatterna. Utformningen av dessa skatter är därför av central betydelse inför en fortsatt grön skatteväxling och det är viktigt att noga utreda vilka effekter ändrade energiskatteregler får för miljön, för individer och för det svenska näringslivets konkurrenskraft.

Skattenedsättningskommittén (dir. 2001:29) har haft i uppdrag att se över reglerna om skattenedsättning för näringslivet och presenterade resultatet av sitt arbete under våren 2003 i betänkandet Svåra skatter! (SOU 2003:38). Betänkandet har nu remissbehandlats. En viktig del av kommitténs uppdrag har varit att följa utvecklingen inom EU och utforma förslagen efter de EG-rättsliga förutsättningarna.

De svenska reglerna om nedsättning av energi- och koldioxidskatterna för industrin har under en längre tid varit föremål för kommissionens granskning utifrån EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd. Genom beslut den 11 december 2002 och den 11 juni 2003 (EUT C 104, 30.4.2003 s. 9 och EUT C 189, 9.8.2003 s. 6) har kommissionen gett tidsbegränsade godkännanden av de nuvarande nedsättningsreglerna på bränsleområdet. Kommissionen har dock uttalat sina tvivel om huruvida nollskattesatsen för energiskatt på el som förbrukas inom industrin är förenlig med reglerna i EG-fördraget. Kommissionen har därför beslutat att inleda ett formellt granskningsförfarande enligt artikel 88.2 i EG-fördraget av denna skattebefrielse. Granskningen avser tiden från och med den 1 januari 2002.

Under våren 2003 lyckades Ekofin-rådet efter nära tio års arbete uppnå en politisk överenskommelse om en ökad harmonisering av energibeskattningen i form av ett energiskattedirektiv. Direktivet, som innehåller ett gemensamt regelverk för beskattningen av inte bara oljor utan även av el, kol och naturgas, väntas slutligt kunna antas av Ekofin-rådet under hösten 2003 och träda i kraft den 1 januari 2004. En övergångsperiod till och med utgången av år 2006 väntas medges för bl.a. en anpassning till direktivets regler om nya minimiskattenivåer för de olika energislagen. Det nya direktivet bedöms inte minst ge en ökad grad av säkerhet i förhållande till tolkningen av EG:s regler om statligt stöd på energiskatteområdet.

En reformering av den svenska energibeskattningen är angelägen för att öka miljöstyrningen

inom näringslivet. Systemet skall utformas så att det underlättar möjligheten för framtida skatteväxling som också omfattar näringslivet. De EG-rättsliga förutsättningarna är av väsentlig betydelse för den framtida utformningen av den svenska energibeskattningen och därmed även för förutsättningarna att öka miljörelateringen av skattesystemet inom ramen för en fortsatt grön skatteväxling. Såväl det kommande energiskattedirektivets regler som EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd måste alltså iakttas. Som ett första steg i en sådan reformering föreslår regeringen i denna proposition, i enlighet med Skattenedsättningskommitténs förslag, att den nuvarande nollskattesatsen på el som förbrukas inom industrin avskaffas och ersätts av en skattenivå som motsvarar den minimiskattenivå som förväntas gälla enligt det kommande energiskattedirektivet.

Regeringen planerar att driva arbetet med en fortsatt reformering av energiskattesystemet skyndsamt med målet att ett nytt regelverk skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005. Inom ramen för detta arbete ingår en fortsatt beredning av övriga förslag från Skattenedsättningskommittén. En anpassning till det kommande energiskattedirektivet är också nödvändig.

8.5.1.2 Samverkan med andra styrmedel

Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med besked om en långsiktigt hållbar utformning av de ekonomiska styrmedlen på energiområdet. Målet med arbetet är att söka förbättra miljöstyrningen och effektivisera energianvändningen inom näringslivet. Ett viktigt inslag är därvid en samordning mellan energibeskattningen och alternativa styrmedel, som handel med elcertifikat och utsläppsrätter samt ingåendet av långsiktiga avtal. Särskild uppmärksamhet skall ägnas utformningen och samordningen av beskattning, handel med utsläppsrätter och andra ekonomiska styrmedel inom energiomvandlingssektorn. Målet skall vara att främja utbyggnaden av miljövänlig fjärr- och kraftvärme. Biobränslenas konkurrenskraft skall särskilt beaktas. Vidare bör undersökas om beskattningen inom den mest energiintensiva delen av industrin kan ersättas helt eller delvis med andra styrmedel. Beträffande servicesektorn bör utgångspunkten vara att beskattningen även

i fortsättningen skall ske på i huvudsak samma nivå som för hushållen.

Regeringen kommer senare i höst att förelägga riksdagen ett förslag till principer för svensk tilldelning av utsläppsrätter i ett system för handel med utsläppsrätter inom EU. Ett så långt det är möjligt enhetligt och hanterbart regelverk med goda miljöstyrningseffekter bör eftersträvas. Den utdelade mängden utsläppsrätter för den handlande sektorn skall avpassas så att den tillsammans med realistiska mål för utsläpp av växthusgaser inom övriga sektorer överensstämmer med Sveriges klimatmål. En effektiv miljöstyrning fordrar samtidigt att den handlande sektorns konkurrenskraft beaktas. Regeringen avser vidare att värna om industrins internationella konkurrenskraft genom att tillse att de samlade effekterna av utsläppshandelsystemet, energiskatter och övriga styrmedel hålls på en acceptabel nivå.

Energiskattedirektivet förväntas träda i kraft i januari 2004. När kommissionens formella granskningsförfarande av den svenska elbeskattningen har avslutats och principerna för tilldelning av utsläppsrätter i ett handelssystem har beslutats kan en samlad bedömning göras av de ekonomiska styrmedlen på energiområdet. Med ett reformerat energiskattesystem kan mer generella koldioxidskattehöjningar komma i fråga.

8.5.1.3 Höjd koldioxidskatt m.m. på bränslen

Regeringens förslag: Koldioxidskatten på bränslen höjs med 18 procent. För bensin och dieselolja sänks dock energiskattesatserna lika mycket som koldioxidskattesatserna höjs. Drivmedel som endast belastas med koldioxidskatt undantas från höjningen av denna skatt. Härutöver höjs energiskatten på dieselolja med 10 öre per liter. Omläggningen utformas så att skattebelastningen för tillverkningsindustrin, jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna blir oförändrad. För alla bränslen, inklusive drivmedlen, tillkommer dock höjningar på grund av den årliga indexuppräknings av skattesatserna. De särskilda avgifter som tas ut vid överträdelse av användningsförbudet för märkt olja sänks. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2004.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med bedömningen när skatteväxlingen inleddes anser regeringen att det är viktigt att fortsätta att öka tyngden av koldioxidskatten i förhållande till energiskatten. Eftersom det är angeläget att åstadkomma en begränsning av koldioxidutsläppen föreslås en höjning av koldioxidskatten med 18 procent. Tillsammans med den årliga indexuppräknings innebär det att koldioxidskatten höjs från 76 till 91 öre per kg koldioxid. Energiskatten ändras inte för bränslen som används för uppvärmning. För drivmedlen, bortsett från dieselolja, ändras dock inte den sammanlagda skattenivån. För bensin sänks energiskatten med samma belopp per liter som motsvarar koldioxidskattehöjningen. När gasol, metan och naturgas används som drivmedel belastas de inte med någon energiskatt. För att även skatten på dessa drivmedel skall vara oförändrad undantas de från höjningen av koldioxidskatten.

Som ett ytterligare steg i den gröna skatteväxlingens ökade miljörelatering av skattesystemet, bör skatten på dieselolja höjas med 10 öre per liter (100 kr per m³) för all dieselolja, oavsett inplacering i miljöklass. Regeringen avser att inför kommande skatteväxling se över i vilken form kompensation skall ske för höjningar av skatten på diesel avseende jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner.

I avsnitt 8.5.1.5 redovisas tillkommande skattehöjningar som sker på grund av den årliga indexuppräknings av skattesatserna. Skattesatsändringarna för de vanligaste bränslena till följd av regeringens förslag, inklusive indexering, framgår där av tabellerna 8.2 och 8.3.

Enligt EG-rätten är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att märkt olja inte kan användas för förbränning i motorn på fordon avsedda för vägtrafik och att fastställa sanktioner som skall tillämpas vid överträdelse av detta förbud (artikel 3 i rådets direktiv 95/60/EG av den 27 november 1995 om märkning för beskattningsändamål av dieselbrännolja och fotogen, det s.k. märkningsdirektivet (EGT L 291, 6.12.1995 s. 46). Enligt märkningsdirektivet skall sanktionerna vara effektiva, stå i rimlig proportion till överträdelsen och verka avskräckande. Med hänsyn till de punktskattenivåer som kommer att tillämpas i Sverige till följd av förslaget anser regeringen dock att det är rimligt att sänka nivåerna för de särskilda avgifter som tas ut vid överträdelse av användningsförbudet för märkt

olja. Den nuvarande utformningen av sanktionsbestämmelserna innebär i vissa fall att fordon som är registrerade i annat land än Sverige påförs en högre särskild avgift än de som är registrerade i Sverige. Mot bakgrund av den inom EG-rätten tillämpliga likabehandlingsprincipen bör avgiften för dessa fordon begränsas till den lägsta avgift som kan påföras fordon registrerade i Sverige.

Höjningarna av koldioxidskatten utformas så att skattebelastningen för tillverkningsindustrin samt för jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna blir oförändrad. Detta åstadkoms genom att den procentuella koldioxidskattelättnaden för dessa sektorer höjs från 75 till 79 procent. Denna justering fordrar kommissionens godkännande ur statsstöds-synpunkt. Regeringen har för avsikt att snarast lämna in en ansökan till kommissionen i denna del och förutsätter att ett godkännande av förslaget kan fås i sådan tid att riksdagen kan beakta det vid sin behandling av denna budgetproposition.

Förslaget föranleder ändringar i 2 kap. 1 §, 6 a kap. 1, 2 och 3 §§, 9 kap. 5 § samt 10 kap. 5 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

8.5.1.4 Höjd energiskatt på el

Regeringens förslag: Energiskatten på el höjs med 1 öre per kWh. Höjningen träder i kraft den 1 januari 2004.

Skälen för regeringens förslag: En höjning av koldioxidskatten på fossila bränslen begränsar användningen av dessa, men innebär samtidigt att det relativa priset på el sjunker. Det kan medföra att elanvändningen ökar och motiverar att energiskatten på el höjs för att motverka detta. Samtidigt med den föreslagna höjningen av koldioxidskatten föreslås därför en energiskattehöjning på el med 1 öre per kWh. Dessa energiskattehöjningar föreslås träda i kraft den 1 januari 2004. Detta berör dock inte de skatteförändringar som regeringen föreslår avseende beskattningen av el som förbrukas inom tillverkningsindustrin samt inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna, vilka framgår av avsnitt 8.5.1.6.

Förslaget föranleder ändringar i 11 kap. 3 § lagen (1994:1774) om skatt på energi.

8.5.1.5 Skattesatsuppräknig efter prisutvecklingen (indexering)

Regeringens förslag: Höjningar sker av samtliga energi- och koldioxidskattesatser motsvarande förändringarna i konsumentprisindex under perioden juni 2002–juni 2003. Höjningarna träder i kraft den 1 januari 2004.

Skälen för regeringens förslag: Sedan 1994 sker en automatisk indexuppräknig av skatterna på energiområdet. Varje år, senast i november, skall regeringen beräkna det kommande kalenderårets energi- och koldioxidskattesatser med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen. Förändringen av skattesatserna baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad två år före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret. Vid beräkningen av de nya skattesatser som blir följderna av regeringens förslag till fortsatt grön skatteväxling har hänsyn tagits till den indexuppräknig som skall ske för kalenderåret 2004. För perioden juni 2002–juni 2003 har index höjts med 1,65 procent. Av förenklingsskäl görs i budgetpropositionen denna indexuppräknig för samtliga energi- och koldioxidskattesatser, dvs. inte enbart för de skattesatser som berörs av den gröna skatteväxlingen.

Indexuppräknigen av skattesatserna på el medför en ytterligare höjning som varierar mellan 0,3 och 0,4 öre per kWh beroende på nuvarande skattesats. Totalt föreslås alltså i budgetpropositionen att energiskatten på el höjs med mellan 1,3 och 1,4 öre per kWh. Den allmänna skattenivån för hushållen och service-sektorerna kommer efter höjningen att uppgå till 18,1 öre per kWh i vissa kommuner i norra Sverige samt till 24,1 öre per kWh för övriga delar av landet. Gränsen för de olika skattesatserna i södra respektive norra delarna av landet går ungefär efter en linje mellan norra Värmland och Örnköldsvik. Den särskilda skattesatsen för el som förbrukas för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning höjs till 21,5 öre per kWh. Exempel på de sammanlagda föreslagna skatteförändringarna för de vanligaste drivmedlen i miljöklass 1 och eldningsolja samt för el presenteras i tabell 8.2.

Förslaget föranleder ändringar i 2 kap. 1 och 10 §§ samt 11 kap. 3 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Tabell 8.2 Skatthöjningar inklusive indexuppräknig för vissa bränslen och el för år 2004

Energislag	Koldioxid-skatt	Energi-skatt	Indexupp-räkning	Summa
Bensin kr/liter	+0,31	-0,31	+ 0,08	+0,08
Dieselloolja kr/m ³	+388	-288	+ 53	+153
Eldningsolja, kr/m ³	+388	0	+ 48	+436
El, södra Sverige öre/kWh	-	+ 1,0	+ 0,4	+ 1,4
El, norra Sverige öre/kWh	-	+ 1,0	+ 0,3	+ 1,3

En jämförelse mellan dagens skattesatser och de nya nivåerna redovisas i tabell 8.3. Jämförelsen avser bensin och dieselloolja, båda miljöklass 1, som är de kvaliteter som finns på bensinstationerna. Den totala punktskattesatsen omfattar både energiskatt och, i förekommande fall, koldioxidskatt.

Tabell 8.3 Nuvarande och föreslagna skattesatser på vissa bränslen och el

Energislag	Nuvarande punktskattesats	Föreslagen punktskattesats
Bensin, kr/liter	4,71	4,79
Dieselloolja, kr/m ³	3 178	3 331
Eldningsolja, kr/m ³	2 894	3 330
El, södra Sverige öre/kWh	22,7	24,1
El, södra Sverige öre/kWh	16,8	18,1

8.5.1.6 Energiskatt på el i tillverkningsindustrin m.m.

Regeringens förslag: Den nollskattesats som gäller för el som förbrukas inom tillverkningsindustrin och för växthusuppvärmning slopas och ersätts av en skattesats på 0,5 öre per kWh. På motsvarande sätt ändras det återbetalningssystem som gäller för el som förbrukas inom jordbruket i övrigt, skogsbruket och vattenbruket. Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2004.

Skälen för regeringens förslag: Vid kommissionens statsstödsprövning av den svenska energibeskattningen av industriell verksamhet har kommissionen ifrågasatt den nollskattesats på el som gäller för sådan verksamhet. Kommissionen har därför beslutat att inleda ett formellt granskningsförfarande (ärende nr NN 3/B/2001 och NN 4/B/2001). Regeringen har beretts tillfälle att yttra sig över detta. I yttrandet har regeringen därvid bland annat framfört att avsikten är att redan från den 1 januari 2004 införa energiskatt på el för tillverkningsindustrin som uppfyller det nya energiskattedirektivets minimiskattenivå. Minimiskattesatsen för användning av el inom företagssektorn är 0,5 euro per MWh enligt den politiska överenskommelse som Ekofin-rådet har slutit om det nya energiskattedirektivet. Det motsvarar knappt 0,5 öre per kWh. Direktivet är avsett att träda i kraft den 1 januari 2004. Minimnivån behöver visserligen inte uppnås förrän efter tre år, men med hänsyn till pågående statsstödsärende anser regeringen att minimiskattenivån för el bör införas så snart som möjligt.

Det nya energiskattedirektivet ger en möjlighet att underskrida minimiskattenivån under vissa förutsättningar. Företag som gör ett åtagande genom ett avtal om att främja energi-effektivisering och minska de specifika koldioxidutsläppen bör kunna få utnyttja denna möjlighet. Ett arbete pågår inom Regeringskansliet för att förbereda införande av ett system för långsiktiga avtal med energintensiva företag. Regeringen avser att lämna ett förslag som kan behandlas av riksdagen under våren 2004. Förslaget skall godkännas av kommissionen och av riksdagen. Det är viktigt att energibeskattningen och införandet av ett system för

långsiktiga avtal samordnas. Ändringarna av energiskatten skall träda i kraft den 1 juli 2004 då systemet för långsiktiga avtal förväntas ha blivit godkänt.

Eftersom nollskattesatsen föreslås slopad för industrin saknas förutsättningar att behålla motsvarande skattebefrielse för jordbruket, skogsbruket och vattenbruket. Det innebär att skattesatsen 0,5 öre per kWh införs också för växthusuppvärmning och att det återbetalnings-system som gäller för energiskatten på el som förbrukas i övriga delar av jordbruket samt i skogsbruket och vattenbruket ändras på motsvarande sätt.

Även om skatt börjar tas ut för elförbrukning i industrin finns det vissa industriprocesser där elen alltjämt kommer att vara skattefri med stöd av de befintliga avdragsbestämmelserna. Det gäller till exempel vissa reduktionsprocesser genom elektrolys, som tillverkning av råaluminium, klor-alkali och klorat. Vidare gäller det el som används för tillverkning av skattepliktiga produkter, till exempel i raffinaderier.

Förslaget föranleder ändringar i 9 kap. 5 § och 11 kap. 3 och 12 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi.

8.5.2 Energiskatten på el i norra Sverige

Regeringens bedömning: Den lägre energiskattesatsen på el, som gäller i vissa kommuner i norra Sverige, bör behållas.

Skälen för regeringens bedömning: Den lägre energiskattenivån på el i norra Sverige, för närvarande 16,8 öre per kWh jämfört med 22,7 öre per kWh i södra Sverige, omfattar alla kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby. När skattedifferentieringen mellan norra och södra Sverige infördes, den 1 juli 1981, motiverades den med klimatskäl. Den högre elförbrukningen i den norra, kallare delen av landet kompensades med en lägre skattesats. Kurvor över medeltemperaturen (isotermer) användes för att dra gränsen mellan norra och södra delen av landet.

Regeringen anser att det fortfarande finns skäl att behålla denna klimatbaserade differentiering

av energiskatten på el. Det administrativa merarbete som den medför för de skattskyldiga leverantörerna och skattemyndigheterna vid kontrollen får anses vara måttligt.

En politisk överenskommelse om ett nytt energiskattedirektiv har nåtts av Ekofin-rådet under mars 2003 efter många års diskussioner. Direktivet väntas kunna beslutas under hösten 2003 och träda i kraft den 1 januari 2004. För närvarande avvaktas parlamentets yttrande. Direktivet tillåter skattedifferentieringar på vissa grunder. Någon grund för en regional differentiering finns dock inte. För att ändå kunna behålla den lägre skattesatsen på el i norra Sverige är den enda möjlighet som står till buds att ansöka om ett särskilt undantag. Ett sådant undantag kan beslutas genom enhälligt beslut i rådet på förslag från kommissionen. Motsvarande regler finns i dag genom så kallade 8.4-undantag. Regeringen har för avsikt att ansöka om skatteundantag. Kommissionen har vid sin statsstödsprövning av den svenska energibeskattningen behandlat frågan om den regionala differentieringen av energiskatten på el till förmån för tjänstesektorn. Kommissionen har inte haft några invändningar mot denna differentiering (ärende nr NN 3/B/2001 och NN 4/B/2001).

8.5.3 Kraftvärmebeskattning

8.5.3.1 Höjda skatteavdrag för bränslen för värmeproduktion i kraftvärmeverk

---

Regeringens förslag: Till den del bränslen förbrukas för värmeproduktion i kraftvärmeverk får avdrag göras för hela energiskatten och 79 procent av koldioxidskatten. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2004.

Bakgrunden till regeringens förslag: I energi-propositionen (prop. 2001/02:143) bedömde regeringen att möjligheterna bör undersökas att införa ändringar i energibeskattningen för kraftvärmearläggningar i fjärrvärmesystem som innebär att skattereglerna likställs med dem som gäller för industrin inklusive det industriella mottrycket (kraftvärmeproduktion inom industrin). Vid värmeproduktion i kraftvärmeverk utanför industrin får i dag avdrag göras för

hälften av energiskatten på den del av bränsleförbrukningen som hänförs till värmeproduktionen. Om i stället industrins avdragsregler införs för denna bränsleförbrukning innebär det att hela energiskatten och 79 procent av koldioxidskatten på bränslen får dras av. Finansdepartementet har i en departementspromemoria presenterat förslag om ändrad beskattning vid kraftvärme- och vindkraftproduktion (dnr Fi2002/2635). Promemorian har remissbehandlats.

Förslaget om att industrins avdragsregler skall gälla för kraftvärmeverkens värmeproduktion lades fram i budgetpropositionen för 2003 men riksdagen antog inte förslaget därför att kommissionens statsstödsgodkännande inte förelåg när riksdagen behandlade förslaget. Kommissionen beslutade den 11 juni 2003 att den inte hade några invändningar mot förslaget från statsstödsynpunkt (ärende nr N 726/2002).

Promemorians förslag: Förslaget stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: *Statens energimyndighet, Svensk Energi, Svensk Fjärrvärme* och *Svenska Gasföreningen* tillstyrker förslaget. *Riksskatteverket* tillstyrker också förslaget, men avstyrker en temporär lösning. *Svenska kommunförbundet* ställer sig i allt väsentligt positivt till förslaget. *Naturvårdsverket* anser att förslaget stärker kraftvärmens konkurrenskraft på kondenskraftens bekostnad, men har vissa farhågor om konkurrenskraften för biobränslen kontra fossilbränslen. *Svenska Bioenergiföreningen* och *Svenska Torvproducentföreningen* vill begränsa möjligheten till skatteavdrag genom att införa en spärr så att anläggningar med en liten andel elproduktion endast skall kunna göra avdrag motsvarande dubbla elproduktionen. *Renhållningsverksföreningen* och *Renova AB* anser att förslaget leder till allvarligt försämrade konkurrenskraft för avfallskraftvärme om sådan elproduktion inte tillåts ingå i elcertifikatsystemet.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att den energieffektiva el- och värmeproduktion som sker i kraftvärmeverk bör underlättas genom att avdragsbestämmelserna för bränslen som förbrukas vid kraftvärmeproduktion jämföras med dem som gäller för industrin. En förutsättning för skatteavdraget är

att el- och värmeproduktionen sker integrerat och samtidigt, dvs. att produktionen sker i en sammanhållen process och att förhållandena vid varje tillfälle är avgörande. För att göra det tydligt att avdrag endast får göras för bränsle som medverkar i den integrerade produktionen av el och värme bör en bestämmelse införas i lagen (1994:1776) om skatt på energi om att bränsleförbrukning som avser ånga eller hetvatten som tappas av från ång- eller hetvattensystemet före ångturbinen i kraftvärmeverket inte omfattas av avdragsbestämmelserna. Detta gäller också annan utrustning för utvinning av mekanisk energi.

Reglerna för nedsättning av energiskatter har varit föremål för översyn av en parlamentarisk kommitté, Skattenedsättningskommittén. Kommittén har redovisat sina förslag i betänkandet *Svåra skatter!* (SOU 2003:38). Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen har ännu inte tagit ställning till förslagen.

Vid behandlingen av detta förslag i budgetpropositionen för 2003 uttalade Finansutskottet (2002/03:FiU1) att det är viktigt att regeringen följer upp det kommande beslutet och snarast återkommer till riksdagen med förslag till ändringar i beskattningen eller reglerna för elcertifikatshandeln om effekterna inte skulle bli de eftersträvade. Vidare ansåg Finansutskottet det angeläget att förändringar på detta område åtföljs av en tydlig redovisning av de energipolitiska konsekvenserna. I båda fallen borde uttalandena ges regeringen till känna. Riksdagen beslutade i enlighet därmed.

Regeringen kommer att följa utvecklingen på kraftvärmeområdet för att kunna se vilka effekter de föreslagna ändringarna får med syfte att långsiktigt säkerställa gynnsamma villkor för kraftvärmens. Det finns starka skäl till detta, eftersom effekter av förändringar på detta område är svåra att beräkna. Skälet är att komplexiteten och flexibiliteten i elproduktionsystemet vad gäller bränsleval och produktionsvolymerna medför att de dynamiska effekterna blir stora. De energipolitiska konsekvenserna motiverar också en sådan uppföljning.

Förslaget föranleder ändringar i 6 a kap. 3 § och 11 kap. 10 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

8.5.3.2 Biobränslenas konkurrenskraft i kraftvärmeverk

Regeringens förslag: Vid kraftvärmeproduktion får inte längre turordningen mellan bränslena väljas fritt vid beräkning av skatteavdragen. I stället införs regler om proportionering. Sådana regler införs också i andra sammanhang där turordningen fått väljas fritt. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2004.

Promemorians förslag: Stämmer i huvudsak överens med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna ser fördelar med att införa regler om proportionering och tillstyrker förslaget. *Riksskatteverket* vill göra vissa förtydliganden i lagtexten. *Svensk Energi*, *Svensk Fjärrvärme* och *Svenska Gasföreningen* har förutsatt att beskattningen av kondenskraft är oförändrad oavsett om den produceras separat eller i kombination med kraftvärme. *Föreningen Sveriges Skogsindustrier*, *Tekniska Verken i Linköping AB* och *Växjö Energi AB* motsätter sig en ändring och vill behålla nuvarande turordningsprincip.

Skälen för regeringens förslag: En central fråga är hur den här föreslagna generella stimulansen av kraftvärmens skall kunna uppnås utan att biobränslenas konkurrenskraft försämras. För att via skattereglerna minska risken för en ökad fossilanvändning på bekostnad av biobränsleanvändningen föreslås att de regler som gäller för beräkning av skatteavdragen ändras. Kraftvärmeproducenten får enligt dagens regler välja hur den gemensamma bränsleförbrukningen fördelas på elproduktion respektive värmeproduktion. Det har därvid varit gynnsamt att så långt möjligt hänföra beskattade fossila bränslen till elproduktionen, eftersom skatteavdraget då blir större. Om flera beskattade bränslen använts samtidigt har de också fått turordnas sinsemellan. Regler om proportionering bör i stället införas. Sådana regler bör också införas när el framställs samtidigt med både kraftvärme- och kondenskraftteknik i sammankopplade system. Även när värme levereras till utomstående som omfattas av nedsättningsreglerna för industri, jordbruk, skogsbruk och vattenbruk bör proportionering införas.

På förslag från *Riksskatteverket* görs en justering i 6 a kap. 3 § lagen om skatt på energi där ordet ”nyttiggjord” slopas för att tydliggöra att det är värmeproduktion i kraftvärmeverket som avses.

Det elcertifikatsystem som infördes den 1 maj 2003 kommer också att bidra till att stärka biobränslenas konkurrenskraft vid kraftvärmeproduktion.

Förslaget föranleder ändringar i 6 a kap. 3 § och 9 kap. 5 och 9 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi.

8.5.3.3 Slopade avdrag för energiskatt på el som produceras i kraftvärmeverk

Regeringens förslag: Avdraget för energiskatt på el som produceras i kraftvärmeverk och som används i egen verksamhet som består av el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning slopas den 1 januari 2004.

Promemorians förslag: Stämmer i huvudsak överens med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Renhållningsverksföreningen* och *Renova AB* anser att förslaget leder till försämrade konkurrenskraft för avfallskraftvärme och att det är helt nödvändigt att sådan kraftvärme tillåts ingå i elcertifikatsystemet.

Skälen för regeringens förslag: Vid elproduktion i kraftvärmeverk finns det en alternativ möjlighet att i stället för bränsleavdrag göra avdrag för energiskatten på den del av den egenproducerade el som används i kraftvärmeproducentens egen verksamhet som består av el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning. Med nuvarande skattesatser på bränslen och el har det varit fördelaktigt att utnyttja detta avdrag om biobränslen och andra obeskattade bränslen har använts för elproduktionen. I energipropositionen (prop. 2001/02:143) bedömde regeringen att detta avdrag för energiskatten på el borde ses över. Regeringen motiverade detta med att när certifikatsystemet införs skulle ett bibehållande av avdragsrätten kunna ses som ett dubbelt stöd för att främja förnybar elproduktion.

Det har visat sig att denna avdragsmöjlighet har utnyttjats i allt större omfattning under de

senaste åren. Uppenbarligen är det utnyttjandet av avdraget för el i elpannor och värmepumpar som ökar. Avdragsbeloppen har ökat från ca 60 miljoner kr under år 1999 till 420 miljoner kr under år 2002.

Elcertifikatsutredningen konstaterade i sitt slutbetänkande Handel med elcertifikat (SOU 2001:77) att ett bibehållande av denna avdragsrätt kombinerat med ett certifikatsystem kunde ses som ett dubbelt stöd för att främja förnybar elproduktion. I departementspromemorian Utvärdering av Skatteväxlingskommitténs energiskattemodell (Ds 2000:73) ifrågasattes om det var motiverat att behålla detta avdrag. Avdraget motverkar också syftet med de förhöjda skattesatserna på stora elpannor under vinterhalvåret om avdrag får göras för sådan elanvändning. Ett slopat avdrag bör minska elanvändningen för värmeproduktion, vilket stämmer överens med målen inom energipolitiken. Eftersom elcertifikatsystemet redan har införts bör avdraget för energiskatten på el slopas samtidigt som övriga förändringar genomförs, det vill säga från och med den 1 januari 2004.

Förslaget föranleder ändringar i 11 kap. 9 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

8.5.4 Begränsning av koldioxidskattuttaget avseende kalk- och cementbranschen

Regeringens förslag: Den övergångsvis gällande begränsningsregeln avseende kalk- och cementbranschen m.m. (1,2-procentsregeln) förlängs ytterligare ett år. Koldioxidskattenedsättningen enligt 1,2-procentsregeln begränsas med hänsyn till minimiskattenivåerna i det kommande energiskattedirektivet. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2004.

Skälen för regeringens förslag: Möjlighet till skattenedsättning för den energiintensiva tillverkningsindustrin har i olika former funnits sedan 1950-talet. Sedan den 1 januari 1993 tas ingen energiskatt ut för bränslen som förbrukas för uppvärmning inom tillverkningsindustrin. Uttaget av koldioxidskatt för industrin har varierat, men under år 2003 har det varit 25 procent av annars gällande skatt. Härutöver gäller en särskild nedsättningsregel, 0,8-pro-

centsregeln, för den energiintensiva industrin. Trots denna regel finns det vissa företag inom kalk- och cementbranschen som, i avsaknad av ytterligare nedsättningsregler, skulle få en skattebelastning som allvarligt kunde hota den bedrivna verksamheten. I syfte att lindra skattebelastningen för denna bransch gäller därför fram till utgången av år 2003, med vissa begränsningar, att koldioxidskatten inte skall överstiga 1,2 procent av de framställda produkternas försäljningsvärde (den s.k. 1,2-procentsregeln).

Det är viktigt att energi- och koldioxidbeskattningen har en utformning som ger goda förutsättningar för den svenska industrin att konkurrera internationellt. Nedsättningsreglerna för industrin har setts över av Skattenedsättningskommittén. I avvaktan på att regeringen tar ställning till förslagen i betänkandet Svåra skatter! (SOU 2003:38) bör 1,2-procentsregeln få tillämpas också under 2004. Statsstöds-godkännandet för 1,2-procentsregeln löper dock ut vid utgången av år 2003. Regeringen planerar därför att snarast lämna en ansökan om förlängning av godkännandet till kommissionen och förutsätter att ett godkännande kan fås i sådan tid att riksdagen kan beakta det vid sin behandling av denna budgetproposition.

Ekofin-rådet har under våren 2003 nått en politisk överenskommelse om ett nytt energiskattedirektiv. Direktivet, som innehåller höjda minimiskattenivåer för oljeprodukter och införande av sådana nivåer även för el, kol och naturgas, väntas antas under hösten 2003 och träda i kraft den 1 januari 2004. Vissa möjligheter till övergångsperioder väntas medges för en anpassning till de nya minimiskattenivåerna. Med hänsyn till den kommande statsstödsgranskningen av förlängningen av 1,2-procentsregeln anser regeringen dock att koldioxidskattenedsättningen enligt denna regel nu bör begränsas så att företagen alltid betalar belopp som motsvarar minst de minimiskattenivåer för kol och naturgas som kommer att gälla enligt energiskattedirektivet.

Förslaget föranleder ändringar i punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1997:479) om ändring i lagen om skatt på energi.

8.5.5 Avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft

Regeringens förslag: En avtrappning inleds av det nuvarande avdraget för energiskatt på el som har producerats i vindkraftverk, den så kallade miljöbonusen. För landbaserad vindkraft sänks avdraget från motsvarande 18,1 till 12 öre per kWh och för havsbaserad vindkraft sänks avdraget till 17 öre per kWh. Elproduktionen i ett vindkraftverk berättigar dock endast till avdrag så länge den sammanlagda produktionstiden i kraftverket, omräknad till timmar med full last, inte överstiger 20 000 timmar. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2004.

Skälen för regeringens förslag: Merparten av de befintliga stödsystemen för den förnybara elproduktionen löpte ut vid utgången av 2002 eller i anslutning till införandet av elcertifikatsystemet den 1 maj 2003. Det nya stödsystemet innebär en sänkning av befintliga stödnivåer för vindkraft. Regeringen bedömer att elcertifikatsystemet behöver kompletteras med övergångsregler för vindkraften. Det är viktigt att de som investerat under tidigare stödformer inte drabbas ekonomiskt av att ett nytt system för att främja elproduktion från förnybara energikällor införs. Det är vidare viktigt att den positiva utveckling som funnits på vindkraftområdet inte bromsas till följd av att aktörerna upplever en större ekonomisk osäkerhet. Vindkraften är överlag förknippad med högre produktionskostnader än övriga energislag som ingår i elcertifikatsystemet.

Det finns skäl att införa en gräns för hur länge vindkraftproduktionen i ett kraftverk kan berättiga till skatteavdrag. Genom att sätta gränsen vid en sammanlagd drifttid, omräknad till timmar med full last, på 20 000 timmar bör kraftverket vara ekonomiskt avskrivet när gränsvärdet uppnås.

De högre produktionskostnaderna för havsbaserad vindkraft jämfört med landbaserad motiverar en långsammare avtrappning för havsbaserad vindkraft. Vindkraftverk placerade i Väneren bör i detta sammanhang behandlas som havsbaserade.

Regeringen lämnade i början på juni 2003 en anmälan till kommissionen om statsstödsgranskning av hur avtrappningen av miljö-

bonusen är tänkt att utformas. I anmälan föreslås avdraget avtrappas enligt följande.

Tabell 8.4 Förslag till avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft

öre per kWh		
År	Landbaserad vindkraft	Havsbaserad vindkraft
2004	12	17
2005	9	16
2006	6,5	15
2007	4	14
2008	2	13
2009	0	12

Något godkännande från kommissionen har dock ännu inte erhållits. Det tidigare godkännandet löpte ut vid utgången av förra året. Underhandskontakter med kommissionen om utformningen av avtrappningen har förekommit under en längre tid. Även om kommissionens ställningstagande ännu inte föreligger finns det skäl att inleda en avtrappning av avdraget för vindkraft under år 2004. Regeringen föreslår därför att det nuvarande avdraget från och med den 1 januari 2004 sänks till att motsvara 12 öre per kWh för landbaserad vindkraft och till 17 öre per kWh för havsbaserad vindkraft. Vidare föreslår regeringen att en begränsningsregel införs som innebär att elproduktionen i ett vindkraftverk inte berättigar till avdrag när produktionen, omräknad till full last, har pågått under längre tid än 20 000 timmar. Generatorns märkeffekt bör ligga till grund för beräkningen. Regeringen avser återkomma med ett förslag till fortsatt avtrappning av energiskatteavdraget efter kommissionens ställningstagande. I samband därmed bör en konsekvensanalys göras.

Förslaget föranleder ändringar i 11 kap. 10 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

8.5.6 Skattestrategi för alternativa drivmedel

Regeringens bedömning: Regeringen anser det angeläget att den strategi för skattenedsättning för alternativa drivmedel som lades fast i budgetpropositionen för 2002 kan börja tillämpas så snart erforderligt statsstödsgodkännande erhållits från kommissionen. För att de koldioxidneutrala drivmedlens konkurrenskraft skall säkerställas bör dessa drivmedel befrias inte bara från koldioxidskatt utan även från energiskatt. Dessa villkor bör gälla redan från och med 2004.

Skälen för regeringens bedömning: I budgetpropositionen för 2002 lades huvudkomponenterna för en skattestrategi för alternativa drivmedel fast. Enligt strategin kan skattenedsättning ske antingen via pilotprojekt, för vilka medges befrielse från både energi- och koldioxidskatt, eller genom generell koldioxidskattebefrielse för koldioxidneutrala drivmedel.

I mars 2003 nåddes en politisk överenskommelse om innehållet i ett nytt energiskattedirektiv. Direktivet kommer att ge medlemsstaterna betydande frihet att utforma system för att skattemässigt gynna biodrivmedel inom ramen för EG-fördragets statsstödsregler. Skattestrategin för alternativa drivmedel har i juli 2002 anmälts till kommissionen för godkännande enligt statsstödsreglerna. Ett delbeslut har redan erhållits. Regeringen har dock bedömt det lämpligt att avvakta energiskattedirektivets antagande innan ärendet rörande skattestrategin slutförs. Regeringen återkommer därefter till riksdagen med förslag till de lagändringar som fordras för att skattestrategin skall kunna tillämpas. Intill dess beslutar regeringen om skattenedsättning i särskild ordning.

Frågan om skattestrategins omfattning har ytterligare beretts med beaktande bl.a. av det under våren 2003 överenskomna direktivet 2003/30/EG (EUT L 123, 17.5.2003, s. 42, Celex 32003L0030) om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel. Regeringen bedömer att den generella skattenedsättningen för koldioxidneutrala drivmedel för att uppnå uppställda miljömål behöver omfatta inte endast koldioxidskatten utan även energiskatten. Skattestrategin omfattar en femårsperiod. För att tydliga och långsiktiga villkor

skall säkerställas bör under denna tid villkoren stå fast. Detta gäller med förbehåll för att skattebefrielsen godkänns av kommissionen såsom förenlig med EG-fördragets statsstödsregler. Förenlighet med dessa regler innebär bl.a. att ändringar som är nödvändiga för att förhindra överkompensation av aktörerna alltid kan genomföras.

Regeringens mål är att koldioxidneutrala bränslen även på längre sikt skall ha de skattevillkor som krävs för att underlätta en bred introduktion av sådana bränslen på marknaden samtidigt som överkompensation undviks.

8.5.7 Avfallsskatt

Regeringens bedömning: En utredning har tillsatts med uppdrag att dels utvärdera avfallsskattelagen och föreslå de ändringar som behövs, bl.a. för att den på mest ändamålsenliga sätt skall överensstämma med EU:s statsstödsregler, dels lämna förslag till hur en skatt på avfall som förbränns lagtekniskt kan utformas och bedöma om en sådan skatt är det mest lämpade ekonomiska styrmedlet. Resultatet av utredningens arbete bör avvaktas.

Skälen för regeringens bedömning: Lagen (1999:673) om skatt på avfall trädde i kraft den 1 januari 2000. Dess syfte är att i överensstämmelse med EU:s avfallshierarki styra mot minskad avfallsdeponering och härigenom främja avfallsminskning, återanvändning och återvinning. I samband med införandet av lagen förklarades att en uppföljning och utvärdering av hur det nuvarande systemet för avfallsbeskattning fungerat avsågs äga rum under år 2004 och att förändringar i systemet därefter vid behov skulle genomföras (prop. 1998/99:84, s. 24). Regeringen har också åtagit sig att följa utvecklingen vad gäller behandlingsmetoder som alternativ till deponering, så att varaktigheten av specifika avdrag i förekommande fall kan begränsas. En särskild utredare har tillkallats för att genomföra denna översyn.

Kommissionens godkännande av avfallsskattelagen från statsstödsynpunkt löper ut vid årsskiftet 2003/2004. En anmälan om förnyat godkännande ges inom kort in till kommissionen för granskning. I utredarens uppdrag

ligger att nära följa detta ärende och föreslå de ändringar som behövs för att lagen på mest ändamålsenliga sätt skall överensstämma med statsstödsreglerna. Utredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 31 december 2004.

2001 års avfallsskatteutredning utredde i sitt betänkande Skatt på avfall i dag – och i framtiden (SOU 2002:9) vissa aspekter av en skatt på avfall som förbränns, bl.a. konsekvenser av olika skattenivåer. Utredaren pekade på flera frågor som behövde vidare analys. I propositionen Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (prop. 2002/03:117) lade regeringen fast ramarna för hur arbetet med analysen av en skatt på avfall som förbränns skulle bedrivas. I enlighet med vad som där uttalades skall utredaren lämna förslag till hur en skatt på avfall som förbränns lagtekniskt kan utformas och bedöma lämpligheten av att införa en sådan skatt eller om andra ekonomiska styrmedel i stället bör förordas. Utredaren skall också bedöma vilken skattenivå som kan vara lämplig med hänsyn till de styreffekter som bör uppnås. Utredningsarbetet i denna del skall redovisas senast den 30 juni 2004.

8.5.8 Skatt på naturgrus

Regeringens bedömning: Skatten på naturgrus bibehålls på nuvarande nivå.

Skälen för regeringens bedömning: I budgetpropositionen för år 2003 föreslog regeringen en höjning av skatten på naturgrus från 5 till 10 kronor per ton naturgrus att träda i kraft den 1 januari 2003. I motion 2002/03:Fi230 anförde Britt Bohlin m.fl. (s, v, mp) bl.a. att regeringen senast under våren 2003 borde återkomma till riksdagen med de förslag på ytterligare höjning av naturgrusskatten som kunde vara motiverade för att det av riksdagen uppsatta målet skulle uppnås. Riksdagen beslutade i enlighet med såväl regeringens förslag som motionärernas yrkande (rskr. 2002/03:24).

Den arbetsgrupp som inrättades med uppgift att analysera frågan presenterade i mars 2003 sina slutsatser i promemorian "Naturgrusskatten – måluppfyllelse och konsekvenser" (dnr Fi2003/1944). Arbetsgruppen konstaterade sammanfattningsvis att målet – högst 12 mil-

joner ton årligt uttaget naturgrus år 2010 – med största sannolikhet kommer att uppnås och att en ytterligare höjning av skatten i syfte att uppnå detta mål för närvarande varken torde vara nödvändig eller miljömässigt motiverad. Det framhölls att effekterna av skattehöjningen den 1 januari 2003 tillförlitligt kan utvärderas först när skatten fått verka en tid och att en sköns- mässig ytterligare skattehöjning riskerar att medföra alltför stora samhällsekonomiska kostnader. Arbetsgruppens rekommendation var därför att den nuvarande skatten bör utvärderas år 2005 i samband med den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen, och att ställning då kan tas till behovet av ytterligare skattehöjning. Promemorian har remitterats. Majoriteten av remissinstanserna delade arbetsgruppens uppfattning.

Regeringen delar arbetsgruppens uppfattning. Miljömålet har hög prioritet, men det bör påpekas att bedömningen av lämplig skattenivå omfattar även samhällsekonomiska aspekter, bl.a. en avvägning av vad i synnerhet de mindre företagen i branschen klarar av. Regeringen uttalade vid införandet av lagen att det inte är förenligt med god hushållning om små företag slås ut innan deras täkter utnyttjats fullt ut.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att det inte för närvarande föreligger något behov av en ytterligare höjning av skatten på naturgrus.

8.5.9 Skatter på handelsgödsel och bekämpningsmedel

Regeringens förslag: Skatten på bekämpningsmedel höjs den 1 januari 2004 från 20 till 30 kronor för varje helt kilogram verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Skälen för regeringens förslag: Genom beslut den 28 juni 2001 tillkallades en särskild utredare med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel. I februari 2003 lämnade utredaren sitt betänkande Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9). Betänkandet har remissbehandlats. Utredaren föreslår att skatten på handelsgödsel skall vara kvar och att skattesatsen behålls oförändrad. För att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel föreslås att uttaget

av en skatt differentieras efter medlens farlighet för hälsa och miljö. I avvaktan på ett sådant system föreslås en höjning av skatten med 5 kr till 25 kr för varje helt kg verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Liksom utredaren anser regeringen att skatten på bekämpningsmedel bör höjas. Regeringen anser dock att skatten bör höjas till 30 kronor för varje helt kilogram verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet. Regeringen föreslår en sådan höjning av skatten från den 1 januari 2004. Förslaget föranleder ändring i 2 § lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel. I övriga delar bereds betänkandet vidare inom regeringskansliet.

8.6 Övriga punktskattefrågor

8.6.1 Privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror

Regeringens förslag: Sveriges undantag från de allmänna EG-reglerna för privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror upphör den 1 januari 2004. Med anledning härav skall lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel upphöra att gälla från denna tidpunkt.

Bakgrunden till regeringens förslag: Sverige, liksom Finland, fick vid anslutningen till EU möjlighet att tillämpa vissa begränsningar i fråga om privatpersoners införsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från ett annat EU-land. Undantaget utformades i överensstämmelse med ett redan gällande undantag för Danmark och hänvisade till artikel 26 i rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (EGT nr L 076, 23.3.1992 s. 1, Celex 31992L0012) det s.k. cirkulationsdirektivet. Enligt de regler som allmänt gäller inom EU har en privatperson rätt att ta med sig alkoholdrycker och tobaksvaror, avsedda för eget bruk, från en annan medlemsstat utan att någon ytterligare punktskatt tas ut i hemlandet.

Om varorna tas in för kommersiella ändamål skall däremot punktskatt alltid betalas i Sverige. För att avgöra om fråga är om privat införsel

eller införsel för kommersiella ändamål skall bl.a. mängden varor beaktas. Medlemsstaterna får använda sig av indikativa nivåer för bedömningen av om varorna är avsedda för kommersiella ändamål. De indikativa nivåerna får då inte sättas lägre än 10 liter sprit, 20 liter mellanklass-produkter, 90 liter vin (varav högst 60 liter mousserande) och 110 liter öl samt 800 cigaretter, 400 cigariller, 200 cigarrer och 1 kg röktobak.

I december 1996 beslutade rådet att de nordiska länderna skulle få ytterligare tid för anpassning på detta område. De danska och finska undantagen skall vara helt avvecklade vid utgången av år 2003 och restriktionerna skall fram till denna tidpunkt successivt avskaffas.

Den 30 juni 2000 beslutade rådet, i enlighet med kommissionens förslag och med vad som tidigare underhand överenskommits mellan Sverige och kommissionen, att Sverige, i likhet med Danmark och Finland, skall få fortsätta att till och med den 31 december 2003 ha regler som avviker från cirkulationsdirektivet (rådets direktiv 2000/44/EG, EGT nr L 161, 1.7.2000 s. 82, Celex 32000L0044). Direktivändringen innebär att de svenska införselkvoterna successivt skall ökas och att allmänna EG-regler för privatinförsel skall gälla från och med den 1 januari 2004. Den successiva ökningen av kvoterna framgår av det ändrade direktivet. Riksdagen har, i enlighet med direktivets bestämmelser, beslutat om ökade kvoter för privatinförsel från och med den 1 juli 2000 (prop.1999/2000:121, bet. 1999/2000:SkU23, rskr. 1999/2000:247), den 1 januari 2001 (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:FiU1, rskr. 2000/01:36) den 1 januari 2002 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34 respektive den 1 januari 2003 (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FiU1, rskr. 2002/03:24).

Skälen för regeringens förslag: Den av rådet beslutade ändringen av cirkulationsdirektivet innebär att Sveriges undantag från de allmänna EG-reglerna för privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror upphör den 1 januari 2004. Lagen (1994:1565) om beskattning av viss privatinförsel, som innehåller reglerna om beskattning, skall därför upphävas från denna tidpunkt. Upphävandet av lagen medför följändringar i skattebrottslagen (1971:69), lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt, lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett

annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter och i lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Samtidigt görs vissa smärre rättelser i lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Undantagets upphörande medför att de alkoholdrycker och tobaksvaror som en enskild person förvärvat i en annan medlemsstat för sin eller sin familjs personliga bruk och som denne själv transporterar till Sverige inte skall påföras punktskatt i Sverige. Däremot skall införsel för kommersiella ändamål beskattas. I propositionen Straffrättsliga sanktioner mot överträdelse av EG:s punktskatte regler för alkohol, tobak och mineraloljor (2002/03:10 s. 75 ff.) bedömde regeringen att omständigheter för vägledning avseende gränsdragningen mellan införsel för personligt bruk och införsel för kommersiella ändamål inte bör införas i lagen (1994:1563) om tobaksskatt och lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Regeringen ansåg att vad som bör eftersträvas är att myndigheterna gör en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet och därvid bl.a. beaktar cirkulationsdirektivets innehåll. Ytterst är det frågan om att bedöma om omständigheterna i det enskilda fallet är sådana att varorna skall anses vara avsedda för personligt bruk eller för annat ändamål. Regeringen ansåg att vägledning för denna bedömning bör, som hittills skett, kunna ske genom rättspraxis. Vid behov kan vägledning ges på annat sätt än genom lagregler, t.ex. verkställighetsföreskrifter. Regeringen vidhåller denna uppfattning.

Även de undantag som Danmark och Finland har från de allmänna EG-reglerna för privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror upphör den 1 januari 2004. Danmark har med anledning härav beslutat att sänka punktskatten på sprit med knappt femtio procent, från nuvarande 275 danska kronor per liter ren alkohol till 150 danska kronor per liter ren alkohol, från den 1 oktober 2003. Även i Finland planeras betydande skattesänkningar på alkoholdrycker från mars 2004, särskilt med hänsyn till alkoholskattenivåerna i de nya baltiska medlemsstaterna. Den finska regeringen kommer i budgetpropositionen att föreslå att skatten på sprit sänks med 44 procent, att skatten på mellanprodukter sänks med 40 procent, att

skatten på öl sänks med 32 procent och att skatten på vin sänks med 10 procent. Skatten på sprit kommer då att sänkas från nuvarande 50,46 euro per liter ren alkohol till ca 28 euro per liter ren alkohol. Den svenska spritskatten uppgår till 501,41 kronor (ca 55 euro) per liter ren alkohol.

Avskaffandet av Sveriges införselundantag kommer, om åtgärder inte vidtas, att medföra att gränshandeln med alkohol successivt kommer att öka och att den illegala handeln och försäljningen av alkohol också troligen kommer att öka. Regeringen följer därför utvecklingen på alkoholområdet noga. Bl.a. har Centrum för alkohol- och drogforskning (SoRAD) i uppdrag att ta fram månadsvis statistik över den svenska konsumtions- och försäljningsutvecklingen. Statistiken skall även inkludera mörkertalet. Mot bl.a. denna bakgrund uttalade regeringen i den alkoholpolitiska propositionen hösten 2000 att den avser att senare till riksdagen återkomma till frågan om de skattejusteringar som behövs på alkoholområdet. Den beslutade skattesänkningen i Danmark och ett beslut om skattesänkning i Finland får, liksom andra förändringar i vårt närområde, tas med i bedömningen av behovet av skattejusteringar. Eftersom Systembolaget har en mycket viktig alkoholpolitisk funktion är det angeläget att denna inte försvagas med anledning av de ändrade förhållandena beträffande privatinförsel av alkohol. Om den svenska alkoholskatten skiljer sig för mycket från alkoholskatterna i de närmaste medlemsstaterna finns det risk för att Systembolagets alkoholpolitiska funktion försvagas. Detta förhållande måste särskilt beaktas vid regeringens bedömning av behovet av skattejusteringar.

Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern har i anslutningsfördragen med EU fått övergångsperioder för att uppfylla gemenskapens minimipunktskatt på cigaretter. Den längsta övergångsperioden, avseende Estland, Lettland och Litauen, gäller t.o.m. den 31 december 2009. Under den tid som undantagen gäller får övriga medlemsstater, efter att ha meddelat kommissionen, behålla samma kvantitativa begränsningar för privat införande utan ytterligare punktskatteuttag av cigaretter från dessa länder som gäller vid privatimport av cigaretter från tredje land. Medlemsstater som utnyttjar denna möjlighet får genomföra nödvändiga kontroller förutsatt att dessa inte påverkar en väl fungerande inre marknad. Rege-

ringen har för avsikt att utnyttja denna möjlighet till begränsning av skattefri privatinförsel av cigaretter från dessa länder. Regeringen avser att återkomma med förslag angående detta under våren 2004.

8.6.2 Reklamskatt

Regeringens bedömning: Förutsättningar för finansiering av ett avskaffande, alternativt ett stegvis avskaffande, av reklamskatten bedöms inte föreligga.

Skälen för regeringens bedömning: 1996 års reklamskatteutredning föreslog i sitt betänkande SOU 1997:53 ett avskaffande av lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam.

Regeringen uttalade i prop. 1997/98:150 att man anser att reklamskatten bör avskaffas. Man konstaterade dock att det vid detta tillfälle saknades förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av reklamskatten. Eftersom regeringen ansåg att det förelåg särskilt allvarliga problem när det gällde beskattningen av reklamtrycksaker föreslogs ett avskaffande av reklamskatten i denna del. Reklamskatten på reklamtrycksaker avskaffades den 1 januari 1999.

Riksdagen tillkännagav den 10 april 2002 för regeringen som sin mening vad skatteutskottet (bet. 2001/01:SkU20, rskr. 2001/02:201) anfört om att reklamskatten bör avvecklas och att frågan, med beaktande av de budgetpolitiska målen, bör prioriteras vid kommande budgetberedning.

Frågan prioriterades i budgetberedningen 2002 men regeringen fann, med beaktande av de budgetpolitiska målen, att förutsättningar för finansiering av ett avskaffande av den resterande reklamskatten för närvarande inte förelåg. Även i årets budgetberedning har frågan om reklamskattens avskaffande, alternativt stegvisa avskaffande, prövats. Regeringen har dock funnit att det inte heller nu föreligger förutsättningar för finansiering av sådana åtgärder.

8.6.3 Trängselskatt

Genom beslut den 14 mars 2002 gavs Stockholmsberedningen tilläggsdirektiv (dir. 2002:3)

om att bl.a. utreda frågan om hur användning av trängselavgifter i trafiken kan genomföras. I juni 2003 lämnade kommittén sitt betänkande Trängselavgifter (SOU 2003:61). Betänkandet remissbehandlas för närvarande och remisstiden går ut den 10 oktober 2003. Remissvaren kommer att utvärderas och regeringen kommer därefter att ta ställning till den fortsatta handläggningen av betänkandet.

Med avsikt att påskynda behandlingen av införandet av trängselskatt i Stockholms stad, utsåg regeringen i juni 2003 en förhandlingsman som skall förhandla med Stockholms kommun och övriga berörda aktörer om vissa frågor som har samband med införandet av trängselskatt i Stockholms stad.

Regeringens ambition är att försöket med trängselskatt i Stockholm stad skall genomföras enligt uppsatt tidsplan. Regeringen avser, såsom aviserats i vårpropositionen 2003, att bistå försöket och medverka till att det fullföljs, bland annat vad gäller uppbyggnaden av uppborssystemet och förstärkning av kollektivtrafiken.

8.7 Insatser mot skattefusk

Regeringens bedömning: Regeringen överväger omfattande insatser mot skattefusk. Det rör förutom redan föreslagna organisatoriska förändringar som föreslagits i propositionen 2002/03:99 Det nya skatteverket, även nya skatteadministrativa regler och förbättrade kontrollmöjligheter. Prioriteringarna rör svartarbete inom byggsektorn, oredovisade inkomster inom kontanthandeln, moms-fusk, skatteundandraganden i internationella koncerner, internationellt informationsutbyte samt möjligheten av s.k. schablonbeskattning.

Skälen till regeringens bedömning: Beredningen av Bygghedskommisionens betänkande Skärpning gubbar (SOU 2002:115) fortgår. Kommisionen har bl.a. föreslagit inrättande av särskilda *entreprenadkonton och omvänd moms-skyldighet för uppdragsgivare inom byggsektorn*. Av remissutfallet framkommer en bred samstämmighet om att åtgärder behöver vidtas. De lämnade förslagen har i huvudsak bemöts positivt även om många remissinstanser ansett att

förslagen behöver utredas och analyseras ytterligare. Några remissinstanser vill att alternativ till de föreslagna åtgärderna övervägs. Regeringen avser därför att bereda förslagen om entreprenadavdrag och omvänd moms skyldighet ytterligare inom finansdepartementet med inriktning mot en promemoria som kan remitteras under år 2004.

Bygghörningen har även ansett att ett återinförande av en skattereduktion för reparation eller om- eller tillbyggnad av bostadshus (ROT-avdrag) bör övervägas som ett verktyg mot svartarbete gentemot hushållssektorn. ROT-avdraget gällde under ca fem år på 1990-talet och kostnaden har beräknats till knappt 11 miljarder kronor. Avdraget har ifrågasatts av riksdagens revisorer (2001/02:RR18). Riksdagen har gjort ett uttalande om vikten av att noggrant analysera, följa upp och utvärdera kommande åtgärder liknande ROT-avdraget om konjunkturläget gör det motiverat att ånyo aktualisera en sådan åtgärd (se Rskr. 2001/02:332, bet. 2001/02:SkU28). Regeringen anser inte att det finns tillräckliga skäl att närmare utreda ett återinförande av ROT-avdraget eftersom avdragsmöjligheten enbart motiverad som instrument mot svartarbete kommer att bli alltför kostsamt samtidigt som det kan kritiserats som ett trubbigt och ej kostnadseffektivt instrument.

Skattekontrollen av de s.k. kontantbranscherna försvåras av att underliggande handlingar i form av kassakontrollremisor och dylikt ofta saknas eller är så bristfälliga att någon egentlig kontroll utifrån dessa inte kan genomföras. Regeringen avser därför att under 2004 tillkalla en utredare för att se över möjligheten att införa ett obligatoriskt krav på typgodkända kassaregister inom kontanthandeln. Uppdraget skall även omfatta en översyn av de kontrollbefogenheter som står till buds vid skattekontrollen av kontanthandeln.

Det kan ifrågasättas om de förhållandevis få uppgifter som skall lämnas i skattedeklarationen avseende mervärdesskatt utgör en tillräcklig grund för en rimlighetsbedömning av om lämnade uppgifter är korrekta. Riksskatteverket har efter frågor från Finansdepartementet ansett att en förändring av skattedeklarationerna behövs, men att den bör föregås av en mer omfattande utvärdering än de som hittills genomförts. Verket planerar därför en fördjupad utvärdering av deklarationsblankettens utformning med preliminärt slutdatum vid utgången av mars

2004. Regeringen avser att följa frågan och att efter Riksskatteverkets utvärdering, om så bedöms nödvändigt, återkomma med förslag i frågan.

På momsområdet kommer regeringen vidare att följa upp den kritik mot *momskontrollen* som Riksrevisionsverket tagit upp i sin revisionsrapport Momskaruseller och annat fusk i handeln mellan Tyskland och Sverige (RRV Rapport 2003:000).

På det internationella området i övrigt kommer *Sparandedirektivet* att implementeras och regeringen framförallt inom ramen för arbetet inom den Europeiska Unionen och OECD verka för att *informationsutbytet på skatteområdet* utvecklas ytterligare.

Riksskatteverket har på regeringens uppdrag i en promemoria 2003-03-24 om informations- och dokumentationsskyldighet avseende internationella företags prissättning av interntransaktioner föreslagit att kontrolluppgifter skall lämnas för transaktioner med utländska företag i intressegemenskap m.m. Regeringen avser att remittera förslagen under hösten 2003 och därefter bereda frågan vidare.

Riksskatteverket har i en promemoria inventerat och systematiserat argumenten för och emot så kallad *schablonbeskattning*. I en senare rapport (2002:3 Schablonbeskattning – en principskiss) har verket skisserat på hur ett schablonbeskattningssystem skulle kunna se ut. Riksskatteverket föreslår i rapporten att man nu går vidare med ett tredje steg där ställning tas till om schabloner bör införas.

Regeringen aviserade i vårpropositionen (prop. 2002/03:100) att den under våren skulle ta ställning till Riksskatteverkets rapport.

Rapporten och promemorian har remissbehandlats. Mottagandet vid remissbehandlingen är splittrat. Åsikterna går isär i fråga om merparten av de punkter som skissen innehåller. Ingen motsätter sig att ämnet utreds vidare men man vill inte ta ställning innan man har fått se hur ett schablonskattesystem skulle utformas.

Frågan om schablonbeskattning som en metod att fastställa inkomstskatten i vissa fall bereds vidare där det närmare får undersökas vilka möjligheter det finns att tillämpa schabloniserade metoder i den ordinarie beskattningen.

8.8 Övriga skattefrågor

8.8.1 Skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation

Regeringens förslag: Möjligheten för fysiska och juridiska personer att få skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation förlängs med två år.

Skälen för regeringens förslag: Reglerna om skattereduktion för utgifter vid s.k. bredbandsanslutningar infördes den 1 januari 2001 för att stimulera enskilda till att delta i uppbyggnaden av en ny IT-struktur och ingår som ett led i den IT-politik som regeringen lade fast i propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86). Skattereduktionen ges vid debiteringen av slutlig skatt vid 2002, 2003 eller 2004 års taxering. I underlaget för skattereduktionen ingår utgifter för en anslutning som tas i bruk under perioden den 1 januari 2001 – den 31 december 2003 och som är betalda senast vid tidpunkten för ansökan. Möjligheten till skattereduktion gällde från början 2002 och 2003 års taxeringar, men förlängdes efter förslag i föregående års budgetproposition med ett år till att även omfatta 2004 års taxering.

De skäl som anfördes för föregående års förlängning gäller fortfarande. Bredbandsutbyggnaden har blivit försenad. Detta beror bl.a. på det förändrade marknadsläget och den korta grävsäsongen i landets norra delar. Hitintills har endast ca 4 100 ansökningar om skattereduktion beviljats av skattemyndigheten. Detta motsvarar en skattereduktion om ca 17,5 miljoner kronor.

Mot denna bakgrund är regeringen av uppfattningen att tiden måste utsträckas ytterligare två år för att möjliggöra för fysiska och juridiska personer som så önskar att ansluta sig och genomföra anslutningen och därmed kunna ansöka om skattereduktion för utgifter för bredbandsanslutningar. Regeringen föreslår därför att lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation ändras så att skattereduktionen även ges vid debiteringen av slutlig skatt på grund av 2005 och 2006 års taxeringar. Förlängningen av skattereduktionen innebär inte

någon förändring av den beräknade ekonomiska ramen.

8.9 Offentlig-finansiella effekter

I detta avsnitt redovisas de offentlig-finansiella effekterna av de förslag till förändrade skatteregler som lämnas eller aviseras i denna proposition.

Budgeteffekter för åren 2004–2006 redovisas i tabell 8.5. Fyra olika typer av effekter redovisas. Först anges bruttoeffekterna som beskriver den statistiskt beräknade förändringen i intäkterna från den skatt som regeländringen avser (räknat på helår) utan beaktande av eventuella indirekta effekter.

Därefter redovisas kalenderårseffekten på statsbudgeten för åren 2004–2006. Denna redovisning sker i kassamässiga termer, vilket innebär att olika slag av uppbördsförskjutningar i skatte- och avgiftsuttaget beaktas. Sådana förskjutningar förekommer i olika stor utsträckning och med olika tidsprofil för olika skatter. En kassamässig redovisning är bland annat av betydelse vid beräkningen av statens lånebehov.

Vid en bedömning av de kortsiktiga ekonomiska effekterna av olika åtgärder är den periodiserade nettoeffekten för den konsoliderade offentliga sektorn mest relevant. I den periodiserade redovisningen förläggs förändringar i skatte- och avgiftsintäkter till det inkomstår skatten eller avgiften avser. Vidare beaktas nettoeffekten även till olika slag av indirekta effekter på skatteintäkterna i stort och på offentliga utgifter. Den periodiserade nettoeffekten redovisas för åren 2004–2006.

Slutligen redovisas den varaktiga nettobudgeteffekten för varje åtgärd. Den ger ett mått på den långsiktiga kostnaden för offentlig sektor av de olika åtgärderna. Avvikelser mellan varaktiga effekten och de periodiserade årseffekterna beror bl.a. på fördröjd övervältring av vissa skatter på andra skattebaser. Vid temporära åtgärder utgörs den varaktiga effekten av räntan på nuvärdet av framtida saldotsförändringar.

Den inkomstberäkning för 2004 som redovisas i kapitel 5 baseras både på de förslag till förändrade skatteregler som presenterats i denna proposition och på bedömningar av den ekonomiska utvecklingen. I kapitel 5 redovisas inkomsterna i nominella termer. De offentlig-

finansiella effekterna av de olika förslagen som redovisas i detta kapitel har däremot beräknats utifrån 2004 års priser och volymer.

Förslag i budgetpropositionen

Den beräknade budgeteffekten av förslaget om förlängning av övergångsbestämmelserna avseende beskattning av sjömän i det nordiska skatteavtalet är försumbar. Det gäller även förslaget om att förlänga de tidsbegränsade reglerna om justering av värdet av bilförmån.

Förslaget om att skiktgränserna i den statliga inkomstskatten för 2004 endast skall räknas upp med konsumentprisindex plus en procentenhet beräknas förstärka intäkterna med 0,7 miljarder kronor. På grund av uppbördsförskjutningar blir den kassamässiga effekten för staten något lägre.

De föreslagna åtgärderna inom ramen för grön skatteväxling har för 2004 en total omslutning på 2,0 miljarder kronor i periodiserade nettotermer. Förslaget om en höjning av koldioxidskatten med 17,6 procent beräknas ge en nettobudgetförstärkning på 0,82 miljarder kronor 2004. En höjning av elskatten för hushåll och servicesektorn med 1 öre beräknas ge en budgetförstärkning på 0,77 miljarder kronor. Förslaget om energiskatt på el som förbrukas inom tillverkningsindustrin mm beräknas ge en budgetförstärkning om 0,18 miljarder kronor på årsbasis. I beräkningen har hänsyn inte tagits till de långsiktiga avtal som förväntas tecknas med vissa branscher. Sedan omfattningen av sådana avtal blivit känd kommer en ny beräkning att göras i budgetpropositionen för 2005 och avstämning ske mot den sammanlagda skatteväxlingsramen på 6 miljarder kronor 2004–2005. Eftersom reglerna föreslås träda i kraft först fr.o.m. 1 juli 2004 beräknas dock nettoeffekten för 2004 till 0,09 miljarder kronor. En höjning av dieselskatten med 10 öre beräknas ge en nettobudgetförstärkning på 0,27 miljarder kronor medan förslaget om höjd skatt på bekämpningsmedel beräknas ge en förstärkning på 0,01 miljarder kronor.

Intäkterna av dessa energi- och miljöskattehöjningar finansierar förslagen om en skatte-reduktion på 200 kronor till hushållen, samt en sänkning av socialavgifterna med 0,12 procentenheter. Skattereduktionen beräknas ge en budgetförsvagning på 1,36 miljarder kronor medan sänkningen av socialavgifterna beräknas

ge en periodiserad nettobudgetförsvagning på 0,64 miljarder kronor. På grund av övervältring av de lägre socialavgifterna på lönesumman blir dock den varaktiga budgetförsvagningen något större.

Förslaget om en avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft beräknas ge en nettobudgetförstärkning på 0,03 miljarder kronor.

Den föreslagna förlängningen av begränsningsregeln avseende koldioxiduttaget för kalk- och cementbranscherna m.m. beräknas medföra en obetydlig offentligfinansiell budgeteffekt.

Effekten av ändrade regler för privatinförsel av vissa alkoholdrycker redovisas i kapitel 5.

Förslag i andra propositioner

Den beräknade budgeteffekten av förslaget om slopad skattefrihet för tandvårdsförmån är försumbar. Detsamma gäller förslaget om begränsad avdragsrätt vid överlåtelse av pensionsutfästelser.

Det kommande förslaget om höjd klyvningsränta för fåmansaktiebolag beräknas medföra en varaktig budgetförsvagning på 0,57 miljarder kronor. Eftersom effekterna i allmänhet uppstår först vid avyttring av bolagen är dock den periodiserade nettoeffekten under de närmaste åren betydligt mindre. Detsamma gäller för de ytterligare lättnader i de s.k. 3:12-reglerna som aviseras i denna proposition med ikraftträdande 1 januari 2005. För dessa avsätts ett utrymme på 0,43 miljarder kronor varaktigt samtidigt som de kortsiktiga effekterna förutsätts ha samma tidsprofil som effekterna av den höjda klyvningsräntan.

Förslaget om slopad arvsskatt mellan makar beräknas medföra en varaktig nettobudgetförsvagning på 0,3 miljarder kronor.

Förslagen om uppskov vid köp av bostadsrätt beräknas endast ge försumbara offentlig-finansiella effekter. Det gäller även förslaget om höjd beloppsgräns för beskattning av inkomst från samfällighet.

Övriga förslag inom företagsbeskattningen - ändrade regler i CFC-beskattningen, avdragsrätt för utdelning på insatsemitterat kapital, slopad samband mellan redovisning och beskattning vid reparationer och skatteregler för värdering av finansiella instrument - bedöms inte ge annat än försumbara offentlig-finansiella effekter.

För förslaget om en ny regel för begränsning av förmögenhetsskatten som gäller från år 2003 avsätts ett utrymme på 0,1 miljarder kronor från och med 2004.

I budgetpropositionen för 2002 avsattes ett utrymme på totalt 0,9 miljarder kronor per år från och med 2003 för skattestrategin för alternativa drivmedel. Vid en total punkt-skattebefrielse för koldioxidneutrala drivmedel bedöms skattebortfallet från och med 2005 öka med ytterligare 0,27 miljarder kronor.

Tidigare aviserade förslag

Förslagen om ändrade regler för beskattning av kraftvärmeverk m.m. lämnades i förra årets budgetproposition men avslogs av riksdagen eftersom besked om kommissionens inställning ännu inte lämnats. Finansutskottet räknade dock med att de föreslagna reglerna skulle träda i kraft vid en senare tidpunkt. Därför beslutade riksdagen att intäktsberäkningarna skulle justeras enbart för år 2003. Från och med 2004 beräknas förslagen sammantagna ge en budgetförstärkning på 0,30 miljarder kronor brutto. Till följd av indirekta effekter på bolagsskatten beräknas budgetförstärkningen i periodiserade nettotermer uppgå till 0,22 miljarder kronor. Slopade elavdrag och tvingande regler för proportionering av bränslen i kraftvärmeverk m.m. beräknas ge en nettobudgetförstärkning på 0,74 miljarder kronor, medan en sänkning av energi- och koldioxidskatten till den nivå som gäller för industrin beräknas medföra en budgetförsvagning på 0,52 miljarder kronor netto.

Den offentlig-finansiella effekten av förslaget om en dämpningsregel för fastighetsskatten redovisades i budgetpropositionen för 2002. Förslaget beräknas ge en varaktig budgetförsvagning på 0,44 miljarder kronor. 2004 beräknas försvagningen dock endast uppgå till 0,28 miljarder kronor.

I en motion (Fi 230) som lämnades i samband med budgetpropositionen 2002 väcktes frågan om s.k. skattereduktion för miljöinvesteringar och föreslogs att en finansiell ram om 50 miljoner kronor per år skulle avsättas för 2004–2006. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget.

Samlade effekter av skatteåtgärderna

Sammantaget medför de nu föreslagna och aviserade åtgärderna en nettoförstärkning av budgeten för offentlig sektor 2004 på 0,36 miljarder kronor i periodiserade termer. Varaktigt innebär de dock en budgetförsvagning på 1,22 miljarder kronor.

För statsbudgeten innebär de här redovisade åtgärderna en förstärkning på 0,48 miljarder kronor i kassamässiga termer 2004.

**Tabell 8.5 Budgeteffekter av åtgärder på skatteområdet i BP 2004 m.m.
Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för statsbudgeten och periodiserade nettoeffekter för offentlig sektor år 2004-2006
samt varaktiga effekter för offentlig sektor**

Miljarder kronor

	I kraft	Bruttoeffekt ¹	Staten kassamässig effekt			Offentlig sektor periodiserad nettoeffekt			Varaktig effekt offentlig sektor
			2004	2005	2006	2004	2005	2006	
I. Förslag i budgetpropositionen									
<i>Förvärvsinkomstskatt</i>									
Begränsad uppräknings av skiktgränser	1/1 2004	0,70	0,64	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
<i>Grön skatteväxling</i>									
Höjd koldioxidskatt +17,6 %	1/1 2004	0,81	0,86	0,87	0,85	0,82	0,72	0,74	0,72
Höjd energiskatt på el med 1 öre/kWh för hushåll och service	1/1 2004	0,79	0,84	0,86	0,84	0,77	0,68	0,68	0,66
Energiskatt för industrin mm 0,5 öre/kWh	1/7 2004	0,25	0,09	0,18	0,18	0,09	0,18	0,18	0,18
Höjd dieselskatt + 10 öre/l	1/1 2004	0,32	0,30	0,29	0,28	0,27	0,27	0,27	0,24
Höjd bekämpningsmedelsskatt	1/1 2004	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Skattereduktion 200 kronor	1/1 2004	-1,36	-1,36	-1,36	-1,36	-1,36	-1,36	-1,36	-1,36
Sänkt allmän löneavgift	1/1 2004	-1,24	-0,64	-0,63	-0,55	-0,64	-0,64	-0,64	-0,74
<i>Övriga punktskatter</i>									
Skattelättnad för biodrivmedel, ökat utrymme	1/1 2004	-0,27	0,00	-0,25	-0,27	0,00	-0,27	-0,27	-0,27
Avtrappning av miljöbonus för vindkraftsel	1/1 2004	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
<i>Delsumma</i>			<i>0,78</i>	<i>0,71</i>	<i>0,72</i>	<i>0,69</i>	<i>0,33</i>	<i>0,35</i>	<i>0,18</i>
II. Förslag i andra propositioner									
Slopad arvsskatt mellan makar	1/1 2004	-0,30	-0,20	-0,30	-0,30	-0,20	-0,30	-0,30	-0,30
Ny regel för begränsning av förmogenhetsskatten	1/1 2003	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Höjd klyvningsränta för fåmansaktiebolag ²	1/1 2004		0,00	-0,03	-0,04	-0,03	-0,04	-0,06	-0,57
Ytterligare lättnader i 3:12-reglerna ²	1/1 2005		0,00	0,00	-0,02	0,00	-0,02	-0,03	-0,43
<i>Delsumma</i>			<i>-0,30</i>	<i>-0,43</i>	<i>-0,46</i>	<i>-0,33</i>	<i>-0,46</i>	<i>-0,49</i>	<i>-1,40</i>
Summa total			0,48	0,28	0,26	0,36	-0,14	-0,14	-1,22

¹ Med bruttoeffekt avses endast den direkta effekten av den skatt som regeländringen avser.

² Bruttoeffekten är inte beräkningsbar.

Appendix: Utvärdering av steg 1-3 i strategin för grön skatteväxling – effekter på fördelning samt energianvändning och koldioxidutsläpp.

1. Överenskommelsen i budgetpropositionen för 2001

I den uppgörelse om en strategi för grön skatteväxling som redovisades i budgetpropositionen för 2001 angavs att det främsta syftet med den gröna skatteväxlingen är att öka miljörelateringen av skattesystemet. Skatteväxlingen skulle utformas så att den bidrar till att fastställda miljömål uppnås. En central uppgift skulle därför vara att bidra till en begränsning av koldioxidutsläppen. Skatteväxlingen skulle också bidra till en effektivare energianvändning och därigenom medverka till att underlätta en avveckling av kärnkraften.

De ökade skatteintäkterna från höjda energi- och miljöskatter skulle användas till att sänka skatten på arbete. Skattesänkningarna på arbete skulle genomföras i två syften. Det ena var att stimulera arbetsutbudet och hävda arbetslinjen i välfärdssystemen. Det förutsätter att skattesänkningarna utformas så att marginal-effekterna i arbetsinkomstbeskattningen minskar. Det andra syftet var att kompensera de som drabbas av de höjda energi- och miljöskatterna. Med hänsyn till att låginkomsttagare använder en större del av sin inkomst till utgifter för energiförbrukning angavs att inkomstskattesänkningar som framförallt gynnar låg- och medelinkomsttagare är att föredra, t.ex. genom höjda grundavdrag.

I budgetpropositionen för 2001 angavs även vissa andra effekter som skulle beaktas vid skatteväxlingen, t.ex. inkomstfördelnings-effekter, regionala effekter samt effekter på industrins konkurrenskraft. I den mån höjda energi- och miljöskatter leder till urholkning av skattebaserna till följd av att energianvändningen begränsas eller minskar, angavs vidare att detta skulle kunna motverkas genom olika slags basbreddningar.

Omfattningen av skatteväxlingen angavs till 30 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Vidare meddelades att effekten av de olika stegen skulle följas upp löpande. I denna bilaga redovisas därför analyser genomförda inom Finansdepartementet av hur de hittills tagna

stegen av skatteväxlingsstrategin har påverkat fördelningen av skatteuttaget mellan olika grupper. I bilagan redovisas också uppskattningar av effekterna på energianvändningen och koldioxidutsläppen.

2. Genomförda åtgärder

Under perioden 2001–2003 har drygt 8 miljarder kronor skatteväxlats. De hittills genomförda åtgärderna redovisas i tabell 1. Det är främst koldioxidskatten respektive energiskatten på el som har höjts, medan skattesänkningarna huvudsakligen åstadkommit genom höjda grundavdrag. Energi- och koldioxidskattehöjningarna har enbart omfattat hushållens och tjänsteföretagens användning av fossila bränslen för uppvärmning och el. Tillverkningsindustrin har undantagits från skatteväxlingen genom att industrins skattenedsättning har ökat. Koldioxidskattehöjningarna på drivmedel har neutraliserats genom att energiskatten har sänkts i motsvarande grad (med undantag för dieselskattehöjningen 2001). Därigenom har utrymmet för att stimulera koldioxidneutrala drivmedel genom befrielse från koldioxidskatt ökat. Incitamenten till minskad användning av fossila drivmedel har däremot inte ökat. I steg 2 och 3 av skatteväxlingen omfattades även skatterna på avfall och naturgrus.

Tabell 1 Hittills genomförda åtgärder i den gröna skatteväxlingen

Åtgärd	Förändring	Nettoeffekt miljarder kronor år 1
<i>2001</i>		
- höjt grundavdrag	1200 kr	2,80
- sänkt allmän löneavgift	0,1 %-enhet	0,49
- koldioxidskatten höjs med 25%, energiskatten sänks med 8 %	neutralt	0
- koldioxidskatten höjs ytterligare	+7 öre/kg CO ₂	0,99
- energiskatten på el höjs	+1,8 öre/kWh	2,05
- skatten på diesel höjs	+10 öre/liter	0,26
<i>Total omslutning</i>		<i>3,3</i>
<i>2002</i>		
- höjt grundavdrag	900 kr	2,00
- höjd koldioxidskatt	+8 öre/kg CO ₂	0,93
- höjd energiskatt på el	+1,2 öre/kWh	0,91
- höjd avfallsskatt	+38 kr/ton avfall	0,16
<i>Total omslutning</i>		<i>2,0</i>
<i>2003</i>		
- höjt grundavdrag	varierar med inkomst	3,00
- höjd koldioxidskatt	+12 öre/kg CO ₂	0,88
- höjd energiskatt på el	+2,5 öre/kWh	1,73
- höjd avfallsskatt	+82 kr/ton avfall	0,28
- höjd naturgrusskatt	+5 kr per ton	0,09
<i>Total omslutning</i>		<i>3,0</i>
Total omslutning 2001-2003		8,3

3. Fördelningsanalys

Skatteväxlingen ger upphov till två olika typer av fördelningseffekter. För det första medför den en omfördelning av de skatter som hushållen betalar (den direkta plånbokseffekten). De som använder relativt mycket energi drabbas av större skatthöjningar än de som använder relativt lite. Eftersom energiutgifter i allmänhet svarar för en större andel av låginkomsthushållens inkomster tenderar de att drabbas relativt sett hårdare av höjda energiskatter än höginkomsthushåll. Detta kan dock generellt sett motverkas genom väl avvägda inkomstskattesänkningar.

Utöver effekten på hushållens skattebetalningar uppkommer anpassningskostnader av varierande omfattning för olika hushåll. Med anpassningskostnader avses de välfärdsförluster som hushållen drabbas av, då de till följd av de relativprisförändringar som skatthöjningarna medför, ser sig föranledda att ändra sina konsumtionsmönster. När priset på uppvärmning ökar jämfört med priset på annan

konsumtion kan framförallt låginkomsthushåll förväntas välja att flytta till mindre bostäder än de annars skulle ha gjort. På motsvarande sätt skulle höjda drivmedelsskatter sannolikt leda till att hushållen oftare valde att låta bilen stå och åka kollektivt eller minska sitt resande överhuvudtaget. Även i det fall då hushållen via inkomstskatten kompenseras fullt ut för de höjda energi- och miljöskatterna innebär anpassningar av detta slag givetvis en kostnad i form av en välfärdsförlust för hushållen.

Det förhållandet att låginkomsthushåll använder en större andel av sina inkomster till utgifter för energianvändning kan innebära att de är känsligare för relativprisförändringar. Om så är fallet blir de välfärdsförluster som anpassningen medför också större för dessa hushåll än för höginkomsthushåll, som lägger en mindre andel av sina inkomster på energianvändning och därför kanske anpassar sin konsumtion i mindre utsträckning till ökade energipriser. Detta skulle innebära att fördelningen av de välfärdsförluster som

anpassningen av konsumtionsmönstren medför missgynnar låginkomsthushållen i högre grad. Den andra sidan av myntet utgörs av de miljövinster som de förändrade konsumtionsmönstren kan medföra. Hur dessa vinster fördelar sig mellan olika grupper är mycket svårt att bedöma.

En närmare analys av anpassningskostnaderna och miljövinster fördelning är komplicerad att genomföra och förutsätter en rad antaganden. Någon sådan analys har därför inte genomförts inom ramen för den utvärdering som redovisas här. Istället hänvisas till rapporten "Fördelningseffekter av miljöpolitik" (SOU 2003:2 Bilaga 11 till Långtidsutredningen LU) som även beaktar denna typ av fördelningseffekter av bl.a. olika typer av gröna skatteväxlingsåtgärder. I det följande redovisas istället i vilken utsträckning skatteväxlingens hittills genomförda åtgärder har inneburit en omfördelning av skattebetalningarna mellan olika hushållsgrupper.

Analyserna har genomförts med hjälp av mikrosimuleringsmodellen FASIT och hushållsdata från Statistiska Centralbyråns (SCB:s) Hushållsekonomiska undersökningar (HEK). För att även kunna fånga effekterna av de indirekta skatterna har SCB utvecklat en ny modul i FASIT i vilken uppgifter från SCB:s Hushållsutgiftsundersökningar (HUT) utnyttjas.⁴⁴ Modellen tar för de indirekta skatterna hänsyn till förändringarna i energiskatt på el och olja samt koldioxidskatt på olja. Samtliga skatter är inklusive moms. Förändringarna i avfallsskatten och naturgrusskatten är inte inkluderade i modellen.

För att inkludera effekterna av skatteväxlingen på kostnaderna för fjärrvärme i lägenheter har förutsatts att ökade skatter på bränslen i fjärrvärmeverk vältras över på fjärrvärmepriserna och vidare på bostadshyran i proportion till bostadsytan. Effekten har beräknats utifrån uppgifter om en genomsnittlig förbrukning av värme i flerbostadshus på 171 kWh/kvm och år⁴⁵ samt beräkningar av den genomsnittliga skatteökningen per kWh i fjärrvärmeverk till

följd av skatteväxlingen. På liknande sätt har den förbrukning av el och olja, som sker genom bostadsföretagens inköp och som betalas via hyran, beaktats. Aggregerade uppgifter på förbrukning av el respektive olja har hämtats från SCB:s energistatistik.⁴⁶ Den har sedan fördelats på alla hushåll bosatta i lägenhet i proportion till lägenhetsytan.

Resultat

De kategorier som studeras i analysen är hushåll fördelade efter inkomstgrupp, hushållstyp, region respektive boendeform. Modellresultaten visar genomsnittsvärden för de olika kategorierna. Enskilda individer kan givetvis ha fått en bättre eller sämre situation än gruppen som helhet.

Analyserna avser den sammanlagda effekten på skattebetalningen för perioden 2001–2003 och är statiska. Ingen hänsyn har således tagits till de förändringar i skattebetalningarna som uppstår då hushållen anpassar sina konsumtionsmönster till ändrade relativpriser på energi. De effekter på konsumentpriser och/eller löner som kan ha uppstått till följd av att energi- och koldioxidskattehöjningarna även omfattat energianvändningen inom servicenäringarna har inte heller beaktats. Vissa analyser har dock genomförts för att belysa betydelsen av att energi- och koldioxidskattehöjningarna, som finansierat hushållens inkomstskattesänkningar, delvis burits av servicenäringarna och därmed indirekt påverkat hushållen.

Totalt sett indikerar resultaten att skatteväxlingen hittills inneburit relativt små nettoeffekter för alla studerade grupper. Den genomsnittliga nettoeffekten understiger en procent av den disponibla inkomsten i alla grupperna. Trots att skatteväxlingen varit budgetneutral är den direkta plånbokseffekten, så som den framkommer i denna statiska analys, positiv för i stort sett alla hushållsgrupper, genomsnittligt sett. Detta resultat har sin förklaring i att skattesänkningarna så gott som enbart tillfallit hushållen medan skattehöj-

⁴⁴Närmare detaljer om modulen och dataunderlaget kommer redovisas i en rapport i november 2003. För närmare upplysningar före dess hänvisas till PM 2003-08-20 FASIT01 och den gröna skatteväxlingen som kan rekvireras från SCB. Kontaktperson: Leif Johansson.

⁴⁵ Statistiska centralbyrån, EN 16 SM 0204

⁴⁶Uppgiften avseende elen är hämtad från SCB EN 11 SM 0301 och motsvaras av en andel (65%) av bostadsföretagens förbrukning. Uppgiften avseende oljan är hämtad från SCB EN 16 SM 0204 och avser förbrukningen i flerbostadsfastigheter.

ningarna belastat såväl hushållen som servicenärningarna. Att analysen inte beaktar de effekter som skattehöjningarna för servicenärningarna kan förväntas ha på priser och löner bör också ha betydelse för det positiva resultat som framkommer.

I tabell 2a redovisas effekterna för olika hushållstyper. Samtliga grupper kompenseras genomsnittligt sett för de höjda energi- och koldioxidskatterna i sådan utsträckning att skatteuttaget minskar. Sammanboende pensionärer är, tillsammans med ensamstående med övrig-person i hushållet och sammanboende med övrig-person i hushållet, de grupper som får störst sänkning i skatteuttaget både i absoluta termer och i relation till inkomsten.⁴⁷ För ensamhushållen har skatteväxlingen dock varit i stort sett neutral, med undantag för kategorin ensamstående med övrig person i hushållet.

En redovisning av effekterna per hushåll ger emellertid inte en helt rättvisande bild beroende på att hushållsstorleken varierar kraftigt mellan hushållstyperna. Det framgår av den första kolumnen där genomsnittligt antal konsumtionsenheter per hushåll redovisas.⁴⁸ I tabell 2b redovisas därför även effekterna för olika hushållstyper per konsumtionsenhet. Det grundläggande mönstret är detsamma som i tabell 2a men variationerna mellan hushållsgrupperna är mindre.

⁴⁷ Övrig-person kan t.ex. vara barn över 17 år eller annan vuxen person.

⁴⁸ I denna typ av redovisningar är det brukligt att som ett alternativ till hushållsredovisningen redovisa uppgifter per konsumtionsenhet snarare än per individ. I begreppet konsumtionsenhet har hänsyn tagits till stordriftsfördelar i hushåll och att utgifter för vuxna och barn skiljer sig åt. Antalet konsumtionsenheter (KE) i ett hushåll = (antal vuxna + 0,7.antalbarn)^{0,7}

Tabell 2a Skattebetalningseffekter per hushåll efter hushållstyp

Hushållstyper	Genomsnittlig hushållsstorlek, antal konsumtionsenheter ¹	Energi- och CO ₂ -skatt, kronor	Inkomstskatt, kronor	Netto, kronor	Netto, procent av disponibel inkomst
Ensam utan barn	1,0	990	-1080	-90	-0,0
Ensam med barn	1,67	1340	-1390	-60	0,0
Ensam övriga	1,96	1380	-2210	-840	-0,3
Samboende utan barn	1,62	1820	-2280	-460	-0,2
Samboende med barn	2,37	2020	-2400	-380	-0,1
Samboende övriga	2,25	2100	-3330	-1230	-0,3
Ensam pensionär	1,0	1100	-1140	-40	-0,0
Samboende pensionär	1,62	1750	-2380	-630	-0,3

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar.

¹ Antalet konsumtionsenheter (KE) i ett hushåll = (antal vuxna + 0,7.antal barn)^{0,7}

Tabell 2b Skattebetalningseffekter per konsumtionsenhet efter hushållstyp

Hushållstyper	Energi- och CO ₂ -skatt, kronor	Skatt på arbete, kronor	Netto, kronor	Netto, procent av disponibel inkomst
Ensam utan barn	990	-1080	-90	-0,0
Ensam med barn	810	-840	-30	0,0
Ensam övriga	740	-1180	-440	-0,3
Samboende utan barn	1120	-1400	-280	-0,2
Samboende med barn	860	-1020	-160	-0,1
Samboende övriga	940	-1480	-550	-0,3
Ensam pensionär	1100	-1140	-30	-0,0
Samboende pensionär	1080	-1470	-390	-0,3

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar.

Fördelningen av skatteeffekten mellan olika inkomstgrupper framgår av tabell 3. Eftersom skillnaden i genomsnittlig hushållsstorlek mellan olika decilgrupper är relativt liten redovisas

enbart effekterna per konsumtionsenhet. Med undantag för den lägsta decilgruppen ökar skatteuttaget till följd av höjda koldioxid- och energiskatter med stigande inkomst från drygt 800 kronor i decilgrupp två till 1 300 kronor i decilgrupp tio. Inkomstskattesänkningarna skiljer sig mindre åt mellan decilgrupperna, men ökar upp till den sjätte decilgruppen för att sedan avta något i de högsta decilgrupperna. Nettoeffekten innebär med undantag för den lägsta och den högsta decilgruppen en minskad skattebetalning. I absoluta tal minskar skatteuttaget med 130 till 390 kronor i decilgrupp två till nio. Sett i relation till disponibel inkomst ligger förändringen av skattebetalningen i dessa grupper mellan -0,1 och -0,3 procent.

Uppgifterna avseende den lägsta inkomstgruppen (decilgrupp 1) måste tolkas med viss försiktighet. I denna grupp ingår bl.a. ett stort antal företagare som registreras för en mycket låg årsinkomst, som i många fall inte ger en rättvisande bild av hushållets ekonomi. Det rör sig alltså inte om låginkomsttagare i egentlig mening. Det visar sig i att de ändå har en relativt hög konsumtion (jämförbar med decilgrupp 6), också på energiområdet, vilket är en förklaring till varför det ökade skatteuttaget till följd av höjda energi- och miljöskatter blir relativt stort. Ytterligare en förklaring till den positiva nettoeffekten på skatteuttaget är att socialbidragstagare är något överrepresenterade i denna grupp. Eftersom de i många fall saknar beskattningsbar inkomst berörs de inte av lättnaderna i inkomstskatter. Detta drar ned den genomsnittliga sänkningen av inkomstskatten i denna decilgrupp.

Tabell 3 Skattebetalningseffekter per konsumtionsenhet efter inkomstgrupp

Inkomstgrupper, deciler	Genomsnittlig hushållsstorlek, antal konsumtionsenheter	Energi- och CO ₂ -skatt, kronor	Inkomstskatt, kronor	Netto, kronor	Netto, procent av disponibel inkomst
1	1,27	1010	-830	190	0,4
2	1,31	830	-1020	-300	-0,2
3	1,37	870	-1040	-170	-0,2
4	1,50	870	-1140	-270	-0,2
5	1,59	930	-1300	-370	-0,3
6	1,61	970	-1360	-390	-0,2
7	1,62	1000	-1260	-260	-0,2
8	1,60	1070	-1200	-130	-0,1
9	1,57	1090	-1210	-130	-0,1
10	1,55	1300	-1250	60	0,0

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar.

Anm. Effekten per hushåll kan beräknas genom att multiplicera den redovisade effekten med genomsnittlig hushållsstorlek (antal konsumtionsenheter).

I tabell 4 redovisas effekterna av skatteväxlingen utifrån ett regionalt perspektiv. Skillnaden mellan regionerna i genomsnittlig hushållsstorlek är mycket liten. Därför redovisas effekterna även här enbart per konsumtionsenhet. Den genomsnittliga nettoeffekten visar att skatteuttaget minskat för hushåll i samtliga regioner, både i absoluta termer och sett i relation till den disponibla inkomsten. De mest förmånliga skatteväxlingseffekterna får hushållen i Göteborg följt av Stockholm och norra tätbygden med ett minskat skatteuttag på ca 250 kronor. För hushåll i norra glesbygden och södra mellanbygden blir skatteuttaget i stort sett oförändrat. Detta beror helt och hållet på att skattehöjningarna på el och villaolja ger betydligt större effekter för hushållen i dessa regioner jämfört med övriga landet. Effekterna på inkomstskatten varierar betydligt mindre mellan regionerna.

Tabell 4 Skattebetalningseffekter per konsumtionsenhet och region

Region	Genomsnittlig hushållsstorlek, antal konsumtionsenheter	Energi- och CO ₂ -skatt, kronor	Inkomst - skatt, kronor	Netto, kronor	Netto, procent av disponibel inkomst
Stockholm	1,45	860	-1100	-240	-0,1
Göteborg	1,50	900	-1150	-250	-0,2
Malmö	1,42	850	-1070	-220	-0,1
Större städer	1,52	1010	-1170	-160	-0,1
Södra mellanbygden	1,53	1170	-1200	-30	-0,0
Norra tätbygden	1,52	970	-1210	-240	-0,1
Norra glesbygden	1,54	1150	-1260	-110	-0,0

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar.

Störst variationer i nettoeffekten framkommer om man studerar hushåll i olika boendeformer och med olika uppvärmningssätt (tabell 5). Även beträffande hushåll i olika boendeformer är skillnaden i genomsnittlig hushållsstorlek mellan grupperna relativt liten. Därför redovisas enbart effekterna per konsumtionsenhet. Direkta uppgifter om huvudsakligt uppvärmningssätt saknas i materialet. Uppdelningen av hushållen har istället baserats på uppgifter om el- och bränsleförbrukningen. Hushåll utan utgifter för olja eller biobränslen har klassificerats som boende i villa med elvärme. Hushåll med en elförbrukning under 6 000 kWh per år har klassificerats som boende i villa utan elvärme. Dessa villor värms i huvudsak med olja. Hushåll med elanvändning över 6 000 kWh per år, som samtidigt har utgifter för olja eller biobränsle, redovisas i en särskild kategori av villor med blandade uppvärmningssätt. För lägenhetshushållen innebär skatteväxlingen att skatteuttaget minskar. Anledningen är att den genomsnittliga effekten av höjningarna på koldioxid- och energiskatten blir mindre än för de andra grupperna. För villahushållen innebär den genomsnittliga nettoeffekten ett ökat skatteuttag. Skillnaden i utfallet mellan villahushåll och hushåll i lägenheter beror uteslutande på att energikonsumtionen i genomsnitt är högre bland villahushållen. Därigenom blir effekten av höjningarna på koldioxid- och energiskatterna större för dessa

hushåll. I absoluta termer överstiger skattehöjningen på energi inkomstskattesänkningen med upp till 270 kronor för villahushållen. Villahushåll där bostaden helt eller delvis värms med olja får den största försämringen. Skatteuttaget ökar mellan 0,2 och 0,3 procent av den disponibla inkomsten. Även elvärme som uppvärmningssätt medför ett högre skatteuttag i absoluta termer, men effekten är liten.

Tabell 5 Skattebetalningseffekter per konsumtionsenhet efter boendetyper

Boendetyper	Genomsnittlig hushållsstorlek, antal konsumtionsenheter	Energi- och CO ₂ -skatt, kronor	Inkomst - skatt, kronor	Netto, kronor	Netto, procent av disponibel inkomst
Lägenhet ¹⁾	1,34	850	-1120	-270	-0,2
Villa utan elvärme	1,74	1510	-1260	250	0,3
Villa med elvärme ²⁾	1,78	1240	-1230	10	0,0
Villa med blandade uppvärmningssätt ³⁾	1,92	1530	-1250	270	0,2
Övrigt ⁴⁾	1,71	390	-1230	-840	-0,6

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar.

¹⁾ Andelen hushåll som bor i hyresrätt eller bostadsrätt är 59 procent. (Resterande är äganderätter.)²⁾ Motsvaras av hushåll som saknar utgifter för olja och biobränsle. Vissa av dessa hushåll kan dock ha fjärrvärme. Totalt sett värms dock endast 7,2 procent av villorna med fjärrvärme (2001).³⁾ Motsvaras av hushåll med elanvändning större än 6 000 kWh och utgifter för olja eller biobränslen.⁴⁾ Övrigt boende innefattar ägd jordbruksfastighet, inneboende, tjänstebostad eller särskilt boende.

Hypotetisk skatteväxling: enbart skatteväxling inom hushållssektorn

Att den ovanstående analysen visar att de allra flesta hushållsgrupper vunnit på växlingen beror, som påpekats tidigare, på att hushållens inkomstskattesänkningar delvis finansierats genom skattehöjningar på servicesektorns energianvändning. Samtidigt har i analyserna bortsetts från de effekter på vinster, löner och/eller priser som skattehöjningarna i servicesektorn kan ha inneburit. För att få en grov uppfattning om betydelsen härav, har undersökts vad utfallet skulle ha blivit om servicesektorns energianvändning hade undantagits från höjningarna och motsvarande intäkter istället tagits in genom ytterligare höjda energi- och koldioxidskatter för hushållen.

Med en sådan utformning av skatteväxlingen skulle elskatten ha behövt höjas från 22,7 till 24,4 öre/kWh och koldioxidskatten från 2 174 till 2 761 kr/m³.

Tabell 6 Hypotetisk skatteväxling – full finansiering inom hushållssektorn. Skattebetalningseffekter per konsumtionsenhet efter inkomstgrupp

Inkomstgrupper, deciler	Energi- och CO ₂ -skatt, kronor	Inkomstskatt, kronor	Netto, kronor	Netto, procent av disponibel inkomst
1	1310	-830	490	0,9
2	1010	-1020	-10	-0,0
3	1050	-1040	10	0,0
4	1030	-1140	-120	-0,1
5	1080	-1300	-220	-0,2
6	1150	-1360	-210	-0,1
7	1180	-1260	-80	-0,0
8	1260	-1200	60	0,0
9	1250	-1210	40	0,0
10	1510	-1250	260	0,1

Källa: HEK, SCB, Finansdepartementets beräkningar.

Av tabell 6 framgår att skattehöjningarna på energianvändningen i detta fall skulle ha kompenserats i lägre grad än tidigare. För hälften av inkomstgrupperna tar effekterna av höjda energi- och miljöskatter och sänkta inkomstskatter i stort sett ut varandra, dvs. nettoeffekten är i det närmaste noll. För de tre inkomstgrupperna i mitten av inkomstfördelningen skulle skatteuttaget fortfarande ha minskat med mellan 100 och drygt 200 kronor, eller upp till -0,2 procent av den disponibla inkomsten. Effekten är dock mindre än i den faktiska skatteväxlingen där nettoeffekten består i en skattesänkning på mellan 130 till 390 kronor genomsnittligt sett. För den högsta decilgruppen skulle skatteuttaget ha ökat något, 0,1 procent av den disponibla inkomsten. Detta kan jämföras med den faktiska skatteväxlingen där nettoeffekten blev i stort sett 0. Störst ökning i skatteuttaget redovisas för den lägsta inkomstgruppen som skulle få en ökning på närmare 500 kronor. Som på pekats tidigare bör dock uppgifterna för denna grupp tolkas med viss försiktighet.

4. Effekter på total förbrukning av el och villaolja

När skatten höjs påverkar det efterfrågan hos konsumenterna. Om konsumenternas pris-känslighet för varan är känd kan storleksordningen på efterfrågeminskningen uppskattas. I ett försök att studera den gröna skatteväxlingens effekt på efterfrågan av el och villaolja har beräkningar gjorts utifrån den långsiktiga egenpriselasticiteten för uppvärmning som redovisats i Bilaga 11 till Långtidsutredningen LU 2003. Beräkningarna innehåller osäkerheter men kan ändå ge en antydning om hur skattehöjningarna, genom hushållens anpassning till ändrade relativpriser, kan förväntas påverka förbrukningen av el och villaolja på sikt. Huruvida förändringarna i el- och oljeförbrukningen leder till en totalt sett minskad energianvändning eller om användningen endast skiftar bort från uppvärmning med el och olja är dock inte möjligt att säga utifrån dessa beräkningar.

Under år 2000 uppgick hushållens sammanlagda användning av el till ca 41 TWh samtidigt som användningen av villaolja (eo1) var 1526 000 kubikmeter (eller 15 TWh). Mellan åren 2000 och 2003 har elskatten höjts med 7 öre till följd av skatteväxlingen. Inklusivt mervärdesskatt motsvarar det en prishöjning på 9 procent. Utifrån de skattningar av efterfrågans egenpriselasticitet, som redovisas i Bilaga 11 till LU2003, kan dessa skattehöjningar på sikt förväntas leda till en minskning av hushållens efterfrågan på el med 6 procent. För villaoljan utgör motsvarande skattehöjningar på 14 procent av priset på villaoljan, vilket på sikt kan förväntas medföra efterfrågeminskningar på 9 procent. Om hushållens minskade efterfrågan slår igenom fullt ut innebär det att den totala elanvändningen minskar med 1,5 procent, medan den totala användningen av tunn eldningsolja (villaolja) minskar med 5,3 procent. En reducerad användning av villaolja får också effekt på koldioxidutsläppen. Den förväntade minskningen blir 141 000 kubikmeter villaolja som i sin tur betyder att koldioxidutsläppen minskar med 0,4 miljoner ton. Sveriges totala koldioxidutsläpp uppgick år 2000 till 55,9 miljoner ton.

Utöver detta tillkommer skatteväxlingens effekter för servicesektorn, vilka är mycket svåra att uttala sig om. Servicesektorn innefattar

många olika verksamheter varför det är svårt att dra generella slutsatser. En avgörande osäkerhetsfaktor är elpriset. Totalt sett användes

inom servicesektorn 2 TWh tunn eldningsolja (e01) och 16 TWh el år 2000.

9

Tilläggsbudget

9 Tilläggsbudget

9.1 Förslag till tilläggsbudget för 2003

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra anslag och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget innebär att anvisade medel minskar med 7 953 miljoner kronor netto. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 4 659 miljoner kronor och de föreslagna minskningarna uppgår till 12 612 miljoner kronor.

Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen 2003 till 0,1 miljarder kronor.

standarder för sändning av radio och TV-signaler. Det innebär att Konsumentverket befrias från sitt tillsynsansvar i detta avseende. Radio- och TV-verket skall vidare följa utvecklingen av elektroniska programguider och tillämpningsprogram samt uppmuntra övergången till en gemensam standard för tillämpningsprogram i samband med digitala TV-sändningar. Verket behöver dessutom se över sina föreskrifter till följd av ändringar i regelverket. Mot denna bakgrund anser regeringen att anslaget 27:4 *Radio- och TV-verket* behöver ökas med 600 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 37:5 *Informationsteknik: Telekommunikation m.m.* minskas och det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas.

9.2 Tilläggsbudget per utgiftsområde

9.2.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

27:4 Radio- och TV-verket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 12 376 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 27:4 *Radio- och TV-verket* ökas med 600 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Radio- och TV-verket har fr.o.m. den 25 juli 2003 det fullständiga tillsynsansvaret för lagen (1998:31) om

9.2.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

1:7 Kammarkollegiet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 27 959 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:7 *Kammarkollegiet* ökas med 55 520 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 1:13 *Statliga tjänstepensioner m.m.* minskas med 55 520 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Kammarkollegiet övertog den 1 januari 2001 från AMF-

trygghetsförsäkring hanteringen av det författningsreglerade personskadeskyddet. Samtidigt övertogs drygt 2 000 skadefall som inte var slutreglerade. Beräknade framtida kostnader för oreglerade skador redovisas som en skadereserv i balansräkningen för Kammarkollegiets försäkringsrörelse. När betalningsansvaret överfördes till Kammarkollegiet saknades finansierad skadereserv. Den hade inte heller tidigare varit redovisad i statens redovisning. Riksrevisionsverket har i sitt revisorsintyg tagit upp problemet med att statens balansräkning omfattar poster som är ofinansierade. Skadeutfallet i det författningsreglerade personskadeskyddet finansierades före 2001 till viss del över anslaget 1:13 *Statliga tjänstepensioner m.m.* För att finansiera skadereserven behöver anslaget 1:7 *Kammarkollegiet* tillföras 55 520 000 kronor. Finansiering sker genom motsvarande minskning av anslaget 1:13 *Statliga tjänstepensioner m.m.*

9.2.3 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

4:6 Kriminalvården

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 672 939 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:6 *Kriminalvården* ökas med 100 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Beläggningen inom anstalter och häkten fortsätter att öka. Kriminalvården kan inte möta volymökningarna inom nuvarande anslagsram. För att ge kriminalvården förutsättningar att öka tillgången på platser behöver ytterligare resurser tillföras. Anslaget 4:6 *Kriminalvården* behöver därför ökas med 100 000 000 kronor.

4:9 Gentekniknämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 929 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:9 *Gentekniknämnden* ökas med 200 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* minskas med 200 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Gentekniknämndens utgifter för bl.a. flyttning till nya lokaler blev högre än beräknat. För att inte verksamheten skall påverkas negativt behöver nämnden tillföras ytterligare resurser. Anslaget 4:9 *Gentekniknämnden* behöver därför ökas med 200 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* minskas med 200 000 kronor.

4:12 Rättshjälpkostnader m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 827 664 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:12 *Rättshjälpkostnader m.m.* ökas med 75 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för offentliga försvarare, offentliga biträden och målsägandebiträden har ökat. De medel som anvisats är otillräckliga. Anslaget 4:12 *Rättshjälpkostnader m.m.* behöver därför ökas med 75 000 000 kronor.

4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 15 291 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* ökas med 9 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 4:1 *Polisorganisationen* minskas med 9 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för statens skaderegleringsverksamhet har ökat. Dessa kan t.ex. röra ersättning vid frihetsinskränkningar, frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder eller skadestånd på grund av fel och försummelse vid myndighetsutövning. De medel som anvisats är otillräckliga. Anslaget 4:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* behöver därför ökas med 9 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 4:1 *Polisorganisationen* minskas med 9 000 000 kronor.

9.2.4 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

5:15 Inspektionen för strategiska produkter

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 20 693 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 5:15 *Inspektionen för strategiska produkter* ökas med 3 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 5:6 *Fredsfrämjande verksamhet* minskas med 3 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: På grund av den ökade internationaliseringen av handeln med vapen och det utökade samarbetet med andra stater vad gäller terroristbekämpning och icke-spridningsfrågor har arbetsbelastningen ökat inom exportkontrollområdet. Kostnaderna för verksamheten täcks av avgifter som redovisas mot en inkomsttitel på statsbudgeten. Dessa avgifter tas ut av företag vars produkter omfattas av kontrollen över krigsmaterial och varor med dubbla användningsområden. Regeringen anser mot denna bakgrund att anslaget 5:15 *Inspektionen för strategiska produkter* behöver ökas med 3 000 000 kronor. Finansiering sker genom anslaget 5:6 *Fredsfrämjande insatser* minskas med motsvarande belopp.

9.2.5 Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 19 138 960 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 71 600 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2003 för ramanslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 73 900 000 000 kronor efter 2003.

Skälen för regeringens förslag: Försvarsmakten har i delårsrapporten redovisat utestående åtaganden per den 30 juni 2003 som uppgår till 76 121 553 000 kronor. Med hänsyn till de medel som är tillgängliga 2003 för att infria gjorda åtaganden kommer därmed det lämnade bemyndigandet med största sannolikhet att överskridas.

Den uppkomna situationen beror dels på den utgiftsbegränsning regeringen beslutat för anslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* under 2003 som påverkar Försvarsmaktens möjligheter att infria gjorda åtaganden, dels på att Försvarsmakten ingått nya åtaganden till ett högre belopp än tidigare beräknats beroende på brister i den interna kontrollen och redovisningen av beställningar samt till följd av en översyn av beställningsrutinerna.

Regeringen anser att ekonomiska åtaganden måste hanteras på ett korrekt sätt i förhållande till riksdagen. Regeringen anser därför att riksdagen, efter den information som framkommit i Försvarsmaktens delårsrapport, bör bemyndiga regeringen att under 2003 för ramanslaget 6:2 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* besluta om beställningar av materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling som inklusive tidigare gjorda beställningar medför utgifter på högst 73 900 000 000 kronor efter 2003.

7:3 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 20 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 7:3 *Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.* ökas med 17 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 6:5 *Civilt försvar* minskas med 17 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) har en kommun vid stora kostnadskrävande räddningsinsatser rätt till viss ersättning från staten för den del av räddningstjänstkostnaderna som överskrider självriskan. Med anledning av fartyget Fu Shan Hai's förlisning i år utanför Bornholm och det därpå följande oljeutsläppet kommer ersättning att betalas ut. Regeringen anser därför att anslaget 7:3 *Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.* behöver ökas med 17 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 6:5 *Civilt försvar* minskas med motsvarande belopp.

9.2.6 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

8:1 Biståndsverksamhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 15 791 147 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att göra ekonomiska åtaganden om högst 24 164 000 000 kronor och att ställa ut garantier om högst 580 825 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2003 för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 25 641 000 000 kronor efter 2003.

Skälen för regeringens förslag: En ökad bemyndiganderam behövs för att även fortsättningsvis kunna uppnå den långsiktighet i det bi-

lateral utvecklingssamarbetet som är nödvändig. Regeringen anser att bemyndigandet att göra ekonomiska åtaganden som medför utgifter efter 2003 för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* bör ökas med 1 477 000 000 kronor till 25 641 000 000 kronor.

9.2.7 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 279 239 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* ökas med 150 000 000 kronor. Anslaget 10:4 *Hemutrustningslån* minskas med 2 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Staten betalar ersättning till kommuner för flyktingmottagande. Medelsbehovet bestäms av antalet redan mottagna flyktingar samt bedömningar om antalet nya asylsökande, antalet avgjorda asylärenden, antalet anhöriga till flyktingar m.fl. som kan väntas få tillstånd att bosätta sig i Sverige. Antalet asylsökande ökade kraftigt 2002 och under 2003 beräknas ca 1 700 fler personer än under 2002 komma att tas emot av kommunerna. Det ökade antalet flyktingar som tas emot av kommunerna medför ökade utgifter för staten. Anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* behöver därför ökas med 150 000 000 kronor. Finansiering sker delvis genom att anslaget 10:4 *Hemutrustningslån* minskas med 2 000 000 kronor samt genom att det under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid uppförda anslaget 30:1 *Stöd till idrotten* minskas.

10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 16 276 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 10:5 *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* ökas med 3 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) har sedan lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering trädde i kraft den 1 juli 2003 fått ett utökat ansvarsområde. Den nya lagstiftningen medför ett behov av informations- och utbildningsinsatser för att få önskvärt genomslag. Lagstiftningen kommer också att innebära en ökad ärendemängd för DO. Anslaget 10:5 *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* behöver därför ökas med 3 000 000 kronor.

12:3 Migrationspolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 286 629 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:3 *Migrationspolitiska åtgärder* ökas med 2 500 000 kronor.

Skälen till regeringens förslag: För att kunna öka stödet till medicinska insatser i Bosnien-Hercegovina samt i provinsen Kosovo i Serbien och Montenegro behöver anslaget 12:3 *Migrationspolitiska insatser* ökas med 2 500 000 kronor.

9.2.8 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

13:1 Sjukvårdsförmåner m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 038 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 13:1 *Sjukvårdsförmåner m.m.* ökas med 100 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Det högkostnadsskydd för protetik som infördes inom tandvårdsförsäkringen den 1 juli 2002 för personer som är 65 år eller äldre bedöms kosta betydligt mer än vad regeringen ursprungligen räknade med. Detta beror bl.a. på att både efterfrågan och den begärda genomsnittliga tandvårdsersättningen har varit högre än väntat. Många äldre tycks också ha valt att skjuta upp protetiska behandlingar i väntan på att högkostnadsskyddet skulle införas. Eftersom det ofta tar lång tid innan behandlingen är genomförd och en tandvårdsräkning kommer in till försäkringskassan var utgifterna för högkostnadsskyddet små under 2002, medan en kraftig utgiftsökning väntas främst i slutet av 2003. Anslaget har redan tidigare under året ökats med 430 miljoner kronor. För att klara utgifterna anser regeringen att anslaget 13:1 *Sjukvårdsförmåner m.m.* nu behöver ökas med 100 000 000 kronor.

16:10 Handikappombudsmannen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 16 425 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 16:10 *Handikappombudsmannen* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 16:3 *Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd* minskas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: En ny lagstiftning med skydd mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller övertygelse, funktionshinder och sexuell läggning trädde i kraft den 1 juli 2003. Den nya lagstiftningen innebär ett utvidgat ansvarsområde för Handikappombudsmannen. Förutom att utöva tillsyn enligt lagen behövs ökade informations- och utbildningsinsatser. Det antal ärenden som skall handläggas ökar också. Anslaget 16:10 *Handikappombudsmannen* bör därför ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att

anslaget 16:3 *Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd* minskas med 1 000 000 kronor.

9.2.9 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

19:5 Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 19:5 *Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning* ökas med 5 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Arbetsgivare som anställer personer med en återstående arbetsförmåga på 25 procent kan få ersättning. Antalet personer med tre fjärdedels aktivitets- eller sjukersättning har ökat mer än förutsett. Ytterligare medel behövs därför för att tillgodose det stigande behovet. Anslaget 19:5 *Kostnader för sysselsättning av personer med aktivitets- och sjukersättning* behöver därför ökas med 5 000 000 kronor.

19:7 Riksförsäkringsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 933 523 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 19:7 *Riksförsäkringsverket* ökas med 19 500 000 kronor. Anslaget 19:8 *Allmänna försäkringskassor* minskas med 5 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens mål för ohälsområdet är att sjukfrånvaron skall halveras fram till 2008. För att nå detta mål krävs bl.a. ett aktivt engagemang och en ökad medvetenhet hos berörda parter. För att uppnå detta krävs informationsinsatser som skall riktas mot främst arbetsgivare, arbetstagarorganisationer, läkare och sjukskrivna. Ökade resurser behövs

för detta. Anslaget 19:7 *Riksförsäkringsverket* bör därför ökas med 19 500 000 kronor.

Finansiering sker delvis genom att anslaget 19:8 *Allmänna försäkringskassor* minskas med 5 500 000 kronor.

9.2.10 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 36 259 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* ökas med 3 900 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Antalet öppet arbetslösa beräknas bli högre 2003 än vad regeringen tidigare antagit. De medel som anvisats för 2003 räcker inte. Anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* behöver därför ökas med 3 900 000 000 kronor.

22:11 Bidrag till lönegarantiersättning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 447 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* ökas med 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Antalet anställda vid företag som går i konkurs och ersättningsnivån per person har fortsatt att stiga under första halvåret 2003. Det anvisade anslaget är otillräckligt. Anslaget 22:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* behöver därför ökas med 200 000 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområdet 15 Studiestöd uppförda anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas.

9.2.11 Utgiftsområde 15 Studiestöd

25:2 Studiemedel m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 11 034 219 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med 200 000 000 kronor för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad uppförda anslaget 22:11 *Bidrag till lönegarantiersättning*.

9.2.12 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 609 953 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 1 556 070 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2003 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 105 859 000 kronor under 2004–2008.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning har i delårsrapporten redovisat utestående åtaganden per den 30 juni 2003 som uppgår till 2 480 436 000 kronor. Med hänsyn till de medel som är tillgängliga 2003 för att infria gjorda åtaganden kommer därmed det lämnade bemyndigandet att ingå åtaganden som medför utgifter efter 2003 på 1 556 070 000 kronor med största sannolikhet att överskridas.

Den uppkomna situationen beror på utvecklade rutiner för planering och uppföljning hos myndigheten och regelmässigt bortfall av

elever vid kursstart i förhållande till planerad och beslutad volym. Regeringen finner situationen oacceptabel. För att komma till rätta med problemen har en arbetsgrupp tillskapats, i vilken ingår, förutom Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, företrädare för bl.a. Finans- och Utbildningsdepartementen samt Ekonomistyrningsverket.

Regeringen anser att detta ekonomiska åtagande måste hanteras på ett korrekt sätt i förhållande till riksdagen. De enligt myndighetens delårsrapport beräknade utestående åtagandena per den 31 december 2003 uppgår till 2 105 859 000 kronor. Regeringen anser därför att riksdagen nu i efterhand bör bemyndiga regeringen att under 2003 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter som uppgår till högst 2 105 859 000 kronor under 2004–2008.

9.2.13 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

30:1 Stöd till idrotten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 455 240 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 30:1 *Stöd till idrotten* minskas med 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att bidra till finansieringen av höjningen av det under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar uppförda anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* skall anslaget 30:1 *Stöd till idrotten* minskas med 500 000 kronor.

9.2.14 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

31:10 Statens va-nämnd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 6 422 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 31:10 *Statens va-nämnd* ökas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att täcka verksamhetens kostnader behöver anslaget 31:10 *Statens va-nämnd* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att de under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda anslagen 34:6 *Kemikalieinspektionen* och 34:10 *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* minskas.

9.2.15 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

33:3 Transportbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 336 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 33:3 *Transportbidrag* ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* minskas med 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Till följd av ökade transporter och höjda fraktpriser beräknas utgifterna bli högre 2003 än vad som tidigare antagits. Anslaget 33:3 *Transportbidrag* behöver därför ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 450 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* minskas med 4 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* minskas med 4 000 000 kronor för att bidra till att finansiera ökade utgifter på det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 37:4 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal.*

9.2.16 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

34:6 Kemikalieinspektionen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 102 184 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:6 *Kemikalieinspektionen* minskas med 350 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda anslaget 31:10 *Statens va-nämnd* minskas anslaget 34:6 *Kemikalieinspektionen* med 350 000 kronor.

34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 86 006 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:10 *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* minskas med 650 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda anslaget 31:10 *Statens va-nämnd* minskas anslaget 34:10 *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* med 650 000 kronor.

9.2.17 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

37:4 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 144 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 37:4 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal* ökas med 6 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget för ersättning till SOS Alarm Sverige AB har visat sig vara otillräckligt för att företaget skall kunna fullgöra sin uppgift. Det ökade medelsbehovet för 2003 beror på resurskrävande insatser för att nedbringa det fortsatt - inte minst från mobiltelefoner - stora antalet felringningar till nödnumret 112, kostnadsökningar för vidarekoppling och för att i samarbete med teleoperatörer börja införa EU-direktivet om positioneringsbestämning av mobiltelefonisamtal i nödsituationer. Regeringen anser att ökade resurser är nödvändiga för att alarmfunktionen i samhället skall fungera tillfredsställande. Anslaget 37:4 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal* bör därför ökas med 6 000 000

kronor. Finansiering sker genom att anslaget 37:5 *Informationsteknik: Telekommunikation m.m.* minskas och genom att det under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling uppförda anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* minskas.

37:5 Informationsteknik: Telekommunikation m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 25 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 37:5 *Informationsteknik: Telekommunikation m.m.* minskas med 2 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 37:5 *Informationsteknik: Telekommunikation m.m.* bör minskas med 500 000 kronor för att bidra till finansiering av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 27:4 *Radio- och TV-verket*. Vidare skall anslaget minskas med 2 000 000 kronor för att bidra till finansieringen av ökningen av anslaget 37:4 *SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal*. Sammantaget skall alltså anslaget 37:5 *Informationsteknik: Telekommunikation m.m.* minskas med 2 500 000 kronor.

Investeringsplan för Sjöfartsverket

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner en ny investeringsplan för Sjöfartsverket.

Skälen för regeringens förslag: Sedan riksdagen beslutade om Sjöfartsverkets investeringsplan för perioden 2003–2005 har ett antal förändringar inträffat som gör att investeringsplanen behöver ändras. Investeringarna i den nya planen uppgår till 861 800 000 kronor. Detta är en ökning med 393 100 000 kronor jämfört med tidigare beslutade investeringsplan. Den främsta orsaken till ökningen är att utgifterna för investeringarna i Göteborgsprojektet förskjutits ett år. Dessutom har planen justeras med anledning

Tabell 9.1 Investeringsplan för Sjöfartsverket

Tusentals kronor

	Totala utgifter under perioden 2003-2005 enligt gällande investeringsplan	Totala utgifter under perioden 2003-2005 enligt ny investeringsplan	Förslag 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Farleder/utmärkning	338 670	704 682	357 268	259 634	87 780
Lotsning	126 900	118 095	47 195	36 600	34 300
Sjöräddning	900	785	185	300	300
Isbrytning	0	-	0	0	0
Övrigt	2 305	38 288	25 088	6 900	6 300
Summa investeringar	468 775	861 850	429 736	303 434	128 680
Egna medel	468 775	861 850	429 736	303 434	128 680
Summa finansiering	468 775	861 850	429 736	303 434	128 680

av att den tidigare investeringsplanen inte innehöll utgifterna för etapp 2 i Göteborgsprojektet. Dessa inkluderas i den investeringsplan som nu föreslås.

Den upphandling som Sjöfartsverket har genomfört under 2003 innebär att utgiften på 140 000 000 kronor för etapp 2 ryms inom den ram för Göteborgsprojektet på 500 000 000 kronor som tidigare godkänts av riksdagen. Utgiften för etapp 1 är 396 000 000 kronor och utgiften för etapp 2 är 140 000 000 kronor. Förslaget till ny investeringsplan påverkar inte låneramen eller avkastningskravet för Sjöfartsverket.

Sjöfartsverkets investeringar finansieras för närvarande med egna medel och verket avser inte att utnyttja låneramen för att finansiera farledsprojektet i Göteborg.

9.2.18 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 214 000 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 230 000 000 kronor 2004, högst 985 000 000 kronor 2005, högst 520 000 000 kronor 2006, högst 85 000 000 kronor 2007 och högst 60 000 000 därefter.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2003 för ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 300 000 000 kronor under 2004, högst 950 000 000 kronor under 2005, högst 400 000 000 kronor under 2006, högst 80 000 000 kronor under 2007 och högst 20 000 000 kronor därefter.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har bemyndigat regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på sammanlagt högst 2 880 000 000 kronor efter 2003. Till följd av ändrade bedömningar av det stöd som kan komma att betalas ut bör bemyndigandet minskas med totalt 130 000 000 kronor. Dessutom bör bemyndigandets fördelning över tiden ändras till följd av förändrade bedömningar av utbetalningstidpunkterna. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2003 för detta ändamål ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 300 000 000 kronor under 2004, högst 950 000 000 kronor under 2005, högst 400 000 000 kronor under 2006, högst 80 000 000 kronor under 2007 och högst 20 000 000 kronor därefter.

44:2 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 557 951 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande

att ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 310 000 000 kronor 2004, högst 1 160 000 000 kronor 2005, högst 560 000 000 kronor 2006, högst 90 000 000 kronor 2007 och högst 60 000 000 därefter.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2003 för ramanslaget 44:2 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 455 000 000 kronor under 2004, högst 1 140 000 000 kronor under 2005, högst 435 000 000 kronor under 2006, högst 110 000 000 kronor under 2007 och högst 20 000 000 kronor därefter.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har bemyndigat regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på sammanlagt högst 3 180 000 000 kronor efter 2003. Till följd av ändrade bedömningar av det stöd som kan komma att betalas ut bör bemyndigandet minskas med totalt 20 000 000 kronor. Dessutom bör bemyndigandets fördelning över tiden ändras till följd av förändrade bedömningar av utbetalningstidpunkterna. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2003 för detta ändamål ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 455 000 000 kronor under 2004, högst 1 140 000 000 kronor under 2005, högst 435 000 000 kronor under 2006, högst 110 000 000 kronor under 2007 och högst 20 000 000 kronor därefter.

44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 43:14 *Livsmedelsstatistik* minskas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I samband med beredningen av riksdagens beslut med anledning av 2003 års ekonomiska vårproposition betonade miljö- och jordbruksutskottet vikten av att den omarronderingsverksamhet som bekostas från förevarande anslag kan bedrivas i oförändrad omfattning. För att möjliggöra detta anser regeringen att anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* behöver ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 43:14 *Livsmedelsstatistik* minskas med motsvarande belopp.

44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 236 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Det obetecknade anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* görs om till ett ramanslag för samma ändamål.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används för att återföra uppuren skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel i jordbruket till jordbruksnäringen. Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. Denna verksamhet har visat sig kräva den flexibilitet avseende utgifters fördelning mellan budgetår som ett ramanslag medger. Det obetecknade anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* bör därför göras om till ett ramanslag för samma ändamål.

9.2.19 Utgiftsområde 24 Näringsliv

40:2 Konsumentverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 107 743 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas med 100 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Radio- och TV-verket skall ha det fullständiga tillsynsansvaret för lagen (1998:31) om standarder för sändning av radio och TV-signaler. Det innebär att Konsumentverket, som för närvarande har tillsynen, befrias från denna uppgift. Anslag 40:2 *Konsumentverket* bör därför minskas med 100 000 kronor för att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 27:4 *Radio- och TV-verket*.

Ägande av Vasallens dotterbolag för bostäder

Regeringens förslag: Regeringen övertar aktierna i det dotterbolag som Vasallen AB har bildat för att förvärva kommunala bostadsfastigheter för omvandling till företagslokaler eller andra lämpliga ändamål. I samband med detta upphör Vasallen AB:s motsvarande uppdrag.

Bakgrund: År 1997 beslutades att ett aktiebolag skulle bildas för att utveckla försvarsfastigheter som avvecklades genom 1996 års försvarsbeslut (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Härigenom skapades en professionell organisation för fastighetsutveckling med finansiell uthållighet och affärsmässiga incitament. Det bolag som bildades – Vasallen AB – skulle i samarbete med kommuner och lokalt näringsliv utveckla och förädla fastigheterna för att sälja dessa på kommersiella villkor.

År 2002 beslutades att Vasallen AB även skall kunna få möjlighet att på kommersiella villkor förvärva kommunala bostadsfastigheter för omvandling till företagslokaler eller andra lämpliga ändamål och att sedan sälja dessa på kommersiella villkor (prop. 2001/02:100, bet.

2001/02:FiU21, rskr. 2001/02:326). Vasallen har för detta ändamål inrättat ett särskilt dotterbolag, som av Vasallen kommer att tillföras ett eget kapital uppgående till 500 miljoner kronor.

Regeringen har dessutom tidigare fått riksdagens bemyndigande att bilda ett eller flera bolag med uppgift att äga och förvalta eller avveckla bostadsföretag och fastigheter som övertas från kommuner (prop. 2001/02:100, bet. 2001/02:FiU21, rskr. 2001/02:326; bet. 2002/03:BoU10, rskr. 2002/03:216). Ett sådant bolag har nu bildats genom att regeringen förvärvat aktierna i Bothia Garanti AB från AB Bostadsgaranti.

Skälen för regeringens förslag: Det finns starka samband mellan de verksamheter som Bothia Garanti AB och Vasallens dotterbolag skall bedriva. Regeringen anser att de bör bedrivas i en och samma företagsstruktur. Regeringen begär därför riksdagens bemyndigande att genom utdelning eller annat förfarande överta aktierna i Vasallens dotterbolag. Regeringen avser därefter att fusionera de två företagen.

I samband med att regeringen övertar aktierna i Vasallens dotterbolag upphör Vasallens AB:s uppdrag att förvärva kommunala bostadsfastigheter för omvandling till företagslokaler eller andra lämpliga ändamål.

9.2.20 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

92:1 Räntor på statsskulden

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 54 300 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* minskas med 12 300 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Finansutskottet har (bet. 2002/03:FiU11) tagit upp frågan om avvikelser på anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* under löpande budgetår. Utskottet förutsatte därvid att regeringen under kommande år överväger om det finns anledning att på tilläggsbudget föreslå ändringar av anslaget när utgifterna förväntas avvika väsentligt från anvisade medel.

För 2003 beräknas utgifterna bli 12,3 miljarder kronor lägre jämfört med anslaget i statsbudgeten. Den viktigaste förklaringen till att utgifterna nu beräknas bli betydligt lägre är att emissioner sker i obligationslån med hög kupongränta tidigare än beräknat vilket innebär större överkurser. I redovisningen av räntor på statsskulden behandlas överkurser som en ränteintäkt vilket innebär att nettoutgifterna på anslaget minskar.

För anslaget finns ett bemyndigande att överskrida anslaget om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtagande.

Regeringen anser att anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* bör minskas med 12 300 000 000 kronor eftersom de beräknade utgifterna förväntas avvika väsentligt från anvisade medel.